

СВЕТОВНИ БЕСТСЕЛЪРИ

ЕЛИЗАБЕТ КУК

Ръдърфорд Парк

Стените, които издигаме, за да се предпазим, твърде често се превръщат в нашия най-страшен затвор...

ЕЛИЗАБЕТ КУК РЪДЪРФОРД ПАРК

Превод: Цветана Генчева

chitanka.info

Стените, които издигаме, за да се предпазим, твърде често се превръщат в нашия най-страшен затвор...

„Интригуващ и пикантен поглед към междукласовите взаимоотношения във Великобритания в началото на миналия век. Какво е готов да жертва човек за свободата си, когато подкрепата на семейството е рядък лукс, а титлата и името се ценят над всичко?“

Booklist

За семейство Кавендиш Ръдърфорд Парк е много повече от имение и дом, той е начин на живот, символ на власт и позиция в обществото.

Господарката на къщата Октавия Кавендиш живее като птиче в златна клетка. Благодарение на семейното ѝ богатство съпругът ѝ Уилям е направил значителни подобрения в имението, но и той се чувства прикован към титлата и отговорностите към нея. Очаква се, че синът им Хари ще поеме управлението на имението и ще продължи рода, ала той има съвсем други планове и мечти за живота си.

Междувременно, на приземния етаж една прислужничка на име Емили пази тайна, която може да срине името Кавендиш завинаги.

Ще бъдат ли дебелите стени на дома достатъчно здрави, за да не допуснат скандалите, интригите и личностните междуособици на семейството да достигнат до външния свят и да разрушат градената с години лъскава фасада?

ПЪРВА ГЛАВА

През нощта бе навалял сняг и сега голямата къща, вдигнала гордо глава в далечния край на долината, приличаше на петстотингодишен кораб, отплавал в белия океан. Около нея се бяха ширнали паркът, гората, тераси и градини. На юг и изток реката описваше широк завой; на запад блестеше езерото, три хектара сиво огледало, опасно с лед.

Дори в този ранен час Ръдърфорд не спеше. Сънят му никога не беше дълбок, тъй като все някъде в този бял пейзаж кипеше усилен труд, за да може имението да съществува. Власт и влияние бяха създали Ръдърфорд; власт и влияние следваха всяка негова стъпка. Както късните викториански пристройки към къщата се разгръщаха от Тюдорската резиденция, чиято първа тухла бе положена през 1530 г., така Ръдърфорд се простираше настрани от къщата, протягаше пипала през ферми на арендатори и села, следваше дългата извита долина към Йорк, докосваше и преобразяваше всичко по пътя си: контролираше живота на хората, променяше пейзажа.

В този час, на първия етаж, над терасата, блестеше светлина, а тежките завеси на най-голямата стая в западното крило бяха дръпнати. Бе едва седем, но Октавия Кавендиш се беше събудила. Седеше загърната в дълъг сатенен халат на Поаре^[1] в черно и бяло, обточен със самурена кожа. Уилям ѝ го купи от Лондон преди осемнайсет месеца. В камината бумтеше огън; сутрешният чай на Октавия бе оставен настрани.

Прислужницата ѝ Амели се суетеше около нея, приготвяше първите тоалети за деня: четири предложения. Лавандуловият щеше да е по-подходящ за обяд, а роклята от сиво кадифе за сутринта. Друга рокля щеше да си избере за следобеда, а изящният бял тюл със зелени приложения — за вечерта. На тоалетката Амели вече бе извадила накитите, които навремето принадлежаха на майката на съпруга на Октавия: тежки смарагди в златен обков и опалите, които тя ненавиждаше. В стаята, пълна с коприни и ефирни материи, Октавия

се чувстваше като разлистена роза, която ще клюмне на топлината на огъня.

— Лавандуловата — реши тя накрая.

Амели кимна послушно, взе сивото кадифе и отиде в дрешника.

Октавия стана и погледна към снега. Беше минал повече от час, откакто забеляза, че големият бук е полегнал в горната част на алеята, и сега остана да наблюдава мъжете, скупчили се край извитите стъпала: едноцветните силуети се открояваха на фона на клони и миналогодишни листа с цвят на обгоряло.

Нещо я тласкаше да излезе навън, да отиде при тях и да чуе разговорите им. Можеше да потича в снега, както правеха децата. Спомни си как тичаше по съвършено поддържаната поляна и съвършено поддържаната тераса, когато дойде тук с Уилям за пръв път, деветнайсетгодишна булка, развълнувана от щастие, което угасна бързо, преливаща от никому ненужен ентузиазъм. Спомни си как в първия ден мина покрай Северната вила в старото ландо, огромната карета хлътваше и се клатушкеше на завоя на алеята и тогава Ръдърфорд се показва с кулите, с прозорците, с колоните и усуканите комини. Имението ѝ се стори възхитително красиво в онзи слънчев следобед.

Без да се замисля, Октавия изпъна рамене. Разбира се, че бе невъзможно да излезе навън. Как да излезе, освен ако навън не се бяха събрали ловци или бе облечена като за разходка, както правеше понякога през пролетта и лятото. За съпругата на осмия граф бе неприемливо да тича наоколо. Определено нямаше да отиде да слуша разговорите на прислугата. Независимо от това ѝ се струваше неестествено огромното дърво да лежи с прекършен гръбнак. Снежната тишина се простираше на километри. Денят бе обгърнат от призрачна атмосфера. Веднъж, скоро след раждането на Хари, сънува, че целият Ръдърфорд е изчезнал. Сънува, че всичко наоколо потръпва за секунда, а след това, най-неочаквано изчезва: и парниците, и езерото, и дългата алея към хълмовете изчезнаха в миг, скриха се, преди да успее да си поеме дъх, изчезнаха с една дълга, тежка въздишка.

Запита се защо мисли за това точно сега. Беше Бъдни вечер, 1913 година; през следващите четири дена щяха да посрещат гости. Като господарка на дома трябваше да е прекалено заета за подобни

фантазии. Обърна се и погледна стаята, намръщи се, пресмятайки. Щяха да пристигнат шестнайсет души: сравнително малко парти, но тя предпочиташе да покани приятели за Коледа, защото предстояха предостатъчно официални събития до края на годината.

Не се съмняваше, че верният малък парен влак ще успее да дойде през долината, ала не бе толкова сигурна, че конете ще изгазят по провинциалните пътища към къщата. Нямаше начин един от автомобилите — „Нейпиър“ или „Мец“ — да излязат в това време. Ако не друго, „Нейпиър“ беше темпераментно возило; колелата му щяха да се хлъзгат по наклона към портата, „Мец“ пък купиха, за да откъснат Хари от манията му по въздушните полети. „Мец“ представляваше малък зелен двуместен автомобил с открит покрив, който едва ли щеше да успее да се пребори със снега. Уилям сигурно щеше да настоява да използва своя „Нейпиър“, тъй като за ужас на персонала обожаваше да шофира и си имаше обемно кожено палто за случаите, когато бе зад волана и сигурно днес щеше да се омотае тъкмо в него. Алеята щеше да е почистена, докато пътят и хълмът, цели шест километра и половина, щяха да са потънали в сняг. Уилям щеше да изпрати хората от персонала да се заемат. Шест километра и половина. Още осем гости, които щяха да се присъединят към вече пристигналите. Още два влака, Шарлът и Луиза щяха да се върнат със следобедния влак, а Хелън де Монтфорт преди обяд.

— О, боже — прошепна тя.

На вратата се почука. Амели забърза да отвори, но Октавия вече знаеше кой е. Как да сбърка трите гръмовни почуквания.

— Милорд — промълви Амели, когато съпругът на Октавия пристъпи напред.

Уилям Кавендиш изглежда открай време се чувстваше неловко в стаята — светилище на Октавия, тапицирана в жълто и бяло. Пристъпи сковано към нея и лепна безлична суха целувка на бузата ѝ. Миришеше на сапун за бръснене и — по-доловимо — на куче: шпаньолът му, Хегарти спеше при него. Покоите на Уилям бяха много по-спартански обзаведени от нейните, а Октавия рядко влизаше там; беше боядисано в синьо, със съвсем обикновени мебели, веднага личеше, че стаята е на мъж, с ловни сцени по стените и скъпа картина на Ландсиър, за която ѝ беше казал, че има сантиментална стойност,

въпреки че я беше купил. Уилям се наведе към нея, почти с неохота. Беше висок, едър мъж.

— Ще слезеш ли на закуска? — попита той.

Тя изви вежда.

— Да не би да идваш да ме повикаш? Мили, колко романтично.

Той не отвърна на усмивката ѝ, само стрелна Амели с поглед.

— Остави ни — нареди Октавия. Прислужницата взе подноса с неизпития чай, излезе и затвори вратата след себе си.

— Болна ли си?

— Нищо подобно — отвърна тя. — Защо питаш?

Той стисна зъби и се залюля на пети. Беше двайсет години по-възрастен от нея и понякога, застанеше ли преплел пръсти зад гърба, ѝ напомняше за баща ѝ, докато се опитваше да сдържи поредното избухване.

— Купър ми каза, че тази сутрин си слизала долу — издаде той личния си прислужник.

— Купър, значи? — повтори тя развеселено. — И защо той проявява интерес към този факт?

Уилям замълча за секунда и пренебрежителната шега увисна заплашително.

— Купър изобщо не се интересува — заяви той. — Госпожа Джослин му е казала.

Октавия въздъхна.

— Господи, не спират да клюкарстват.

— Октавия — продължи Уилям. — Видяла те е прислужница. Разговаряла си с нея.

Тя махна небрежно с ръка, сякаш да покаже, че въпросът му е без значение.

— И сигурно небесата ще се разтворят.

— Къде ти е бил умът?

Тя срещна погледа му.

— Благодаря ти, че мислиш, че имам ум — прошепна тя с усмивка. — Трябваше обаче да видя елхата. Просто исках да я погледна.

— Да я погледнеш ли? И защо?

Тя се поколеба за секунда дали да не обясни детинския импулс да изтича навън в снега, ала го потисна.

— Нямам никаква представа — заяви най-сетне тя. — Просто бях будна.

— Озадачила си персонала — обясни той.

— Изключително съжалявам, че е станало така.

Той остана загледан в нея и поклати глава. Понякога тя нарочно го объркваше; смяташе, че това му се отразява добре. Освен това, дълбоко в душата ѝ все още припламваше искра. Това бе чувството ѝ за хумор. Тъкмо тази искра нито той, нито онзи грубиян баща ѝ не успяха да задушат.

— Ще те очаквам за обяд — натърти той и се обърна. — Отивам да взема Хелън де Монтфорт.

— Не съм забравила — отвърна тя. Завъртя се отново към огледалото и се намръщи.

В слугинските помещения под къщата, Емили Мейтланд бе започнала работа още в тъмни зори.

Денят ѝ започваше в пет и трийсет, много преди изгрев-слънце. Както обикновено, тя се събуди вледенена от студ в леглото с метални табли, в стаята на последния етаж, която делеше с други две прислужници, Синтия и Мери. Навлече дрехите си в тъмното и напипа със затворени очи закопчалките и връзките на дългата си тъмносиня вълнена рокля, после сложи бялата басмена престилка. Стаята под стрехите беше леденостудена: дори кърпата ѝ за лице до легена с вода бе замръзнала. Топна пръст през тънкия пласт лед в каната и размаза няколко капки по лицето си. Това трябваше да е достатъчно.

През изминалите два месеца ставаше първа, обличаше се бързо и се подпираше на нощното шкафче, когато се налагаше. Нямахте представа какво е да си пиана, но си казваше, че усещането сигурно е много подобно; за да се пребори с него, се научи да пощипва гърлото си точно над ключицата. Това като че ли го спираше. Беше виждала как майка ѝ прави същото и то поради същата причина.

— Събудете се — прошепваше на другите. Синтия — вечно нещастната Синтия — се отдръпна от ръката на Емили, отпусната на рамото ѝ. — Мери — настоя Емили. Забеляза, че Мери вече е будна и я остави. Движеше се като автомат, прибираще си косата и я стягаше с фиби под бонето.

— Ще умра от студ от тази страна — оплака се момичето. — Довечера ти ще легнеш отвътре, Син. Гърбът ти е като на шопар и ще ти пази топло. — Обърна се към Емили, лицето ѝ бе неясно петно в сенките. — Защо е толкова противно студено? — попита тя.

— Май е навалял сняг. Светлината е различна — отвърна Емили. Пристъпи към прозореца и тънкото перде. Видя снега покрил плоската част на покрива, набил се в тухлите на комините като причудливи мозайки в полумрака.

— Нищо чудно — измърмори Мери, измъкна вълнения си чорапогащник изпод възглавницата, за да не докосва с боси крака голото дъшеме. — Нищо чудно, мама му стара.

— Госпожица Дод ще те чуе — предупреди Емили, подпряла ръка на вратата.

— Пет пари не давам, дори да ме чуе — прошепна Мери. — Тя си има филц на пода, по-топло ѝ е. Ако трябва още да търпя това, направо си заминавам вкъщи.

И двете обаче знаеха, че това няма да се случи. Мери имаше нужда от четиринайсетте лири на година, които изпращаше на баща си, и не можеше да си позволи главната прислужница да я уволни, задето използва непристоен език, а дори една неприлична дума беше достатъчна. Когато вечер Мери си легнеше, Емили я чуваше как ругае, заровила глава във възглавницата. Слезеше ли долу, ставаше покорна като всички останали: свеждаше очи, скланяше глава, не проронваше и дума, отпускаше се на колене, за да чисти килими и да търка решетките пред камините.

Тясна стълба отвеждаше към първата площадка, а зад нея се простираше коридор към слугинското стълбище в далечния край на къщата. Точно отдолу бе спалнята на господаря; момичета ги учеха да стъпват леко по дъшemetо. Не трябваше да има нито ехо, не биваше да се продумва и дума. Най-важното задължение на прислужницата бе да е невидима, нещо като добър домашен дух, който всяка сутрин внася въглища във всяка спалня. Безплътна и бездиханна, докато някой не докоснеше измъкналите се кичури коса по тила ѝ, докато не погалеше кожата ѝ под навития ръкав на роклята.

Емили стисна очи на слугинското стълбище и спря. Икономката я хвана да плаче преди седмица — дотича по стълбите, преди Емили да успее да се овладее.

— Какво ти става? — бе попитала госпожа Джослин. — Махни се от пътя ми.

Емили се бе подчинила безропотно. Въпреки това беше странно. Мислеше си, че е забравила как се плаче. Срамът и ужасът бяха изтръгнали тази способност. Обикновено, в тези мигове на безпомощност, тя не смееше да помръдне и стоеше с пресъхнала уста и сухи очи, взряна в бъдещето, неспособна да се остави на мъката. Той беше отнел сърцето ѝ, мислеше си тя. Беше ѝ го отнел, беше го разбил, оставяше го изпълнено с изумление за часове наред също като повреден часовник, който се опитваше да показва точния час.

Слезе с бърза крачка в мазето и срещна Алфред Уитли пред кухнята.

— Дай ми въглищата — изсъска му тя и грабна кофата, която той беше донесъл. След това съжали за грубостта си; макар и глупав, Алфред винаги беше готов да помогне. Устата му изглеждаше твърде голяма за откритото, глуповато лице, носът му вечно течеше и той го бършеше в ръкава.

— Като дъждовен уикенд — бе отбелязал Джон Грей, управителят на имението. — На това можеш да разчиташ в селото. Там не раждат мозъци. Единствено мръсотия.

Горкият Алфи. Горкичкият. Как да не съжали човек момчето. Беше едва на тринайсет, а вършеше най-неблагодарната работа, да обслужва слугинските помещения. Това изглежда не му правеше впечатление, цепеше купища дърва в двора, с мокра от дъжда коса. Никога не позволяваха на господин Брандфийлд, иконома, да види Алфи изтощен, кален, мокър, седнал на задните стълби с чаша какао. Господин Брандфийлд щеше да му съдере кожата. Господин Брандфийлд искаше стълбите му да са чисти и лъснати.

Емили избягваше стаята на иконома. През стъклото на вратата му забеляза, че маслената лампа вътре е запалена. Тя забърза с въглищата, качи се по второ стълбище и отвори зелената врата към къщата.

Тези стълби я изведоха от южната страна до кабинета на лорд Уилям, архива и библиотеката. Емили ненавиждаше мястото: не толкова кабинета, който беше приятно място с хубаво бюро и малка камина, където тя запали първия си огън за деня. Архивът беше пълен с римски реликви, собственост на бащата на лорд Уилям. Нейно

задължение беше да бърше прахта от всички полици, отрупани с птици и котки от алабастр, малки скулптури и гърнета, кости изкопани от Бедърсли Хил — твърдяха, че там са погребани древни крале. Всички неща тук бяха странни, непонятни. От тях кожата ѝ настръхваше. Мразеше издължените очи на котешките статуи — бяха две, по една от всяка страна на вратата.

Щом огънят пламна, тя сложи решетката на камината и се върна в коридора, мина по мраморния под и под високите арки. Тук бе най-старата част от къщата, навремето главната част, още преди лорд Уилям да разшири всичко преди петнайсет години с богатството на лейди Кавендиш. Хората разправяха, че парите от фабриките за вълна били единствената причина Кавендиш да си вземе булка, но Емили не знаеше нищо по въпроса. За нея голямото антре бе средата на съвременните разширения с тежките дървени греди на тавана. Алфред бе запалил маслените лампи на входа и при главното стълбище. Те хвърляха езерца цветна светлина в мрака.

Емили влезе в хола. По това време на деня трябваше да е бърза. На този етаж я чакаха пет камини, а до шест часа трябваше да запали камините и в спалните. Синтия и Мери помагаха с какво ли не, като започваха с подклаждането на огнището в кухнята, премиаха коридорите и отнасяха чая и препечените филийки на повисшестоящите от прислугата: Амели, прислужницата на дамите; господин Купър, камериера на господаря; и госпожа Джослин. През миналия месец помагаха и на прислужницата в килера — по принцип беше нейно задължение да поддържа кухнята чиста, — но Енид Блее имаше бронхит и често не можеше да диша, факт, който трите прислужници се опитваха да скрият от икономката.

Емили продължаваше да брои, докато работеше. Вече бяха пристигнали три семейства гости, настанени в осем стаи на горния етаж. Пръстите ѝ пробягваха по хартията, подпалките и възлицата. Щом приключи, избърса ръце в престилката, стана и в същия момент почувства познатото гадене. Изчака го да премине и се огледа. Стотици форми населяваха сенките: столове, маси, лампи, на места масички с цветя, други с растения от оранжерията, полици с наредени деликатни, порцеланови цветарки, за които господин Брадфийлд твърдеше, че били безобразно скъпи; решетки за камините, столчета за крака.

„Някой ден ще изхвърля цялата колекция в реката“ — твърдяха, че била казала господарката, подразнена, когато заварила прислужниците да бършат мебелите след закуска. Поне така твърдеше госпожа Джослин.

— Прогресивна жена — отсъди икономката. — Съмнявам се, че говори сериозно. Класата на мебелите е много важна.

На Емили ѝ се стори смешно. Не забележката, а гласът. Госпожа Джослин не успяваше да прикрие акцента си от Лийдс, колкото и да се стараеше. Двайсет и седем години на служба при семейство Кавендиш и в тона ѝ продължаваше да се долавя работническото произношение.

Емили се вгледа напред. Интересно, дали госпожа Джослин някога е била омъжвана? Към всички икономки се обръщаха с „госпожа“, независимо дали беше омъжена или не. Тя обаче не можеше да си представи някой да прегърне госпожа Джослин, да я притисне, да целуне лицето ѝ. Тя носеше пръстен, но това означаваше точно толкова малко, колкото и титлата; може и сама да си го беше сложила. Винаги проблясваше, когато госпожа Джослин преплиташе сутрин ръце за молитва в коридора. Емили приглади назад падналата над очите коса. Но пък може би до нея имаше човек, който я обича; може и да съществуваше господин Джослин. Или пък госпожа Джослин притежаваше нужните качества, за да накара някой мъж да я обожаваше. Тя стисна полата си отстрани и сърцето ѝ заблъска. Нямаше нищо за гледане, въпреки всичко в стаята, както и в огромната къща, нямаше какво да се види. Нищо, освен нощ. Никога нямаше отново да пристъпи в светлината. Никога, абсолютно никога.

Пристъпи към вратата на хола със свито сърце, обзета от потискащо чувство; вече ѝ беше омръзнало от стаи, стълби, камини и тайната ръка, която докосваше нейната, омръзнало ѝ беше от него, от бездната, която пълзеше към нея, сякаш бе живо същество, което се измъкваше от мрака, прилепчиво, изпълнено с чувство на вина, гъсто като катран на пътя, който полепваше по обувките ѝ през лятото, а някой ден щеше да я хване за глезена и да я повлече надолу.

— Господ да ми е на помощ — промълви тя и излезе в коридора.

Лейди Кавендиш беше на два метра от нея, до най-долното стъпало на главното стълбище.

— О, госпожо — прошепна тя. Не знаеше къде да се дене. Лейди Кавендиш никога не слизаше долу по това време на деня. Никой от

семейството не го правеше: нито един не ставаше преди закуска. Емили се опита да се притисне към стената. Така трябваше да постъпи, ако някой от семейството се покаже: да се залепи за стената и да забодне поглед в пода.

— Малъм... ли беше? — попита лейди Кавендиш.

— Мейтланд, госпожо. — Емили си позволи да вдигне поглед. Господарката я погледна развеселено. Беше загърната в невероятно палто, обточено с тъмна кожа; отдолу се подаваха чифт елегантни пантофки в тон.

— Мястото ми не е тук, Мейтланд — заяви лейди Кавендиш, все още усмихната. Приведе се напред. — Само че дойдох да погледна нещо.

Емили не продума. Господарката се плъзна покрай нея, продължи по коридора, а дрехата се разстла по мраморния под. След това погледна през рамо.

— Вратата отключена ли е? — попита тя.

Входната врата на къщата беше огромна: господин Брадфийлд щеше да я отключи след час.

— Не, госпожо — отвърна тя.

Господарката ѝ спря.

— О, колко досадно — рече тя на себе си. — Човек е затворник в собствения си дом. — Каза го небрежно и се върна към стълбите. — Предполагам, че след малко Амели ще ми донесе чай — отбеляза тя. — Ще ѝ предадеш ли, че я чакам?

Емили зяпна ужасено другата жена. Йерархията сред прислугата гласеше, че обикновена прислужница няма право да разговаря с прислужницата на господарката. Дори главната прислужница имаше право да се обръща към Амели единствено при спешни случаи.

— Разбира се, че не можеш — досети се с раздражение лейди Кавендиш, когато видя изражението на Емили.

— Ако желаете, госпожо, ще отида да съобщя на госпожа Джослин.

Господарката я изгледа от височината на стълбището. Беше много симпатична жена, каза си Емили. Дори красива. „Като птица в златна клетка“, отбеляза веднъж господин Брадфийлд. Сега изглеждаше като златна: красива коса и красиви дрехи и много бледа. Да не беше болна, запита се Емили. Човек трябва да е болен или луд,

за да обикаля долу по това време на деня, нали така? Господарката обаче се наведе към нея и постави пръст на устните си, а усмивката ѝ бе по-широка откогато и да било.

— Много необмислено от моя страна да сляза долу и да те притесня — подхвърли тя. — Няма да спомена и дума. Нито пък ти.

Емили отново заби поглед в пода. Нито дума. Нямаше да издаде и звук. Беше свикнала да си мълчи.

Чу шумоленето на дрехата нагоре по стълбите, след това до нея долетя гласът на господарката ѝ.

— Има едно огромно дърво на алеята — провикна се небрежно тя. — Искан да го видя. Вижда се и от моята стая — съвсем близо до къщата е. Кажете и това на госпожа Джослин.

До седем „аутсайдерите“ се бяха събрали на алеята пред къщата: главният градинар, Робърт Марч и трима помощник-градинари; каруцарят и ковач Джозая Армитидж, синът му Джак и две конярчета. Изпратиха Алфи да им помага, увит в одеяло от конюшнията, пристегнато на кръста със стар кожен каиш.

Огромният бук беше полегнал на една страна. Миналата година бе напълно разлистен и част от листата все още не бяха окапали. Робърт Марч се почеса по главата и заяви, че това е мистерия. Старото дърво — всички дървета покрай алеята бяха садени през 1815 година — сигурно беше със слаби корени, реши той, макар да не виждаше причина да се пречупи. Всички оглеждаха алеята, дълга петстотин метра, от двете ѝ страни бяха засадени букове, чиито клони се събираха над главите им.

— Не искам някое друго да падне — чува мърморенето на Марч, докато заедно с момчетата се хващаше за брадвите и трионите.

Беше студено, а тази работа изискваше време. Щом по-малките клони бяха махнати, Марч нареди на помощниците си да нарежат клоните на дребно и да ги натрупат на широкия завой на алеята пред къщата, докато опипваше с крак за ниската метална жица, където бе границата между тревата и чакъла. Една част от клоните щеше да отиде за подпалки, друга част за плет; нищо нямаше да остане неизползваемо.

Джозая Армитидж погледна Марч: седемдесетгодишният йоркширец се беше привел, докато си вършеше работата, а дъхът му се носеше бял във въздуха около него. Марч беше едър, широкоплещест, лицето му бе винаги зачервено, но Джозая знаеше, че не му е работа да се обажда и да го съветва да понамали темпото. Марч бе изпълнен с горчивина, груб човек, същински фелдфебел. Джозая бе виждал помощник-градинарите да треперят, когато ги погледне, а миналото лято Марч уволни един от тях единствено, защото човекът бе отскочил до селото, за да помогне на съпругата си, която вече четвърти ден имаше родилни мъки с първото им дете. Човекът се върна ухилен, доволен. Усмивката му не се бе запазила дълго. Марч го хванал за яката, завлякъл го до края на алеята и го изритал. А на следващия ден Джозая видя Марч нежно да опрашва доматиите в оранжерията с помощта на фина четчица с три косъма, все едно нищо не се беше случило, сякаш едно младо семейство не се нуждаеше отчаяно от препоръка — единствената възможност за нова работа.

Сега градинарчетата и конярчетата работеха под негов надзор и сечаха дървото, без да смеят да вдигнат поглед. Най-сетне Марч се изправи.

— Върви да докараш коня — обърна се той към Джозая. — И коня, и каруцата за слама.

Джозая се облегна на брадвата, която бе размахвал досега, и погледна Марч в очите. По лицето на каруцаря се стичаха струйки пот.

— Бъдете така любезен, господин Армитидж — отстъпи Марч.

Джозая и синът му минаха по снега, изкараха каруцата през поляната, за да не минават точно пред къщата. Марч остана да ги наблюдава, докато се отдалечаваха; помощник-градинарите се подсмиваха зад гърба му. Ако Марч беше камък, то Армитидж беше йоркширски кремък — избухлив и остър, непреклонен като дългите зими. Той приемаше заповеди единствено от лорд Кавендиш; момчето Хари слушаше с отворена уста всяка дума, която Армитидж изричаше, докато собственият му баща беше в Лондон през осемте години като член на парламента. Хари често си мълчеше в присъствие на баща си, а той беше рязък с него, затова пък Хари говореше охотно и до насита с Армитидж през цялото си детство и дори сега би предпочел да живее в топлината на конюшнията, редом с конете, стига да имаше как. Марч

знаеше много добре, че нещата няма да се променят, въпреки че Хари щеше да навърши деветнайсет догодина.

Към десет отново започна да вали сняг и Марч забеляза лейди Кавендиш на прозореца в приемната, скръстила нетърпеливо ръце пред себе си. Когато отстъпи, входната врата се отвори. Появи се Уилям Кавендиш, облечен в балтон, и заслиза по дългите стълби от пясъчник.

Щом забеляза, че херцогът крачи бързо към него, Марч докосна периферията на шапката си.

— Милорд.

Кавендиш заслони очи с облечената си в ръкавица ръка, за да не му блести снегът.

— Още колко време?

— Вече сложихме примка — отвърна Марч.

— Ами останалите дървета?

— Май са си добре, милорд.

— Изкарай мъжете на алеята да почистят снега, щом конят дойде. В дванайсет искам да закарам колата на гарата.

Марч кимна. Чакаше Уилям Кавендиш да каже нещо друго: например че персоналът може да пие по чаша гореща напитка на задния вход или в дома на Марч в оградената градина зад кухнята. Кавендиш обаче не каза и дума. Просто се отдалечи.

Едрият кон се върна след петнайсетина минути. Джон Армитидж беше от едната страна, стиснал поводата, а Джак се взеше в каруцата. Тримата крачеха през кротко падащия сняг — фина бяла завеса, която ги превръщаше в едва различими прозрачни силуети, особено сивия жребец с едрите му бели копита — докато не стъпиха в началото на алеята. Тогава конят — висок почти метър и деветдесет, тежък цял тон и половина — спря и дъхът му излезе на валма. Ледени гранули започваха да се образуват по хамута и подплатата. Момчетата спряха да секат. Алфи протегна ръка към хамута и конят обърна едрата си, масивна глава, за да погледне момчето. Алфи притисна лице към топлия хълбок.

— Венсеслас — рече той. — Стари приятелю, стари приятелю.

Октавия не помнеше някога да не се е страхувала от Хелън де Монтфорт.

„Страх“ може и да бе твърде силна дума, защото чувството, което я владееше, бе много по-неуловимо. По-скоро приличаше на неудобството, което една жена изпитва около друга, нещо, което се зараждаше в стомаха на Октавия, подобно на стягане на диафрагмата всеки път, когато Хелън влезеше в някоя стая.

Жената бе сякаш изтъкана от чар, наистина неподправен чар. Хелън бе далечна братовчедка на Уилям, продукт на видното семейство Бекфорт, образована, живееше в Париж, известна — ако можеше да се вярва на приказките ѝ — като домакиня, така че можеше да бъде единствено и само чаровна. Октавия въздъхна, започна да барабани с пръсти по кордата на завесата, приглади кадифената тъкан. Хелън бе винаги елегантна в тоалети на „Уърт“ от Париж; с малко, дръзко лице, гъста светлоруса коса и тънка, лисича усмивка, и както Октавия чу самата Хелън да казва — на парти в Лондон преди години — „танцуващи очи“. Може и да танцуваха пред мъжете, но за Октавия бяха пресметливи и пронизващи. Ако изобщо танцуваха, то бе, защото замисляше нещо.

Октавия бе седнала във втория хол и чакаше. На Хелън, разбира се, щеше да ѝ се стори безкрайно смешно, че има сняг. Щеше да бъде очарователно, типично *по северняшки*, че е паднал сняг, че има лед, че едно от дърветата вече го няма и пънят е потънал в езерце от стърготини и то точно пред къщата; та всичко това щеше да ѝ се стори толкова *недодялано*. Октавия бавно разплете кордата от пръстите си.

Ето го и автомобилът; показва се на завоя при вилата. На вратата се почука и господин Брадфийлд застана на прага.

— Мадам де Монтфорт пристига, госпожо — заяви той.

— Знам — отвърна Октавия. — Доведи я направо тук. Провери дали стаята горе е затоплена. Накарай Амели да се погрижи за дрехите ѝ.

Докато излизаше, Брадфийлд изви дискретно вижда. Октавия прехапа устни. Разбира се, че всичко това бе вече свършено.

В коридора се чу шум. Отвори се врата, последва суматоха от гласове. Наш, лакеят, забърза надолу по външните стълби по обичайния си дразнещо женствен начин. Октавия се обърна към огледалото над камината и приглади коса. Бе наистина нелепо да се

дразни от Наш, помисли си тя. Той бе опитно и много внимателно момче. Чу, че разтоварват багажа. Хелън щеше да свие устни, задето вдигаха толкова шум на няколко крачки от нея. Прислугата не трябваше да издава и звук. Входната врата се тресна с гробовен тътен.

И ето че Хелън неочаквано влезе в стаята, смъкна дългите си ръкавици от ярешка кожа, пусна огромното си палто на пода и разпери ръце.

— Колко ми е студено само — разсмя се тя. Застаналият зад нея Уилям прескочи палтото и Брандфийлд се втурна да го вдигне. — Вдървена съм като труп! Не ми остана никаква кръв! Пипни ме само! — Хелън притисна лице до бузата на Октавия. — Миличкото ми момиченце — прошепна тя. Беше с някакъв младежки парфюм: ухаеше на виолетки. Отстъпи крачка назад и задържа домакинята на ръка разстояние. — Изглеждаш прекрасно! — възкликна тя. — Какво е това? „Кало Сор“? Не бях виждала дневните им рокли. Невероятно и колко изтънчено! Колко смело да избереш лавандулово за зимен ден! Този цвят придава бледност. Но на теб. — Тя се усмихна и огледа Октавия. Беше метър и седемдесет и осем и изглеждаше още по-едра заради обемната пътна шапка с гарнитура от фазанови пера. — *На теб, мила.* — Приведе се към лицето на Октавия, сякаш се канеше да ѝ признае тайна. — На теб ти отива безкрайно много.

А ти, мила, си истинска пародия, помисли си домакинята. Много добре знаеше, че до вечерта възторжената Хелън ще отстъпи място на умислената, интелигентна Хелън, която ръси иронични остроумия. Само че тази първоначална словесна атака винаги я объркваше и смуцаваше.

— Хелън — усмихна се тя. Нервният възел в стомаха ѝ се отпусна едва-едва. — Заповядай, седни.

В ранния следобед, когато Уилям се качи в стаята си, отвън продължаваше да долита шумът от суетнята на алеята.

Обядът бе приятен; разговаряха за времето, разбира се. И за семейство Станингфийлд, които бяха вече пристигнали, но отидоха до Ричмънд, за да се видят с роднини; за Хари, който тръгна с тях; за чара на приветливата гара с коледните венци и Бадли, приятния началник-гара. Тримата любезно обсъдиха връщането на Уилям с автомобила

„Нейпиър“, за да посрещне Луиза и Шарлът, които пристигаха със следобедния влак.

И въпреки това Уилям ругаеше на всяко стъпало. Ругаеше и себе си, и проклетата жена, която не излизаше дори за миг от ума му; ругаеше времето; ругаеше приветливата усмивка на Бадли и цялата проклетата коледна пародия. Погледна през прозореца и изруга и тъпия Марч, когото баща му ненавиждаше, когото и той самият ненавиждаше, ала не можеше да отрече уменията му в градината. Ругаеше и наследената склонност да пренебрегва нещата, да ги остави сами да се оправят. Представяше си, че проблемът е решен, когато му обръщаше гръб.

— Дяволите да я вземат — изломоти той. — Да върви по дяволите, по дяволите. — Обърна гръб на прозореца и на коня, покорно свел глава, и на натоварената каруца, спряла в снега; сви юмруци, огледа се, за да си намери някакво занимание. Беше казал на Октавия, че не се чувства добре, ала това бе лъжа. Остави я с Хелън, което бе проява на жестокост от негова страна; забеляза умолителното изражение на съпругата си, докато излизаше, а докато вървеше по коридора, чуваше стържещия глас на братовчедката.

Погледна се в огледалото. Мъж с маниери, мъж от класа, типичен представител на своята класа. Изпънатият гръб, вирнатата брадичка, правите рамене — стойката, която му беше внушена още от дете, докато седеше на стола в детската стая по цял час с вързани стъпала за краката на стола, а тялото завързано за дървената облегалка. *Невероятно, че подобни неща съществуват*, помисли си той. Огледа лицето си, съвсем като на баща му: все още тъмна коса, същата иронична, пренебрежителна към самия себе си усмивка, в очите му продължаваше да блести момчешко удоволствие и искрица хумор. Октавия му беше казала, че лицето му е много приятно. Извърна поглед, отпусна тежестта на дланите си; след това неочаквано грабна тежката китайска кана от тоалетката и я хвърли. Тя се разби в стената до леглото, раздробените парчета се разпиляха по пода. Пристъпи и ги подритна и тогава чу звука, нотка на самоунищожително, смазващо безсилие.

Какво можеше да направи? Боже господи, та те разчитаха на него. Всеки един от обитателите в тази къща зависеше.

Спомни си един августовски следобед как баща му седеше на брега на реката под Ръдърфорд. Сутринта беше валяло, той помнеше колко свежа бе тревата, колко бистра водата. Фракът му беше смачкан под него, обсипан с петна от тревата. Уилям се втурна напред: на колко да е бил по онова време, на пет, може би на шест? Втурна се по дългия склон към реката и се опита да се гушне под ръката на баща си.

— Какво има? — бе попитал баща му.

— Тя.

— И коя е тази тя?

Последва мълчание, докато Уилям риташе камъни в реката и ровеше с върха на обувката си.

— Никоя.

Баща му търпеливо прибра молива.

— Ела с мен — бе настоял той. — Връщаме се в къщата. — Уилям отказа да стане. — Какво има? — бе попитал баща му. — Заради Кимбъл ли е?

Той мразеше детегледачката. Уилям се бе разплакал.

Баща му го изправи на крака, хвана ръката му, а пръстите им се преплетоха.

— Не послушанието е важното, Уилям — започна той. — Важен е куражът.

Кураж, не послушание.

Кураж. О, боже.

Как само му се искаше старият да е тук сега — желаше го с цялото си сърце. Баща му почина, когато той беше на шестнайсет, а майка му, когато стана на двайсет и шест. Те бяха тиха двойка, безкрайно предани един на друг. Трудно бе човек да си представи, че са издънки на рода Бекфорт, онова алчно семейство, което навремето бе управлявало свой остров от Западните Индии и бе заграбило всичко, до което бе успяло да се добере: захар, роби, данъци, власт. Дядото на Уилям бе дал Ръдърфорд на сина си, тъй като се срамуваше, че момчето се интересува повече от растения, цветя и египетски котки, отколкото да живее в Лондон и да се представя в двора. Бащата на Уилям бе изпратен тук, оставен в изгнание, за да не позволи на останалите представители на рода Бекфорт да го прокудят с присмех от обществото. Всички преживяха истински шок, когато чичото на Уилям почина неочаквано и баща му наследи титлата. Въпреки това

старият никак не се интересуваше от Лондон: изгнанието в Йоркшир му харесваше, той бе обикнал това място. Интересуваше се от фермите и градините; построил бе голям парник и оранжерията. Имаше дванайсет кучета, пълна конюшня, дори състезателен кон, който участваше в надбягванията в Йорк. Беше мил и великодушен. Никога през живота си не бе излъгал друг човек.

Никога не бе излъгал друг човек. Уилям се стовари в близкия стол и отпусна глава в ръцете си.

Всеки път, когато му се приискаше да бъде с баща си, а това се случваше доста често, той отиваше в библиотеката, посягаше към безценните амулети и камъни на баща си и усещаше как трепери над тях, обхванат от страх, че истината може да излезе наяве — а тази истина не можеше да признае пред никого, дори пред Октавия — че тръпне от страст да поеме в ръце онова, което баща му бе обичал. Влезе в тази стая в деня, в който погребяха Уилям Кавендиш, седми граф на Ръдърфорд, отпусна се в египетския стол на баща си и се почувства съвсем сам и изоставен. Страхуваше се от отговорността, че ще стане осми граф, и от онова, което се очакваше да постигне от този ден насетне.

— Татко — промълви той. — За бога, татко, кажи ми какво да правя.

Следобедът преваляше; дървото бе извлечено зад кухненската градина; светлината гаснеше. Когато последните капчици светлина угаснаха в небето, лампите в Ръдърфорд бяха запалени. В покрития със сняг парк се възцари мълчание, но долу в къщата, атмосферата бе нажежена.

Емили се бе изправила пред госпожа Джослин в хола на икономката.

— Къде, за бога, ти беше умът? — попита по-възрастната жена.

— Нямахте какво да направя — оправда се Емили. — Тя заговори.

— *Тя ли?* — повтори икономката. — *Тя, значи.*

— Лейди Кавендиш, госпожо.

— А ти какво търсеше пред лейди Кавендиш?

— Позволете да уточня, госпожо, тя беше пред мен.

— Моля?

Емили се поколеба.

— Не че ми пречеше. Беше на стълбите, когато излязох от хола. Тя беше застанала — искам да кажа лейди Кавендиш, — беше застанала на стълбите и тръгна към вратата и ме попита дали е отключено. След това каза, че иска чай, та да кажа на госпожица Амели. А след това... след това заговори за дървото.

Госпожа Джослин я наблюдаваше.

— И ти отиде при господин Брандфийлд.

Думите бяха изречени с неподправено презрение.

— Не, госпожо — опита се да обясни Емили. — Идвах да ви кажа на вас... идвах да кажа на готвачката... Бях в коридора и господин Брандфийлд...

Госпожа Джослин вдигна ръка, за да спре потока думи, който се изливаше от устата на Емили. Тя седеше в меко кресло пред запалената с въглища камина и продължи да наблюдава прислужницата.

— А сега искам ти да ми кажеш какво ти е.

Емили усети как кръвта ѝ се вледенява.

— Нищо ми няма, госпожо.

По-възрастната жена я огледа.

— Напълняла си.

Емили мълчеше.

— Ела тук.

Тя пристъпи колебливо напред и икономката я стисна за китката, дръпна я към подлакътника на стола. Вгледа се в лицето ѝ и отпусна длан на корема на момичето.

— Да не би да си въобразяваш, че не знам какво те мъчи?

— Добре съм.

— Кой е виновникът? Освен теб, Емили?

— Добре съм — повтори младата.

— Джак Армитидж, нали? Някое от фермерчетата ли?

Емили усети как се олюлява.

— Никой — заяви тя.

Госпожа Джослин въздъхна.

— От всички момичета, мислех, че ти поне имаш здрав разум — оплака се тя. — Ще разбере. Ще открия кой е виновникът. — Дръпна

Емили още по-близо. — В кой месец си? — попита тя по-мило. — Четвърти? Пети? — Присви подозрително очи. — По-напреднала ли си?

— Не е това — отвърна Емили.

— Не ме лъжи, дете.

— Не е това. Лошо ми е. Ям прекалено много.

— Ти ли? — изсумтя подигравателно госпожа Джослин. — Ти не слагаш залък в уста — рече тя. — Ръцете ти... ръцете ти. Погледни ги; само кожа и кости си. Гладуваш, за да не проличи. Въобразяваш си, че няма да разбере ли? Да не би да мислиш, че нямам очи? Мислиш ли, че не съм виждала същото и преди?

Момичето затвори очи.

— Не е Джак — промълви тя. — Вече не.

Икономката отпусна рязко ръка. Въглицата изсъскаха зад решетката.

— Емили Мейтланд — започна тя. — Това е благочестив дом и господ ще те порази заради лъжите ти.

Същата нощ долу в къщата цареше трескава работа. По традиция, масата на Бъдни вечер се слагаше в голямата зала, вместо в трапезарията. Шестметрова коледна елха, отсечена от имението, се пъчеше гордо в единия край на залата — дървата в тюдорската камина бумтяха в другия край. Цялото семейство си беше у дома; децата Хари, Шарлът и Луиза бяха слезли първи, момичетата бяха облечени в свободни, ефирни рокли, а Хари в нов официален костюм, доставен същата седмица от Лондон. Гласовете и смехът им отекваха в кухнята. Шестнайсет гости бяха настанени в девет от гостните.

Всички от персонала, освен камериера на господаря и прислужницата на господарката, работеха на най-долния етаж. Готвачката, помощниците, кухненската прислужница, прислужницата от килера, разчитаха на помощта на общата прислужница, докато подготвяха антрета, хапки, ястието с дивеч сред облак пара, която се вдигаше от супи, риба, котлети, месо и патица, които се прехвърляха от черната печка на масата, а оттам в плата за сервиране. Икономът, първият лакей и двама втори лакеи се грижеха за подреждането на масата и сервирането на храната.

За известно време, в пет и трийсет, трите прислужници-камериерки можаха да си поемат дъх, да похапнат нещо малко с останалите; след това двете слугини, които поддържаха приемните, бяха повикани да помогнат на Амели да облекат дамите. Хелън де Монтфорт си имаше своя прислужница, малка парижанка, която не говореше английски, а пък Айда Станингфийлд бе наела компетентно и работливо момиче, но другите имаха нужда някой да им помогне с косата и роклите. Щом гостите слязоха на вечеря, трите прислужници-камериерки се качиха отново в стаите, прибраха дрехите, оправиха леглата, затоплиха ги, подкладоха отново камините, затвориха кепенците и дръпнаха завесите, напълниха каните с вода и поставиха столовете по местата им.

Изтощената Емили слизаше по задното стълбище, когато я видя първият лакей, Харисън. Тя искаше да го избегне, защото веднъж той се опита да я притисне в двора, да навре лице в нейното и бе потърсил устните ѝ със своите. Тогава миришеше на бирата, която измъкваше тайно от килера на Брадфийлд, когато домакинът обърнеше гръб. Стори ѝ се, че и тази вечер ще се опита да направи нещо, защото на лакеите им позволяваха да изпият по чаша бренди, за да отпразнуват Коледа в полунощ.

— Здравей, Мейтланд — поздрави той. — Сама ли си?

Тя се опита да се шмугне покрай него.

— Върви да намериш Марч — рече той.

— Какво?

— Не ми отговаряй.

— Господин Марч ли? — попита тя. — Забранено ми е да излизам.

— Предавам ти съобщение от господин Брадфийлд.

— Но той сигурно е в къщата на градинаря.

Харисън въздъхна.

— Това е повече от очевидно, нали? — рече той. — Кажу ми, че лейди Кавендиш иска гардении.

— По средата на вечерята ли?

— След вечеря, глупачке.

— Но аз трябва да занеса още вода в стаите.

— Тогава се размърдай. — Най-сетне той се ухили. — Не искаш да я разочароваш, нали? Нейно благородие иска да се похвали със

скапаните си забележителни гардении.

Тя се отдръпна, сякаш той я беше ударил. Той обаче отмина и се усмихна на собственото си гадно отношение, а щом зави към кухнята, лицето му отново стана безизразно. След секунди се показа заедно с Наш, понесли сребърни подноси с куполообразни капаци, в които тя видя отражението си, както бе застанала в коридора — бяла престилка и бледо лице.

— Хайде, мърдай — нареди Харисън. Кимна към гардеробното. — Облечи палто. Придай си интеллигентен вид.

Тя затича. Наметнала мъжко палто на раменете, излезе през задната врата, заситни през двора, като се пързеляше на всяка крачка. В края на двора имаше порта на зида, която водеше към тъгъл на кухненската градина, а от лявата страна, на друг зид се намираше вратата към терасата с розите. Тук нямаше почти никаква светлина: кухненската градина беше просторна, стотина оградени квадратни метра, от едната страна се виждаше парникът, построен от седмия граф преди четирийсет години. Градинарите превиваха гръб, за да произведат най-модерното: ананаси, пъпеша и ягоди преди началото на сезона. Имаше бадемове и кайсиеви дървета, а в далечния край — палми и папрат. Напоследък отглеждането на папрат се беше превърнало във всеобща слабост; и най-вече любимо занимание на дамите. Без да спира да подтичва, обувките ѝ мокри от пресния сняг по почистените пътеки, Емили пристигна пред вратата на парника и я отвори. Най-краткият път към къщата на градинаря бе оттук.

Щом влезе, тя спря, за да усети промяната в температурата. Въпреки снега, тук бе влажно и задушно; някъде над главата ѝ капеше вода. Вдигна поглед и забеляза кондензацията като покривало от матови капки по затворените прозорци на покрива. От външната страна на стените минаваха тръби с гореща вода, които от време на време пропукваха при всяко разширяване и свиване. На места покрай зелените растения имаше пейки. Един пролетен ден, когато минаваше отвън, забързана да свърши нещо, тя видя Шарлът и Луиза; помнеше как надникна през стъклото и си каза колко са прелестни, докато четяха заедно, а слънчевите лъчи нахлуваха през прозорците и хвърляха светлина и сенки по белите им рокли. Малкият им териер

Макс се беше свил до краката им, дълбоко заспал. Помнеше как ги наблюдава, сякаш бяха призраци от друг свят: красиви, безгрижни, щастливи.

Пое по пътеката в парника. Може би щеше да види гардениите; може би, за по-бързо, можеше да занесе няколко, без да притеснява Марч. Как ли изглеждаха гардениите, запита се тя. Бяха цветята, които ухаеха много приятно; дали не бяха при орхидеите? Спря пред витрина с цветя, изолирани чрез стъклото дори от най-слабия ветреца, и се вгледа в любопитните малки личица. Бяха красиви, също като дъщерите на господарите и също толкова крехки. Протегна ръка, за да докосне едно и забеляза колко зачервена беше кожата на ръката ѝ до венчелистчето.

Мястото ѝ не беше тук. Изобщо не трябваше да идва; къде ѝ беше умът? В този момент ѝ хрумна, че икономът не я е пращал никъде, че Харисън е решил да се пошегува за нейна сметка. Ако докоснеше някое цвете, дори едно-единствено, щеше да бъде наказана; щяха да я накажат, задето е излязла от къщата. Господин Марч щеше да побеснее, ако си позволише да го притесни. Цялата тази работа беше грешка, просто глупава грешка. Може би в момента я викаха, търсеха я, а тя какво щеше да им каже? Че е ходила да бере цветя, защото някой ѝ бе поръчал да свърши работа, за която бе напълно неподходяща.

Обърна се и най-неочаквано го видя в сенките край вратата. Беше я наблюдавал и пристъпи напред.

— Шега е — рече тя.

— Да, клопка — потвърди той. — За която се наложи да използвам Харисън.

— Ще си навлека неприятности.

— Не, не — прошепна той. — Няма. — Прегърна я и се вгледа напрегнато в лицето ѝ. — Мило малко момиче — продължи той.

Тя се опита да се отдръпне.

— Не съм момиче — тросна се тя. — Вие се погрижихте за тази работа.

Той я целуна. Тя му позволи. Искаше да бъде обичана, поне за момент; искаше да я възприемат по начина, по който той я възприемаше.

Искаше да се превърне в нечия светлинка, да си има име — *Емили, Емили* — по начина, по който той го мълвеше в момента. Искаше да бъде утешена, поне това щеше да си струва останалото. Просто да бъде утешена и стоплена. Бе готова да легне тук, сред цветята, заслонена от студа.

— Въпреки това си оставаш моето мило момиче — продължаваше да шепне той.

Тя се опита да се отдръпне, положи ръце на раменете му.

— Да, но не съм — натърти тя. — Нима не виждате? Не ви принадлежа.

Той се усмихваше, сякаш не я беше чул. От джоба си извади малка кутийка в тъмносиньо.

— Какво е това? — попита тя.

— Коледа е — отвърна той. — Купил съм ти подарък.

Тя задържа кутийката в ръка и го погледна.

— Какво е това?

— Отвори и виж.

— Трябва да я върна.

— Поне виж какво съм ти купил. — Тя отвори кадифеното капаче. Вътре лежеше тънко златно синджирче и всяка брънка бе във формата на сърце. — Харесва ли ти?

Тя затвори кутийката и му я подаде.

— Не мога да го задържа.

Той склочи пръсти около нейните.

— Ще бъде нашата тайна.

— Нима не разбирате? Кога мога да си го сложа? Момичетата ще го видят. Какво ще кажа?

— Кажу ми, че ти е оставено от любяща леля.

Тя го погледна и поклати глава.

— Във вашия свят може — рече тя. — Но не и в моя.

Той се разсмя.

— Мила, та ти си моят свят. Вземи го, настоявам.

Тя стоеше разтреперана; въздухът бе твърде наситен и тя не можеше да диша.

— Трябва да си отида — заяви тя.

— Какво, за бога, имаш предвид?

— Налага ми се да замина. Трябва да се прибера у дома — рече.

Той отпусна глава на една страна и се намръщи.

— Да не би някой да е болен? — попита. — Майка ти ли не е добре?

— Не — рече тя. — Не е мама.

Неочаквано си представи лицето на майка си. Знаеше много добре какво ще каже майка ѝ, когато се прибере. *Не можем вече да се покажем в църквата.* Църквата беше всичко; тя крепеше семейството им, след като баща ѝ почина. Църквата се грижеше паството да им помага.

Църквата им осигуряваше храна. Нямаше нищо по-важно, абсолютно нищо от това майка ѝ да търка стъпалата пред църквата, да мете стайте в жилището на свещеника и да изпраща децата си в новото неделно училище, да ги поддържа чисти. Всичко трябваше да е чисто. Дори стъпалото пред вратата на малката им къщичка на мръсната, тясна улица. Защото и тя принадлежеше на църквата. Защото те трябваше да дават пример. Тя, двамата ѝ братя и двете ѝ сестри трябваше да ходят в църковното училище, да ядат храната, която осигуряваха от църквата, да чистят църковните месингови надгробни плочи и пейките, да се стараят да се проявяват като добри и скромни деца. Чисти и порядъчни, ръцете им свити като за молитва на задните пейки, с промити мозъци, за да помнят цели откъси от Библията. Да засвидетелстват уважение на по-възрастните и висшестоящи, на църковните настоятели, които ги пазеха да не потънат. Майка ѝ вечно повтаряше, че имат късмет, защото милосърдието ги е спасило, след като баща им почина от плеврит. И такива късметлии — невероятни късметлии — че ги представиха на госпожа Джослин, която изяви желание да вземе Емили, защото и тя бе работила като слугиня в църквата и редовно се молеше, когато посещаваше сестра си в града, и бе познала в Емили добро и послушно момиче.

Веднъж му бе разказала всичко това. Случи се миналото лято. Фразата силно го развесели.

— Послушно момиче.

Беше я привлякъл към себе си, за нейно удивление и ужас.

— Мога ли да направя нещо? — попита той.

Тя сведе поглед към кутийката.

— Можете да се погрижите за мен — прошепна тя.

— Да се погрижа ли? — повтори той.

— Ако съм болна.

— Разбира се — усмихна се той. — А ти болна ли си?

Тя не можа да изрече думите. Бяха в устата ѝ, но не успя да ги произнесе.

— Ако съм...

— Но ти няма да се разболееш, Емили — отвърна той. — Не и като баща си. Не и след като живееш тук. — Целуна я отново и се озърна. — Мисля, че трябва да вървиш — призна той. — Заради Брандфийлд, Джослин и останалите.

Тя вдигна поглед към него; той постави кутийката в ръката ѝ.

— Май ще ти докарам големи неприятности, ако това продължи.

— Да продължи ли? — рече тя.

Той направи унила физиономия.

— Искам да кажа, ако стане... — Той замълча. — Ти беше прекрасно момиче, Емили, наистина.

Той тръгна по пътеката, по средата спря и се обърна към нея. Тя продължаваше да стои като статуя до орхидеите. Мъжът разпери безпомощно ръце.

— Безобразно красива — рече той. — Пробвай да го скриеш, ама ще можеш ли.

Докато той се отдалечаваше и вратата на парника се затваряше след него, тя сведе поглед към кутийката, ала не видя нищо.

Не видя абсолютно нищо.

Беше почти полунощ. Господата се бяха присъединили към дамите в приемната.

Октавия седеше с двете си дъщери. Луиза нежно стискаше ръката на майка си. Петнайсетгодишната Шарлът бе допусната за пръв път на вечерята по случай Бъдни вечер и сега седеше вдървено, за да не пропусне нещо, докато се стараеше да не заспи, сигурен знак, че е силно отегчена. И трите слушаха безкрайния разказ на Хари за Блерио.

— Бих го направил с удоволствие, ами вие?

— Точно летене ли, Хари? Струва ми се опасно и безсмислено.

— Безсмислено! — възкликна той. — Мамо, та това е прекрасно.

— Просто да се носиш, както правят онези хора с балоните — обади се Луиза.

— Не се носиш — срязва я Хари. — Не помниш ли Боумонт преди две години?

— Спомням си, че отиде до Хароугейт и ордата идиоти там те смаза — прекъсна ги Уилям.

— Той обиколи Британия по въздуха и събра десет хиляди лири — сопна му се Хари. — Според мен си беше чудесно.

— Чух, че семейство Белингтън се събудили една сутрин в Доркинг и един бил заседнал сред дърветата им — обади се Луиза. — Просто си висял.

— Какво? — намръщи се Хари.

— Балонът. Провикнали се към хората вътре и те им казали, че отиват към Доувър. Представяте ли си? — Луиза избухна в заразителния си смях. — Съвсем не може да се нарече достойно.

— Ти в състояние ли си да се съсредоточиш над някоя тема за разговор за повече от десет секунди? — попита Хари.

— Хари — прекъсна го Октавия. — Достатъчно, миличък.

— Това е просто модно увлечение — подхвърли Уилям.

— Да, но сега вече изпращат писма по въздуха, нали? — попита Едуард Станингфийлд. — Много ефикасен метод.

— Практическите приложения ще бъдат ограничени — отвърна Уилям.

— Боумонт спечели три надпревари — продължи Хари. — От Париж до Рим, обиколката на Европа...

— А колегата му беше убит — прекъсна го Уилям. — Други двама бяха взривени от собствените им бензинови резервоари.

— О, Уилям, недей — прошепна Октавия. — Бъдни вечер е, все пак.

— Ами — рече Хари, — аз май трябва да се науча.

— Ако аз одобря — срязва го Уилям. — А няма начин да стане. На земята има предостатъчно дейности, които да ти задържат вниманието.

Баща и син преплетоха погледи; Луиза погали коляното на Хари, а Уилям запали пура.

Октавия докосна ръката на Шарлът.

— Посвири на пиано, миличка — прошепна тя. — Като гледам как се цупи Хари, настроението ми се разваля.

— Не знам какво му става на това момче — измърмори Уилям и зае мястото на Шарлът до нея.

— Младост — отвърна Октавия. — Нищо повече, Уилям. Младост.

Хелън беше застанала пред френското огледало, купено от Париж, и изглежда беше въвлякла Алигзандър Кент в дълъг разговор. Елизабет Кент ѝ хвърляше студени погледи от близкото канапе. Хелън беше облечена във великолепа синя рокля, преработена, както бе споделила по време на вечерята с госпожа Станингфийлд, от бална рокля, която била носила през 1890 година.

— Аз съм изключително благоразумна по отношение на парите — бе подхвърлила тя и се бе засмяла небрежно. — В Париж е безобразно скъпо.

Айда Станингфийлд ѝ направи комплимент.

— Много е красива — ами пренасянето на размера...

— Това е сатен „Блубърд“. Правила са ми от него различни тоалети. Всичките по мой дизайн.

— „Блубърд“ ли? — попита по-възрастната жена. На Октавия ѝ беше ясно, че Айда се опитва да определи дали колоритната репутация на Хелън все още я съпътства след толкова години. Навремето Хелън бе скандална личност, но единствено двамата с Уилям знаеха колко скандална. Сега, ако човек я погледнеше, му ставаше трудно да повярва; Октавия с известна доза чувство за вина и много тайно все си мислеше, че Хелън, излъскана и облечена изискано, прилича подозрително много на мъж в рокля. Имаше твърде характерна походка и стойка; те буквално втрещяваха хората. Искаше ѝ се да престане да гледа Уилям така, сякаш споделяха върховна шега, която знаеха единствено те двамата; тя бе почти сигурна, че Хелън го прави, за да отбележи някаква тъпа точка, но дори сега, след толкова години, не можеше да се досети за какво точно става въпрос.

Погледна я безпристрастно над отрупаната с ястия маса и изящно аранжираните пищни цветя и си каза, че човек не може да не отдаде дължимото на Хелън, че макар да беше доста необичайна, тя бе грациозна и изящна. Твърде скромна, за да изтъква наследството си, Октавия се бе привела услужливо напред.

— Плантация Блубърд в Ямайка — обясни тя на Айда, — е била на пращадото на Уилям.

— Това ми е известно — възмути се Айда. — И така, сатенът... Много изобретателно.

Октавия ѝ се усмихна. Тя обичаше Айда и Едуард; второ поколение в бизнеса с памук, от Манчестър, хора, на които обикновено биха отказали място на маса с титулувани особи, но настоятелността ѝ надделяваше над ината на Уилям. Уилям беше заявил, че Едуард Станингфийлд не е в състояние да хване и риба във варел, беше нескопосан стрелец, говореше прекалено високо. А пък съпругата му Айда... Тук обаче Уилям се беше поколебал.

— Да не би Айда да е прекалено весела? — бе попитала Октавия.

Истината бе, че семейство Станингфийлд се занимаваха с търговия, огромното им богатство идваше от манчестърски памук, а не от йоркширска вълна както тяхното. Те обаче бяха щедри и благородни люде; дори бяха построили прилични жилища за работниците си. Преди двайсет и седем години бяха проявили интерес към Октавия веднага щом научиха, че е изгубила баща си. Новината се беше разнесла бързо сред индустриалците и Едуард Станингфийлд държеше под око фабриките на Октавия от дискретно разстояние.

Тя не можеше да не признае, че са много различни от другите гости, истински контраст: бледият, аскетичен лорд Далинг, Хъмфри Вилиърс и новата му съпруга; семейство Кент — крайно бедни и с впечатляващо родословно дърво — които притежаваха първокласни поля за диви кокошки на север; семейство Гардинър, прекрасни, дребнички, и родителите им, съседи на Кавендиш в Лондон. Партито беше изключително приятно, всички се стараеха да са весела компания; до един направиха комплименти за коледната елха, свещите, храната, виното, невероятното фоайе с високия готически таван, уютната, луксозна приемна, в която веднага се забелязваше парижкото огледало.

Хелън доволно се беше изпъчила точно пред него.

Семейство Гардинър обсъждаха предстоящия сезон в Лондон. Тази година Луиза щеше да бъде представена в двора.

— Кога ще отидете в къщата в Лондон? — обърнаха се те към Октавия.

— А, през... март, струва ми се. Преди Великден, за да уредя проби за роклите на Луиза.

Жените се усмигнаха една на друга, свиха съчувствено рамене, тъй като знаеха колко изтощително преживяване е. Гъртруд Гардинър погали домакинята по коляното.

— Луиза със сигурност ще постигне огромен успех — увери я тя. — А онзи човек Гулд, ще дойде ли в Ръдърфорд?

— Кой е този човек? — попита Октавия.

Гъртруд замахна с ръка.

— А, отби се при всички ни, миличка. Твърде енергичен, типичен американец. Пише някаква книга за старите семейства. — Тя въздъхна замислено. — Приятен за компания, но е дилетант, поне според мен, не спира да дърдори за Европа, без да има основателна причина.

Октавия се усмихна, припомни си нещо.

— Струва ми се, че Уилям го спомена. Семейство Гулд били банкери, нещо подобно, нали?

Гъртруд изсумтя.

— Търговия, мила. — Погледна към семейство Станингфийлд и веднага осъзна какъв гаф е направила. — Но много симпатични, така казват. Господинът е... доста объркващ.

Оливия сниши глас.

— Хенриета дел Рей ми каза... — Стрелна Уилям с поглед, за да е сигурна, че няма да я чуе. — Че бил доста...

Гъртруд се засмя тихо.

— *Доста*, наистина — отвърна тя. — Пази Луиза от него, ако не искаш да я отвлече в Ню Йорк.

Огънят угасваше; Октавия забеляза, че Брадфийлд и лакеят Харисън още са на крак, въпреки че вечерята приключи преди повече от пет часа, и кимна на Уилям да ги освободи.

— Скъпи, мисля, че е време да се качваме — промълви тя. — Какво ще кажеш?

Хората от компанията станаха, дамите посегнаха към шаловете и чантите си. Октавия забеляза как новобрачната двойка почти затича към вратата; толкова бяха сладки. Родителите останаха, а Алисия Гардинър прояви интерес към серия миниатюрни скици, окачени край вратата.

— Продаваха се на Бонд стрийт последния път, когато ходихме — обясни Уилям. — Не са по мой вкус, но Октавия ги хареса.

— Малки портрети — отвърна Октавия. — От Лотрек.

— Той какъв е, художник ли? — попита Вилиърс.

— Някакъв френски художник — отвърна Уилям, когато Брандфийлд отвори вратата.

Октавия погледна съпругата на Вилиърс, семпла женица, която изглежда притежаваше много повече здрав разум, отколкото бе типично за аристократите, и двете размениха заговорнически усмивки.

Студът веднага се усещаше в коридора; само за час температурата бе паднала драстично. Октавия остави гостите да минат пред нея и изчака на стълбите, докато Айда Станингфийлд спря, за да разгледа портрета на Октавия, нарисуван от Сингър Сарджънт; след това ги проследи с поглед, докато завият наляво по коридора. Вратите се затвориха тихо, когато гостите влязоха в стаите си; лампите на площадката бяха угасени.

Октавия вдигна очи към високия прозорец; издигаше се цели три етажа и всички стъкла бяха подменени от бащата на Уилям с витражи на лози и дървета. Ажурната украса беше в изключително деликатен цвят, но сега отраженията от снега хвърляха отблясъци, очертаваха алеята и парка, който се спускаше към реката.

Докато Октавия стоеше притихнала в полумрака, долови движение някъде долу. Обърна се, ала в първия момент не видя нищо, а след това Уилям се измъкна от хола и погледна през рамо. Беше се върнал за нещо. Тъкмо се канеше да го повика, когато той спря и сведе поглед надолу. От стаята излезе Брандфийлд и двамата мъже заговориха. След това Брандфийлд се обърна и излезе през зелената врата близо до стълбите.

Сега в коридора се виждаха единствено отблясъци от угасващия огън, които пробягваха по високите каменни стени. Чу се шепот, на вратата се мярна синя сянка. Излезе Хелън; каза нещо, изглеждаше напрегната. Уилям замахна с ръце. По същия начин замахваше, когато отказваше на амбициите на Хари: една изпъната, скована длан обърната към пода.

Октавия забеляза как Хелън стиска ръката на Уилям. Бяха допрели глави. Чу го да казва нещо. Много приличаше на: „Няма. Не искам.“ Последната дума отекна леко, заредена с напрежение. Нещо се

надигна в гърдите на Октавия, нещо подобно на тръпка от ужас, на далечен спомен, сякаш разиграваше отново отдавнашен разрушителен сън.

След това Хелън целуна съпруга ѝ. Притисна се в него и нежно докосна устните му. Октавия го видя как отстъпва крачка назад, а след това и още една. После обаче спря и я прегърна.

Тя се завъртя.

Остана с гръб към тях и затвори очи. След това прихвана роклята и се опита да изкачи останалите стъпала. Незнайно как, докато бързаше, се оплете в няколкото фусты. Олюля се към корниза на прозореца, протегна ръка и съвсем случайно докосна стъклото.

Почувства вледеняващия му студ и за момент осъзна, че зад измамно тънкото стъкло се е ширнал бял океан, че къщата се носи в леденото бяло море, а някъде там в далечината се чернее белегът на отрязаното дърво и се вие дългата алея...

А по нея някой крачеше.

Октавия се приближи до стъклото.

Навън, съвсем сама в снега, съвсем сама в мрака, Емили Мейтланд вървеше към реката.

[1] Пол Поаре е водещ френски моден дизайнер през първите две десетилетия на XX век. — Б.пр. ↑

ВТОРА ГЛАВА

Хари лежеше на леглото и гледаше тавана.

Напоследък не можеше да спи тук. В Оксфорд не беше толкова зле: беше незабележим в редицата миниатюрни стаички. Рядко ходеше на лекции; преподавателят му повтаряше, че е представител на рода Бекфорт, сякаш от него нямаше да излезе нищо, което го караше да прихва, щом се скриеше от погледа на господина. Сигурно бе истина, предполагаше той, тъй като шест поколения представители на Бекфорт бяха учили в Оксфорд и шест се бяха върнали без каквито и да било знания: бяха останали живи и богати благодарение на ума си, а също и на находчивостта и жестокостта, не на образованието. Понякога ставаше въпрос за чиста проба мързел. Беше се случвало някой от поколението да се въргаля като прасе в собствената си леност, безобразно доволен от себе си, да изцежда до последна капка местните работници и да пропилее богатството си за дворцови интриги и жени. Изобщо не разбираше защо му е образование; не че някой щеше да му позволи да го използва.

Разпери ръце в леглото, все още с дрехите. Не пожела Харисън, Харди или Наш да го обслужват. Нека се суеят около баща му и гостите; той не можеше да търпи мълчаливото им раболепно присъствие. Господи, задушаваше се. Наистина имаше чувството, че въздухът е изцеден от гърдите му. За момент му се прииска да се намира в стаичката си в Оксфорд, пред малката камина, където си препичаше хляб и пушеше цигара след цигара. Замисли се и за предстоящата вечеря; фалцетните гласове на младежкия хор в параклиса, и се сви.

Всичко беше прекалено старо. Реши, че това е в основата на раздражението му: Оксфорд определено, но също и Ръдърфорд полегнал като изпълнен с безразличие красив звяр в долината, прекалено дъвен и твърде деликатен с големите и малки кули. Той искаше нещо простичко. Искаше да си има къща като на Армитидж: малка, семпла и ниска, точно до конюшната. Взря се в далечния таван

и се запита как ли семейство Армитидж ще посрещне Коледа; бе готов да се обзаложи, че при тях ще бъде забележително весело и приятно. Бе готов да даде какво ли не, за да не му се налага да изтърпи коледния обяд и вечеря в собствения си дом. Баща му използваше всяка възможност да го привиква в библиотеката и да му чете лекции за наематели, арендатори и сметки. Уилям му беше казал, че през новата година ще го заведе в Блесингтън да разгледа фабриката. Срещата с управителя на фабриката на всеки шест месеца беше ритуал, към който Уилям Кавендиш се придържаше — напълно безсмислено, поне според Хари. Баща му твърдеше, че било тяхно задължение да са наясно откъде идва част от приходите им и поне да покажат, че проявяват някакъв интерес.

Хари си казваше, че Блесингтън поне е нещо реално, че там има живот, въпреки че основната цел на фабриката изглежда бе да ликвидира населението колкото е възможно по-бързо. От една страна се възхищаваше на именията, които бяха източник на богатството на майка му; обичаше и непрекъснатия оглушителен индустриален шум, бързината, производството на нещо, дори това нещо да бе буквално изтъкано от потни ръце, създадено в наситен с вълнени влакна въздух; докато от друга, той се ненавиждаше, че наблюдава безучастно трещящите, подредени един до друг станове в костюм с копринени ревери. Ненавиждаше начина, по който жените го стрелкаха с погледи, сякаш нямаше право да бъде сред тях. Накрая те излизаха заедно със своите, хванати за ръце, минаваха под уличните лампи по мръсните стръмни улички, докато сирената виеше. Смените не се променяха, всеки човек си знаеше мястото, името му беше написано на мазните карти за четците, монтирани на вратите, които отбелязваха времето на влизане и излизане. Той не принадлежеше на техния свят; не бе от онези представители на човечеството, които линееха сред пристъпи на суха кашлица. Нямаше начин да остане анонимен. Той беше синът на собственика или седмо поколение Бекфорт. Имаше задължения, имаше си определено място. Нямаше мърдане.

Стана и пристъпи към прозореца. Когато беше по-млад, се качваше на покрива и гледаше към земите, към които Уилям Кавендиш се придържаше — напълно безсмислено, поне според Хари наоколо, също като привилегирован бог, настанил се сред тюдорските комини, докато наблюдава как работниците в полето прибират реколтата,

каруците се олюляват, конете приличат на продълговати петна от високото. Чувстваше се свободен в откритото пространство. Сега вече не се качваше там. Имаше чувството, че цялото му съществуване го тегли надолу.

Господи, де да можеше да го оставят да замине. Нямахте ли начин баща му, вместо да тропа с крак и да се налага, да го остави да замине. По света се случваха какви ли не неща: не ставаше въпрос единствено за аеропланите, ами и за автомобилите. Искаше му се да пътува, да види света. Де да можеше да го пуснат от каишката. Негов състудент от университета му каза, че щял да ходи в Америка, а прадеди на Хари бяха предприемали редовно това голямо пътуване. Дори един негов прачичо се бе прославил с пътешествията си из Европа — ходил във Франция и Португалия с момчетата от църковния хор и създал богата еротична колекция. Никой не го спрял; майка му дори го поощрявала. Писмата му били публикувани; Хари ги прочете в университетската библиотека и откри човек със съмнителни връзки и забележителен вкус — но на него му е било позволено да го направи, което улеснявало безкрайно нещата. Той заминал с малката си скандална свита и с лека ръка пръскал пари за всевъзможни произведения на изкуството от различни култури. Името му се превърнало в синоним на всичко омразно и нямаше смисъл баща му да върти очи и да се преструва, че няма нищо общо със семейството им, защото имаше. Хари въздъхна тежко. Животът му бе изпъстрен с толкова несправедливости. Изглежда му бе писано да се задуши, това му беше отредено. Направо му се гадеше.

Достатъчно бе да погледне кабинета на баща си и архива, за да разбере колко е скитосвал по света дядо му. А ето че баща му настояваше той да виси в Оксфорд, без никаква смислена причина да присъства на сезона в Лондон, сякаш това не беше истински ад на земята: с натруфените тоалети, където старите дами те ръчкаха с върховете на чадърите и разправяха какъв прекрасен младеж си бил. Господ да му е на помощ. Как само му се искаше да види Америка; искаше му се никога повече да не слага задължителната твърда яка и да се чувства като кръгъл идиот в обществото, докато майките го оглеждат и го преценяват за съпруг на дъщерите си на възраст да се омъжат.

Единственото, което му вдъхваше живот през изминалата година беше тя. Не би и помислил да се отърве от нея, ако момчетата в Оксфорд не го бяха предупредили да не се обвързва, че тя може да се превърне в нежелана заплаха. Те му подхвърлиха идеята да ѝ подари златната верижка, въпреки че едва не се пречупи, когато забележа ужаса по лицето ѝ, докато държеше кутийката. Струваше му безумно много да се отдалечи.

Цялото минало лято бе като сън наяве. Заради горещината след обяд и преди вечеря прислугата излизаше навън, за да се отморят, където си мислеха, че никой няма да ги види: на сянка в двора, докато пускаха водата от помпата за разхлаждане. Един следобед се промъкна в стаята ѝ, когато беше сигурен, че не е там и откри бельото ѝ в издраскания скрин. Притисна го към лицето си, както се бе навел през прозореца, и мярна рамото ѝ долу в двора, ръцете ѝ плискаха студена вода по косата, приглаждаха я назад, тя бе свалила бонето си. Едва зърна ръка, буза, врат, докато отриваше лице в дрехите ѝ и в същото време бе ужасен, че някой може да се качи по стълбите и да го завари тук.

По-горещо лято не бе имало от години: през юни, юли и август настъпи суша. Реката течеше на тънка струйка, нещо нечувано в Дейлс. Беше там онази неделя, когато тя се върна от гостуване при майка си. Пътят беше двайсет километра и тя му забрани да измине с нея дори част от него.

— Някой може да ни види — бе настояла тя.

— И кой ще ни види? — бе попитал той.

Единствената му мисъл бе да я положи на мекия торф в някоя от многобройните падини край ливадите, сред преципа, пирена и тревата. Тя му отказа; той пропиля деня в разходки из парка.

Тя обаче се върна. Пътеката се спускаше по хълма, виеше се сред дърветата, а в продължение на осемстотин метра сред храстите покрай реката не се виждаше нищо. Той я изчака там. Дори в пет часа бе все още горещо и задушно.

— Нима не знаеш, че ти си моят живот? — беше я попитал той. Тогава говореше напълно сериозно. Тя изпълваше мислите му, подлудяваше го. Носеше малка торбичка с кексчета, които майка ѝ бе направила; той усети аромата на канела и бе обзет колкото от чувство

на вина, толкова и от разкъсваща нужда. Тя не му отговори. Опита се да се измъкне.

— Не можеш ли да ме обикнеш? — бе попитал той. — Не можеш ли, Емили? — Ръката му плъзна по талията ѝ, по врата. Най-сетне тя го целуна и двамата се отпуснаха на колене в сянката на дърветата.

Сега, някъде в къщата, му се стори, че чува как се затварят врати. Ослуша се: последваха стъпки в коридора, след това зелената врата се хлопна приглушено. Сигурно гасяха камините в стаите на долния етаж. Погледна към снега, видя светлините далече в парка; отвори прозореца и го връхлетя леден въздух. Едва успя да долови гласовете навън, докато светлините трепкаха и изчезваха, трепкаха и отново изчезваха. Нечие време там някъде навън изтичаше.

Амели очакваше Октавия, когато тя влезе в стаята в жълто и бяло. Застана пред тоалетката и остави прислужницата да развърже роклята, да свали обувките и чорапите ѝ. Измъкна се от фустите, седна на стола и позволи на опитните ръце на момичето да пуснат косата ѝ, сложи подплънките в облицована със сатен кутия и разстла косата ѝ по раменете. Не продумаха и дума; над пукота от огъня в камината долетя звънтенето на часовника, който отмери изтичането на четвърт час.

Беше Коледа.

Октавия остана седнала, взряна в отражението си.

Тази пролет бе навършила трийсет и девет. Беше дванайсет години по-млада от Хелън де Монтфорт. Бе очаквала ярост, но я обзе единствено смущение и разочарование. Независимо каква слава се носеше на Хелън — Октавия още на млади години бе научила историята за застаряла високопоставена личност с прекрасна къща в Бержерак, а после бе чула и историите, разказани ѝ от втора или трета ръка на чаша чай, че виждали Хелън в компанията на Жул Шере, дори, че била модел на постери за Олимпия — Октавия предполагаше, че Хелън определено предпочита да се представя за скандална личност, а не е такава наистина. Сама признаваше, че копнее за подходяща компания и едва ли биха я приели добре в обществото, ако всички слухове бяха истина. Хелън бе кокетка — това бе самата истина; освен това обожаваше да шокира хората. Що се отнася до въпроса дали

сърцето ѝ можеше да бъде спечелено или разбито — дали бе способна на истинска страст — това бе друг въпрос.

Октавия си спомни един пролетен следобед преди години, когато двамата с Уилям бяха в Париж за Експозицията, когато бе открита за пръв път през април 1900 година. Пиеха следобедния си чай в „Сейлон Павилион“ — мястото, на което задължително трябва да те видят. Бяха се уговорили да се срещнат там с Хелън и тя влезе като грандама, великолепа в рокля от рисуван шифон и огромна шапка. Октавия се почувства като старомодна бабка: очевидно английска старомодна бабка сред океан от френска мода. Този следобед Хелън говори за най-нашумелите художници, за Максим и за Мулен Руж, сякаш ги познаваше, сякаш бе от най-приближените в тези кръгове и Октавия си спомни, че Уилям почти пренебрегна разказите ѝ. „Такава проява на глупост“, бе подхвърлил той след това.

— Не мислиш ли, че Хелън е великолепа? — попита го тя, докато се преобличаха за вечеря. По онова време все още бяха близки, приятели, все още разговаряха.

— Ни най-малко — бе отвърнал той. — Тя самата си мисли, че е великолепа, а това е нещо коренно различно.

Сериозно ли го беше казал или просто, за да ѝ замаже очите? Били ли са любовници по онова време, тези две издънки на рода Бекфорт, които бяха с едни и същи недостатъци, които проявяваха все същия егоизъм? Октавия сведе очи, прогони ги от съзнанието си. Помисли си колко е наивна, макар и на трийсет и девет. В обществото имаше безброй *affaire de coeur*^[1]; това бе удобство, за което никой не говореше. Беше чувала клюките, особено в града, за една или друга лейди с младия ѝ любовник, за лорд някой си, който се перчел не с една, ами с две любовници в обществото. Докато старият крал беше жив, това бе последен писък на модата: на партита в провинциалните къщи стана обичайно да се слагат картички на вратите, на които пишеше кой в коя стая е, така че любовниците лесно да намират желаната стая под носа на съпругите или съпрузите си. Дори се говореше, че в една къща зазвучавал звънец в шест сутринта, за да даде възможност на гостите да се върнат в спалните си, преди прислужниците да ги заварят в прегръдките на любовниците. Двамата с Уилям станаха свидетели на подобно нещо. Те обаче никога не си го бяха позволявали. Поне доколкото тя знаеше.

Амели започна да реши косата на Октавия. Е, очевидно бе проявила обичайната си наивност. Възможно ли бе човек да заличи тази наивност от душата си? Ако беше така, тя трябваше да открие точния начин да го постигне, защото иначе оставаше сляпа. Запита се колко ли от приятелките ѝ са забелязали как Хелън хваща ръката на Уилям зад гърба ѝ. Случвало ли се е? Как е могла да се остави да бъде заблудена? Срещал ли се е с Хелън в Лондон? Той отсъстваше често и в Лондон посещаваше обичайните хора. Да не би Хелън да го е чакала някъде, в дома на приятели? Със сигурност не са се крили в хотел, но без хотел, кои приятели са си затваряли очите? Коя жена от многобройните им познати знаеше какво става?

Октавия си пое дъх. Ето че въображението ѝ започваше да излиза от контрол. Не биваше да го позволи. Все пак, какво точно бе видяла? Хелън поиска целувка и Уилям откликна. Може да е било само за миг, защото тя не остана да види края. Може той да я е отблъснал; може Хелън да е била замислила някаква шега; това бе проява на хумор типично в неин стил. И какво точно ѝ каза той? „Няма“ или „Не мога“ или нещо подобно; та той ѝ отказваше, когато Хелън вдигна лице към неговото.

— Ще има ли нещо друго, мадам? — попита Амели.

— Не — промълви Октавия.

След секунда-две Амели излезе, а Октавия остана пред огледалото. Отново се върна към миговете, докато беше на стълбището: Хелън и Уилям заедно, а тя се обръща към прозореца. Сигурна бе, че видя в снега прислужницата, с която разговаря днес сутринта, но след като освободи фустите, в които се спъна, и погледна отново, навън нямаше никого. Трепкаха единствено сенките на дърветата. Подпря ръка на фината тоалетка и отпусна глава в дланта си. Беше крайно време да си ляга.

Утре ги чакаха обичайните коледни събития: бе традиция от къщата да правят подаръци не само на прислугата, ами и на работниците в имението, което бе цяло село. Съмняваше се, че дори в най-дълбокия сняг местните ще се откажат от обяда в хамбара и спектакъла, който следваше. Госпожа Джослин щеше да е на вратата си още преди закуска. Изправи се.

Край реката цареше непрогледен мрак, а шумът от течението бе силен. Преди снега имаше толкова много лапавица и дъжд, че Уастлийт бе много по-пълноводна от обикновено.

Джак Армитидж видя баща си да тича, вдигнал високо фенера над главата си, докато следваше стъпките ѝ в снега. Светлините на Ръдърфорд, далече зад него, почти не се виждаха.

— Насам! — изкрещя Джак. — Ето тук! — Видя съвсем ясно къде е отишла; нямаше съмнение, че се е отправила към водата. Брегът беше стръмен, в калта се виждаше голяма вдлъбнатина, сякаш тя се бе подхлъзнала.

— Емили! — изкрещя той.

Баща му бе до него, задъхан.

— Къде е тя?

— Не я виждам.

И двамата вдигнаха фенерите. Два жълти кръга се очертаха върху черната разпенена вода. Откъм реката лъхаше вдървяващ студ, вдигаше се ледена мъгла.

— Оттук е влязла, как мислиш? — попита Джак и посочи брега.

— Или се е свлякла или е паднала — съгласи се Джозая. Джак забеляза, че баща му трепери; вятърът се беше усилил. Заледени снежинки пареха лицата им. — Тази мръсница. Тази жена.

— Мери Ричардс каза, че не е продумала. Седяла в коридора, когато ѝ казали да върви да си легне.

— А онази мърла Джослин така и не престана да ѝ додява. Не, това е то. Тя я е тласнала тъдява.

Джак го погледна.

— Какво точно е било? — попита той и сам се досети за отговора. — Не е ли той?

— Вече ти рекох — измърмори Джозая. — Вече знаеш какво е било. — Той присви очи заради снега. — Но да направи туй...

— Може пък да е тръгнала към майка си — предположи Джак. — Мостът е малко по-надолу.

— Без палто и без шапка ли? Как мислиш, че ще прехвърли хълма без дрехи?

Двамата се запрепъваха, плъзгаха се и залитаха в снега по брега. Скоро стана по-равно, те приближиха завоя, широката мързелива извивка на Уастлийт, която обгръщаше парка. Джак знаеше, че някъде

съвсем наблизо има чакълест пясък; понякога през лятото, като момче, идваше тук и си играеше в плитчината. Сърцето му се сви: странно движение, сякаш нещо го задуши, защото знаеше, че точно срещу чакъла, на двайсетина метра навътре, водата изведнъж ставаше дълбока, точно под дърветата; неведнъж го бяха предупреждавали да внимава. Сега прочете същия страх по лицето на баща си.

— Емили! — изкрещя той. — Емили!

Баща му го стисна за ръката. Там имаше нещо, намираше се по средата на реката и сега долови звук, който се понесе над ромона на водата.

Двамата я видяха едновременно, но шумът на водата стана оглушителен; тя бе застанала на самия край на чакълестия бряг, стъпила до коленете в тъмната, завихрена вода. Отблясъците на фенерите играеха по нея; тя се обърна към тях. Стори му се, че си е изгубила ума: изглеждаше подивяла, изгубена, частица от онова, което беше доскоро. Плачът ѝ беше измъчен, остър, приглушен, но тя изглежда не си даваше сметка, сякаш мъката я беше обладала и я тласкаше напред както понякога ставаше с конете, въртяха се в кръг, хапеха хълбоците си, ритаха, сякаш дяволът ги беше яхнал.

— Емили! — извика той. — За бога, Емили!

Тя поклати глава и погледна настрани, направи нова крачка напред. Джак, знаеше, че чакълестият бряг хлътва неочаквано; отначало имаше едри камъни, след това течението ставаше силно, бързо.

— Емили! — повтори той. — Стъпи на брега.

В същия момент чу и други гласове зад тях. Обърна се и видя Седбърг, най-голямото конярче, което идваше през снега. Зад него се поклащаше Марч. Джак направи гримаса. Изглежда Марч бе видял светлините в конюшнията; Седбърг сигурно му е предал, че от къщата са изпратили послание. Той пък е настоял да разбере какво става. Джак наблюдаваше как старият негодник се влачи към тях със свъсено лице.

Джак погледна отново към Емили. Тя се олюляваше в средата на потока; беше протегнала ръце, сякаш се опитваше да запази равновесие.

— Какво е това? — изрева Марч.

— Остави девойчето — озъби се Джозая. — Ние ще я извадим. Не я плаши.

Марч го погледна гневно.

— Сам ли трябва да науча? — попита той. — Изобщо нищо не ми се казва. Така ли? Никога не ми се казва нищо.

— Не ти влиза в работата — тросна се Джозая и Марч веднага стисна ръката му, врътна го към себе си.

— Персоналът е моя работа. Ти, той — замахна той към Джак, — момчетата...

— Не и къщата — отвърна Джозая и изтръгна ръката си.

— Повече моя работа е, отколкото твоя!

— Едно от момичетата дотича в обора — изкрещя Джозая. — Една от прислужниците каза, че търсили Емили навсякъде. Какво очакваш да направя, да мисля цяла нощ ли? Да събудя къщата ли? Какво?

Откъм реката долетя неочакван вик.

Емили се беше подхлъзнала; потъваше, отпуснала ръце до себе си. Черната ѝ рокля се наду около тялото ѝ, той видя слабият ѝ гръб, докато водата я теглеше надолу.

Метна се след нея.

Тя беше дребно девойче: тялото ѝ се носеше бързо по течението. Съвсем дребно момиче беше; не можеше да пропъди тази мисъл. Почти не я познаваше беше я виждал в градината веднъж, може би два пъти, носеше поднос голям почти колкото нея, тя ситнеше както всички останали, навела глава. Горкото малко, слабичко, уплашено момиче. В гърдите му набъбна ярост.

Студът изкара въздуха му. Сърцето му заблъска като тъпан. Оттласна се от брега и благодари на господ за откраднатите тук часове през изминалите лета, защото сега знаеше къде се намират най-големите камъни. Чу вика на баща си, някъде назад, но шумът от водата скоро заглуши всичко.

Изтласка се с всички сили и се озова близо до нея; роклята я влачеше надолу. Тя не се съпротивляваше; взираше се в небето. Протегна ръка към нея и пропусна. Опита се да достигне ръката ѝ, но тя се отдалечи от него. Най-сетне успя да стисне подгъва на роклята, нави материята на китката си и я притегли към себе си. Водата се заигра с тях, теглеше ги ту на една, ту на другата страна.

— Емили — провикна се той. — Помогни ми.

Тя обърна глава и го погледна, устните ѝ се раздвижиха. Той не чу какво казва. Напипа китката ѝ и я притегли към себе си, след това се обърна към брега и водата плисна по лицето и врата му. Течението беше толкова бързо, че той усещаше как кипи чакълът. Тя тежеше, оказа се прекалено тежка за такова дребничко момиче. Изрита го, а след това неочаквано се отпусна. След миг във водата влязоха и други, нагазиха до кръста: Седбърг и вторият кочияш, Наш си поемаше рязко въздух дърпаше, теглеше и се препъваше. Най-сетне се добраха до плитчината. Тримата мъже се опитаха да вдигнат изпадналото в безсъзнание момиче. Тогава дойде и бащата на Джак, обърна лицето на Емили, отвори устата ѝ, пхна пръсти в гърлото ѝ. На нея ѝ се догади, тя се разкашля, накрая отвори очи. Едва тогава Джак разбра, докато помагаше на Харисън да я изправи на колене, че тя е бременна, заобленият ѝ корем личеше под мокрите дрехи на иначе съвсем слабото тяло.

Джак погледна към брега и видя Хари Кавендиш, застанал наблизко, докато Марч го теглеше назад.

Джак се изправи и от дрехите му шурна вода. Изглежда Наш беше донесъл купчина одеяла и той се олюля с препъвване към тях, дръпна едно и го подаде на баща си. За момент остана под падащия сняг и се загледа в краката си.

След това се изкачи по брега, изправи се и заби юмрук в лицето на Хари Кавендиш.

Все още наричаха обора десетичния, въпреки че Църквата отмени плащането на десятък преди цели петдесет години и сега, вместо сено и фермерски машини, постройката от средните векове беше — поне за известно време миналата година — мястото, където нощуваше автомобилът „Нейпиър“, който сега вече си имаше гараж и дългата постройка с открити подпокривни греди щеше да се превърне в удобно място за коледното празненство. Изглеждаше очарователна на светлината на маслените лампи, затоплена от огромните преносими маслени печки, взети от училището; камъните на пода, гладко изтъркани от поколения крака, бяха покрити с рогозки. Клонки имел висяха от стените, а масите приспособени от дървени магарета, които се използваха за вечеря, докато се събираше реколтата, бяха внесени и

покрити с червена хартия; по цялата им дължина бяха закачени китайски фенери, които понякога палеха през лятото и закачваха в градината. Красива елха, по-малка от тази в къщата, бе поставена близо до вратата.

Уилям седеше до Октавия и гостите си и чакаше обичайната театрална сценка на децата от селото. Тя щеше да е посветена на Рождеството и щяха да се пеят коледни песни: той веднага забеляза, че колкото и красиво да бяха облечени момиченцата в престилки, с огромни панделки в косите и лъснати ботушки, някои от момчетата не можеха да си намерят място, мърдаха и шаваха и подпъхваха пръсти под очевидно хартиените яки като оставяха по тях кафяви следи от коледната торта. Октавия замърмори с обичайната сантименталност към фигурата на Йосиф с ръце като животински бутове, стиснали овчарска гега, докато пускаше истинските синове на овчарите да погледнат бебето Христос — кукла с порцеланово лице и нарисувана уста. На Уилям му стана смешно, когато забеляза няколко кафяви къдрици в изкуствената коса. От време на време очите на децата се стрелкаха към един или друг родител, тъй като не бяха забравили инструкциите да се държат прилично и да говорят високо, когато дойде редът им.

Уилям се усмихна.

— Хич недей да мрънкотиш пред *гус'дарягус'дарката* — чу той веднъж един селянин, когато шамароса горкото си детенце, което излезе пред тях по време на надбягванията в Йорк. Запита се дали всички го възприемат по този начин, нещо като събирателно понятие, завинаги свързано с Октавия, *гус'дарягус'дарката*. — Не смей да мрънкотиш. — Не ги безпокой, не разговаряй с тях, не се оплаквай, не се суети. Погледна към тях; дори жената на пианото, която изпълняваше „Ангелите гласовити възвестяват“, го поглеждаше със страх и тревога. Възприемаха го като някакво неизменно същество, като символ, карикатура. По всяка вероятност и Октавия, в огромния ѝ шал от вълна и коприна с красивите ботуши в цвят на слама под кремавата рокля. И двамата бяха нещо като монумент, каза си той: не бяха истински като работниците, до един с почервенели лица, след като бяха пили халби силна черна бира и крещяха в един глас химна. Беше виждал същите мъже да се потят, докато изтеглят коледната елха; веднъж попадна на работници, които се биеха в полето, докато

вършачката бълваше дим в летния следобед; чувал ги бе да ругаят и да се плъзгат по сламата, виждал ги бе седмица по-късно да ловят доволно риба в Уастлийт. Вдигаха погледи, когато той минаваше, сваляха шапки, за да засвидетелстват уважението си, но той бе сигурен, че не го възприемат за мъж като тях. Той живееше някъде в периферията на пъстроцветния им свят.

Химнът свърши и започна друга песен. Децата подаваха гирлянди, които бяха направили сами: национални флагчета и ръчно рисувани животни. Камили и магарета. Палати с куполи. Рисунки на чаши чай и локомотиви, войници на коне. Той разбра, че отдават почит на Империята. По времето на баща му винаги се казваше, че слънцето никога не залязва над Британската империя, че една четвърт от широкия свят се управлява от Лондон. Сега му се струваше, че този стар свят се задъхва също като огромен локомотив, който не успява да изтегли вагоните. Австралия и Канада сега бяха доминиони, вече не бяха истинска част от империята. Беше сигурен, че един ден и Индия ще им се изплъзне измежду пръстите. Някой се размърда: усети, когато мъжете го погледнаха от разстояние. Един ден, помисли си той, може и да го прободат единствено, за да разберат дали е от плът и кръв. Докато Октавия ръкопляскаше учтиво, той си помисли, че същите мъже ще прободат и нея или пък жените щяха да разтворят огромния кадифен шал, да го задържат в ръце, сякаш Октавия бе кукла, която да погалят, на която да се възхитят, от която да откраднат.

Намръщи се и сведе поглед към скута си. За всичко бе виновна Хелън. С ироничното ѝ чувство за хумор, с небрежно подхвърлените заплахи, с незначителните ласки и целувки, които представляваха нещо като напомняне и подтикване. Тя развали коледното му щастие, накара го да се чувства като глупак в собствения си дом, накара го да се чувства като картонена рисунка на самия себе си, а не като истински човек. Ето откъде започна противното чувство. „Ти си имаш установено държание и манталитет“, прошепна тя снощи, докато той се опитваше да се отскубне от нея. „Ще те изтръгна от комфортния ти животоц, Уилям, да видим дали ще ти хареса.“ Изрече всичко това със змийска усмивка.

Вдигна поглед и изръкопляска бурно. Щеше да се представи като истински, достоен домакин. Изправи се и изнесе жизнерадостна реч, после раздаде коледните подаръци: шунка, вълнени одеяла, тъкани в

Блесингтън, а за всяко семейство имаше символичен дар, който хората можеха да сменят за подпалки във фермата. Той стискаше ръце, жените правеха реверанси пред него, а той им се усмихваше срамежливо. Мъжете вирваха брадички и приемаха даровете, без да покажат почитително отношение, защото нито един йоркширец не приемаше подаяния. Знаеше се, че коледните дарове са заработени. Всички се усмихваха; изпяха още песни, шумът стана по-силен, Уилям погледна към дъщерите си, докато ръкопляскаха и се смееха. Скоро щяха да започнат танците. Щеше да изчака, докато излязат по два-три пъти на дансинга, а след това щяха да се върнат в къщата да оставят хората от селото да се отпуснат. Усмихна се на профила на Луиза; тя беше наследила светлия цвят на рода Бекфорт и беше руса, с бяла кожа.

— Не ти ли се струва, че приличам на Дороти Гиш? — попита тя сутринта, завъртя се и направи поза като от немите филми, които гледаха.

— Дороти Гиш е с тъмна коса — отвърна той. Тя беше любимото му дете, винаги добродушна и безгрижна.

Тя пристъпи към него и пое ръцете му в своите.

— А, знаеш — рече тя очарована. — Само че се преструваш, че не знаеш. Познаваш Дороти Гиш! — Беше избухнала в смях. Смееше се и сега.

Забеляза Хелън някъде назад. Тя също наблюдаваше Луиза. Той се обърна напред.

— Къде е Хари? — попита той Октавия, когато най-сетне станаха.

— Казаха ми, че е закусил рано — отвърна тя.

— И къде е отишъл?

— Не знам — призна Октавия.

Уилям въздъхна и ѝ подаде ръка.

Госпожа Джослин ги очакваше, когато пристигнаха в къщата. Беше застанала в голямото антре като статуя, облечена в черно, с ключовете за кухнята и килера, увиснали на верижки на колана. Октавия изви изненадано вежди.

— Може ли да говоря с вас, мадам?

Те тъкмо сваляха палтата си.

— За вечерята ли?

Госпожа Джослин стрелна с поглед Уилям. Той сви рамене и се отправи към кабинета си. Жената го изпрати с поглед; Октавия тръгна в обратната посока, към утринната приемна, където застана до прозореца и погледна към езерото. Госпожа Джослин пристъпи зад нея и затвори вратата.

— Казвай какво има.

Възрастната жена започна да кърши ръце; досега Октавия не я беше виждала да проявява нервност. Обичайното ѝ държание на икономка бе на невъзмутимо спокойствие.

— Много се извинявам, че се налага да обезпокоя ваша светлост с подобен въпрос, но е наложително да повикаме лекар.

— Лекар ли? За кого?

— За една от прислужниците, госпожо.

Октавия обърна гръб на прозореца.

— Защо? Какво не е наред? За кого става въпрос?

— За Мейтланд, госпожо. Тя... — Икономката се изчерви. — Прецених, че е най-добре да не притеснявам негова светлост.

— Защо?

— Момичето е много болно.

— Мили боже. Едва ли е чак толкова болна, че да викаме Еванс на Коледа. — След това си спомни, че видя момичето предишната вечер. Емили Мейтланд вървеше през снега, но почти веднага изчезна.

— За съжаление, госпожо, тя е много зле.

— Какво ѝ е? Инфлуенца ли?

Октавия не можа да повярва, че вижда как госпожа Джослин се изчервява, по бузите ѝ рукнаха сълзи.

— Става въпрос за... женски въпрос, госпожо.

— Женски ли? Какво, за бога, имаш предвид?

— Момичето очаква дете — поясни икономката. — Искам да кажа... в момента ражда.

— Дете ли? — Октавия пристъпи към госпожа Джослин. — За Мейтланд ли говориш? — попита тя. — Не става ли въпрос за момичето, което видях вчера сутринта?

— Да, госпожо.

— Не е възможно!

Госпожа Джослин погледна господарката си право в очите и събра кураж.

— Снощи е отишла при реката — рече тя. — Джак Армитидж, Наш и едно от конярчетата са я извадили от водата.

— Господи... — Значи наистина бе видяла момичето. Сърцето на Октавия се сви. Беше я видяла и не бе направила нещо, не беше казала на никого.

— Беше й ужасно студено, госпожо. Сложихме я в моята стая. Така и не можа да се стопли, а след това... — Тя замълча. — Детето започна да се ражда в два след полунощ.

Октавия не откъсваше очи от нея.

— Да не би да искаш да кажеш — започна тя, — че момиче от къщата ражда повече от четиринайсет часа и ти не си ме информирала?

Госпожа Джослин поне прояви благоприличие да прехапе устни.

— Мислех, че ще приключи бързо — отвърна тя.

Октавия я погледна спокойно.

— Решила си, че тя ще абортира и ще ми съобщиш накрая, така ли? — попита тя. — Или просто нямаше да ми кажеш.

— Прецених, че е най-разумно да не се казва.

— Разбирам. — Октавия изгледа икономката от главата до краката. — Това е срамно. Как си позволила подобно нещо да се случи?

— Тя се прикриваше добре. Беше едва в шести месец.

— Шести месец ли? Значи детето ще се роди мъртво.

— Така мисля, госпожо.

Октавия се замисли.

— Кой е при нея? Има ли някой?

— Госпожа Марч дойде да поседи при нея.

— И какво каза?

— Мисли, че е седалищно раждане, госпожо.

— За бога — прошепна Октавия. Съпругата на градинаря бе родила седем деца, но сега бе прехвърлила шейсетте и съвсем не бе съвременен авторитет по тези въпроси. Тя се замисли за секунда. — Брандфийлд знае ли?

— Знае единствено, че е болна.

— А знае ли, че е ходила при реката?

— Да, госпожо.

— Как му обясни този факт?

— Че е заради момче, ваша светлост.

Октавия я погледна.

— Това поне е истина — отбеляза тя. Стаята на Брадфийлд се намираше в другия край на къщата от стаята на госпожа Джослин и беше възможно, макар и малко вероятно поне тази вечер да скрият от него.

— Знаем ли кое е момчето? — попита тя. Забеляза, че госпожа Джослин се поколеба за секунда, и махна с ръка. — Няма значение — реши тя. — Изпрати да повикат Еванс.

— Добре, госпожо.

— И не притеснявай негова светлост точно сега.

— Няма госпожо. — Икономката се отправи към вратата.

— Всъщност, положението е много лошо — промърмори с раздразнение Октавия. — Ще открия кой е, госпожо Джослин. Съобщете на всички. Ако бащата е от този дом, няма да остане на работа тук нито ден повече. Нито пък тя. Кажи на Еванс да дойде при мен, след като приключи.

— Добре, госпожо. — Госпожа Джослин понечи да отвори вратата.

— А двете с теб ще обсъдим липсата на контрол по-късно — предупреди я Октавия.

Отговор не последва.

Хари излезе още на зазоряване, отначало нямаше цел, но по-късно се изкачи през калните локви по ливадата и реши да отиде чак до Пенигент, стига да намери някой с каруца, който отиваше в същата посока, тъкмо да види майката на Емили.

Никога не беше ходил там, но познаваше селото, също така знаеше, че къщата на майка ѝ е до църквата. Тя щеше да си е вкъщи, нали беше Коледа. Беше спряло да вали и грееше слънце и той си помисли, че не е чак толкова далече: двайсет километра надолу по хълма. Хари видя следите от каруци и каменните стени, а гледката от върха на хълма бе великолепна. Небето беше необятно синьо; широката три километра долина, представляваше широка арка,

заобиколена от голи, скалисти склонове. Чу овцете в една ферма в подножието, лая на куче; дори мярна кучето, едва различим силует в далечното поле.

Беше се изкачвал по Пенигент поне десет пъти. Върхът бе като заспал лъв от варовик. Тук можеше да се диша, можеше да легнеш по гръб и да гледаш към небето и това бе всичко, само пространство и нищо друго. И никой друг.

Да, щеше да отиде да види майка ѝ. Така постъпваха мъжете, отиваха да се срещнат с бащата или майката. Тя нямаше вече баща, затова си представи как застава в тясната кухничка с жена, която никога не е срещал, и заявява, че ще даде пари на дъщеря ѝ. Това беше планът му, така си представяше, че ще стане, че ще даде достатъчно пари, за да се грижат за Емили и за детето. За брак и дума не можеше да става; семейството му никога нямаше да позволи подобно нещо, а най-важното бе, че той самият нямаше да си го позволи. Бракът може и да беше невъзможен, но той не беше варварин. Щеше да се погрижи тя да има удобно място, на което да се върне, щеше да се погрижи за детето да се полагат грижи. Щеше да пази тайна, разбира се, поне доколкото можеше. Родителите му не трябваше да научават. Ако имаше късмет, щеше да успее да убеди и майката на Емили да си мълчи: да пази тайна и да приеме малкото пари, с които разполагаше. Докато не настъпеше моментът... Докато не настъпеше моментът да...

Така и не можа да довърши изречението. Докато не станеше по-голям. Докато на двайсет и пет не влезеше във владение на попечителския си фонд. Щеше да намери на Емили хубава малка къщичка и понякога щеше да ѝ ходи на гости, а ако тя пожелаеше да се омъжи за местен човек, тогава нямаше да ѝ пречи. Щеше да си наложи да се съгласи. Щеше да ѝ бъде благодетел. Звучеше добре. По лицето му се разля усмивка. Човек можеше да бъде благодетел на някое момиче и без скандал, без това да му се отрази неблагоприятно. Селяните сигурно щяха да клюкарстват, но ако майката на Емили си мълчеше също и Емили, тогава можеха да измислят, че момичето е било изоставено от истинския баща, а той от доброта е поел грижите за нея.

А пък родителите му така и нямаше да разберат. Намръщи се. Можеше ли да се получи, както го мислеше? Възможно ли беше те никога да не разберат? Да не научат, че една от прислужниците се е

опитала да извърши самоубийство в имението им, че е била бременна? Джозая каза, че трябва да я оставят долу, докато дойде на себе си, докато се възстанови, а след това да я изпратят у дома. Госпожа Джослин, помисли си мрачно той, трябваше да научи. Хари се сви, когато чу. Джослин със сигурност щеше да каже на майка му, че Емили трябва да си отиде, дори, че са я извадили от реката, че е била разстроена. Ако обаче икономката проявеше здрав разум, нямаше да раздрънка цялата история. Ако Джослин я беше грижа поне малко за Емили, тя просто щеше да каже на господарката си, че момичето си е заминало поради семейни причини. Нито Емили, нито госпожа Джослин искаха господарката на дома да разбере, че една от прислужниците е забременяла. Това бе срам, а той бе чувал преди, че персоналът се опитва да потули всичко, за да може момичето да си намери друга работа, а господарката така и не научава какво точно я е накарало да си замине. Замисли се и над тази възможност, докато вървеше. Всичко зависеше от Армитидж и Джослин. Те не трябваше да изричат и дума. Това беше истината. Слугите защитават своите си хора и може би щяха да се постараят да спасят репутацията на Емили, можеха да я покрият някъде, може би тъкмо затова нямаше да съобщят цялата истина на майка му. Щяха ли обаче да защитят него? Щеше ли Джайк Армитидж, който го нарече с противно име, да го защити?

Натъпка ръце дълбоко в джобовете и се разтрепери, въпреки усилието при изкачването. Кучето в ниското продължаваше да лае, слънцето го заслепяваше. Застана на хребета, от който се виждаше долината, и се замисли за историята на семейството, пълна с любовници и незаконни деца — за прапрадядо си, който бе създал повече извънбрачни деца, отколкото законни, и за другите мъже от рода, които изтощаваха съпругите си с непрестанни раждания. Винаги си мислеше, че тези прадеди не са нищо повече от сенки в историята. Беше изпитвал съжаление към старомодния им животец, към нелепия им морал. Въпреки това те си бяха живели добре, над закона, над онова, което се приемаше за редно в обществото, и проявяваха безнаказано такъв егоизъм, че си бяха създали свой особен, изкривен морален кодекс, според който мъжът не носи вина, стига съпругата му да не знае или любовницата да прояви благоразумието да умре, преди да народи прекалено много копеленца. Семействата от неговата класа бяха пълни с подобни случаи и той беше чувал мнозина да си

припомнят свои скандални истории в миналото. Говореше се, че камериерката на лейди Кюнард е била прелъстена преди пет-шест години, че някой от семейството — някоя от жените, по-млада дъщеря или поне така разбра той — била казала, че всичко това е „типично в стила на осемнайсети век, когато господарят има пълно право за всичко и това е доста симпатично“. Щеше да е доста симпатично, ако ставаше въпрос за някой хубав обичай, като например господарите на Ръдърфорд Парк да раздават подаръци на Коледа.

Той се засмя мрачно. Да, като раздаване на подаръци. В това отношение той бе стигнал до крайност. Постави ръка на челото, задушен от собственото си мрачно чувство за хумор. За другите беше напълно допустимо да казват, че е доста симпатично по този тъп, незаинтересован начин, но тази работа изобщо не беше доста симпатична; беше жестока. Постара се да не мисли за изражението на Емили, извърната под него миналото лято, със затворени очи и разтворени устни. Ами снощи, когато лицето ѝ беше мъртвешки бледо.

Все пак той беше представител на рода Бекфорт, поне така знаеше. Постъпи напълно предсказуемо като прелъсти прислужница. Точно това направи и постъпката му беше мърлява, противна също като на останалите, а той не беше с нищо по-добър от тях. Беше един от тях, сякаш не бе в състояние да се изтръгне от наследството им.

Сведе гневен поглед към земята и докосна разцепената си устна, където Джак Армитидж го удари. И той щеше да удари Армитидж, ако Джозая не стискаше ръката му, а след това видя как отнасят Емили и я увиват в одеяла — това също го спря. Наш не го погледна, нито Седбърг; единствено Джак не откъсваше очи от него. „Дръпни се“, бе настоял Джозая. Бяха отвели Емили към къщата, а Джозая го потегли в обратната посока. Той остана да седи в конюшнията, докато Джозая не се увери, че се владее напълно. Казано му бе да отива да си легне, все едно бе дете или слуга. Отведоха го до страничния вход на същия парник, в който двамата се бяха срещнали. Качи се по стълбите и цяла нощ сънува кошмари.

Когато се събуди в шест, се досети, че прислужниците в най-скоро време ще донесат въглища в стаята му, затова стана, облече се и излезе от къщата. Дори не усети студа, докато не се озова по средата на гората и не излезе в задната част на ливадата, откъдето видя Ръдърфорд. За момент се замисли дали да не отиде при баща си и да

му каже, че на Джак Армитидж не може да се вярва, че той го е ударил, докато е бил обзет от пиянска ярост, и в същия момент си представи как Уилям го поглежда, неспособен да повярва.

По дяволите, помисли си Хари, и без това предците му са убивали човек дори заради много по-малки прегрешения. Всъщност, точно така са постъпвали на Карибите. Е, така беше чувал. А и кой беше Джак Армитидж, че да го нарича с обидни имена? Сигурно е искал Емили за себе си. Това трябва да беше.

Погледна надолу към долината и към селото на майка й, скътано някъде там, на около осем, може би десет километра и осъзна, че всичко е безсмислено. „Кротувай, нека се размине, остави момичето на мира“, посъветва го Джозая, но той не искаше да го слуша. Според него такива съвети се даваха на страхливците. След това осъзна още нещо, че е страхливец. Той беше от мъжете, които Джак Армитидж ще удари и разкърва, който няма да отвърне на удара и няма да спомене и дума пред баща си, а Джак бе наясно, че е точно така. Знаеше, че е така, защото познаваше момчето, познаваше го открай време. Джак знаеше, че не му стиска да постъпи правилно, да отиде и да се срещне с майката на Емили. Просто щеше да се оттегли в закътаното и привилегировано място и да отрече, че дори я познава. Рано или късно Емили щеше да се оправи и да се махне. Той нямаше да я види никога повече.

От тази мисъл му призля. Това беше лесният начин, очевидното разрешение. Щеше да отрича всичко. Неговата дума срещу думата на прислужник. Може би дори срещу двама или трима прислужници. И какво можеха да направят те? Нищо. Абсолютно нищо.

Дълго след като Емили се махнеше и отидеше да живее другаде, след много години, когато тя се омъжеше и си имаше свое семейство, беше възрастна жена, по чието лице нямаше и сянка от онова, което й се беше случило на младини, той все още щеше да е в Ръдърфорд.

Тя щеше да се промени и да бъде другаде. Той обаче нямаше да се промени. Щеше да си е все тук. Щеше да си остане съвсем същият.

И щеше да продължи да е страхливец.

Щеше да се прибере в стаята си, ако Луиза не го беше причакала на стълбите.

Беше вече тъмно; свещите и лампите бяха запалени; оставаше час, докато сервираат вечерята. Тя нямаше работа извън стаята си, но беше излязла навън и когато го видя да приближава, облечен в палто, хукна към него.

— Къде, за бога, беше? — попита тя. — Татко те търси.

— Ходих на разходка — отвърна той.

Тя го стисна за ръката.

— Чакай малко — спря го тя. — Какво ти е? — Докосна устната му.

— Излязох да пояздя и проклетникът ме закачи, докато слагах юздата.

— Ти си слагал юздата сам, така ли? — попита тя, неспособна да повярва.

Той се опита да се шмугне покрай нея.

— Трябва да се преоблека.

— И през целия ден ли беше навън?

— Какво значение има?

— Става нещо.

Той се обърна и я погледна.

— Какво става?

— Дойде лекарят.

Той усети как му прилошава.

— Заради кого?

Тя наклони глава на една страна и го погледна.

— Не знам — отвърна. — Някой долу. Много тичаха напред-назад, а мама ми каза да не припарвам при татко. Кажи, защо ми каза така? Той беше в библиотеката.

— Аз пък откъде да знам?

— Реших, че може да знаеш нещичко — измърмори тя и го докосна по ръката. — Сигурен ли си, че си добре? Струваш ми се измъчен.

В този момент и двамата чуха тежки стъпки на площадката над тях. Вдигнаха очи и видяха, че Уилям ги наблюдава свъсено.

— Къде беше? — попита той.

Последваха няколко секунди мълчание. Луиза погледна от единия към другия и отговори.

— Ходил е да язди, татко.

Изражението на Уилям не издаде нищо.
— Ела в стаята ми, Хари — нареди той. — Незабавно.

Въпреки подготовката за вечерята, тракането на чинии и безкрайната суматоха до и от трапезарията в помещенията на прислугата цареше мрачно настроение. Нищо не беше наред. Най-прекрасният ден от годината беше съсипан. Брадфийлд стоеше край кухнята като буреносен облак; от време на време поглеждаше момичетата и готвачката, сякаш криеха още тайни, нещо друго, също жизненоважно, което не му бяха съобщили. Всички избягваха погледите му и мълчаха.

Едва към обяд той научи, че Емили Мейтланд е в стаята на госпожа Джослин. Сред по-нискостоящите от прислугата се разчу и накрая Харисън си призна, че е излизал в снега заради Емили Мейтланд. След това истината се разкри. Брадфийлд отиде в стаята на госпожа Джослин и настоя да види Емили, а няколко секунди по-късно побърза да се оттегли.

Обядът дойде и отмина; навсякъде цареше мълчание. Докато прислугата се хранеше, звънна звънеца на електрическото табло, заменило старата система със звънци в коридора. Мери бе отишла в стаята на госпожа Джослин.

— Остани при нея — бе наредила икономката, — докато доведе госпожа Марч.

Холът на икономката се топлеше от буен огън в камината. Мери направи три колебливи стъпки по килима. Емили бе изправена на леглото, с преbledняло лице, стиснала одеялото, с което бе завита.

— Какво стана с нашата Ем — прошепна Мери.

За ужас на Мери, Емили издаде някакъв звук. Досега не бе чувала подобно нещо, а там откъдето идваше бе чула предостатъчно, тъй като бе расла на място, където шумовете от една къща навлизаха спокойно в съседната и се смесваха през тънките стени. Бе чувала жени да раждат — помнеше виковете — ала никога не беше чувала жена да пици така, че да ти се прииска да запушиш уши.

Коленичи до другото момиче.

— Дръж се — рече тя. — Госпожа Марч идва.

По лицето на Емили се стичаше пот. Погледна Мери като животно, затворено в кланица. Освен това тя миришеше: някакво топло зловоние, което нямаше нищо общо с накладения в камината огън.

— Какво да направя? — прошепна Мери. Пое ръката на Емили и съжали на мига, тя така я стисна, че едва не прекърши пръстите ѝ. — Много ли е зле? — попита, сякаш не знаеше отговора.

Часовникът тиктакаше шумно на полицата над камината; Мери го погледна. Беше солиден, от черен камък с колони от двете страни, като за погребение, потискащ, викториански. В стъклен купол до него се виждаха две препарирани птички. Цялата композиция бе закачена с жълти шнулове с пискюли.

Дългият остър звук спря.

— Защо не ни каза, Ем! — Емили бе затворила очи. — Кой го направи? — питаше Мери. — Къде е той? Да го накараме ли да дойде?

Емили поклати глава. Сега дишаше тежко.

— Да намаля ли огъня? — попита Мери. — Горещо ли ти е? Какво да направя?

Минутите минаваха. Краката на Мери се схванаха, както бе коленичила. Погали ръката на Емили. Часовникът удари един и половина. В същия момент в коридора се чу нещо и въведоха госпожа Марч. В този прекрасен момент в стаята нахлу хладен въздух, а сетне двете възрастни жени се надвесиха над Емили. Мери отстъпи назад; очите ѝ се плъзнаха по пойните птички, часовника, малката полица с книги. Библията и „Пътят на поклонника“, книга с псалми. Мери погледна стената, гравюра и надписа отдолу: „Елисей възпитава сина на сунамката“. Нямаше представа кой е Елисей, а и пет пари не даваше. Единственото ѝ желание беше госпожа Марч да си отиде и да остави Емили на мира.

Най-сетне възрастната жена се изправи.

— Лейди Кавендиш трябва да научи — заяви тя. — Докторът трябва да дойде.

— Господ да се смили над нас — отвърна госпожа Джослин. — Тя ще направи жартиери от червата ми.

Мери не откъсваше поглед, докато двете жени се споглеждаха и мръщеа, сякаш нещастieto им да споделят с лейди Кавендиш за състоянието на Емили бе по-тежко от страданията на самата Емили. В

този момент Мери мразеше икономката както никога досега; силите ѝ стигнаха колкото да забодне поглед в пода, докато минават покрай нея, а госпожа Марч ѝ каза да налее на Емили чаша вода и да я накара да я изпие.

Мери пристъпи към леглото. Чашата трепереше в ръката ѝ.

— Всичко ще бъде наред — рече тя. — Лекарят ще дойде скоро.

Емили я погледна. Каза нещо. Мери се приближи.

— Не те чувам, Ем.

— Кутийката — промълви Емили. — Има една синя кутийка.

— Каква кутийка? — попита Мери.

— В парника.

Мери се намръщи учудено.

— Какво искаш да кажеш?

— Потърси я.

— Но аз нямам право да влизам в парника, Ем. — Тя погледна Емили в очите и се запита дали това не е същият делириум, в който изпадна брат ѝ, когато се разболя от скарлатина. Тогава говореше за нещо, които никога не беше виждал и никога нямаше да види, бълнуваше за кораби и замъци. Емили стисна ръката ѝ.

— Потърси в парника — изсъска тя. — Намери я.

— Добре — обеща Мери.

Емили се отпусна:

— Той ми я даде — промълви тя. — Вземи я. За теб е.

— Кутийка ли? — попита Мери. Запита се за какво ѝ е; защо ѝ трябваше на Емили. Въпреки това се съгласи. — Не се тревожи, ще я взема — рече тя.

Емили отпусна глава на възглавницата.

— Колко е часът?

— Два.

— Трябва да стана.

— Не, не може.

Емили обаче се надигна отново, направи гримаса, погледът ѝ беше мътен, нефокусиран, устните стиснати; опита се да спусне крака от леглото, примъкна се напред.

— Недей — молеше я Мери. — Не го прави.

— Трябва да походя — отвърна Емили. Неочаквано в тона ѝ прозвуча паника. — Трябва да стана. — Спусна единия крак на пода и

стисна ръката на Мери. — Помогни ми.

— Не мога, Ем. Трябва да лежиш.

За секунда Емили остана загледана в нея, след това очите ѝ се плъзнаха към онази далечна точка, в която гледаше допреди няколко секунди. Сякаш чуваше нещо недоловимо за Мери. След това зашепна.

— О, господи. О, господи. — Забели очи и падна настрани, наполовина върху леглото. Ръката, с която стискаше ръката на Мери, се отпусна и две петна, неравни кръгове руменина избиха на бузите ѝ. Тежестта ѝ я повлече назад, главата се отри в стената и горната част на тялото се люшна. Въпреки усилията на Мери, тя се плъзна на пода. Повлече и одеялото, а на леглото Мери неочаквано видя кървава следа.

Скочи ужасено.

— Госпожо Джослин! — извика тя. — Госпожо Джослин!

Докато стоеше в стаята на Уилям, Хари за пръв път усети студ. Снегът, полепнал по долната част на палтото му, сега се топеше по индийския килим. Той сведе очи и видя мокрите, тъмни петна по цветята и сините медальони от коприна и вълна. Уилям крачеше напред-назад, след това застана с гръб към огъня. Над него бе картината на Ландсиър с тъпото куче на някакъв шотландски хълм, която навяваше лигаво сантиментално чувство в цялата стая.

— За бога, свали си палтото — нареди Уилям. — Не стой така като глупак.

Хари послушно се подчини; огледа се къде да го закачи и най-сетне го отнесе при стола до вратата. Усети как очите на баща му прогарят гърба му и студът го скова още повече, макар да усещаше, че стаята е топла. Копнееше да натъпче ръце в джобовете си; усети, че са прекалено големи за него. Обърна се към Уилям.

— Първо ми кажи защо устната ти е подута.

Хари отвори уста, понечи да отговори, но се оказа, че не е достатъчно бърз.

— И не желая да чувам лъжи за кон. Не съм Луиза.

Хари не откъсваше очи от него, опитваше се да разбере какво знае баща му. Усети как в него пропълзява напрежение, нуждата да избъбри всичко. Искаше му се да каже, че не може да се ожени за Емили, колкото и да беше нелепо, независимо от всичко, което си бе

мислил през деня. За секунда това му се стори най-важното; замисли се за хора като Феншо, баронета, който преди осемдесет години се оженил за доячката — скандалите от времето на Регентството, които момчетата обсъждаха в училище и се шегуваха. Само че в шегите им винаги се прокрадваше завист; да се противопоставят на системата бе истинско удоволствие, нали? Чу собствения си тринайсетгодишен глас. „Пълен нещастник!“ Да се ожени за доячка, за прислужница, какво значение имаше? Откачена идея се стрелна в ума му и притисна езика му, сякаш се канеше да изскочи от устата му. Забеляза, че трепери, но вече не от студ, а задето е застанал на ръба на пропаст, където всичко зависеше от следващия му отговор.

— Снощи си бил край реката — заяви Уилям. — Армитидж е бил там. Знаеш го.

Хари се опита да овладее световъртежа, да намали бързината на въртенето в главата си.

— Джак Армитидж ме удари — чу той гласа си.

Известно време Уилям наблюдава сина си мълчаливо.

— А ще споделиш ли с мен причината, поради която го е направил?

— Не знам, татко.

— Ясно.

— Наистина не знам — продължи Хари. — Гледах през прозореца и видях светлини. Отидох и те се опитваха да извадят едно момиче от водата, една от прислужниците... — Уилям продължаваше да мълчи. Хари пристъпи към него и се опита да се усмихне. — Почудих се какви ги вършат. Попитах Армитидж.

— Попита ли го?

— Или... или по-скоро, той каза...

— Попита ли Армитидж кое е момичето?

— Видях, че е една от прислужниците. — Опита се да заличи лицето на Емили, формите ѝ, очертали се под роклята. — И най-неочаквано Джак Армитидж ме удари. Не знам защо. Не каза и дума.

Изражението на Уилям остана непроницаемо.

— След като не е имало причина, тогава трябва да се отърва от него.

— От кого?

— И от двамата Армитидж.

Кръвта пулсираше в гърлото на Хари.

— Не, аз...

— Не мога да подмина подобна случка, Хари.

— Ще ми се да го направите, сър — отвърна Хари. — Искам да кажа, да, беше ужасно. И тази работа с момичето и всичко останало. Не съм сигурен дали Джек изобщо разбра, че аз съм застанал там. Той беше във водата; валеше сняг; не знам дали изобщо ме видя.

Уилям не беше помръднал на сантиметър от мястото си пред камината.

— Армитидж каза същото — отвърна той. — Каза, че Джек е бил ядосан, но нито е казал защо, нито на кого. Твърдеше, че не знае.

Хари не смееше да каже и дума.

— Хари — продължи Уилям. — Искам да ми кажеш, ако има нещо между вас с Джек, нещо, което да го накара да направи подобно нещо.

— Нищо няма — отвърна Хари.

— Той просто замахна и те удари, така ли?

— Точно излизаше от реката. Не знам дали изобщо...

Уилям замахна с ръка.

— Добре, добре. — Най-сетне се размърда; пристъпи към сина си, погледна го настойчиво и преценяващо в очите. — Искаш ли да ми кажеш нещо?

— Не, сър.

— Кажете истината, Хари.

— Не, сър.

— Не познаваше ли въпросната Мейтланд?

— Не, сър.

— Но си я виждал в къщата, нали?

Той сви рамене.

— Виждал съм ги всички, по различно време.

Уилям кимна, след това пристъпи толкова близо, че Хари усети дъха на баща си по лицето.

— Познаваше ли това момиче? — попита тихо той. — Зададох ти въпрос, Хари. Чу ли ме?

— Не — отвърна Хари.

— Закълни се в честта си.

— Не я познавах, господине.

— Разбираш ли какво имам предвид?

— Да, татко.

— Значи не си отговорен за тази отвратителна драма?

— Не съм, сър.

Уилям продължи да го наблюдава преценяващо. Прилоша му, сякаш бе откъснат от света — от честта, от собствената си чест — Хари успя да си поеме дълбоко дъх.

— Момичето е родило този следобед — рече Уилям. — Дъщеря, но не очакват да оживее.

Светът се изплъзна изпод краката на Хари и той се срина, сякаш бе от олово. Затвори за секунда очи, а сетне ги отвори и с изненада забеляза, че е все още прав. Уилям продължаваше да го наблюдава.

— Ужасно нещо под този покрив. Майка ти е силно разстроена.

— Мама ли?

— Ходила е долу да види момичето. — Уилям въздъхна отчаяно. — Била е в стаята на госпожа Джослин заедно с лекаря.

— Лекар ли е идвал?

За огромно облекчение на Хари, Уилям се обърна и тръгна към огъня, където застана с ръце зад гърба и погледна пламъците.

— Това не е твоя работа. — Сви юмрук. — Каква глупост — измърмори той, — проява на пълна глупост. — Дали говореше за Октавия, за момичето или за госпожа Джослин, или за някой друг, бе трудно да се каже. Когато отново вдигна поглед към Хари, очите му се плъзнаха по него и се появи моментно неудобство, което нямаше нищо общо с недоверие. След това изчезна.

— Върви да се преоблечеш — нареди той. — И се дръж приятно и любезно на вечеря, за бога. Все пак е Коледа. Гостите не трябва да чуват за тази отвратителна, срамна случка. Разбра ли?

— Да, татко. — Хари пристъпи към вратата. На прага спря. — Какво е станало с момичето, Мейтланд? Какво е станало с нея?

Уилям го стрелна с поглед през рамо.

— Починала е — долетя изпълненият с безразличие отговор. — Преди два часа, в четири и половина.

[1] Любовни, извънбрачни връзки (фр.) — Б.пр. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

Три месеца по-късно, семейството беше в Лондон.

Тази година Луиза щеше да бъде представена в двора: пропуск за широкия свят, паспорт към изгоден брак в обществото.

Началото на сезона беше бляскаво, макар не всички да бяха в града. Все още бе едва март; Великден не беше дошъл, но въпреки великолепното слънце сутринта, бе почти невероятно, мислеше си Луиза, че зад замъглените прозорци има нещо, което си струва да се види.

Тя се озърна през рамо и се огледа във високите чак до тавана огледала при шивачката. Камините в двата края на стаята бяха запалени и между другите две момичета и придружаващите ги майки шивачките бяха отпуснати на колене и набождаха и махаха карфиците по безкрайните метри бял тюл и сатен. Октавия седеше с Шарлът и се опитваше да събуди интереса на безразличната си по-малка дъщеря с дискретните разлики между различните стилове; в отговор, Шарлът отпусна глава на рамото на майка си и се престори, че спи.

Луиза преценяваше обективно отражението си: не изглеждаше никак зле, беше доста висока, с нежна, бледа кожа. Роклята ѝ за представянето беше ниско изрязана на раменете и разкриваше красиво деколте; ръкавите бяха от бухнал, бродиран газ. Въпреки това много ѝ се искаше да не е руса; този цвят ѝ се струваше напълно безинтересен. Предпочиташе да е Лили Елси или Дейзи Ървинг или Гърти Милър с гъстите им тъмни коси, прибрани на врата с изящни дискретни панделки и тиари. На нея, разбира се, не ѝ разрешиха да види представянето на нито една от тези жени; знаеше за тях единствено от клюки и вестниците, защото бяха актриси, а при Ървинг положението беше още по-зле, тъй като тя участваше в киното.

Независимо от това, Луиза завиждаше на живота им. Как само ѝ се искаше да пее в някой мюзикхол или на сцената, също като Лили Елси. Говореше се, че преди шест години цял Лондон е бил в краката на Елси, че мъжете ѝ изпращали копия на сценичните ѝ накити, но

изработени с истински скъпоценни камъни, че се трупали около вратите за сцената и по коридорите на театрите. Сигурно е било изключително вълнуващо. И на нея ѝ се искаше мъжете да примират, когато чуят гласа ѝ, да притаяват дъх, когато тя въздиша. Щеше да е истинско очарование, ако оставяше след себе си опашка от нещастно влюбени мъже; дори гледката на малцината, които сега следваха двете с майка ѝ, докато пазаруваха на Оксфорд стрийт, и я зяпаха на вечери и концерти — сякаш тя не можеше да ги види, което бе изключително смешно — та всичко това, цялото зяпане и преследване бе просто супата, която предшестваше основното. Тя копнееше да я обожават и очакваше да го изпита. Искеше да бъде обожавана, не просто да я зяпат; да ги побърква от желание, не просто да я следват. Щеше да бъде недостъпна и безгрижна, докато примираха в краката ѝ. А колко добра щеше да е в това.

Лондон по време на сезона бе, без всякакъв свян, пазар за брачни партньори в особено големи размери. Тъкмо затова бяха послужили и уроците по пиано, и часовете за изискано поведение, и учителите по френски: за да се впримчи баронет или каквато и да е незначителна титла, или пък богатство. Макар и напълно ненужно — Луиза бе убедена, че може да постигне всичко това и без помощта на сезона; всъщност, един-единствен ден на Аскот бе напълно достатъчен — човек трябваше да се показва. И да *оглежда*. Трябваше да се приемат покани за закуска, обяд, чай, вечеря, балове. Човек трябваше да се гмурне в потока и да разбере дали може да плува. Тя, както и стотиците други момичета, които наводняваха Хайд Парк, Кралската академия и приемните в двора, деня на надбягванията и Хенли, бяха издокарани с шапки и палта за езда, рокли за чай и костюми за плаване, дантели и крепон за кралския прием. Всичко това приличаше на безкрайно дълго надбягване, което ѝ бе предопределено да спечели.

Някои дни, още със ставането, вълнението ѝ се струваше почти осезаемо. Къщата на Гроувнър Скуеър тръпнеше; онези от прислугата, които бяха взели от Йоркшир изглеждаха по-ведри, по-жизнени, отколкото по времето, когато бяха заврени по средата на нищото в Ръдърфорд. Дори никога повече да не видеше старото имение, щеше да е безкрайно щастлива! Лондон бе много по-бляскав: имаше много повече хора и толкова много забавления. И бе безумно весело. Улиците бяха пълни с теглени от коне омнибуси и карети, щъкаха пешеходци,

провираха се велосипеди. Дори цял ден да гледаш през някой от прозорците на Ръдърфорд може и да не видиш една карета, докато тук... Може и да се напредваше съвсем бавно по задръстените улици, но пък бе такова забавление да си седиш в каретата и да наблюдаваш хората по тротоара. А щом каретата спреше, някой отваряше вратата и тълпата се отдръпваше. Майка ѝ я беше научила на това. Не спирай; не поглеждай нито наляво, нито надясно. Слизаш и продължаваш право напред; нито се прегърбваш, нито се колебаеш. Просто гледаш напред. Вратите на магазините се отваряха сякаш по магически начин, за да влязат; майка ѝ едва поглеждаше портиера в ливрея, който отваряше. Трябваше да си внимателен, това бе проява на добро възпитание. Трябваше да се кима едва забележимо на портиера или на кочияша, който отваряше вратата на каретата, трябваше да се казва „добро утро“ на персонала. Повече не бе необходимо.

Луиза се възприемаше като цветенце, израснало нависоко, така че всички да му се възхитят, а след това се усмихваше мрачно на сравнението. Ами ако някой наистина се възприема като цвете? Господ бе наясно, че когато навърши двацет и три или двацет и четири ще гледат на нея като на оставена да вехне някъде; цветята цъфтяха и радваха окото за кратко, така че тя трябваше да се възползва от отреденото ѝ време. Когато една вечер двете с майка ѝ се появили на едно соаре, се чу тих шепот на възхищение. Мама беше прекрасна, разбира се. Но истината бе, че тя, почитаемата госпожица Кавендиш, красивата малка розичка — тя привличаше погледите. Знаеше го и това я караше да мърка също като доволно коте. Нямахше нищо против да го признава, а и защо не? Бе истинска прелест да си Луиза.

Що се отнася до роклята за представянето, тя показва снимка на Лили Елси на майка си и я помоли роклята за двора поне да бъде бродирана по същия начин: венци от цветя и листенца на ниското деколте, а органдинът на гърдите да е обшит със ситни люспички от диаманти, като дъждовни капки. Майка ѝ заяви, че било прекалено натруфено, че е достатъчно роклята за двора да е с дълъг шлейф, с нежен воал, който ще се стели на гърба ѝ, и подходящ букет свежи цветя, без някой да превива гръб стотици часове, за да бродира рози върху подгъвите.

Луиза се цупи известно време. Навремето дядото на Луиза бе успял да осигури министър от кабинета да представи Октавия в двора,

въпреки че бе от семейство на търговци. Роклята на майка ѝ за представянето през 1891 г. все още се съхраняваше в ленен чувал в гардероба. Беше огромна; само шлейфът бе дълъг три метра и половина и имаше две хиляди перли по бюстието и на ханша. Тази рокля ѝ бе помогнала да впримчи баща ѝ. Тъкмо затова сега тя изнемогваше пред огледалата заедно с Мадлин Гроувнър от дясната ѝ страна, огромното непохватно момиче, което вонеше на привилегии. Погледна я — корсетът беше твърде стегнат около преливащата ѝ от дебелина талия и тя бе натруфена като кралска особа — докато нейните естествени грация и стил не бяха изтъкнати по никакъв поспециален начин. На Луиза Кавендиш ѝ бе писано да бъде Пепеляшка в семплата си бяла рокля. Искаше ѝ се да потъне в земята от срам.

— Миличка, не прави такава физиономия — подвижна майка ѝ и утешителният ѝ глас заглъхна сред метрите сатен. — Остана само още една проба. След това ще прием чай.

Луиза погледна шивачката. Момичето, навело глава, забождаше последната част от подгъва; с едната ръка се беше подпряло на пода, докато преценяваше как пада роклята. Поради причина, която ѝ се струваше необяснима, на Луиза ѝ се прииска да стъпи върху ръката, да я смаже, за да чуе как момичето изпищява. Удивена от себе си, тя се изчерви и усети, че я обхваща страх.

— Хайде, побързай — рече тя на наведената глава. — Иначе ще падна. Ужасно съм изморена.

Момичето се усмихна. На Луиза ѝ мина през ума, освен това остана изненадана, че е съвсем млада, може би твърде млада, за да е достатъчно компетентна. Беше дребничка — кокалеста, слаба — и безупречна в роклята на сиво и бяло райе на модната къща. Главната моделиерка приближи; работата бе приключена; свалиха роклята. Дребната шивачка се опита да се пребори с огромния си товар от плат, който почти я погълна, и през отворената врата Луиза мярна стая с пейки и шевни машини и едно момиче, което си бършеше ръцете, вероятно плувнали в пот.

Доиде време и за последната проба за този ден: бална рокля, осмата, която бе ушита тази пролет за Луиза, и най-красивата конфекция от бледорозово, което едва докосваше раменете ѝ и се стелеше, фуста след фуста до пода. Всяка от фустите беше копринена, както и роклята, така че обхващаше фигурата ѝ, а при всяко движение,

когато танцуваше, щеше да се долавя неспирен шепот, прелъстително жужене на полите.

— Изглеждаш много добре — обади се майка ѝ. — Ти какво мислиш, Шарлът?

По-младото момиче направи физиономия.

— Бухнала — заяви тя.

— Самото съвършенство — намеси се шивачката.

— Да — съгласи се Октавия. — Наистина е самото съвършенство.

Нищо друго нямаше да е приемливо.

В блажения следобеден хлад излязоха на Бонд стрийт. Денят гаснеше над покривите, хвърляше млечносива и жълта светлина; беше почти четири. Бащата на Луиза бе поискал каретата — беше в Камарите на парламента, за да се види с колега, затова им повикаха такси. Трите се сбутаха в него, колкото бе възможно по-бързо — беше тясно и те се разсмяха, докато се пъхваха вътре по тясното стъпало отпред.

„Клариджис“, известният хотел на Брук стрийт, се намиреше по средата между Хановър и Гроувнър Скуеър, близо до лондонския им дом. Новата му фасада от червени тухли беше любима на Октавия; напомняше ѝ за цвета на Ръдърфорд. Тя влезе във фоайето и се огледа.

— Защо спираме? — попита Шарлът. — Гладна съм.

— Обещах на Хети да се видим. Интересно къде ли е тя?

— Досега не съм виждала госпожа де Рей на друго място, освен пред поднос с чай в четири часа, мамо.

Октавия се усмихна. Истина бе, че първата жена, с която Уилям я запозна в Лондон, съпруга на дипломат, бе приела присърце английската традиция след няколко назначения в страни с неблагоприятен климат. Хети де Рей дори довери на Октавия, че като млада ѝ се е налагало да се примирява и със съмнителен непалски чай, пренасян на гърбовете на не особено чистоплътни якове, така че, след като бяха в Лондон за постоянно, тя се бе зарекла да компенсира хилядите неудобни следобеди в Далечния изток с постоянно място на меките кресла в „Клариджис“.

Шарлът се оказа права: Хенриета де Рей беше в центъра на чайната, истинско видение в лилава тафта. До нея се бе настанила дъщеря ѝ Флорънс.

Жените се прегърнаха; дъщерите размениха усмивки.

— Какво ще правиш утре сутринта? — попита Флорънс.

— Не знам. Имам две покани за закуска. Едната е у семейство Порет. — Луиза потръпна, когато чу името на забележително грозната американска наследница на стоманата.

— Ела с мен на езда в парка.

— Шарлът също трябва да дойде.

Шарлът се усмихна, когато споменаха дейност, благодарение на която поне щеше да е навън, и програмата за сутринта бе направена. Момичетата се отпуснаха и се заслушаха, докато майките им обсъждаха десетки срещи, отворили тефтерчетата си: трябвало да отидат в тази галерия, но вечерята щяла да е истински кошмар. Тази вечеря, този бал, най-вече не и тази лекция. Така инвестицията от хиляди лири, направена от майките, се изплащаше. Шарлът не обръщаше внимание; повечето вечери щеше да си стои вкъщи. Всички бяха единомисленици, докато поглъщаха истинска кула пастички и малки сандвичи, че Великден — до празника оставаше само седмица — щеше да е многолюден. Хети де Рей се приведе над масата към Октавия.

— Какво мислиш? Госпожа Канфорд е в града.

— Мили боже.

— Никой не предполагаше, че той ще я пусне!

— Кого? — любопитства Луиза.

По-възрастните жени се отпуснаха назад, докато им наливаха чай.

— Тя беше от момичетата на краля — обясни Флорънс. Майка ѝ изшътка, ококори се и наведе глава към Шарлът. — Е — прошепна тя, — едно време.

— Сигурно е престаряла — отвърна Луиза.

— Съпругът ѝ я заключваше в дома им в Кент, защото очаровала нечий син — добави Флорънс. — Той бил на двацет, а тя на трийсет и девет.

Хети изви очи към Октавия.

— Просто не разбирам откъде научава тези клюки. — Обърна се към Шарлът. — Запуши уши, миличка. Всичко това е прекалено тривиално, за да се изкаже с думи.

По-възрастните жени се усмигнаха една на друга. Октавия харесваше Хенриета; тя беше прагматична и ведра жена. В продължение на осемнайсет години послушно бе следвала съпруга си при всяко негово посланическо назначение в различни точки на света. Най-дълго бе останала в Непал, където според разказа ѝ, съпругът ѝ Хърбърт бе създал друго семейство и вече имаше цяла орда деца от новата си жена. Когато Хети разказа на Октавия, тя остана потресена.

— Ти не беше ли съсипана?

— Разбира се, че бях — отвърна напълно спокойно Хети. — Бе толкова прозаично от негова страна.

Хети и Хърбърт имаха три момчета, вече женени, на служба при Джордж V; Октавия на няколко пъти се беше питала дали няма да е зле Луиза да се омъжи за един от тях, ако не успее да си осигури титла. Те изглеждаха предани, но скучни момчета, тъкмо типът, който щеше да държи Луиза изкъсо.

— Какво стана с италианката? — попита Октавия приятелката си.

— Получава издръжка — уведоми я Хети. — Много досадно.

Не че Хенриета някога бе страдала от недостиг на пари заради държанките на съпруга си. Парите буквално се лееха от именията им в Линкълншир и от някаква ужасна мина в Южна Америка. Октавия, запазила спомена за шумните фабрики на баща си в сърцето си, се стараеше да не мисли за мините. В такива моменти си казваше, че всички — любими съпруги, семейства от висшата класа — са стъпили върху плаващи пясъци: плаващите пясъци на чуждия труд. Ако си позволеше, отново чуваше неспирния трясък на станове и гръмкия глас на баща си. Затвори очи и се вслуша в далечната музика на струнния квартет. Бе много по-приятно да не знае. Прииска ѝ се наистина да не знаеше; за секунда пожела да е на мястото на Луиза.

— Не ме слушаш — обвини я Хети.

— Извинявай.

— Швеция.

— Швеция ли?

— Хърбърт заминава за Стокхолм. За Олимпиадата, нали се сещаш, през лятото.

— Да, разбира се.

— Официален представител. Негова светлост.

— Прекрасно.

Хети се усмихна.

— Не, мила, изобщо не е прекрасно. Не мога да си представя нищо по-ужасно. Но той е предоволен. Така се замислих за Италия. За момичетата.

Флорънс вече бе стиснала ръката на Луиза, посветена в тайната.

— Искаш ли да дойдеш с нас?

— Не и във Венеция, разбира се — продължи Хети. — Не и през лятото. Адриатика. Може да се върнем през Швейцария. Мисля, че ще бъде забавно. И Шарлът ще дойде, разбира се. — При тези думи помалката наостри уши.

— За съжаление съм поканена в Брайтън при една приятелка от училище. — Погледна умолително Октавия. — Катрин, мамо. Нали каза, че може. Те имат бунгало и всичко, както си му е редът. Моля те.

Октавия кимна.

— Не съм забравила — отвърна тя. Усмихна се на Хети. — През август Уилям е в Йоркшир. Трябва да съм там.

— Ами аз, мамо? — надигна умолително глас Луиза.

Октавия погледна по-голямата си дъщеря. Какво можеше да изгуби? Вероятно ставаше въпрос за последното лято, преди Луиза да се омъжи.

— Защо не — измърмори тя. — Благодаря ти, Хети.

— Ти няма ли да дойдеш с нас?

Тя се поколеба за момент.

— С удоволствие, но няма да мога — отвърна. — Ловът започва на четиринайсети. Уилям ще настоява да съм у дома.

Тя имаше дълг към него, а и това беше тяхна традиция. През тези няколко уикенда трябваше да поеме задълженията си на домакиня. Венеция и Адриатика избледняха; тя погледна към стиснатите ръце на Флорънс и Луиза и се усмихна философски.

Пролетта изненада Ръдърфорд Парк.

Беше нетипично топло през дните преди Великден — толкова топло, че отвориха прозорците и се захванаха с чистенето от сутринта. Беше като ранно лято, глогът бе потънал в цвят, тревата бе неземно зелена след дълбокия сняг. Ябълковите дървета бяха обсипани с цветчета. Листенцата на бука край алеята се разтваряха, нарцисите в градината вече прецъфтяваха.

Госпожа Джослин беше в Лондон заедно с господин Брандфийлд, камериерките, готвачката и първия лакей, Харисън, въпреки това животът в къщата следваше обичайния си ход. Главната прислужница, Дод, все още бе на поста си. Всички зимни завеси бяха свалени под орловия ѝ поглед; прозорците бяха измити; дебелите възглавници от мебелите бяха отнесени за пране заедно с тишлайферите и покривчиците за облегалките на креслата и канапетата; плътните персийски и индийски килими бяха изнесени навън, за да ги изтупат и да почистят петната, които прислужниците не бяха успели да заличат. Тъй като бяха твърде тежки за въжетата, килимите бяха отнесени от градинарите на Марч на оградите. Под яркото слънце, след като ги биха с метли и пръчки, оранжевите, златни и сини медальони на Кашан и Табриз започнаха да се виждат по-добре.

В стаите на голямата къща към Мери Ричардс и Синтия Райт се присъедини и Бети, прислужницата, която изпълняваше общи поръчки. Рамо до рамо изтъркаха каменните подове със сапун и вода. Дървените подове в дневната и библиотеката и кабинета блестяха от полиращия препарат на „Джонсън“, почистените мебели ухаеха на лавандулов крем, ленено масло и терпентин; медните съдове в кухнята бяха лъснати със смес от пясък, сол, брашно и оцет. Без да спира да се оплаква и да се притеснява, госпожа Карлайл беше заминала, за Лондон, след това до нея достигна слуха за качествата на парижкия шеф — според Хелън де Монтфорт всеки приличен дом трябва да си наеме такъв. Тъй като готвачката я нямаше, хората от персонала ядяха гозбите на госпожа Марч: обикновено пудинги с бъбречна лой, в които имаше повече мазнина, отколкото месо; хляб и сирене; пайове от бекон и мазнина; картофена супа, солени торти с мас. Синтия изяждаше всичко с апетит, но Мери се мръщеше; имаше чувството, че семейство Марч се изхранват само с мазнотии. За вечеря получаваха хляб и мазнината, останала от говеждото печено, която бе събрана и оставена да се стегне в големите бели купи в килера. Според Мери, цялата тази

работа беше отвратителна. Питаше се дали господарката знае, че госпожа Марч сервира подобна храна. Питаше се къде отиваше храната, която би трябвало да са изяли. Беше сигурна, че госпожа Марч я прибира в килера си, а после дребните дебели деца на семейство Марч се тъпчиха до пръсване.

— Дребни гадове — измърмори тя.

— Кой? — попита Синтия и изпуктя. Бяха се заели да смесят асфалт и ленено семе, за да лъснат печката в кухнята.

— А, никой — отвърна Мери. — В килима са се сврели молци. — Синтия се съгласи по обичайния си темерутски начин.

Вдигнаха очи; Наш беше застанал на прага. Беше навил ръкави и се усмихваше.

— Елате в килера.

— Как ли пък не — отвърна Мери.

— Не е за работа. Елате да видите.

Беше три и половина следобед — оставаше час и половина до обичайната им почивка. Мери погледна Синтия, която не чака втора покана; почернелите четки и кожа бяха пъхнати веднага в кутията.

— Не сме приключили — възропта Мери. Синтия обаче бе преполовила пътя до вратата.

В килера седеше Енид Блис, тънка като хрътка, потънала в униформата, която ѝ беше твърде голяма след бронхита, който прекара през зимата. До нея седеше майка ѝ, а от другата страна на тясната маса се бяха настанили братята и сестрите на Енид, също като комплект руски матрьошки, подредени от най-голямата до най-малката, а най-дребното момиченце, копие на Енид с огромни кафяви като на крава очи и тънки ръчички, бе с прибрана под вълнена шапка коса. Бяха извървели пеша петте километра от селото. По средата на масата бе поставена плодова пита голяма колкото чиния за вечеря и един от гигантските кафяви чайници на готвачката заедно със слугинските чинии за чай и прибори. Алфред Уитли се суетеше малко настрана, без да откъсва очи от питата.

— Ама какво ви чака, ако тя ви види — прошепна Мери.

— Да, но няма — отвърна Наш. — Дод отиде в Йорк.

— В Йорк ли? Защо?

— Заради нещо, което нейна светлост видяла в Лондон. Щяла да го донесе тук.

— Какво нещо?

Наш само се усмихна.

— Скоро ще видим.

Мери въздъхна нетърпеливо.

— Къде е госпожа Марч?

— Навън — отвърна той. — Затова давайте да ядем, преди тя да се докопа до сладкиша.

Мери седна, изпълнена с прекрасното чувство на виновно задоволство. Ръцете я боляха, коленете я боляха, гърбът я болеше, всичко я болеше; хората казваха, че всяка прислужница има болни колене, но тя все още не се оплакваше. Боляха я кръстът и бедрата — издължени и жилави от постоянната работа. „Така приличаш на цирково куче“, беше казала надзирателката във фабриката. „Твърде висока си, за да се сгънеш отдолу, без да се сецнеш“, подхвърли тя, докато се опитваше да я цапардоса, а тя се гърчеше под стана в опит да хване нишките. Усмихна се вътрешно и си помисли: „Да, ама се магнах, виж сега кой е куче, тъп мастиф такъв“. След това с огромно удоволствие вдъхна аромата на чай и сладкиш. Замисли се над ругатните, които непрекъснато нахлуваха в главата ѝ, независимо дали имаше желание да ругае или не; наподобяваше загнила нишка гняв, която тя непрекъснато се опитваше да потисне. Искаше ѝ се да се буди щастлива, като госпожица Амели или госпожица Луиза; те винаги изглеждаха като котки пред чинийка със сметана, доволни от себе си, красиви. Погледна към госпожа Блис, която също като нея никога не е била красива. Това обаче по нищо не личеше да я притеснява.

— Успях — рече по-възрастната жена, лицето ѝ поруменяло от гордост. — Дадох ми сушените плодове на Коледа, та си рекох: „Те нали заминаха, няма ги никакви; поне да нахраня както трябва Енид“.

— Ще ни обесят за тази работа — ухили се Синтия.

— Каквото сте чули и видели си остава тук — отвърна госпожа Блис.

Разрязаха сладкиша.

В шест часа внесоха килимите.

Наш им помогна, докато се опитваха да се преборят с тях в голямото антре, въпреки че никой не очакваше от него подобен жест.

Дългото руло на килима от Табриз бе оставено в хола. Без пердета, стаята изглеждаше почти празна, пълна със светлина, лишена от комфорт. Мебелите бяха покрити с бели чаршафи. Когато помощник-градинарите излязоха, Наш затвори вратата, пристъпи към прозореца и погледна към алеята.

Той беше от селото в долината, където се намираше църквата, старата ферма Уортън и жилището на енорийския пастор, където новият свещеник — боязлив оксфордски възпитаник по теология, без усет към повереното му паство — редовно се криеше; и имаше още двайсетина къщи, скупчени около мегдана. Всичко тук му се струваше полузаспало сред ширналата се долина на Йорк. По-нататък, към Ричмънд имаше военен лагер, но на Наш не му беше приятно да ходи нито към лагера, нито в града. Той предпочиташе тихо и спокойно място за живот.

Докато седеше в празната белота на стаята, той извади книгата от джоба си. Беше я взел от библиотеката на господаря. Погледна корицата. Беше красива, с лакирана червена кожа, заглавието в златно: Джон Кийтс. Беше я разглеждал преди, бе запомнил думите: „Страх владее го да последва призрачните гласове и творение от красота...“

Обичаше поезия. Книгата нямаше да липсва на лорд Кавендиш; можеше да я задържи, ала добросъвестността и честността не му позволяваха. По-късно щеше да я върне, след като всички си легнат.

— Какво правиш?

Наш подскочи. На вратата бе застанала Мери.

— Чета.

Тя пристъпи към него в угасващата светлина и в първия момент му заприлича на призрак. Когато приближи, той се зарадва да види откритото ѝ, усмихнато лице. Наведе се към него.

— Какво четеш? — Взе книгата и разлисти страниците. — Ти си бил много потаен — отбеляза тя.

— Харесва ли ти?

— Кое?

— Поезията. Харесва ли ти?

— Не знам. Никога не ми е оставало време. Там, откъдето идвам, няма много.

Те се спогледаха: прислужница и лакей, които обикновено се държаха настрана един от друг — дори седяха отделно на масата за

прислугата.

— Ти си от една от фабриките — отбеляза той.

— Фабриката за камгарна прежда в Блесингтън, да.

Господарката обикновено довеждаше по някоя прислужница от фабриката. Това бе благородна постъпка, спасение; всички го знаеха.

Емили също беше от град с фабрика. Той дори беше чувал, как прислужници, които се отбиваха на гости, коментират, че лейди Кавендиш действа странно, че никой не иска момиче от фабрика в почтена къща, сякаш момичето ще избяга с приборите за хранене или ще изяде всичко в кухнята. Когато човек чуеше как хората говорят за градовете с фабрики, очакваше да се срещне с кръвожадно животно, не с човек. Определено не и с момиче като Мери с прям, преценяващ поглед.

— Колко време си вече тук? — попита той.

— Какво... досега не си ли ме забелязал?

— Забелязал съм те, но откога си тук?

— От две години. — Тя изглежда му се присмиваше, устните ѝ бяха изкривени в хитра усмивчица.

— А колко време остана във фабриката?

Тя се отпусна рязко на покритото кресло. Вдигна тясната пола на униформата и я разстла около себе си, сякаш бе бална рокля.

— Леле колко е приятно — прошепна тя. Усмихна се. — Ще ме изпортиш ли?

— Не.

Тя продължи да го наблюдава.

— Бях в тъкачницата заедно с мама — рече тя. — Бях на шест. Дадох ми кутия, на която да стъпвам, за да достигам стана.

— На шест години ли?

— А ти с какво се занимаваше, когато беше на шест?

— Ходех на училище. Помагах да се сади градината, после ходех да събираме реколтата. Чистех пътищата.

— Пътищата ли си чистел? Защо?

— С това се занимаваше татко.

— Това не е кой-знае каква работа.

— Не е, наистина — съгласи се той. — Той е бил на шейсет и шест, когато съм се родил. Имал е друга съпруга преди мама. И петнайсет деца.

— Петнайсет ли? — Мери вдигна ръце. — Като скакалчета!

Той се разсмя на сравнението. И майка му казваше нещо подобно. За разлика от баща му, нейното либидо не бе така бурно и ненаситно. Той почина, когато Наш беше на седем; смътно помнеше теглената от кон катафалка, черната черга, метната върху коня, завързан за портата за църковния двор. Тогава се хвърли в сянката на източеното дърво край гроба и осъзна, че баща му никога повече няма да е до него и при тази мисъл ревна толкова силно, че майка му трябваше да го вдигне на крака и да го шамароса през лицето. С това настъпи краят на мирното царство на небрежния му, изпълнен с обич баща и настъпи режима на неспокойната му майка.

— Не бих казал — прошепна той. — Не, не е така. Просто той имаше предостатъчно любов в себе си.

Вдигна поглед. Мери го наблюдаваше сериозно.

— Мислиш ли понякога за Емили? — попита тя.

Той кимна.

— Мисля за коледната нощ.

— Ти си бил на реката. — Мери скръсти ръце пред себе си. — Аз не мисля почти за нищо друго.

Помълчаха за кратко. И двамата си припомниха как Емили чистеше точно тази стая, толкова дребничка, толкова руса. Толкова тиха.

Тя погледна Наш.

— Ти разговаря ли с Джек Армитидж?

— С Армитидж ли? Не.

— Мислиш ли...

Тя се наведе напред.

— Какво?

— Няма значение. — Тя скочи. — Май забравих какво дойдох да ти кажа — рече тя. — Госпожица Дод се върна в каруца на магазин „Дейт“ в Ричмънд. Седеше до кочияша също като савската царица с несресана коса. — Тя подпря ръце на ханша. — Каж ми сега, какво, мамка му, имаше отзад.

На следващата сутрин тайното нещо бе показано в цялата му прелест.

Двама мъже дойдоха чак от Йорк в друга каруца и донесоха огромна туба бензин, която поставиха до машината, докарана предишната вечер. Каруцата бе оставена пред къщата. Главната врата беше отворена, а изтупаните навън килими бяха разстлани в голямото антре.

— Какво става? — питаше се Синтия.

— Дод каза, че имало нещо общо с чистенето.

— Значи само дето си изгубихме времето вчера — отбеляза Синтия. От зелената врата наблюдаваха тайно как помощник-градинарите вдигат килимите, за да ги изпънат.

— Дод разправя, че първо имали нужда да се изтупат и проветрят — измърмори Мери.

Един от мъжете дойде откъм каруцата. Носеше гъвкав маркуч, който тръгваше от каруцата, изви се по стълбите и мина през вратата. Обърна се и вдигна ръка, след това притисна края на маркуча в ръба на килима. Чу се нещо като гръм откъм алеята навън. Дългият маркуч беше прозрачен и те видяха как нещо вътре в него се движи. Застаналите зад Мери Бети и Енид подръпваха роклите си.

— Дръпни се — повтаряха те. Бумтежът на машината навън отекваше и се разнасяше в голямото антре също като глас на банши. — Изяжда го — писна Бети. — Туй е змиица!

— Не говори такива глупости — отвърна Мери. Изтича напред и запуши ушите си с ръце, когато се приближи. Накрайникът на маркуча се движеше по огромния килим и зад него оставаше по-светла следа. Наш я погледна право в очите над шума; крещеше нещо.

— Какво? — изкрещя в отговор тя, но така и не чу отговора. Той пристъпи към нея, ухили се и я стисна за ръката. Поведе я към хола. — Какво е това? — извика тя.

— „Парна чистачка“ — обясни той. — Засмуква мръсотията. — Той я поведе към прозореца и тя видя мръсотията и прахта да се вихрят в маркуча и да попадат в торбичките на машината. Каруцата се тресеше под напорите на помпата с бутало. — С такава машина били почистени килимите в абатството за коронацията.

— Звучи като дявола — призна тя.

— Така си е — съгласи се той. — Шумна е. И струва колкото цял дявол. Лейди Кавендиш я е видяла миналата седмица, така каза Дод. Изпратила писмо. На някакво място в Лондон организирали цяло

парти, за да видят как работи. Видели как всмуква мръсотията. Тринайсет лири, за да се изчисти цялата къща.

— Ама нали вчера ги изтупахме и изчеткахме?

— На това му се казва истинско чистене.

— Мили боже — въздъхна Мери. Тя се отдалечи, върна се в антрето, спря за кратко, колкото да види чистите ивици по килима от Табриз, замисли се колко дълго двете със Синтия бяха чистили килима и колко усилия бяха вложили. Той каза, че това било истинско чистене. Момичето се намръщи.

Тринайсет лири, помисли си тя.

Тринайсет лири платиха на Енид, задето цяла година търка тигани и мие чинии в килера. Мери погледна към лицето на момичето, очертано на откренатата врата към стълбите, място, на което обикновено никой нямаше да я види, където нямаше дори да помисли да застане чак до следващата година, когато семейството заминеше.

Тринайсет лири.

За една тъпа машина, за един ден работа.

Просто от проклетия, в царящия около нея ад, Мери отпусна ръце от ушите си и започна да пищи с пълно гърло.

Уилям остана известно време на моста Уестминстър и сведе поглед към Темза.

Нощта се спускаше; всички чиновници, банкери и незначителни продавачки бързаха по моста към гара „Ватерло“, към влаковете, които бълваха сажди и дим. Вагоните се блъскаха един в друг, дъхът на конете и изпражненията им разнасяха воня сред осветените с газови лампи сенки, носеше се нетърпим шум от омнибуси и автомобили.

Беше дошъл тук, за да глътне малко въздух, преди да се прибере, но вече се питаше дали някъде в Лондон е останал чист въздух.

Преди сто години Уърдсуърт бе стоял на същото място и бе написал, че „земята не може да покаже по-голяма прелест“, но в момента той не откриваше тази прелест. Прииска му се да си е у дома в Ръдърфорд. Поетът бе нарекъл Лондон могъщо сърце и градът бе точно това — но сега вече бе огромно лениво сърце, подпухнало като реката, която пулсираше и се носеше под лодките. Лондон му беше омръзнал отдавна — като момче беше във възторг, как иначе, сигурно и

през първите няколко месеца като член на парламента, но сега вече възторгът го нямаше. Бе избран по обичайния начин — както се избират благородниците — ала днес вече нещата бяха различни. Избираха се люде, които през викторианската ера никога не биха припарили в парламента — работници и либерали от най-големите помияри. Хора, които дори одобряваха женските движения, настояваха да им бъде дадено правото да гласуват, искаха и те — да пази господ! — да намерят своето място в Парламента.

Не се възприемаше като стар, но определено бе прекалено стар за подобни глупости. Добре че Октавия не се интересуваеше — тя нямаше почти никакъв усет и интерес към политиката — но гореше от желание да пресече в зародиш увлечението на Шарлът по суфражетките. Та това бе чиста проява на идеализъм; опита се да ѝ го каже, но най-малката му дъщеря беше много решително дете. Одобряваше войнствените ѝ прояви — това все пак бе стара характерна черта на рода Бекфорт, — но те трябваше да бъдат заличени у една жена. Ако на жената се дадеше свобода, имаше опасност тя да се превърне в Хелън де Монтфорт и тогава светът щеше да се превърне в истински ад. Той въздъхна и обърна гръб на реката, облегна се на парапета и се загледа в човешката гмеж, която минаваше покрай него.

Миналата година ходи на надбягванията — това бе достатъчно, за да си избие човек от главата всякакви идеи за каузата на суфражетките. Имаше късмета да бъде в свитата на краля — познаваше тренъора на кралските жребци — и си спомни как внесоха в стаята за спешни случаи в задната част на ложата жокея на Анмър. Самият крал отиде отзад, за да провери как е неговият човек. Спукано ребро, насинено лице, мозъчно сътресение: за щастие, това бе всичко. Три дена по-късно, дръзкият дребосък се върна в Нюмаркет, здрав като бик. Можеше, разбира се, да загине — също като „безцеремонната, обезумяла жена“.

Кралицата я нарече така и имаше право. Надбягването беше почти свършило, тълпите се притискаха в перилата, Анмър от последен стана трети. Жена на име Дейвисън се шмугна под перилата и затича към пистата, опита се да хване юздите на Анмър; и конят, и жокеят, и Дейвисън се прекатуриха и полетяха напред — всички видяха как Дейвисън се превъртя, шапката отлетя от главата ѝ, краката

й щръкнаха във въздуха като на парцалена кукла, след като пое тежестта на коня. На Анмър му нямаше нищо, слава богу; беше доста приличен дорест кон, стана и затича напред, макар и без ездач и стигна края на трасето. Дейвисън остана да лежи в безсъзнание; обезумялата тълпа се втурна към пистата — все пак бе нанесена обида на техния крал. Всички обаче се заковаха по местата си, когато забелязаха кръвта, която се процеждаше от устата и носа й. Жената почина четири дена по-късно в болница „Епсъм Котидж“, без да дойде в съзнание, а до нея бе положено писмо от майка й, в което се говореше за „каузата“.

Уилям изсумтя при спомена. Жени и техните каузи. Хелън и нейната кауза, нейните цели. Тази независимост правеше нещастни дъщерите и синовете им. В историята на собственото му семейство имаше няколко примера за съпруги, твърдо решили да се разделят със съпрузите си. Какво беше станало с тях? Бяха издъхнали сам-сами, далече, зависими от някого в самия край на одумвания им заради предизвикания скандал живот. Мястото на съпругите и дъщерите беше у дома, под семейния покрив. Момчетата можеха да скитосват; те имаха пълното право да полудуват.

Замисли се за Хари и за снощния бал в Партингтън. Беше му приятно, докато не видя собствения си син сред шумна група връстници. Младежите предизвикаха на няколко пъти бъркотия в залата. А след като им бе направена забележка, той ги забележа отвън, всеки стиснал бутилка шампанско в ръка, докато пушат пури. Изобщо не бе предполагал, че Хари пие толкова много, у дома рядко докосваше алкохол. Около полунощ видя как Хари влиза в залата и застава зад шведската маса. Известно време остана сам, по средата на залата. За момент на Уилям му се стори, че се опитва да открие семейството си, но сетне с разочарование и съжаление установи, че не Октавия и Луиза интересуват Хари, а Изабел Канфорд, която също като Хари бе сама.

Забележа как двамата се измерват с погледи, Хари пристъпи към нея и двамата заговориха. Той можеше да се постави на мястото на Хари, тъй като някога познаваше подобни жени: жени, пренебрегвани от съпрузите си, които, след като бяха осигурили наследник и издръжка за себе си, се връщаха на лов за удоволствия в града. Той помнеше една далечна вечер в театрална ложа, припомни си колко пищно бе облечена дамата, всичките й фусты, суховатото й поведение — нито за миг не му хрумна, че това е просто параван — как тя се бе

загърнала в дебелия наметка за операта, докато пътуваха в каретата ѝ, и колко непохватен и млад беше. Помнеше дори стълбите към малката лондонска къща, която бе нейна тайна собственост. Всичко това се бе врязало в паметта му.

Забеляза как Хари поема ръката на госпожа Канфорд и я задържа. Канфорд беше немощен старец на осемдесет, болен при това. Дори затворничеството, което бе наложил на съпругата си, бе отменено след скандалната ѝ връзка. И тя сега се появяваше доволно в обществото, все още красива жена, макар на четирийсет и девет. И мъже, и жени гледаха след нея, сякаш бе екзотична птица. Жената, която бе обладал в каретата преди години, а след това и в тайната ѝ малка къщичка, бе на двацет и бе родила две деца на петдесетгодишния си съпруг. Тя бе същият тип жена като госпожа Канфорд — самотна, разкъсвана от отчаян копнеж да бъде обичана.

На Уилям му се прииска да отиде при тях, да разблъска множеството и да изтегли ръката на Хари от нейната. В тази работа имаше нещо противно, тъй като Изабел Канфорд бе достатъчно стара, за да бъде майка на Хари, дори негова баба. Човек не би предположил, когато я види, защото тя не изглеждаше и на четирийсет. Докато ги наблюдаваше, забеляза един мъж да приближава към двойката. Позна го, беше Гулд, наследникът на огромно американско богатство, който преди няколко седмици го попита дали може да ги посети в Ръдърфорд. Уилям се намръщи и зараглежда триото: Гулд — висок, рус, елегантен, модерно облечен си беше извоювал репутация, че пленява съпругите със забележителен чар. Уилям се запита дали това отговаря на истината или беше просто поредната клюка, плъзнала из Лондон. Гулд се смееше на нещо, което Хари каза. Забеляза как американецът поглежда първо Хари, после Изабел Канфорд. Гулд изглежда взе решение, кимна на Хари и отстъпи. Очевидно се бе отказал от това завоевание; кимването и отстъплението бяха свидетелство, че приема поражението като джентълмен. Въпреки всичко, Уилям се усмихна при победата на сина си над наглия американец.

Все още ги наблюдаваше, когато Изабел зашепна нещо на сина му. Едва се сдържа да не се намеси. Все пак за Хари нямаше по-добър начин да бъде въведен в обществото. Тя щеше да го обучи, да бъде мила с него — по-добре от някой публичен дом в Уест Енд. Сърцето

му се сви от болка. Остана изненадан от себе си и реши, че повече няма да мисли по този въпрос.

В същия момент видя, че Октавия забеляза Хари; съпругата му се изправи от мястото си, погледна към съпруга си и направи гримаса. Тя се тревожеше за Хари, каза му го сутринта. Хората говореха, че Хари се забърквал в какво ли не. Той не обърна внимание на думите ѝ и я увери, че всичко е наред, но в края на тази вечер очевидно щеше да се наложи да я успокоява отново. Усмихна се на съпругата си, радостен, че е толкова красива, тиха и спокойна жена. Тя не се замисляше за миналото му нито за миг, а дори да се замисляше просто не се задълбочаваше. Бракът им може и да се бе изчерпал емоционално — тя сляпо му се подчиняваше, а той не можеше да иска нищо повече — но поне бяха опазили прилични взаимоотношения.

Жените, помисли си той, трябва да бъдат сдържани. Ако никой не ги ограничаваше, имаше вероятност да станат опасни, изкусителни, непонятни създания. Сред шума на моста, той вдигна ръка към главата си.

Де да можеше да се справи с Хелън де Монтфорт.

Обърна се и тръгна към Парламент Скуеър, където чакаше каретата му.

Джак Армитидж бе застанал пред селската кръчма със затворени очи.

Чакаше толкова отдавна, че почти заспиваше на слънцето, както бе облегнат на хълбока на Венсеслас. От време на време конят потръпваше, иначе и той изглеждаше полузаспал, с наведена глава. Почти нищо не се чуваше в безлюдната уличка; тревата вече бе избуяла високо, а зад каменния зид се простираха полята. Опасана от нова зеленина, реката заобикаляше селото и Ръдърфорд, чиста, плитка — тук не беше дълбока както при голямата къща. Джак се замисли за едно момиченце, което навремето гонеше през ливадите — сега обаче помнеше единствено жегата и дългата ѝ пусната коса. След това образът на Луиза изплува в ума му. Сетне на Емили. Той отвори очи.

Джон Грей, управителят на земите на Ръдърфорд, излезе от кръчмата и избърса бирата от мустаците си с опакото на ръката. Джак го намираще за надут пуяк във вълнени панталони, сако и жилетка —

да, изглеждаше надут, самодоволен, — но като цяло бе добър човек. Джак изпъна гръб.

— Откарай каруцата до кариерата, ще те чакат — нареди той.

Джак докосна шапка.

— Дадено, господине.

Грей се отдалечи към собствения си кон и се метна на гърба му. Джак остана да го наблюдава; в селото разправяха, че Грей носи кръв на аристократи — че е бил незаконороден някъде в Съсекс. По говора му личеше, че е южняк, но Джак не беше сигурен дали казаното е истина. Грей не беше от приказливите, а семейството му не общуваше с другите, тъй като живееха във вилата край портата.

Джак стисна юздата на Венсеслас и поведе коня по пътя. Стигнаха завоя на реката и средновековния каменен мост над него и той видя кариерата, малко място, не повече от осем хиляди квадратни метра, откъдето добиваха варовик и глина изпод пясъка. Слънцето бе точно над главата му и блестеше ослепително, превръщаше целия свят в белота. Вдигаше се прах. Венсеслас едва помръдна, когато с помощта на валяци качиха камъните в каруцата.

— За алеята пред къщата ли? — попита го един от работниците.

— Точно така — отвърна Джак. Снегът беше отнесъл голяма част от ръбовете на алеята. Така щяха да станат отново спретнати, какъвто беше целият Ръдърфорд, поне според него: спретнат и чист, поддържан и безупречен, фалшиво място. Предпочиташе конюшнията. Замисли се отново за Луиза по своя инатлив, замечтан начин. Питаше се кой ли ще я обуздае и ще успее да я контролира в спретнатите очертания, от които не биваше да излиза, а след това образът ѝ се смеси с образа на бягащото момиченце. Избърса потта от врата си и се запита дали е топло в Лондон.

Веднъж една от прислужниците, ходила там за сезона, му каза, че всички жени приличали на принцеси: че всеки ден се обличали в много по-изискани дрехи, отколкото тук, че всяка вечер ходели на танци, че една вечер видяла лейди Кавендиш да се прибира от някакво парти и в косата ѝ имало свежи орхидеи, а други били забодени на роклята. Тя застанала в коридора и свалила орхидеите, а след това ги захвърлила на пода, докато си сваляла наметката.

Прислужницата спасила орхидеите — натопила ги във ваза и те цъфнали в кухнята. Той се замисли за тези цветя, представи си Луиза в

какви ли не рокли, как тя се обръща, за да го погледне, както често правеше — поглеждаше го мило и любезно, когато оседлаваше коня ѝ за лов или за езда в парка, — и този път имаше орхидеи в косата, също като майка си, също като орхидеите, които растяха в парника. След това мисълта за парника разпиля мечтата и лицето на Емили се върна бледо, безизразно, безжизнено, докато я качваха в затворения моторен автомобил, който пушеше и се тресеше по цялата алея, докато я откарваше към гроба ѝ. Той стана, хлопна задната част на каруцата и изведе Венсеслас от двора към зеленото спокойствие на пътя.

Затътриха се покрай кръчмата, прозорците бяха затворени, за да пазят от следобедната жега, а завесите — дръпнати. Вече подминаваше, когато чу, че някой го вика. Спря и се огледа; дъщерята на кръчмаря крачеше по улицата след него, стиснала кожена кесия.

— Нали ти си Джак? — попита тя.

— Да.

Тя му подаде кесията.

— Ще видиш ли господин Грей? Забрави си това. Кесията с тютюна.

Той я взе. След това, откъм кръчмата долетя детски плач.

— О — рече момичето, — туй е детето.

Двамата се спогледаха. Той върза коня за една порта и влезе в хладната кръчма. Тя се състоеше само от две стаи с ниски тавани, строени преди векове. Момичето го поведе отзад, където бе пристроена нещо като мандра. В единия край на наклонения под бе обособено нещо като кладенец — по-прилично на недълбоко корито, пълно с вода от подземен извор. Големи гюмове стояха във водата, чакаха да бъдат взети и откарани в Ричмънд. В далечния ъгъл, на каменния перваз се виждаше кошница като онези, в които двамата с баща си държаха трици в обора. Той пристъпи напред и надникна, а ревящото дете със зачервено лице го погледна със свити юмручета. Момичето извади бебето и го задържа на ръце, после вдигна поглед.

— Прекрасно момиченце — рече най-сетне той.

— А-ха — съгласи се момичето. — Когато млъкне.

Сякаш в знак на послушание, накъсаният плач спря и личицето се успокои, неочаквано се превърна в миниатюрна версия на Хари Кавендиш, която вдигна поглед към Джак — същите очи, същата форма на челото, същата коса.

— Негово копие — промълви Джак.

— Да, ама най-добре да не го казваме — отвърна момичето.

Той остана загледан в нея за кратко, докато въртеше кесията в ръце.

— Господин Грей дойде, за да я види ли? — попита той.

Момичето изсумтя неодобрително.

— Тя си има име.

— А, тъй ли?

— Казва се Сесилия — отвърна момичето, произнасяйки внимателно името.

Всичко застина. Той чу как водата плиска тихо по пода и в металните гюмове.

— Сесилия — повтори той.

— Доста претенциозно име, нали? — Момичето се приведе напред, за да сподели тайна. — На майка ѝ е.

— Коя майка?

— На нейната — отвърна момичето и кимна към Ръдърфорд. — Чия друга.

— На майката на лейди Кавендиш ли?

— Коя друга? — настоя момичето. — Тя идва и ни плаща.

— А? Какво прави?

— Плаща, за да я гледаме.

— Сериозно ли? — прошепна Джак. — Наистина ли?

Докато минаваше по зелената уличка, покрай оградите и полята, той не бе изненадан, макар до днес да не знаеше къде са дянали бебето. Баща му каза, че било изпратено някъде далече, но сега разбра, че го е излъгал, за да не вижда детето на Емили, да го спре да мисли за онази нощ и за Хари Кавендиш.

— Стой настрана — беше го предупредил баща му. — Върши си работата. Друго не ти трябва. Не ги гневи.

Тя обаче не бе стояла настрана.

Тя идваше да я вижда и я бе кръстила на майка си.

Тя знаеше. И независимо от всичко бе задържала внучката си близо.

Уилям пристигна в лондонската къща в шест. На вратата го посрещнаха дамите от семейство де Рей и Луиза. Отвън чакаше карета — той веднага реши, че е на госпожа де Рей — и предположението му беше потвърдено от жената, която се отправи към нея, последвана от Флорънс и Луиза, също като тежка и тровава баржа, която тегли две по-малки лодки.

— Добър вечер — поздрави той.

Госпожа де Рей наклони глава, вместо поздрав. Луиза стисна ръката му.

— Къде беше? — попита усмихнато тя. — Отиваме на партито на семейство Чатъм. Мама отказа да дойде. Ти ще дойдеш ли?

— Не — отвърна той. — Бях в парламента.

— Ох — отвърна Луиза. Сниши глас. — Майката на Флорънс ми се струва в лошо настроение.

— Защо?

— Нямам представа, татко — отвърна Луиза и прибра полата на роклята. — При мама имаше посетител и когато госпожа де Рей дойде, последва тайничък разговор и мама нареди да отида без нея. Не бях вътре. Не знам кой беше той.

Той я погледна спокойно.

— Възможно ли е да престанеш да използваш тези умалителни — „тайничък“, например.

Тя се разсмя и го целуна по бузата.

— Наистина ли няма да дойдеш?

— Кой е посетителят? — попита той.

— Вече ти казах, че не знам — отвърна. — Мама затвори вратата.

Той се намръщи. Докато Луиза се качваше в каретата, той забеляза, че госпожа Рей го наблюдава. Беше готова да го изпепели с поглед и усмивката замръзна на лицето му като маска.

Вътре го очакваше Брандфийлд. Пое палтото му със сведен поглед.

— Къде е лейди Кавендиш? — попита той.

— В хола, сър.

— Какво, по дяволите, става тук? — попита той. — Защо няма да излиза?

Брадфийлд не отговори. Докато Уилям крачеше към хола, икономът просто мина пред него и отвори вратата.

Октавия седеше на стол в средата на стаята. Той застана край вратата и първата му мисъл бе, че е болна; лицето ѝ бе призрачно бяло. Бе много разсеяна и в един ужасен момент той се замисли как изглеждаше баща му след като получи удар — навел глава на една страна, сякаш се вслушваше в някаква далечна музика, която звучеше само за него. Октавия обърна глава и го погледна.

Той влезе в стаята. Брадфийлд затвори вратата и едва тогава Уилям забеляза фигурата в далечния край на стаята. Беше млад мъж, прихванал ръце зад гърба си. Той се обърна — сякаш досега бе гледал през прозореца, през плътните завеси, докато каретата долу потегляше.

— Уилям — започна Октавия. Гласът ѝ прозвуча тихо и монотонно. — Доколкото разбирам, на теб ти е известно кой е господинът. Казаха ми... — Тя се поколеба. Той забеляза, че очите ѝ са пълни със сълзи.

Младежът пристъпи напред. Поклони се леко.

— Лорд Кавендиш — рече той леко подигравателно. Лекото фъфлене му придаде детско звучене; Уилям остана със странното усещане, че е излязъл на сцена, където се играе най-черната възможна комедия. Обърна се към Октавия.

— Любима моя... — започна той.

Тя вдигна ръка, за да го накара да замълчи.

— Това — продължи тя, — както ти е известно, е Чарлс де Монтфорт.

Докато наблюдаваше как младият мъж приближава към него през стаята, той разбра, че Хелън е изпълнила заплахата си. Беше изпратила сина им в Лондон, за да се запознае с Октавия и да се изправи, и пред двамата.

И това бе станало днес следобед, докато той беше навън, вероятно по времето, когато бе стоял на моста и бе наблюдавал мързеливо как светът се изнизва покрай него. През същото това време бракът му се беше разпадал на късове.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

В деня, в който Джон Бозуел Гулд се роди, в Ню Йорк Сити имаше земетресение. Денят бе 10 август 1884 година и тътенът премина през Лонг Айлънд, Кънектикът и Пенсилвания, накара прозорците на Брайтън Бийч да издрънчат, а клиентите изскочиха от ресторантите, телеграфистът на Кони Айлънд попита къде е станала експлозия и реши, че фабриката за барут е гръмнала. Хора от Грийнпойнт тичали чак до големия завод за мазут, защото очаквали, че е станал нещастен случай, а животните в менажерията на Централ Парк обикаляли нервно в клетките си, навели глави, заболи очи в земята. Разказват, че на запад река Хусатоник кипнала и излязла от коритото си.

Джон бил роден в секундата, когато започнал вторият трус, в къща на Пето Авеню, точно срещу великолепната сграда на братя Гулет. Точно преди четири месеца майката на Джон се възхищавала на златните драперии на Мери Гулет и на трапезарията в стил четиринайсети век, но от аромата на цветята ѝ ставало още по-лошо. Било ѝ лошо през цялата бременност, така му каза.

— А пък миризмата на проклетите цветя, пасища и градини, Джон, за малко да ме докара до припадък.

До края на живота си ѝ се повдигало от лилии.

И така, той се появил на този свят докато Пето Авеню пукало и се разтърсвало. Докато растял, и Ню Йорк растял с него, също като него напредвал упорито с рев в свят, в който железницата напредвала, а богатите семейства изцеждали останалата част от населението. Започнали да павират улиците, бедният квартал Астор процъфтявал, малката Италия станала двойно по-голяма от потоците имигранти. Джон Бозуел Гулд, в изтънчените си училищни костюми, наблюдавал как Уолдорф строи гигантския си хотел на ъгъла на Пето и Трийсет и трета; след това „Астория“ в съседство. Джон наблюдавал как работниците пълзят по скелетата на готическите кули като мухи на причудлива фасада.

Изучил се в „Харвард“ заедно с Майк Вандербилт, познавал Винсънт Астор и членувал в яхтклуба, където Джей Гулд, негов далечен братовчед, един господ знае колко далечен, бе обругаван и навикван, където и да отидеше.

— Ти от фамилия Гулд ли си? — питаха го често. Понякога се изплюваха на земята.

— Ти от фамилия Фиск ли си? — отвръщаше той.

— Ти от фамилия Крокър ли си?

Наричаха ги кралете на кражбите: семейства Фиск, Вандербилт, Крокър, Вирад, Хариман и според него, всички бяха луди. Бяха напълно побъркани, разбиваха и банки, и братства, и бизнеси и трупаха несметни богатства — стотици милиони долари, двеста, триста, четиристотин милиона долара. А пък синовете им, някои от тях, полудяваха също като бащите, не изпускаха бедняшки квартали, железници или заводи за стомана или пък строяха казина в Южна Франция, развеждаха се, защото не бяха в състояние да задоволят съпругите си, или полудяваха по един тих, объркан начин, не можеха да стъпят и на малкия пръст на бащите си.

Затова той казваше, че не е истински Гулд. Казваше си, че е направен от различен материал, въпреки парите. Беше ново поколение и имаше свои идеи. Баща му, Оскар, бе купил универсален магазин — при това хубав, страхотен. Всички нюйоркчанки си купуваха спалното бельо оттам, чашите „Тифани“, гравираните сервизи за храна и чеизът за дъщерите. Имаше топове дантели, коприни и лен, редяха се етаж след етаж мебели, които успешно изучиха Джон Бозуел в „Харвард“ и му даваха възможност да прекарва летата в яхтклуба. Тук се запозна с Дж. Пиърпонт Морган.

Заради аромата на хаванската му пура още от километър и половина се усещаше, че Дж. Пиърпонт пристига, и господ да ти е на помощ, ако погледът ти се задържи прекалено дълго върху него или се опиташ да го снимаш, защото старецът страдаше от някакво заболяване, в резултат на което носът му бе голям и подпухнал като втасало хлебче върху лицето му. Наричаха го с разни имена — но ги изричаха зад гърба му — но името на заболяването беше ринофима. Това обаче не пречеше на Дж. Пиърпонт да притежава половината железници в страната или да държи всички банки в малкия си джоб, не му пречеше да бъде президент на яхтклуба или да притежава огромна

парна яхта, на която бе плавал Джон Бозуел; нито пък му беше попречило да реве като бик или да бъде като природна стихия, за което Джон искрено му се възхищаваше. И така, Джон Пиърпонт Морган с гротескния си нос с ринофима бе истинската причина, поради която той беше в Англия.

Джон Гулд отстъпи и огледа Ръдърфорд. Къщата изглеждаше притихнала, задрямала под лъчите на ранното юлско слънце. Беше пристигнал в Англия преди Коледа на борда на „Лакония“ и според плана му вече беше разгледал други тюдорски къщи: Кентуел Хол и Лонг Мелфорд, Бъртън Агнес. Вчера ходи до Мултън Хол, господарска, строена около 1650 година, на няколко километра от пътя, близо до Ричмънд. Провинцията тук му напомняше части от Върмонт и му се струваше странно да мисли, че, когато „Мейфлауър“ е докоснал брега от другата страна на Атлантически океан, английски домове са били вече много стари, дори древни — с неясна история и отдавна изгубени във времето следи от семействата, които са ги строили и притежавали.

Беше се видял с Уилям Кавендиш в Лондон през март, тъкмо преди началото на сезона, и му каза, че пише книга, попита го дали може да посети Ръдърфорд и да разгледа красивата библиотека. На Кавендиш, поне така му се стори, му трябваше цяла вечност, докато отговори. Наведе глава на една страна, намръщи се и го погледна сякаш отвисоко. Но Джон вече бе наясно, че англичаните се държат точно така. Те трудно се доверяваха на човек, чиято титла да датира от поне шест века. Да, Гулд наистина бе прочуто име, никой не го отричаше и името „Гулд“ му беше отворило доста врати, които иначе щяха да останат затворени. Посрещнаха го в безброй приемни в Лондон, бе очаровал дами — отегчени аристократки, които се изчервяваха и се оставяха да бъдат така открито очаровани! Докато мъжете... о, мъжете бяха коренно различни. Те го разпитваха къде язди, къде стреля, дали ловува. Питаха го с какъв вид търговия се занимава семейството му, сякаш го разпитваха за вида на заразната болест, от която страдеше. Когато отговаряше, че просто пътува, се мръщеа; ако се осмелеше да спомене, че пише книга, те се отдръпваха от него, сякаш притежанието на ум бе опасно, необяснимо държавно

предателство. Той се подсмиваше на всичко това. Нищо чудно, че им се е видял странен; той самият изглеждаше странен в собствените си очи. Бе готов да се съгласи с всеки, който го наричаше некадърен, тъй като това определение му харесваше. Да, то беше добро — той бе некадърен, необвързан, нетърпелив, отегчаваше се лесно; притежаваше любопитство, което не бе в състояние да овладее. То го беше накарало да прекоси океана, то го бе въвело в домовете на английската аристокрация. Той обаче искаше да опознае хората — това беше най-голямото му желание. Държеше да опознае хората. А това го превръщаше в напълно луд в очите на аристократичните семейства от тази страна на голямото море.

След шест седмици щеше да навърши трийсет. Баща му го беше предупредил, че това е времето да се установи и да преуспее. Затова мислеше за рождения си ден като за глухо отекваща камбана на съдбата, звучно блъскане на вратата под носа на приключенията. Беше решил да не ѝ обръща внимание. Животът на чаровен пътешественик бе твърде приятен, за да се посвети на доживотна присъда като облечен в костюм доставчик на луксозни стоки в Ню Йорк. Той свали шапката под горещото слънце, завъртя я в ръка и се разсмя, като си се представи как продава завеси на богати застарели дами, докато се задушават бавно във високата си стегната яка.

Наведе глава на една страна и се запита разсеяно дали Ръдърфорд Парк е също толкова впечатляващ като останалите къщи, които беше виждал. Беше великолепен, но не и впечатляващ, още повече че имаше две крила по-малко от типичните английски имения. Затова пък поляната отпред му хареса, възхити се на извивките на реката. Хареса просторната тераса, срещу която беше застанал. Беше минал отстрани, тъй като на алеята отпред не видя никого и се отказа да натисне звънеца. Искеше да разбере как изглежда Ръдърфорд, когато не очаква някой да го оглежда преценяващо.

Мина по тревата от страната на реката, забеляза скупчени къщи зад огромния парник. Сигурно вътре бе нетърпимо горещо, помисли си той. В далечината долови бумтене, навярно от мотор. Погледна часовника си: беше три и половина. В Лондон не беше чак толкова горещо, колкото тук; дори ширналите си поля блестяха в цвета на сламата и в избеляло сиво.

Тогава видя една жена да излиза от къщата.

Беше облечена в свободна бяла рокля и вървеше толкова бавно, сякаш се носеше. С бялата развяна рокля и огромна шапка, натежала от копринени цветя, поне от разстояние, тя приличаше на захвърлена роза, понесла се по зелена вода. Остана под клоните на кестена и я заоглежда, подпрял и двете си ръце на кръста. След няколко секунди, в които крачеше напред и назад по тревата, жената спря. От дупката на градинския зид зад нея, се показа прислужница, понесла поднос, а зад нея пристъпи мъж с нещо като дъска. Щом стигнаха при жената, стана ясно, че това е сгъваема маса. След малко сложиха покривка и ѝ сервираха чай. Слугите се оттеглиха; той забеляза, че прислужницата се извърна, намръщи се, а след това хлътна в къщата.

Той тръгна през поляната. Жената неочаквано забеляза движението, погледна към него, ала не каза нищо.

Когато стигна до нея, той свали шапка. Тя вдигна поглед и той отвърна на усмивката ѝ. Тази негова усмивка винаги обезоръжаваше дамите, но този път нямаше ефект.

— Знам, че няма кой да ни представи — започна той. — Моля да ме извините, че навлязох в чужда собственост. Аз съм Джон Бозуел Гулд.

Тя продължаваше да го наблюдава с ледено изражение.

— Писах ви от Ню Йорк — продължи той. — През пролетта.

— Въпреки това съм в неизгодно положение, господин Гулд.

— Историк съм.

— Нима това е професия?

Той се разсмя.

— Не и за мен. Просто интерес.

Тя изви вежди и разпери ръце.

— Не помня.

— Лорд Кавендиш беше така любезен да ме покани. Пиша книга за английските къщи.

Най-сетне нещо ѝ проблесна.

— Вие сте американецът Гулд.

— Точно така, госпожо.

Тя протегна отпуснатата си ръка.

— Октавия Кавендиш. — Той пое бледите, безжизнени пръсти.
— Фамилия Гулд с железниците ли?

— Далечни роднини сме. Обикновено не признаваме, че ги познаваме. Не всички добри семейства имат прилично минало.

— По този въпрос — заяви тя — съм съгласна с вас.

Тя отдръпна ръка и го покани да седне, наля чай. През всичкото време той наблюдаваше резервираното лице, пестеливите движения на ръцете, сякаш всяко движение представляваше усилие за нея. Запита се дали не е болна; беше чувал, че е красавица, но сега бе останала незначителна част от тази красота. Красотата притежаваше някакъв живец, искрица. Октавия Кавендиш изглеждаше напълно изцедена и изтощена. Може да беше и от горещината.

— За съжаление, лорд Кавендиш не е у дома — каза му тя. — В Париж е.

— В Париж през юли ли? — учуди се Джон. — Та това е незаконно.

Тя го погледна озадачено.

— Така ли? — След това кимна. — А, да, шега, разбира се.

— По каква работа е там?

Тя зарея поглед към дългата поляна, която се спускаше към реката.

— Дипломатична и семейна — рече тя. — Синът ми е в Лондон, дъщерите ми заминаха — продължи тя бавно. — Едната е в Лондон, а другата в Брайтън. За съжаление, къщата е съвсем празна.

Той ѝ отправи обиграна усмивка.

— Надявам се да ви поразсея. — Тя не отговори. — Бях в Лондон в началото на сезона. Имах удоволствието на няколко пъти да се срещна със сина ви.

Тя се замисли над чутото.

— Може би се движите в същите кръгове.

— Твърде стар съм за тези кръгове — заяви Джон. — Но той е приятен човек.

— Добре подбрана дума — отбеляза тихо тя с лека усмивка. — Толкова е приятен, че не спират да говорят за него.

— Уверявам ви, че не се занимавам с клюки — отвърна Джон. — Оставям тази дейност на другите. Всички в Лондон ме обвиняват, че ухажвам съпругите им.

— Така ли е?

— Мили боже, не. — Той се усмихна широко. — Само че жените са много по-интересни от мъжете. Те поне говорят за нещо различно от кучета и коне.

— Да — промълви тя и погледна настрани. — Надявам се да съм по-интересна от един кон. Само че не го гарантирам.

Известно време Джон наблюдава замисления ѝ профил. Тя му се стори много самотна и това никак не го изненада. Та тя бе съвсем сама в тази огромна къща, а в мазето сигурно се криеше цяла армия прислужници. Какво ли правеше по цял ден, питаше се той. Разхождаше се и разглеждаше градината ли? Сама ли седаше на масата на вечеря? Изглеждаше така, сякаш абсолютно нищо не я интересуваше; тя беше просто парцалена, облечена в красива рокля. Познаваше хиляди жени като нея, празни съдове в препълнено с богатства езеро, с красиви лица и нищо повече — абсолютно нищо — което да кажат. Бодна го разочарование; майка му каза, че лейди Кавендиш била приятна за компания.

— Преди всичко съм тук, за да видя библиотеката — рече той. — Ако прецените, че е удобно. — Тя отново насочи поглед към него. — Правя проучване на английските семейства с титли. Историята на Тюдорите чак до епохата на крал Джордж.

— Американците проявяват ли някакъв интерес към всичко това?

— И още как.

Тя сви рамене.

— Невероятно — промърмори тя. Отметна леко глава по посока на къщата. — Има купища сведения, от скучни по-скучни — каза му тя. — Семейство Кавендиш може да се проследи чак до Средновековието. Не ви завиждам.

Мили боже, помисли си той. Имали нещо, което да те интересува?

Тази нощ го настаниха в стая с изглед към широката алея, обточена с букове. Когато слезе за вечеря, откри, че е сам, че лейди Кавендиш е „неразположена“ и ще остане в стаята си.

Икономът — някакъв смешко — стоеше с каменна физиономия; нейна светлост често вечеряла в стаята си, така го информира. Била помолила да я извинят. Седнал в единия край на официалната маса в

трапезарията, Джон се опита да поведе разговор с Брандфийлд. Така и не се получи. По време на супата и основното, икономът нямаше какво да каже. Когато поднесоха десерта, високомерният тон на прислужника му подсказа, че може да гние в ада. Не било негова работа, отвърна Брандфийлд, когато Джон прояви интерес какво точно прави господарят Хари в Лондон и дали ще се върне скоро. Не било негова работа да знае дали лорд Кавендиш ще се върне от Париж през този месец. Освен това Брандфийлд не знаеше нищичко за притеснителното фиаско с Австро-Унгарската империя на континента. Когато Джон попита възрастния господин дали знае, че сръбски ерцхерцог е бил застрелян преди две седмици и че в лондонски вестник е излязло заглавието: „Майната ѝ на Сърбия“, а британските министри се мятат из Лондон като кокошки без глави, сухият отговор беше, че Брандфийлд не проявява интерес към Сърбия. Икономът добави, извил вижда, че Балканите са във война от 1912 г. и вероятно тази война ще продължи вечно.

— И мислите, че няма да бъдете въввлечени в нея, така ли?

— Не, господине — отвърна Брандли, сякаш тази мисъл бе нелепа.

Джон се замисли за Принцип, момчето застреляло Франц Фердинанд и Софи — момче на възрастта на Хари Кавендиш. Замисли се за херцогиня София, хвърлила се върху тялото на съпруга си, застреляна в стомаха, и за Франц Фердинанд, който с последни сили ѝ казва, че трябва да остане жива заради децата им. Според него, британците щяха да изпитат истински шок, да бъдат изтръгнати от домовете си, от посредствения си живот, защото не можеше да си представи лейди Кавендиш да се размърда и да скрие очи с ръка, камо ли да се жертва заради съпруга си. Всеки от тях се бе настанил на специалното си място, четеше резултатите на крикет и се оплакваше от прислугата. Посягаха към вестник единствено за да си повеят с него и да прогонят жегата. В Лондон бе усетил да се събира чернилка: облаци на хоризонта, натежали от опасност за разрушения. Тук обаче не се усещаше нищо подобно. Кайзер Вилхелм, помисли си той, се оказа прав, когато даде невъздържаното си интервю през 1908 година. Англичаните са наречени „луди, луди, луди за връзване“.

Най-сетне Джон разбра намека. Докато Брандфийлд го наблюдаваше, почувства неодобрението му осезаемо, с нож да го

режеш. Той стана, мина през великолепното антре, чувайки екота на собствените си стъпки, и с нежелание се оттегли в стаята си.

На следващата сутрин Октавия Кавендиш все още не се беше показала, затова той отиде в кабинета на Уилям Кавендиш, а след това и в библиотеката в задната част на къщата.

Остана за момент, за да огледа внимателно: полиците от пода до тавана, скрили стените, френските врати към оранжерията, откъдето можеше да се излезе в градината. През отворения прозорец влизаше аромат на рози, понесъл се с топлия летен въздух; слънчевите лъчи изпъстриха стаята. Той обиколи, погледна заглавията на книгите — огромни енциклопедии и атласи в кожени подвързии, с изписани в златно заглавия, полуразпаднали се издания на Драйдън и Поуп, вечните събрани съчинения на Шекспир, десетки счетоводни книги на имението, подредени по години, началото поставено през 1750 година. Посегна предпазливо към една и я отнесе до дългата маса, за да я разгледа.

Тук животът на семейство Кавендиш бе описан в разходите през вековете. Ипотеките и рентите бяха най-многобройни, но имаше и домакински разходи: *захар, мармалад, индийско орехче, шафран, шоколадов крем, бадемово масло, тинктура от смирна... Запита се за какво, за бога, са използвали смирна... С това не се ли балсамираха тела?* Той започна да преглежда страниците една след друга. Написаното: *Чифт вечни обувки, пет шилинга* през 1755 г. го накара да се усмихне; *пчелен кошер, едно пени; след това, дадох на Фани Томс три шилинга, за да ми ушие роклята*, написано със закръглен женски почерк през същата година. Хубава рокля, струвала е колкото трийсет и шест кошера.

Забеляза и плащания на персонала: на прислужниците, на перачките, на готвачките, на общите прислужници, на камериерките, на домашните помощници. Отпусна се назад на стола и се замисли за господаря на къщата, който е имал толкова богато разнообразие за избор на креватна помощница. Та те бяха най-различни, мислеше си той. Под достойнството на господаря е било да си избере обща прислужница. Дали не е прелъстявал единствено камериерките? Разсмя се на тези мисли. Може би човекът е излизал извън дома,

обикалял е сред полските работнички, доячките, млекарките? Може би перачките, платил е шест пенса през 1761 г. или пък работничките в градината. Беше чувал, че жените на тези длъжност били удобни; запита се дали са били кротки. Какво правеше Уилям Кавендиш в Париж? Какво ли правеше със слабата, тъжна жена, която му беше съпруга, докато си стоеше вкъщи?

Продължи да разглежда счетоводните книги от различни години: сметки за кочияши, за икономи, за ловци, за медицинска сестра; безкрайни разходи за малц и сайдер, за бренди и вино; за аспержи, за ножици, за сапуни, за карета, за компас и ловни кучета; за махагонови скринове, голямо легло и турски килими; за патици и кокошки; за седлари и шивачи. В едно от полетата някой бе написал: „Местността не може да се мери с низостта.“ Замисли се над значението. Кой беше проявил низост — търговец, господар, прислужница, съпруга ли, кой?

Тъкмо се беше навел над книгата и се мръщеше, когато вратата се отвори. Октавия Кавендиш застана на прага.

— А, ето къде сте — рече тя.

Той се изправи.

— Добро утро — поздрави той. — Надявам се да сте се възстановили. Денят е прекрасен.

Погледна към френските врати, докато тя пристъпваше към него.

— Самата истина — отбеляза тя. Приближи до масата и попита: — Какво разглеждате?

— Разсеях се от кошери и вечни обувки — усмихна се той. — Вашите предци добре са се забавлявали.

— Да — прошепна тя. — Много ги бива в това.

Погледна го от горе до долу — стори му се притеснително; той започна да се пита дали не е ожулил обувките си, защото тя го оглеждаше бавно и подробно. Беше се отдръпнал, за да ѝ позволи да види книгата и това му даде възможност да я погледне отблизо. Беше заговорил в минало време — „забавлявали“; докато тя беше говорила в сегашно „много ги бива в това“. Тази сутрин му се стори малко пожизнена. Поне си беше починала. Кожата ѝ беше все така бледа. Косата ѝ беше вдигната на хлабав кок; не следваше модата — можеше да отреже гъстите тъмни къдрици, — но забеляза, че тя не се превзема.

— Така — прошепна тя. — Така. — Обърна се и се отдалечи към далечната стена, вдигна поглед към полиците. — Какво най-много

желаете да видите?

— В Щатите ми разказаха за семейство Бекфорт — отвърна той.
— Разказа ми господин Морган.

— Кой е той?

— В момента се намира в Египет — обясни той. — Банкер е. Всъщност се занимава с много неща. Има къща в Карг. Храмът на Амон, чували сте, нали? Писа ми, че нощем чувал как чакалите вият. Каза, че било като в банката.

Шегата му нямаше успех.

— Да, модата, наречена Египет — измърмори тя. След това замълча замислено. — Идвал ли е в Лондон? Може Уилям да се е срещал с него в клуба си. Преди години, докато Уилям все още беше в парламента. Той има ли... доста... как да го кажа... — Тя направи жест с ръка.

— Носът. Да, за същия човек става въпрос. Той идва в Лондон — потвърди Джон. — Непрекъснато пътува.

— Чух, че в Луксор и Кайро има много американци.

— Да — усмихна се широко той. — Ние сме навсякъде. Също като бълхи.

Най-сетне — точно така най-сетне — по устните ѝ трепна подобие на усмивка.

— А вие бълха ли сте?

— Много скоро ще започнете да се чешете. Може би вече се чешете, след като съм тук.

— И защо да го правя?

Той посочи с ръка към библиотеката.

— Векове наред е била недокосната — рече той. — Да поразместя, да изтупам праха.

— Господи — отвърна тя. — Изтупвайте колкото искате. Определено има нужда.

Последваха няколко секунди мълчание. Той имаше чувството, че без да иска е преминал някаква невидима граница и е прекрачил в нова, непредсказуема територия.

— Вие сте от Йоркшир, нали? — попита той. — Друга къща ли имате наблизо?

— Не — отвърна тя. — Аутсайдер съм, господин Гулд. Също като вас.

Тя седна на масата в библиотеката и подреди внимателно гънките на кремавата си рокля. Имаше дантелена яка със заострен край, който висеше почти до кръста; изглеждаше така, сякаш тежката брюкселска дантела струваше цяло състояние. И тогава той се стресна, остана силно изненадан, когато забеляза, че е боса. Опита се да съпостави тежката дантела с голите стъпала, но тя заговори и прекъсна мислите му.

— Аз съм от тези, за които се женят, за да има кой да плаща за къщите им — заяви тя. — От време на време си намират обикновена жена с пари, с цяло състояние. Приемат ни, за да могат да плащат на персонала.

Той я погледна шокирано. По гърлото ѝ пълзеше руменина. Тя вдигна ръка почти веднага.

— Да, понякога... — започна той. Така и не успя да измисли какво да каже. Тя бе заговорила с твърде много горчивина.

Прекъсна ги лакеят, който донесе поднос.

— Ще пиете ли кафе? — попита тя.

Седнаха, а слънцето запълзя около градината. Тя едва докосна подноса. Той се опита да измисли безопасна тема.

— И вие ли ще заминете за Египет? — попита най-сетне тя.

— Да.

— Като гост на въпросния човек ли, на господин Морган?

— Да, той ме вдъхновява. Той събуди интереса ми към историята.

— Вие сте вдъхновен — промърмори тя, сякаш завиждаше. — А имате ли семейство, съпруга?

— Не бих наложил начина си на живот на никоя жена.

— Защо, какъв живот водите?

— Егоистичен. Пътувам, преследвам нещата, които ме интересуват. — Той стана и пристъпи към първата полица, която видя, когато влезе в стаята. — Като това — посочи той. — Погледнете. „Пътуване в района на Китай, 1822 г.“

— Те спонсорираха експедиции — призна Октавия. — Плащаха на хората да търсят вместо тях, да намерят търговски пътища или да донесат ботанически образци. В градината имаме дървета, донесени от Китай.

— Тъкмо това ми харесва — зави той.

— Били са навсякъде — продължи тя. — Най-вече на Карибите. И аз не знам какво точно са правили.

Той плъзна поглед покрай нея.

— Ами вашето семейство?

Тя се засмя кратко.

— Ние ги принудихме да си изцапат ръцете. Ние си стояхме там, където бяхме, и строяхме фабрики за вълна. Ние ги управлявахме. И все още ги управляваме.

— Така ли?

— Моите управители. Или по-точно казано, управителите на съпруга ми.

— И това е... — Той замълча и се запита дали да го каже. — Извинете ме, но това ли ви прави обикновена жена?

Тя не отговори. Погледна голите си стъпала.

— Не би трябвало да го казвам — прошепна той, — но вие знаете, че въпросните представители на рода Бекфорт са били преди всичко обикновени. Първият от тях е бил ловец на коне.

Тя вдигна поглед.

— Какво?

— Първият полковник, който е заминал за Ямайка и е налагал с камшика трима роби пред себе си. Бил е и по моретата. Един господ знае дали не е откраднал робите. Само че не успял да си намери работа, затова станал ловец на коне. — Забеляза, че Октавия се мръщи. — Изглежда е хванал доста коне. Направили са го губернатор. Всичко това е записано в университетската библиотека на Оксфорд. Праправнукът оставил там дневниците си.

— Те са били най-богатите хора на Карибите — обади се тя. — А въпросният праправнук построил много известна къща в Англия. Бил колекционер на произведения на изкуството. Баща му е бил кмет на Лондон.

— Сигурно става въпрос за господина с четиринайсетте незаконни деца от две любовници.

Тя откъсна поглед от него и побутна чашката кафе.

— Започнали да сключват наистина успешни бракове — продължи той, нетърпелив да върне усмивката ѝ. — Една от дъщерите се омъжила за граф и тогава положението на въпросния колекционер на произведения на изкуството се оправило. Напълнил къщата с

момчета от църковния хор и ги карал да носят панталони като в харем. Освен това прелъстил съпругата на братовчед си. Това обаче не е никаква изненада, защото съпругът ѝ не правел почти нищо друго, освен да строи шестнайсет километра стена около къщата си и да стреля по разни неща. Същият този братовчед си купил момче от Италия и го държал в къщата си, докато момчето не избягало, когато станало на осемнайсет, и не се измъкнало във Франция, където един ден полудяло и убило италианска графиня, задето била облечена в зелена рокля. А пък съпругата му — която била съблазнена от онзи с харемските панталони — нейната майка напуснала баща ѝ, сестра ѝ заживяла блажено с кочияша, но не преди съпругът ѝ да напълни къщата с безценните си прасета и да им осигури супер канапета, на които да лежат, нощем ги завивал с одеяла...

Най-сетне тя прихна.

— Не е така — опъна се тя.

Той посочи към библиотеката.

— Трябва да е някъде тук. Искате ли да ви намеря семейни писма?

— Не, не — прошепна тя.

— Ами Ямайка — добави той. — Да не би да си мислите, че ръцете ви са изцапани с фабриките за вълна? Нищо ли не сте чели? Има поне шест тома ето тук. За живота на робите. Въстанието от 1831 година. Екзекутирали ги по какви ли не отвратителни начини. Разправяли, че не са хора. Хора били те, собствениците на плантации. Те не били хора. — Той се отпусна назад на стола и забеляза смесицата от присмех и ужас по лицето ѝ. Тя започна да се мръщи. — Извинете ме — продължи той. — Много се извинявам. Нямам право.

— Тази част от семейството тук, семейството на Уилям — обясни бавно тя, — са били онези, които не са искали роби.

— Разбирам — отвърна той.

— Нищо подобно, не разбирате — сряза го тя. — Бащата на Уилям е бил невероятно мил човек. Дали му тази къща, защото не искал да има нищо общо с въпросната търговия. И защото отказал да работи в парламента.

— Простете, но ще ви поправа — опита се да се защити Джон. — Парите, които са донесли слава на тази къща, идват от Ямайка и нещастията там. — Тя задържа погледа му. — Но кой съм аз да говоря?

— попита той. — Парите са текли при бащата от тънкото изкуство да пребива до смърт работници от профсъюзите, когато започнели стачка. Безценният братовчед Джей има гаден характер, така поне казват. — Той разпери ръце като извинение.

Тя се изправи бавно.

— Господин Гулд — започна тя, — заповядайте, прочетете всичко, което намерите тук, след като Уилям ви е дал разрешение. — Тя тръгна към вратата и се обърна за секунда. — Но мисля, че е подъл удар да обиждате семейството му. Независимо от всичко тази година, аз се гордея с нашия дом.

Тя излезе, без да му даде възможност да отговори.

От всичко казано в ума му се запечати една фраза и не спря да го измъчва през целия ден.

Независимо от всичко тази година.

Триста и двайсет километра на юг, Хари беше в Лондон, застанал пред Сейнт Мартин ин дъ Фийлдс и гледаше към Трафалгар Скуеър. Беше дошъл от театъра Гайети по Странд и се вглеждаше в почернялата колона на Нелсън, която изглеждаше още по-дебела от годините натрупана мръсотия. Имаше среща с баща си.

Беше натъпкал ръце в джобовете, цилиндърът беше килнат назад, на ревера бе закичен със слънчоглед. За малко да си купи карирана жилетка, която да го „отваря“. Ако евтиният му тоалет не накараше баща му да кипне, то тогава нищо нямаше да го стори; нямаше да му трябват специални грижи, за да види как яростта на Уилям избликва от всяка пора.

Той мислеше мрачно, че ще падне голямо забавление, ако баща му блъснеше шапката от главата му. Щеше да му достави удоволствие да се сбие с баща си. Трябваше да измисли нещо. Беше му писнало през последните няколко месеца. Какво ли не бе готов да даде, за да види как цилиндърът на Уилям се търкаля в калта под колелата на омнибус; щеше да му достави удоволствие да го стъпчат каруците, които караха доставки, тежките автобуси да го заподмятат, докато профучават с рекламите на „Дюър“, които пълзяха по външните стълби.

Уилям идваше от Кралската борса. Беше уведомил Хари в писмото, което му изпрати вчера от клуба си. „Ще бъда зает в парламента до единайсет, след това ще бъда на борсата“, бе написал той. Следваше завоалиран намек, че трябвало да поговорят за пари. Стариият, разбира се, имаше предвид дългове. *Неговите* дългове. Хари написа отговор, че ще чака баща си на улицата, тъй като знаеше, че това е под достойнството му. Ако не дойдеше, какво от това? Съмняваше се, че ще погледне стария в очите, толкова го презираше. Не го беше поглеждал от почти пет месеца.

Шарлът, колкото и да бе неочаквано, разплете историята.

Една сутрин, миналия март, отиде в къщата в Лондон просто така; беше прищявка, просто за да разбере дали майка му няма да му даде някакви пари. Помнеше, че дори тогава се чувстваше зле — не можеше да спи, защото непрекъснато си представяше лицето на Емили — и сигурно бе пиян през целия ден; от Коледа се опитваше да раздвижи живота си, да го направи поносим за живеене, да го изпълни с нещо, от което кръвта му да кипне. В резултат се беше почувствал уморен: бавно наваксваше, ръцете му бяха непохватни, умът муден. Пилееше дните си с какво ли не. С нищо. С жени, със спорт. За малко да се разплаче, когато видя Луиза в роклята ѝ за представянето в обществото, защото изглеждаше истинска невинна девица, съвършено чистичка: засмяна, ведра, нищо не помрачаваше лицето ѝ. Не помнеше кога за последен път се е чувствал толкова чист. Имаше дни, в които му се струваше, че Емили продължава да му виси на врата, преследва го с онова втрещено изражение от декемврийската вечер — онова ужасно изражение на унижение. Той се опитваше да го пребори, намираще си занимания, вилнееше, биеше се и играеше комар. Всичко вървеше добре. Много добре дори. Всички бяха на мнение, че е прекрасен човек. Щеше да повали всеки, който посмееше да твърди нещо друго.

Едва влязъл онази вечер — портиерът имаше вид на мъртвец — когато видя най-малката си сестра на стълбите, първо постави единия крак на по-горното стъпало, след това го върна обратно, сякаш изпълняваше таен танц на нерешителността.

Захвърли шапката си към Шарлът.

— Какво си се разскачала? — усмихна се широко той. — Или слизай, или се качвай, избери си едно от двете.

Шарлът притисна пръст пред устните си и посочи хола с брадичка.

— Мама и татко — прошепна тя уплашено. Той спря и се послуша. Чу гласовете: най-вече гласа на баща си. Така и не успя да долови думите.

— Какво става?

Шарлът го погледна.

— Не знам — призна тя и погледна измъчено. — Снощи дойде един човек. Татко се прибра и...

— Ти къде беше?

— Насам-натам.

— Те се скараха безобразно.

— За какво?

— И какво?

— Онзи беше тук.

По лицето на Хари се разля усмивка.

— Струва ми се странно — рече той и се отправи към хола, без да обръща внимание на молбите на Шарлът да се върне.

Когато отвори вратата, Уилям бе застанал пред запалената камина. Това бе единственото светло място в стаята, потънала в сивота; нито една лампа не беше запалена. Леденостуденият мартенски ден бе нахлул вътре, въпреки че камината бумтеше.

Той чу, че Уилям казва: „... необходимост“. След това баща му го видя.

Октавия се беше изправила край прозореца. С удивление забеляза, че тя плаче. Никога досега не беше виждал майка си да плаче. Да се смее, да; да бърше очи, след като е чула някоя нелепа история, да. Но истински сълзи? Никога. С шест крачки се озова до нея.

— Мамо! Какво има?

Октавия пое за миг ръцете му; опита се да го погали по ръката, което му се стори странен жест, умолителен и същевременно сдържан. Хари се завъртя към баща си.

— Какво се е случило? — попита той.

Уилям мълча цяла вечност преди да отговори.

— Ела и седни — подхвърли той. — Седни до майка си.

Октавия поведе сина си към канапето; Уилям остана прав. Сега, докато си припомняше, това бе едно от нещата, които не можеше да

прости: че Уилям се извисяваше над тях като патриарх, като авторитетна фигура, докато те бяха принудени да седнат и да вдигнат очи към него. Можеше да седне срещу тях. Можеше поне да бъде на тяхното ниво.

— Има една новина — започна бавно Уилям, — която се надявах никога да не се налага да споделя с вас.

Октавия въздъхна дълбоко, сякаш изпълнена с отвращение.

— За Луиза ли става въпрос? — попита Хари. — Тя къде е?

Уилям махна пренебрежително с ръка.

— Не става въпрос за Луиза.

Хари погледна от единия си родител към другия, напълно объркан. Майка му гледаше настрани, към огъня.

— Имам син — започна бавно Уилям. — Иначе казано, имам друг син. Той е френски поданик.

— Френски... — усмихна се недоумяващо Хари. Това беше нелепо.

— Казва се Чарлс де Монтфорт. Майка му е Хелън де Монтфорт. Той беше тук снощи.

Известно време Хари наблюдава баща си, без да каже и дума. Опитваше се да осмисли чутото. Хелън де Монтфорт беше сравнително чест гост в Ръдърфорд; тя беше далечна братовчедка на възрастта на баща му. Може би малко по-млада. Типична францужойка. Нали все гледаше да го подчертае. Вечно подхвърляше френски изрази. *Точно тази* противна жена ли?

— Тя беше в Ръдърфорд за Коледа — отбеляза бавно той.

— Да.

— На нашата маса. В нашия дом. — В последвалата тишина, той се изправи на крака. — На колко години е въпросният... Чарлс?

— Този месец навършва двайсет и една.

Хари погледна майка си. Още преди години тя му беше казала, че той е роден година след като двамата с Уилям са се оженили. Сега беше на деветнайсет. Следователно...

Сякаш прочел мислите му, баща му заговори.

— Чарлс е роден в Париж година преди двамата с майка ти да се оженим.

— В Париж — повтори Хари. Беше стиснал юмруци. — А ти не си бил... — Сега вече се опитваше да намери правилните думи. — Не

си бил женен...

— Никога не е ставало въпрос да се женя — отвърна Уилям.

— Защо?

— Защото тя е била бедна — заяви с горчивина Октавия.

Хари се врътна удивен към нея.

— Това не е съвсем вярно — рече Уилям. — Хелън не беше човекът... аз не бях сигурен...

— В какво? — попита Хари.

По лицето на Уилям се мярна неудобство и неприязън.

— Мадам де Монтфорт имаше много познати.

За ужас на Хари, майка му избухна в смях. При създадите се обстоятелства, звукът беше ужасен. Той забеляза, че най-сетне баща му започва да се изчервява — ако ярката вълна, която заля лицето му, можеше да се нарече просто изчервяване. Гняв. Смущение. Трудно беше да се определи кое.

— О, да, прекалено много *познати* — рече Октавия. — Въпреки че настояваше да я наричат „мадам“, тя винаги много държеше да подчертае пред нас колко популярна дама е. Нали не греша? По-точно да го подчертае пред мен — потръпна Октавия. — Мадам де Монтфорт, която не беше никаква мадам, и колко скандална била. Какво очарование ѝ придаваше всичко това! Говореше се толкова много. Никой не знаеше кое е истина...

— Съмнявам се, че е имало истина — прекъсна я Уилям.

Октавия насочи подивелия си, убийствен поглед към съпруга си.

— Предполагам, че го знаеш от личен опит — заяде се тя. — Че тя е била света вода ненапита. Въпреки че толкова много се говореше за обратното.

— Така е. Това бяха само приказки, както нейни, така и на другите.

— Да, защитавай я, дори сега — изсъска тихо Октавия. Прехапа силно устни. Уилям не каза нищо. Октавия погледна към Хари. — Имала си е покровител — обясни тя на сина си. — Това го знам със сигурност. Така ми беше казано — погледна тя към Уилям. — Та клюката гласеше, че имала покровител с къща в Бержерак. Цяло имение. Тя замина и не чухме нищо за нея, а когато се появи отново, се чу, че човекът се бил самоубил.

Хари отново погледна баща си.

— Защо? — попита.

— Всъщност, не знам.

— Открил е, че тя има син — продължи Октавия и заплака отново.

— Мили боже — ахна Хари. — Кога е станало това?

— През 1893-та или 1894 година — отвърна Октавия.

— И тогава ли разбра? От други ли?

— Чух клюките. Разправяха, че имала дете. Не съм и помисляла обаче, че... — Тя не довърши изречението, след това изпъна рамене. — Пред мен никога не е споменавала детето си.

Хари стана от мястото до майка си и застана до баща си.

— Тя е родила сина ти; пазила го е в тайна, надявала се е на... какво? Да се омъжи за другия ли? Той е разбрал и...

— Това са клюки. Нямам представа какво се е случило.

— Ти защо не се ожени за нея?

— Не е твоя работа.

— Напротив, бих казал, че е и моя работа — възкликна Хари. — Най-добре ми обясни защо не си признал сина си? Държа да подчертая, че много ме интересува.

— Не подлежи на обсъждане.

— Едно копеле! И не подлежи на обсъждане!

Лицето на Уилям застина.

— Напомням ти, че майка ти присъства, така че не си позволявай да използваш подобен език.

Хари се изсмя високо. След това си пое дълбоко дъх.

— Моля те да ме извиниш — подчерта измъчено той.

Уилям го наблюдаваше гневно.

— Не беше... съвсем не беше чак толкова възмутително — ако така предпочиташ, ако за това намекваш — в Париж. Такива бяха времената. Такова беше обществото. А Хелън не искаше да живее тук. Тя не ме искаше. Никога не съм бил напълно сигурен... не съм сигурен, че момчето е мое. Тя обаче ми каза, че е мое.

— Значи си й предложил брак, така ли?

— Никога не е ставало въпрос тя да ме приеме. Тя не искаше такъв живот.

— Затова пък ти... — Кръвта пулсираше в слепоочието на Хари.

— Значи, поради една или друга причина, ти се прибра у дома. Ожени

се за мама и никога не ѝ каза. — Той погледна от единия към другия. — Срамота.

— Хари — прошепна Октавия. — Съдиш го за нещо, за което нямаш никаква представа.

Погледна я, доловил мъката в гласа ѝ.

— За какво трябва да имам представа — попита той, — освен за това? — Той се обърна и продължи, сякаш говореше на себе си: — Тя прекарва доста време тук. Помня я още от дете. Тя... тя веднъж си игра с мен на поляната на Ръдърфорд; научи ме... а аз ѝ показах какво е крикет, когато започвах да играя на крикет... — Гласът му пресекна. Любовницата на баща му бе идвала в къщата години наред, беше го наблюдавала. А през всичкото време е криела собствения си син. Синът на баща му. Неговият полубрат.

Погледна Уилям.

— Пазил си тайна — рече той. — През всичките тези години.

Уилям се напрегна.

— Нямам намерение...

— Нямаш, но тя е идвала в къщата ни! — възкликна Хари. — Идвала е и тук, и в Ръдърфорд. Седяла е на масата ни, яла е храната ни и се надуваше пред тъпите слуги...

— Мълчи! — нареди му Уилям.

— Мълчи! — повтори Хари. — Това ли прави един джентълмен? Мълчи, а?

— Ти нямаш думата по въпроса за джентълмените — сопна му се Уилям.

— Какво? — отвърна Хари. — Какво?

— Хари — трепна Октавия.

— Искам да кажа, моля, сър? — изкрещя Хари. — Да не би аз нещо да съм сгафил?

— Ти се държа... — И Уилям най-сетне изглежда осъзна колко е глупав спорът, отклонил се към разточителното харчене на сина му. Той буквално отстъпи назад, а Хари пристъпи напред.

— Вие ли ще ми четете лекция, сър? — попита Хари. — Може би тя ще бъде за жени от определен тип? Как точно се харчат пари за тях ли? Да следвам отъпкания път ли? Какво? Хайде, сър, кажете ми.

— Моля ви — обади се Октавия, ала никой не я чу.

Лицето на Хари бе разкривено.

— И този... син... е дошъл тук снощи, за да остане ли? — попита той равнодушно. — Какво търси тук? Какво иска?

— Повече няма да идва — отвърна Уилям.

Почти в същата секунди заговори и Октавия.

— Дойде да иска пари — рече тя. — Иска онова, което смята, че е неговото наследство. Баща ти му отказа.

— Какво друго мога да направя? — попита Уилям.

Октавия погледна безизразно съпруга си.

— Какво имаше предвид с онова, което каза на излизане?

— Какво е казал? — попита Хари. — Какво е казал?

Майка му го погледна.

— Каза, че ще накара баща ти да разбере какво е да си разорен.

Уилям изсумтя презрително.

— Момчето е наследило драматизма на майка си — отвърна той. — Не е разорен, нито пък тя. Има предостатъчно господата, готови да я издържат.

Нито Хари, нито Октавия му отговориха. Октавия сведе поглед и когато видя болката й, гордостта на Уилям, която го караше да посрещне всичко с изправена глава, за момент го изостави. Наведе се към съпругата си, протегна ръка.

— Мила моя...

Тя се отдръпна от него и погледна отново Хари.

— Хелън дойде в Ръдърфорд на Коледа, за да поиска пари за Чарлс. Баща ти й е отказал. Затова тя е изпратила сина си... техния син... при мен.

Уилям отпусна ръка. Хари пристъпи към баща си, спря на сантиметри от него.

— Ти подложи мама на унижение — заяви той.

— Не съм имал подобно намерение.

Хари изглежда не го чу.

— Подложил си мама на унижение — повтори той. — Не стига, че си я измамил, ами и това.

След тези думи се върна до канапето и пое ръката на майка си.

Той си припомни как излезе от стаята, от къщата, преди много седмици. Щом се озова навън, забеляза такси на кръстовището на

Странд и Скуеър. Някакъв мъж слезе и плати, заслони очи на слънцето.

Беше с цилиндър. Това бе последният човек в Лондон, който би сложил цилиндър през деня, реши Хари. Остана да го наблюдава преценяващо, докато погледът на Уилям не спря на него и по-възрастният мъж вдигна ръка.

Изчака баща му да приближи. Докато стигне при него, Хари забеляза, че има нещо различно в походката на Уилям, в стойката му, някаква колебливост. Може и да беше нервен, помисли си доволно Хари.

Уилям стигна до него. Протегна ръка и след малко Хари я пое с неудоволствие. Дори Уилям да имаше да каже нещо за дрехите на Хари, той не спомена и дума. Вместо това му се усмихна любезно.

— Гладен ли си? — попита той.

— Ни най-малко.

— Да отскочим ли до „Браун“?

— Пет пари не давам — отвърна Хари.

Уилям го погледна почти с недоверие. След това махна с ръка към „Браун“ и след още няколко дълги секунди, Хари го последва.

Същия следобед в Ръдърфорд, Октавия мислеше за същата февруарска вечер, която и Хари си бе припомнил.

Беше сама в стаята си, спеше, а когато се събуди, забеляза, че дългите воалени пердета се издуват от лекия вятър, който нахлуваше през отворения прозорец. Остана да лежи, въпреки че сънят я напусна: беше свързан с изложбата на Хърбърт Понтинг^[1] миналата година — бе застанала пред снимките от експедицията на Скот в галерия, където националната мъка беше осезаема. Пейзажите от Антарктика ѝ направиха впечатление на пусти и еднообразни, същевременно невероятно красиви; това бяха сцени, които нямаха нужда от названия. Тя се изправи, усети колко студен и самотен е бил сънят ѝ и притисна ръце към очите си.

Спусна крака от леглото, отиде до прозореца и остави слънцето да облее лицето ѝ. Даде си сметка колко е важен сънят; бе наясно, че огромна студена бездна е зейнала в живота ѝ. Тя въздъхна и си помисли, че трябва да се овладее. Нали така щеше да каже баща ѝ:

„Трябва да се овладееш, Октавия.“ За секунда усети как той стиска ръката ѝ, дъхът му с мирис на пура облъхна лицето ѝ. „Защо, по дяволите, си ревнала? Трябва да се стегнеш. Изправи се.“ Господи, баща ѝ. От всички спомени, които искаше в живота си в тъкмо този момент, това бе най-неподходящият — той и егоистичните му обвинения да звучат в ушите ѝ.

Същевременно знаеше, че трябва да се постарее да се изтръгне от летаргията; прекалено лесно се поддаваше. Депресията заплашваше да я погълне, но тя трябваше да устои. Беше мислила неведнъж над сцената, разиграла се между Уилям и Хари в къщата, след като Чарлс де Монтфорт си тръгна. Не спираше да преповтаря и разговора с Хети де Рей четирийсет и осем часа по-късно.

Хети не се възмути от Уилям; дори не остана изненадана. Изслуша спокойно Октавия, докато тя ѝ доверяваше истината.

— Сигурно разбираш поне част от онова, което изпитвам — прошепна Октавия.

— Говориш за италианската менажерия на скъпия ми съпруг ли? — отвърна Хети. — Мила моя, разбира се, че е вбесяващо. Какво обаче може да направи човек?

Октавия прехапа устни в опит да не заплаче.

— Но Уилям — зашепна тя. — Точно Уилям.

Хети се усмихна тъжно.

— Искаш да кажеш, че той е толкова почтен ли? — рече тя. — Миличка, такива като него са най-лошите.

— И то с тази жена!

— Е — отвърна спокойно Хети, — каква друга да бъде? — Тя сви презрително рамене. — Наистина трябва да благодариш на господ, че е такава. Ами ако беше някое красиво дребно създание от добро семейство, отчаяно влюбено в него? Тогава вече щеше да е много по-зле! — Тя кимна мъдро. — Много по-добре е, че Хелън е истински позор.

Октавия поклати глава.

— Не мога да приема това спокойно като теб. Не ми е никак смешно.

— Грещиш, ако мислиш, че аз приемам нещата по този начин — отвърна Хети.

Трафикът покрай прозореца на хола в дома на Хети не спираше; в тази секунда Октавия усети неочаквана, непримирима омраза към града. Завладя я клаустрофобия и ѝ се стори, че е готова да скочи и да избяга от стаята. Хети изглежда забеляза нещо в изражението ѝ, защото стана и отиде до канапето, на което се беше настанила Октавия, седна до нея и пое ръката ѝ.

— Най-лошото е, че имам чувството, че всички знаят — прошепна гостенката. — Цялото общество. Когато излизам с Луиза, усещам как ме наблюдават. Може би вече знаят. Може и всички да са знаели, а аз да съм била кръгла глупачка.

Хети изшътка, за да накара Октавия да замълчи.

— Веднага да избиеш подобни мисли от главата си — срязва я тя. — Мила моя, аз се гордея, че успявам да се добера до най-много клюки и държа да те уведомя, че не съм чула и дума за Уилям и Хелън де Монтфорт.

— Може да е от години — отвърна Октавия. — Не знам. Нямам сили да попитам Уилям. — Тя вдигна очи към Хети. — Всъщност, не мога изобщо да разговарям с него, не мога да търпя дори да сме в една стая.

Хети кимна.

— Не, разбира се.

— А той заминава за Париж.

— Защо, за бога?

— Щял да ходи в посолството.

— И да се види с онази жена ли?

Октавия кимна.

— Предполагам. — Тя въздъхна. — Вече не мога да търпя сезона — бе прошепнала тя. — Идва ми да изпищя. Не проявявам никакво търпение към Луиза; сигурна съм, че ще проваля сезона ѝ.

Двете жени поседяха в мълчание. След това Хети позвъни да сервират чая и мълчанието продължи, докато не го донесоха. Когато прислужницата най-сетне излезе и ги остави сами, Хети се обърна към Октавия: — Ако не ти понася тук, замини за Ръдърфорд — рече тя.

Октавия я погледна изненадано.

— Да замина от Лондон ли?

— Мисля, че така трябва — заяви решително Хети. — Миличка, не изглаждаш достатъчно представителна. Хората все още не са

започнали да говорят за теб, но със сигурност ще започнат, ако провесиш нос. Остави Луиза на нас с Флорънс. Върви си у дома, за да се възстановиш. Не чакай Уилям да се върне; нека той дойде при теб. — Беше се привела напред и се усмихна конспиративно. — И гледай да го накараш да плати висока цена за тази проява на недискретност. Поне един месец в Монте Карло и едно забележително бижу.

Сега, докато си припомняше, Октавия се усмихна. Разбира се. Хети знаеше, че това е много повече от проява на недискретност. Ако не друго, приятелката ѝ беше опора и ѝ даваше кураж.

— Трябва да проявиш достойнство — рече ѝ тя накрая. — Издигни се над всичко това.

Октавия се вслуша в съветите ѝ. Върна се в Ръдърфорд; остави Луиза на грижите на приятелката си. Прибра се у дома и се постара да загърби всичко, ала не успя. Представяше си Уилям в прегръдките на Хелън и черните облаци на нещастieto отново се скупчваха над нея.

Завиждаше на Джон Гулд. Завиждаше на способността му да се движи свободно, където пожелае, да се задълбочава в онова, което го интересуваше, без да има очевидни задължения към когото и да било. Завиждаше му за прекрасната способност да се отърси от праха на миналото. Завиждаше му за доброто настроение. Той ѝ се струваше толкова свеж, сякаш бе излязъл от кутия за шапки, лъскав, блестящ. От него струеше живот; лицето му бе озарено от любопитство.

И тогава осъзна. Та той беше огледален образ на самата нея от преди двацет години. Беше нейният образ в една паралелна вселена. Тя можеше да води такъв живот, ако беше мъж: свободна да пътува, свободна да създава приятелства, да проучва — тя можеше като него да се наслаждава на слънцето, да се смее на нелепостите в английската история и на семейството, на което тя в момента бе затворничка.

Затворничка... Изпъна гръб и се отдръпна от прозореца.

Тръсна глава при тази мисъл и позвъни за Амели.

На следващата сутрин Мери Ричардс държеше в ръце писмо и оглеждаше почерка.

Госпожа Брадфийлд я погледна с обичайното си неразгадаемо изражение. Беше време за закуска в кухнята на прислугата — тя седеше на масата и все още не бе докоснала хляба и чая си.

— Хайде, отвори го — настоя госпожа Карлайл. Всички я наблюдаваха. Дълбоко в нея се зараждаше неподправен страх. Отвори плика и извади един-единствен лист. *Жилище на енорийски пастор Блесингтън*, пишеше на адреса най-отгоре. Тя видя първите думи и барабанныят ритъм стана оглушителен, ограничи притока на кислород, накара стаята да се завърти.

И Мери, също като Емили, беше момиче от град с фабрика.

Готвачката каза, че било проява на християнско милосърдие от страна на лейди Октавия. Повечето бяха много благодарни, но не и Мери. Гневът се трупаеше у нея, тя го подхранваше. Често си мислеше, докато траеха семейните молитви, че дори не е християнка, въпреки това вината не беше нейна, че се е отделила от паството.

Беше се запознала с дявола съвсем млада; той беше надзирателят и мястото му беше сред оглушителните станове. Мери знаеше, че ако някога се срещне с лейди Октавия — ако има начин да я срещне на стълбите някоя сутрин, както бе станало с нещастната малка Емили — щеше да ѝ се прииска да завлече тъкмо тази християнска душа към тресавищата и да запознае въпросната лейди Октавия със самия Сатана. Независимо от всичко, тя се стараше да се държи като добро момиче. Не го правеше заради строгите презвитериански предупреждения на госпожа Джослин — нима суеверията можеха да я докоснат? — а за да запази работата си. Изгубеше ли я, щеше да е принудена да се върне. Тогава щеше да прекрачи отново прага на Хадес.

Понякога нощем лежеше будна, в гърдите ѝ се стягаше възел, сякаш бе преглътнала камък. Не беше завист, тя не завиждаше на безжизненото съществуване на лейди Октавия това лято; не искаше да бъде и като Луиза. Беше ѝ ясно, че и двете са ограничени по свой начин — уловени в мрежа, също като нея, принудени да се държат по определен начин и нямаха свободата да се изтръгнат от това положение. Не, възелът беше от нещо друго — жалост и гняв за Емили, изтощение, а също и отчаяно желание да *направи* нещо, да остави следа. Желанието да е някъде другаде я владееше с такава страст, че кожата я засърбяваше и костите я заболяваха от отчаяние. Тя се намираще в клетка; това го знаеше със сигурност. Само че от тази клетка трябваше да има някакъв изход.

Лежеше и мислеше за Наш — романтичния, чувствителен Наш със сведения поглед и фините ръце с дълги пръсти и откраднатата му книжка с поезия. У него нямаше никаква романтика, ала тя знаеше защо четеше Кийтс и Шели. Чувстваше се свободен, когато ги четеше — озоваваше се някъде другаде. Човек с душа, със сърце. Понякога я поглеждаше и тя виждаше друг затворник — познаваше онзи поглед, копнежът да е другаде. Той бе по-добър от другите, които познаваше; притежаваше финес. И тогава, докато лежеше само с тези мисли, твърдият малък възел се уголемяваше. Къде ли щеше Наш да постави своя финес, неocenен от никого? Ами тя, къде щеше да се дение тя със своя гняв? Умът ѝ се луташе като слепец, който напредва бавно в затворено пространство и търси път навън, опитва се да налучка вратата.

След закуска Мери остана за кратко в задния двор, а след това се втурна към обора. Това, разбира се, беше забранено, но в този момент не я интересуваше. Когато премина от ярката светлина на двора пред конюшната в сенките, тя забеляза Джак Армитидж унесено да се грижи за малкото пони, което навремето бе на госпожица Луиза. Той изглежда бе потънал в мислите си, по лицето му трепкаше усмивка, докато не вдигна очи право към нея. Тя бе задъхана, напрегната от смущение, че трябва да поиска нещо от мъж, когото почти не познаваше.

— Знаеш ли как се стига до Блесингтън Милс? — попита го тя. — Трябва да отида веднага. Налага ми се.

Той се поколеба.

— Ако госпожа Джослин каже, че може.

— Джак, моля те. — Джак се смили, когато видя нетърпението в кафявите ѝ очи. Тя имаше простичко, открито лице и беше ниска — почти дребничка — но излъчваше непоколебимост и решителност.

— Най-добре я попитай.

Госпожа Джослин прочете писмото от каноник Уескър, докато Мери чакаше, стиснала ръце пред себе си. Най-сетне вдигна очи към момичето.

— Единствената ти сестра ли? — попита тя. Пред нея беше книгата, в която бе записано кога е постъпила на работа Мери, колко човека са в семейството ѝ.

— Да — отвърна Мери и погледна зад госпожа Джослин към заключения шкаф със спално бельо, замислена колко често е стояла тук и е чакала да получи чаршафи, завивки и калъфки за възглавници. Колко часа бе прекарала в тази къща и никога не бе искала услуга, нищо допълнително. Госпожа Джослин знаеше, че заплатата на Мари издържа семейството ѝ — или поне онези, които бяха останали: по-малката ѝ сестра и баща ѝ. Знаеше, че една година не си беше ходила вкъщи. Въпреки това по-възрастната жена започна да оглежда адреса на писмото със стиснати устни. На Мери ѝ се прииска да изтича до нея и да я зашлеви, да я разтърси. *Пусни ме, пусни ме...*

— Ще отнеме само два часа, ако Джак ме закара — рече най-сетне Мери. — Влакът няма да дойде преди три, а след това има чакане... — Така мразеше да се моли.

— Ако и други от семейството бяха у дома, и дума не можеше да става — заяви госпожа Джослин. — Трябва да попитам госпожа Кавендиш. Върви да изчакаш в килера.

О, господи, помисли си Мери. Дърта мръсница. Тя знаеше не ползе от другите, че през повечето време лейди Октавия не желае да я безпокоят. Нещо се беше случило в Лондон, ала нито една от прислужниците не знаеше какво; нито господарят, нито младият господин Хари се прибраха; дъщерите също ги нямаше. Лейди Октавия беше като призрак, следователно Джослин нямаше да я попита. Щеше да накара Мери да чака цял ден, а след това да ѝ откаже.

Мери хукна към конюшната и захвърли бонето и престилката, дръпна шала си. Чу вика на госпожа Карлайл, но не ѝ обърна внимание.

— Какво каза госпожа Джослин? — попита Джак.

— Каза, че може — излъга Мери.

Никога досега не беше яздила кон и ако мислите ѝ не бяха другаде, сигурно щеше да ѝ хареса, докато светът се разгръщаше около тях по време на двучасовото пътуване. Тя прегърна Джак през кръста, отначало я беше страх, но скоро свикна с движението. Най-сетне отпусна буза на гърба му. Навътре в полята човек имаше чувството, че се намира на един милион километра, че е на тропически остров. Ливадите бяха изгорели от жегата, песъчлива пътека пресичаше като колона ширналата се земя, през последния час провинцията бе като упоена от горещината, пиренът оранжевееше на фона на синьото небе.

Не се интересуваше дали някога ще се добере до дома, защото знаеше какво ще завари, когато отиде там. Знаеше, че ще подуши града и се оказа права: когато превалиха последното възвишение, той се ширна пред тях, обгърнат в дим и мъгла. Копитата на коня започнаха да се пързаят по време на спускането и когато стигнаха улицата, във въздуха се понесоха: прах, дим и песъчинки.

Джак спря край пивницата до рекичката. Ако се изключеше миризмата, ако обърнеш гръб, можеше да си представиш, че си на приятно място. Рекичката ромолеше по каменисто корито, на отсрещните поляни пасяха овце и ги поглеждаха с бялото на очите си. По-късно щеше да мисли за малкото мостче като за граница между рая и ада. На шарената сянка между ясените Джак остави коня да се напие с вода.

— Ще се справиш ли сама? — попита я той. — Искаш ли да дойда?

— Върви си у дома — настоя тя.

— Не мога.

— Ще остана тук през нощта. Сама ще се прибера. Върви си.

Той се поколеба и започна да мачка шапката в ръце.

— Ще чакам до шест.

— Както прецениш — отвърна тя. Направи няколко крачки, но след малко се обърна към него. — Благодаря ти, че ме доведе, Джак — рече тя. — Моля те, върви си.

Той ѝ отправи една от инатливите си, замислени усмивки.

— Ще се върна утре сутринта в осем — рече той.

Спусна се надолу по хълма.

Навремето долината беше зелена, имаше едно-единствено селце. След това някой — дори не му знаеше името — беше построил водна мелница. Вземаше използвани дрехи и одеяла от фабриката, разчепкваше ги, превръщаше ги в нишки, переше ги и ги превръщаше в прежда. Наричаха я „дреб“. Фабриката за дреб се разрасна, бяха построени и други мелници и преди сто години бащата на Октавия бе дошъл тук и построил големите сиви каменни сгради край реката — фабрики по на пет и шест етажа, в които се намираха предачниците. Построй и дългите редици бараки, прокара и неугледните малки улички с къщи, опрели гърбове една в друга, на които дървените

основи бяха положени направо на голата земя. За нула време всичко потъна в мръсотия.

Мери беше родена в една от тези къщи и смътно помнеше майка си — неясно очертан профил, както я виждаше, докато работи: размахала ръце, навела глава на една страна като птичка, лента тъмнокестенява коса, стегната здраво. Споменът беше мъгляв също като скреж по стъкло. Най-ясна в спомените ѝ беше къщата — студена и мокра, с въже за простор в единствената спалня, един чаршаф опънат между леглата на родителите и децата — наредени заедно в едно легло, наместени глави до крака. През зимата зъзнеха, дъхът им се задържаше близо до тавана като мътен облак, който така и не се разсейваше. Нямаха абсолютно нищо; вечно бяха потънали в дългове. През лятото плъховете подтичваха покрай стената на нужника в края на улицата, от реката се вдигаше воня, а пък във фабриките, вълнените влакна полепваха по дрехите и кожата им. Те вдишваха тези влакна, а когато се решеха, те се сипеха от косите им.

Един ден, докато Мери работеше в помещението за опаковане, стъпила върху дървената кутия до майка си, чула нещо странно. Беше писъкът на сирената за начало и край на работния ден, но този път беше пладне. Скоро след това навсякъде се възцари тишина и всички работници се обърнаха към вратата. Мери се разтрепери, без да знае защо.

След няколко минути дойде надзирателят; влезе в оградения със стъклени прегради офис, а след това двамата с управителя дойдоха при тяхната пейка и стиснаха ръката на майка ѝ. Майка ѝ пребледня. Тя направи няколко крачки и падна в несвяст.

Болницата се намиреше малко настрани от тесния път, на километър от фабриката. Отпред имаше парапет, трева и кръгово обръщало за карети и каруци. Голямата врата с бели колони изглеждаше прекалено голяма за едноетажната сграда зад нея. Мери влезе и каза името си на жената на бюро отпред, облечена в колосана униформа, с изпънат гръб, изпълнена с презрение. Когато чу презимето на Мери, изражението ѝ поомекна. Стана и я поведе по коридора, минаха през още една врата. И там, седнал на дървена пейка пред общото отделение, посърнал от ужас, седеше бащата на Мери.

— Не ставай, татко — рече тя, когато той се опита да стане. Целуна го бързо по бузата и седна до него. — Какво казаха? — попита тя. — Какво правят?

— Почти нищо не може да се направи — отвърна той.

Франсис Ричардс беше на четирийсет и бе единственият родител на останалите си две деца вече десет години. Това личеше по лицето му: ужасната отговорност, шокът от нараняването му и пиенето бяха размили чертите му, сплескали изпитото му лице. Беше оставил шапката в скута си, стискаше я с чуканчето на китката, останала без пръсти. Навремето работеше като кардиолог, заменяше прекъснатите влакна и празни бобини на огромните, оглушително трещящи машини. В деня, когато сирената зазвуча и работата бе прекъсната, причината бе по-малкият брат на Мари, Джоузеф. Той беше чистач и работата му беше да лежи под стана и да събира падналите влакна и макар да беше едва на осем, той знаеше много добре как да лежи притиснат към земята и да пълзи, също като Мери. Незнайно защо Джо се беше надигнал, а баща му, щом видял, че машината го заклещва, бе действал инстинктивно и бе протегнал ръка. Джо почина след половин час, а Франсис изгуби пръстите си. Това бе все едно да изгуби живота си, защото бе предач. Майката на Мери се държа още година, линееше от болест на белите дробове, която лекарят нарече конгестия, а Франсис, затъпял и унесен от пиенето всяка вечер, я нарече нещо друго. „Скапаната проклета вълна“, повтаряше той и се оглеждаше, за да удари, повали или счупи нещо. „Скапаната, проклета, гадна вълна“.

Сега погледна Мери и огледа грижливо изгладените ѝ дрехи.

— Справяш се добре — рече той доволно. Очите му се напълниха със сълзи.

— Това не е важно сега — рече тя. — Къде е докторът?

— Дойде веднага.

— И какво каза?

— Каквото ти казах. Не може да се направи абсолютно нищо. — Той се заплака. — О, Мери.

Тя се изправи.

— Ще видим тази работа.

Направи крачка напред и отвори вратата на отделението. От всяка страна имаше по дващест легла, подредени с военна точност. Подът, покрит с линолеум, блестеше. В средата бе поставена печка,

която бълваше топлина, въпреки че навън бе слънчев летен ден. Тя тръгна през отделението, като се оглеждаше ту наляво, ту надясно, докато една сестра не я стисна за ръката.

— Не е позволено да влизате тук.

— Аз съм Мери Ричардс — представи се тя. — Къде е сестра ми?

— Не е позволено да влизате тук. Вече казах на баща ви.

Друга жена влезе в отделението. Колосаните им униформи припукваха, сякаш бяха от паус; сложната шапчица на сестрата в отделението танцуваше на главата ѝ като украшение с крила. Мери се опита да помръдне, но първата сестра я държеше здраво.

— Дифтеритът е силно заразен — заяви тя. — А ти може да носиш някоя друга зараза.

Мери я погледна гневно.

— Тогава ме облейте с маркуч — сопна се тя. — Правете каквото искате.

Вече бе видяла Сара: познато лице в далечния край. Чу затрудненото дишане на тринайсетгодишната си сестра. До леглото бе поставена някаква купа: тинктура от евкалипт и терпентин; кашлицата ѝ имаше метално звучене.

— Сара — прошепна тя.

— Не е позволено — повтори сестрата. Втората застана пред Мери, беше по-висока и едра. — Трябва да излезеш — разпореди се тя. — Ако не искаш да се докараш като нея.

На Мери ѝ се прииска да я убие.

— Аз нямам такова заболяване — сопна се тя. — И ти го нямаш. Как се е заразила тя?

Жената вирна брадичка.

— Причините са много — отвърна.

Мери кимна.

— Знам какви са причините. Мръсната работа във фабриката и мръсните къщи.

— Ти сестра ли си?

— Не съм сестра — призна Мери. — Само че знам кой се разболява и кой не. — Тя погледна злобно жената и я изблъска с лакът, за да мине. Тръгна към леглото и приклепна до Сара, напипа ръката на сестра си под чаршафа, с който бе завита до брадичката.

— Не я докосвай — предупреди сестрата.

Мери извади ръката на Сара и я потри между дланите си.

— Тук съм, тук съм — прошепна тя. — Какво си направила със себе си, кажи?

От всички деца Сара най-много приличаше на майка им. Имаше гъста кестенява коса, докато останалите от семейството — включително Франсис — бяха с редки коси. Сега косата ѝ беше прибрана назад, също като на майка ѝ, за да не се заплита в стана, а покъсно, за да не пречи на довършителните работи: като черно крило, паднало над челото. Сара поразмърда пръсти и посочи гърлото си. Мери чу острото просвирване при всяка глътка въздух.

— Да — отвърна тя. — Но скоро ще приключи. Ще стане по-добре.

От носа на Сара потече кръв. Мери посегна да я попие с края на ръкава си, бръкна в джоба с другата ръка, за да намери кърпичка. И след това, най-неочаквано рукна обилно, ален поток на бялото легло, гневен на следобедната светлина. Сестрата блъсна Мери настрани.

Докато се върне при баща си, тя се беше почистила малко, без да се интересува от гнева на трета сестра, задето бе изцапала някакъв леген с вода. Накараха я да се жабури с антисептик и да си изтърка добре ръцете. Скараха ѝ се и я изхвърлиха грубо от отделението, както бе изтръпнала от шок.

За нейно учудване, бяха минали четирийсет минути, ако можеше да вярва на часовника над главата на баща си; тя се почувства много уморена и еднообразните цветове в коридора се опитаха да се преборят, да не се замъглят пред погледа ѝ, превърнаха се в безсмислени правоъгълници и светли петна от прозорци. Вдигна ръка, за да се задържи, и дланта ѝ се плъзна по боядисаната стена; погледна баща си и се замисли за разказите за собствения му баща — мъж с осакатено дясно коляно, поразено от артрит, след годините работа като шивач кърпач във фабриката за памук. Той дошъл в Йоркшир, защото си мислел, че работата тук ще бъде по-лека. Спомни си разказа за момиче, което работело на предачна машина и също като Джоузеф било подхванато от машината, повлечено от нея, как се подмятало вътре, докато валяците не смазали всички кости и останките ѝ затлачили машината. Спомни си как, когато Джоузеф почина, Франсис каза, че баща му е пропътувал целия този път за нищо, че вълната е

лоша работа, също като памука, че те всички били зверове, създадени да бъдат смазани по един или друг начин. Спомни си колко гневна беше тогава, защото мразеше начина, по който той говореше, сломен, останал без капка достойнство.

Знаеше, че той я мисли за жестока, защото не плака, защото след инцидента по лицето ѝ се беше изписал онзи поглед, решителен, нацупен, а също и след смъртта на майка ѝ. Дори сега не можа да се насили да заплаче или да му подаде ръка, за да му помогне да стане, макар да забеляза, че той я разбира. Гърдите ѝ отново се свиха болезнено и в гърлото ѝ заседна буца.

— Трябва да отидем в другия край на болницата и да чакаме там — заяви тя.

— Защо? — попита той. — Местят ли я? — Най-сетне беше станал и се олюля от една страна на друга, без да изпуска шапката от ръцете си. — Какво има в другия край на болницата? Друга стая ли?

Тя не намери сили да се държи мило; нямаше енергия и за това.

— Там е моргата — заяви тя, стисна ръката му и го поведе напред, превит от мъка на две, безпомощен. Сякаш някой го беше ударил. Неочаквано изхлипа, захленчи.

— Изправи се. Не им позволявай да те видят, че плачеш, татко — изсъска тя в ухото му. — Чу ли ме? Да не си посмял да им доставиш това удоволствие.

[1] Хърбърт Понтинг (1870–1935) — фотограф, участвал в експедицията до Южния полюс — Б.пр. ↑

ПЕТА ГЛАВА

Беше четири и половина сутринта, когато Джон Гулд излезе от голямата къща. Виждаше се бледа утринна светлина, когато отвори вратите на библиотеката, мина през оранжерията и излезе в градината. И от двете му страни имаше гъсти рози — бледи редици кремаво, прасковено и розово. Около него се носеше прелъстителният спомен за вчерашния аромат; той протегна ръка и докосна най-близкия цвят, прокара ръка по венчелистчетата. От дясната му страна имаше калдъръмена пътека, съвършено положена като рибена кост, обточена с теракотени ръбове. През нощта бе валило и всичко бе натезало от влага.

Денят бе свеж и ясен. Небето бе синьо и когато спря и погледна широките стълби към поляната, за момент изпита чувство на съвършено блаженство. Имаше чувството, че къщата е негова, поне в тази секунда: къщата, паркът, далечната гора, околните хълмове. В долината цареше тишина; сякаш нищо не беше в състояние да докосне тази идилия. Не бе за вярване, че докато стои тук, някъде по света има градове или конфликти; това бе вълшебно кралство. Пристъпи напред и отпусна ръка от едната страна на стълбите, забеляза шарка със сини птици по ръба; запита се дали това не са сините птици на рода Бекфорт, както в плантацията в Ямайка. След това се запита дали наистина сините птици носят нещастие.

Замисли се над късмета на Октавия Кавендиш, която си стоеше тук сама. Снощи за пореден път не слезе на вечеря и той остана разочарован — дори се подразни. Гордееше се със способността си да познава жените и наистина ги харесваше, но остана удивен от очевидните ѝ опити да се държи настрана. Да не би да не ѝ беше приятен? Определено не беше това. Всички харесваха Джон Бозуел. Той се стараяше да бъде изключително дружелюбен и учтив; беше приятен за компания, поне така му казваха. С него се общуваше лесно. Може би Октавия Кавендиш презираше американците. Или пък съпругът ѝ искаше да е така или... Какво друго? Може би мразеше

живота. Беше свикнал жените да се усмихват повече — поне на него. Много му се искаше да яzakлейми като студена, но не можеше. Сигурен бе, че това е просто фасадата, под която тя прикрива истинската си същност.

Без да се замисля, вдигна поглед към прозорците. Не знаеше кой е нейният; всички до един бяха затворени. Обърна се, тръгна по пътеката, мина през портата и с бърза крачка покрай зида. Две момчета вече бяха започнали работа сред безупречно поддържаните редици зеленчуци; вдигна ръка към тях, за да ги поздрави. Октавия му беше казала, че имат петнайсет градинари, някои работят единствено в градината към кухнята, двама се грижат само за растенията в къщата, други отговарят за цветята в парника. Градинарите, помощник-градинарите и момчетата се държаха като глухонеми; обърна се и забеляза, че момчетата го наблюдават — вероятно смутени, защото той ги видя. Знаеше, че от тях се иска да бъдат невидими за обитателите на дома. Не се сдържа и се усмихна тайно — предполагаше, че идеята е да се създаде впечатлението, че тези огромни имения се управляват по вълшебен начин, че за тях не се полагат усилия. Какъв свят само. У дома, той знаеше имената на всички слуги. Там работеха Джош, Едуин, Еди, Кейт и Мили, Томас и Сай. Тук обаче, единственият човек, когото Октавия наричаше по име, беше наперена дребна французойка с изкусително лице. Господи, колко беше странно. Красиво, изоставено, омагьосано, излязло от вълшебна приказка, в която имаше и крале, и графове, и принцеси. Той идваше от свят, който провъзгласяваше гръмко цената си за всяко дребно нещо, а това лято подобно на Алиса се беше озовал в един свят на неписани правила, където традицията бе свещена, а ти можеш да поемеш в ръце книга, на която на най-горната страница нечия отдавна мъртва ръка бе написала *август 1612*. Светът зад огледалото, светът в заешката дупка... Той се обърна към къщата, докосната от първите слънчеви лъчи, цялата южна фасада бе озарена от блестяща, червеникавокафява светлина. Потръпна, господ да го пази от размирния свят, помисли си той. Господ да ги спаси.

Приближаваше към конюшната с огромния парник от дясната страна; главният градинар живееше в сивата каменна сграда отзад, така му казаха. Покрай красивия покрив с керемиди имаше най-различни постройки, до една спретнати, чисти, сякаш бяха прясно боядисани. Под прав ъгъл на малката градина към първата къща се

издигаше огромен сенник. Докато минаваше, вдигна поглед към полегатия покрив; в далечния край имаше друга порта.

Докато се колебаеше и се питаше кой път да избере, един мъж излезе от портата, пред която бе застанал. Беше приблизително на шейсет, едър, в бричове и дебело сако. Носеше кофа с вода. Щом видя Джон, той спря и докосна ръба на шапката.

— Рано сте станали, сър.

— Да. Питам се дали мога да изляза с някой от конете.

Джозая Армитидж го огледа, взе отново кофата и кимна с глава, за да му даде знак да го последва.

Влязоха в безупречно поддържан двор; имаше боксове от три страни. Джон вдигна глава и видя, че часовниковата кула показва едва пет. Възрастният мъж продължи напред и отвори двукрилата врата. В един от боксовете чу гласове: някакви момчета се шегуваха и смееха.

— Махайте се! — извика Джозая. Смехът пресекна, две глави са подадоха и също толкова бързо хлътнаха вътре.

Джон се усмихна, спря и надникна в първия бокс; сив едър кон се обърна да го погледне.

— Чудесен е — отбеляза той.

— Освен него има още три — обясни Джозая и се върна. — И два тежковозни от породата Съфък. Конете за каретата бяха продадени преди година. Имаме две добри двойки, сив и черен. И четворка.

— Продадени ли са?

— Вече не се търсят карети.

— Да, така е. Жалко.

— Младите мъже искат автомобили. Имаме старо ландо; два малки файтона за дамите. Никога обаче не ги изкарваме.

— Господарят Хари сигурно има автомобил.

Джозая изопна неодобрително лице.

— Празна работа. В нея няма стил. Прекалено висока скорост. Моят Джак се грижи за автомобила „Мец“ като за своя рожба.

Джон галеше Венсеслас по главата; конят изпръхтя и топъл, сладък дъх близна дланта му. Тогава Джон вдигна поглед към Джозая.

— Тази сутрин чух детско гласче в къщата.

Джон отвори вратата и зашепна на коня.

— Тук няма дечица, сър.

— Готов съм да се закълна. Чух плач.

— Само нейна светлост е тук. Вие и тя.

— Прислужниците нямат ли деца?

— Не е позволено.

Армитидж изглеждаше толкова сигурен в себе си, че сигурно си бе въобразил.

Преди час отвори очи, неочаквано изтръгнат от сън. Письците на бебето долетяха някъде отблизо, сториха му се пронизителни. Заслуша се внимателно, стори му се, че ги чува отново. Сигурен бе, че последваха стъпки, затвори се тихо врата, последваха приглушени звуци. Седна в леглото и потри очи с ръка. Детски плач и много познат сън. През последните две седмици го спохождаше непрекъснато, будеше го всеки път с ужасно, смазващо предчувствие.

Погледна съвършеното спокойствие на алеята пред Ръдърфорд и се замисли за Квебек и познатия бряг, където Сейнт Лорънс се разширяваше и сваляха лоцманите, преди да прекосят Атлантика. Едва преди три месеца бе там. А сега бяха минали нищо и никакви две седмици, откакто „Емпрес“ потъна на същото място. Беше преминавал няколко пъти на борда на малкия ферибот от Квебек, който идваше от север, от ранчото на негов чичо; корабната линия бе натоварена и му се струваше много голяма. На няколко пъти бе пресичал Ламанша, но нито веднъж не го почувства като Сейнт Лорънс: масивен, бурен, леденостуден. Последния път, когато се качи на ферибота, той маневрираше през мъглата, не спираше да надува свирката си и другите пасажери го повикаха на палубата, защото китовете излизали в такава време. Представи си ги под малката лодка, истински планини във водата, докато порят дълбоките води на Ламанша и се почувства дребен, незначителен и крехък — просто точица в океана, сред валмата мъгла.

„Емпрес във Айрланд“ бе потеглила от пристанище Квебек следобеда на двамайсет и осми май и на следващата сутрин се беше сблъскал с норвежки кораб, натоварен с въглища. По-малкият кораб ударил лайнера в средата, все едно тирбушон пробива консервна кутия; хората в долните каюти, дълбоко заспали, оставили люковете отворени заради безобразната вентилация вътре и се удавили почти веднага, защото „Емпрес“ се килнала на дясната си страна. Пътниците в горните каюти успели да се качат на палубата, но били спуснати едва три спасителни лодки, преди корабът да се наклони още повече;

седемстотин човека успели да излязат през люкове от непотопената страна на повредения плавателен съд. В продължение на десет минути, може би повече, сред гъстата мъгла, пасажерите и екипажът се държали за наклонения корпус. Мислели, че е заседнал, защото стоял неподвижен, решили, че са попаднали на пясъчен нанос. След това, най-неочаквано, кърмата се наклонила и корабът потънал като камък: кърмата щръкнала и потънала в дълбините. Повече от хиляда загинали за четиринайсет минути.

Чу какво е станало почти веднага, след като „Лакония“ акостира в Англия, и се облегна на кея, където стоеше, защото усети, че му прилошава. Хенри Ситън Кър беше пътувал на „Емпрес“. Познаваше го. Чу гласа му в географския клуб. Видя се като Хенри Кър. След това си се представи на дъното на Сейнт Лорънс. Видя как водата нахлува в каютата, вратата не се отваря заради напора на водата, а пасажерите бързо потъват.

Сънуваше все това: как се бори за глътка въздух, въздухът се превръща във вода, водата пълни устата му, гърлото и дробовете, докато накрая не остава въздух, единствено солта и усещането как сърцето му се пръска през последните секунди, наситени с паника. Усещаше как водата кипи около тялото му, а след това корабът се накланя, изплъзва се изпод краката му и той осъзнава, че това е краят, напълно неочакван, невъобразим, не успява дори да стисне геройски парапет или да спаси някоя друга нещастна душа или да оцелее в морето. Няма нищо драматично, единствено позорно махане с ръце, задъхване и смърт, а после водата те подмята в каютата като незакрепен багаж, а пръстите ти няма какво да уловят.

Всички говореха за „Титаник“, но за него случаят с „Емпрес“ бе още по-кошмарен. Може би, защото той бе прекосил океана малко преди това. Може би, защото нямаше айсберг, а един мръсен товарен кораб с въглища бе потопил „Емпрес“. Екипажът бе допуснал грешка с навигационните светлини. Нямаше намеса на природата, нямаше лед, само малка човешка глупост, струвала живота на хиляда.

Това съсипваше живота на хората, помисли си той: не гигантски хаос, а най-елементарна грешка. Грешен завой, невнимание, небрежно подхвърлени думи, невнимателен поглед. Светове се преобръщаха заради подобни неща: недоглеждане на дреболии. Моменти на непоследователност, които носеха ужасни последствия. Това

съсипваше всички, помисли си той. Дребни малки предразсъдъци. Това и видиотените политици.

Стана изведнъж, обзет от непреодолима нужда да излезе. Трябваше да престане да мисли за потъващи кораби. Налагаше се да преодолее необоснования страх, стария ужас от удавяне. Нямахше да се върне в Ню Йорк на бавен кораб, обеща си той, докато се обличаше с резки движения. Щеше да се качи на кораб като „Мавритания“, най-бързия кораб. Ако ли не, щеше да се качи на „Лузитания“, от същия клас. Това бяха британски кораби, построени да надминат клас „Кайзер“. Те щяха да го отведат у дома в безопасност.

— Ще вземете Спрингър, ако нямате нищо против — рече Джозая.

Той се върна към настоящето.

— Спрингър ли?

— Бързоходния Джак трети — усмихна се гордо мъжът.

— Пак ли е твой кон?

Пръстите му докоснаха омазаната периферия на шапката.

— И аз съм се грижил за него, сър.

Беше осем, когато той се върна през дърветата край реката и видя Октавия Кавендиш на брега.

Денят бе слънчев и ясен и той забави коня, канеше се да я повика — едва ли беше на повече от сто метра — когато забеляза, че тя чете писмо. Извади листа от плика; започна да крачи напред и назад, а сетне, за негова огромна изненада, хвърли и писмото, и плика във водата. Почти не помръднаха, водата бе съвсем малко. Тя се приведе над парапета на моста, ала в същия момент го забеляза и го погледна така, сякаш бе извършила престъпление. Той слезе и пристъпи към мястото, на което бе застанала.

Беше облечена съвсем семпло и доста странно, с леко манто, метнато вероятно върху нощница или пенъоар — тежките гънки се подаваха под палтото и се влачеха по земята. Беше си сложила малка шапчица; килната на една страна, а косата ѝ се стелеше по раменете.

— Всичко наред ли е? — попита той.

— Съпругът ми се връща — заяви тя и стисна парапета на моста, загледана в писмото, което се въртеше във водата. Любопитството му

беше събудено от нелепата ситуация — тя, господарката на дома, приличаше на момиче, което си е играло с дрехите на възрастна дама. За секунда му се стори, че зърна друга Октавия: много по-млада, нещастна, обърквана, която се бори да открие образ, който ѝ подхожда. Запита се дали това не е истинската тя — каквато е била, момичето, за което Кавендиш се е венчал — и усети симпатия, както и нещо по-дълбоко, по-силно — някаква инстинктивна връзка с нея.

Погледна я съсредоточено; не знаеше какво да направи. Не беше ли завръщането на Уилям Кавендиш повод за радост? Би трябвало, но очевидно не беше така. Тя се обърна към него.

— Сигурно си мислите, че съм луда да изляза в този вид — отбеляза тя. Посочи с небрежен жест дрехите си.

— Не, разбира се — отрече той.

— Не е нужно да се държите любезно — засече го тя. — Ако ме имате за глупачка, значи сте прав.

— Изобщо не ви мисля за глупачка — отвърна той. — Всъщност, мислех си, че сте очарователна. — Тя остана с отворена уста и се изсмя сухо. Той разбра, че домакинята не е свикнала с комплименти. След това се стресна, че тя може да е решила, че ѝ се подиграва.

— Мога ли да помогна с нещо? — попита той. — Нещо да направя?

— Проблемът е... — тя погледна реката, — че изгубих мястото си. Имах си някакво място. Сега вече не знам къде е. Това е домът ми, а не знам защо съм тук.

— Да не би да е заради сина ви? — попита той. — Това ли е проблемът? — Той се опитваше да се хване за сламка. Беше чул слухове, че Хари Кавендиш е излязъл от релсите, макар да предполагаше, че положението не е чак толкова зле. Младите мъже често излизаха от релсите. Нали така постъпваха младите, преди да се превърнат в чудесни граждани, достойни за пример и уважение. Поне така бяха правили прадедите на Хари, а някои и през целия си живот.

Тя вдигна поглед към него.

— Хари ли? — попита тя. — Господи, де да беше това! — Тя вдигна ръка към главата, очевидно разстроена.

— Не става въпрос за дъщерите ви, нали?

Тя поклати глава.

— И двете са при приятелки — прошепна. — Сега благодаря на бога, че е така.

Напълно объркан, той се огледа, за да намери място за сядане.

— Защо не си починете малко? — попита той. — Малко по-нататък има място за сядане. — Тя го последва, а когато се препъна, той ѝ подаде ръка. Тя я пое, а след това бързо я пусна. Топлината ѝ, мекотата, се отпечата върху кожата му. Усети как се изчервява, желанието бодна пръстите и ръцете му като замайване; за момент шарената сянка на дърветата го обърка, завихри сетивата му, сякаш бе застанал на височина и гледаше надолу към бездна. Бе като сън; той дори се олюля като на висок ръб. Всичко се случи толкова неочаквано и изненадващо, че той си пое дълбоко дъх, за да се върне към действителността, но у него се загнезди непреодолимото желание да я прегърне. Не посмя да го направи.

Няколко метра по-надолу край реката седнаха на пейка. От другата страна, отвъд парка, Ръдърфорд бе прекрасен сред розите и блесналите под лъчите на слънцето прозорци. Той погледна Октавия; тя също гледаше натам. Запита се дали тя знае какво влияние има върху него, но щом видя разсеяното ѝ изражение, си каза, че е малко вероятно.

— Имате ли семейство? — попита неочаквано тя.

— Родителите ми. Имам и трима братя.

— Всички ли са в Ню Йорк?

— Да, и тримата.

— Заедно ли живеете?

— Издържаме се някак.

— Разкажете ми за тях.

Той сви рамене.

— Ами, татко върти бизнеса...

— Що за човек е той?

— Ами, приятен. Весел. Най-много обича да плава; той ме научи. Имаме къща на Кейп Код и...

— И братята ви ли знаят да плават?

— Да, и семейството на мама. До един. По цяла година се организират партита. Мама организира теософско общество и много се шегуваме с нея по този въпрос. Така си уплътнява времето. Миналата

година имахме посетители индианци; тя не спира да говори за Уайт Лондж.

— Уайт Лондж ли?

Той махна с ръка.

— Да ви кажа честно, никак не ги разбирам тези неща. Това е нещо като религия, която не вярва в религиите. — Разсмя се. — Не знам. Всичко е въпрос на мода. Много я тормозим. А тя ни търпи. Непрекъснато влизат и излизат разни хора.

— Звучи приятно. Баща ви позволява ли?

Той изви вежда.

— Не става въпрос за позволение. Обикновено просто се смее на тази работа. Той е... ами, той е много добър пример.

Тя го наблюдаваше внимателно.

— Чудесен човек — отбеляза.

— Да.

— Колко хубаво — промълви тя. — Колко е хубаво да имаш до себе си толкова весел човек. — Изви поглед. Сви ръце в скута си. — И моят баща управляваше бизнес — рече бавно тя. — Мама почина, когато бях съвсем малка. Аз му бях компания. Трябваше да съм до него във всеки един момент. Не във фабриката, а у дома. Да го чакам, посрещам и изслушвам.

— Сигурно сте била неговата утеха.

Тя прихна. Това бе най-странното нещо, което той бе казвал.

— Компания — повтори тя, сякаш изпитваше звученето на странната дума. — Да му правя компания ли? Не, не в такъв смисъл. Трябваше да слушам. Просто да стоя кротко и да слушам. Бях уведомена, че никак не се справям със задачата си, въпреки това се очакваше да я върша. Всеки ден. Часове наред. Трябваше да стоя напълно неподвижно. Той се прибираше на обяд след това отново в шест. Аз трябваше да чакам. Ако ли не...

Наклони глава в обратната посока на Ръдърфорд и отново се загледа във водата.

— Ако ли не? — подкани я той.

Тя поклати глава и приключи с въпроса. Разговорът за баща ѝ изглежда освободи задръжките, тласкани от тъмнина, която той не разбираше.

— С вашето семейство имате повече късмет, отколкото можете да си представите — каза му тя. — Как ми се иска и ние да можем да се похвалим с подобно нещо. — Обърна се и го погледна. — Онзи ден говорехте за скандалите на Бекфорт — заяви тя. — Вие в семейство Гулд имате ли си такива?

— Сигурно — отвърна. — Но аз не ги знам.

Тя задържа погледа му.

— За съжаление тук има такива, за които аз знам — призна тя. Той забеляза, че жената е готова да заговори открито, че има въпрос, който я измъчва. Тя обаче с рязък жест посочи реката. — Знаете ли, че на Коледа тук се удави едно момиче? — попита тя. — По-точно казано почти се удави. Измъкнаха я от водата и я пренесоха в къщата. Валеше сняг. Почина на следващия ден.

— Господи. Та това е ужасно.

— Беше домашна помощница. Почина, докато раждаше. Беше на сина ми... дъщеричка на сина ми. Моя внучка. — Тя вдигна поглед към небето, което изглежда я накара да се разколебае, а след това погледна към него, без да трепне.

Той не знаеше какво да каже.

— Няма към кого да се обърна за консултация — продължи тихо Октавия. — Дори не знам дали постъпих правилно. Детето е живо. Нарекох я на името на моята майка, Сесилия. Когато съпругът ми го няма, я вода в къщата.

Плачът на детето, стъпките по коридора.

— Тази сутрин беше тук — отбеляза той. — Чух я.

— Не може да е тук, когато Уилям си е у дома, защото той не знае — продължи тя, все така тихо. — Или поне предпочита да не знае. — Той забеляза как ноктите ѝ се впиват в дланта, а тя се намръщи. — Изправена съм пред проблем, който не мога да разреша. Сама си го навлякох — прошепна тя. — Ще ме критикуват, задето съм взела детето, задето съм показала, че знам, разбира се.

— Така ли?

Тя вдигна поглед към него.

— Естествено — отвърна тя. Сякаш бе длъжна да пренебрегне факта, че има внучка. Той изпита силно съжаление към нея. — Разбирате ли, Уилям отказва да говори по този въпрос, защото Хари се

е заклел пред него, че няма нищо общо с момичето, което почина, и Уилям се е хванал за думата му... та той му е син, разбирате ли?

— Май да...

— Можехме да поговорим, ако...

— Ако какво?

— Няма значение.

— Много ми е мъчно, че е станало така — каза ѝ той.

Тя се обърна и го погледна отново. В очите ѝ проблесна дръзка предизвикателност.

— Човек свиква със срама, не мислите ли? — попита тя. — Както казахте, семейството е затънало до гуша.

— Не исках да кажа... Всъщност...

Тя стана и зарея поглед, не обърна внимание на опита за извинение. Следващите ѝ думи бяха по-внимателни.

— Тя е толкова красиво момиченце — прошепна тя. — И толкова прилича на Хари на същата възраст. Все трябва да измисля някакво извинение, но не знам... Прислугата говори. Виждат, че жената от селото идва и си отива. Личната ми прислужница намекна, че долу говорели, докато се хранят. Така че, когато Уилям се върне... има опасност да научи.

— Тогава ще можете да му кажете открито, нали?

Тя поклати глава.

— Мога ли да направя нещо? — попита той. — Каквото и да е, за да ви помогна?

Несъзнателно бе протегнал ръка към нея. Този път тя я пое и я задържа, погледна пръстите му и ги притисна със своята ръка.

— Много сте мил — прошепна тя. Усети тръпка — заряд електричество, поне така му се стори — която премина между тях. Тя също я усети; забеляза по изненаданото ѝ изражение. Спогледаха се. Тя пусна ръката му, сякаш бе гореща и се изчерви.

— Мисля... — посочи безпомощно дрехите си, — май трябва да направя нещо по въпроса. Изобщо не са подходящи. — Тя сякаш се овладя. — Не бива да ви товаря с подобни въпроси. Колко стана часът?

— Около осем. — Тя отстъпи настрани и той пое след нея. — Не ме натоварихте ни най-малко — усмихна се той. — За мен е чест, че ми се доверихте.

Тя го огледа преценяващо.

— Точно това направих — заяви тя. — Питам се защо. Може би, защото няма с кого друг да поговоря. — Гласът ѝ пресекна и очите ѝ неочаквано се напълниха със сълзи.

— Понякога е истинско облекчение да поговорите с непознат, с някой аутсайдер — подхвърли той. Порови в джобовете и извади кърпичка, а тя я пое и си избърса лицето.

Между тях настъпи мълчание; той беше на няколко сантиметра от нея. В гърдите му се нагнети напрежение и той се запита дали тя не го е почувствала. Тя беше като дете — например босите крака в библиотеката онзи ден — скрито под маската на изтънчена дама, която падне ли, отдолу се показваше уязвимо момиченце. Как само му се искаше да я утеши и се опита да потисне неприемливия отклик, който напираше в него. Искаше му се по някакъв начин да ѝ покаже — да покаже на уплашеното момиченце, което бе чакало обзето от ужас баща му да се прибере, да покаже на нещастната съпруга, която искаше да прояви открито обичта към внучето си — че може да му има доверие.

— Възхищавам ви се, че се грижите за малкото момиченце — рече той. — Наистина, каквито и клюки да тръгнат. Правите нещо благородно. — Тя го погледна. — Сигурен съм, че съпругът ви ще се съгласи.

Тя приглади назад кичур коса и изпъна рамене.

— Ще ми се да притежавах вашата самоувереност — отвърна тихо тя. — Моля ви да ме извините — продължи тя. — Обикновено не плача. С плач не се постига почти нищо, да не говорим, че разваля тена на лицето.

Тези думи бяха казани в напразен опит да разведри обстановката и той усети, че сърцето му трепна.

— Уверявам ви, че не съм ни най-малко засрамен или смутен — отвърна той. — Освен това може би трябва да ви кажа, че тенът ви не пострада ни най-малко, лейди Кавендиш.

Двамата се усмигнаха един на друг. Това беше първата ѝ искрена усмивка, която му отправяше. Щеше да я запомни завинаги.

Луиза Кавендиш седеше в Палм Корт на хотел „Уолдорф“ и се чувстваше изключително доволна от себе си.

Беше четири часа и заведението беше пълно. Невероятно какви хора допускаха на чай, помисли си тя, докато оглеждаше множеството под палмите и арковидния стъклен покрив. Изглежда, че щом човек бе в състояние да си плати петте шилинга, може да влезе. Луиза въздъхна и задържа полата на една страна, докато някаква гигантска жена в оранжева рокля се промъкна покрай нея.

Луиза погледна след туловището ѝ с нещо като съжаление. Тя поне знаеше как да се облича, каза си тя, издокарана в дръзката си рокля с пола във формата на лале и перо в шапката, вирнато, за да не скрива лицето. Просто си представи как въпросната дама се опитва да бъде прелъстителна, докато танцува танго, а перото се свежда към лицето ѝ; беше забележително смешно. Някои жени нямаха представа какво да правят.

Тя се отпусна на мекия стол, но само колкото да подчертае фигурата си. Получи се желаният ефект; неколцина мъже от съседни маси отправиха възхитени погледи към нея. Луиза едва успя да потисне усмивка на удоволствие. Госпожа де Рей и Флорънс нямаха представа, че днес е дошла тук; беше им казала, че отива на изложба в Тейт. Флорънс дори я качи в такси и заяви, че се била нагледала на изкуство за цял живот, а едва когато таксито излезе от площада, Луиза си позволи да избухне в смях. Това бе нередно, разбира се, но те просто висяха като воденични камъни на шията ѝ. Все някак щеше да им се реваншира, но трябваше да ѝ бъде позволено поне едно приключение. А чаят в новия „Уолдорф“ не беше чак толкова скандално събитие; дори си беше напълно в реда на нещата. Тя нагласи гънките на бродираната си бледотюркоазена коприна на коленете и се усмихна на себе си.

Двете дами от семейство де Рей бяха изключително забавни. Те дори щяха да одобрят дребното ѝ приключение, ако знаеха. Флорънс щеше да позелене от завист, че Луиза си е позволила един следобед на безобиден романс. След като пътуването до Континента беше отложено — господин де Рей не спираше да говори за война и дори не се сещаше, че това ще съсипе плановите им — те изяха желание да я съпровождат на най-важните събития, но тя така и не можа да си позволи и един неприличен миг насаме с някой джентълмен. А Луиза бе на мнение, че трябва да преживее поне един такъв миг, преди да се прибере у дома за лятото.

Бе истински късмет, че семейство де Рей се грижеха с нея, вместо майка ѝ. Госпожа де Рей ѝ каза тихо и убедително, че Октавия страда от женско изтощение и Луиза, разбира се, трябваше да се върне в Ръдърфорд с майка си, за да я подкрепи, щеше да го стори с радост, но майка ѝ каза да остане.

Майките бяха невероятно полезни, Луиза обожаваше своята, но на по-значителните събития бяха като камък на шията. Те бяха в състояние да уплашат и най-обещаващия кандидат, докато говорят за титли и родове. Това звучеше гадно, защото майка ѝ съвсем не беше камък, тя беше забавна, ако човек не брой изкуствената ѝ усмивка от пролетта насам. Напоследък майка ѝ беше разсеяна и това бе най-малкото, стоеше настрана от веселието по време на танци и вечери. На няколко пъти Луиза забеляза изражение на истинска болка по лицето ѝ и тя не се смя както обикновено на анекдотите за външния вид и обноските на херцозите — които бяха половината от радостта на сезона. Докато съпругите оценяваха приходите или сравняваха именията в провинцията, други се забавляваха, като разделяха аристокрацията на категории ужасни, отвратителни и почти поносими — но майка ѝ изглежда не беше активен участник в играта.

По-късно Луиза отиде с майка си на гарата и ѝ помаха за довиждане сред облаци дим и пара. Майка ѝ беше избухлива, ведра и бърлива; каза, че нямала търпение да усети свежия въздух на Йоркшир.

— Когато баща ти се върне от Париж — рече тя, — трябва да излезеш с него, Луиза. Трябва да те виждат с него. Дъщеря си му. — На Луиза това ѝ се стори странно.

— Според мен Хари трябва да виждат с него, не мен — отвърна тя.

Октавия погледна дъщеря си право в очите.

— Хари ще се осъзнае след време — заяви тя. — Искам да придружаваш баща си, когато поиска.

Луиза остана да гледа след отдалечаващия се влак със смесени чувства. Баща ѝ трябваше да бъде в Лондон, не на някаква тайнствена мисия в Париж. Имало нещо общо с Форин Офис, така каза мама. Но всъщност имаше нещо повече, макар Луиза да нямаше представа какво. Той бе заминал почти веднага след онези напрегнати седмици през март, когато родителите ѝ изглежда изобщо не си говореха. Бяха

се скарали, това бе очевидно, а сега майка ѝ искаше Луиза да заеме мястото ѝ в Лондон.

Флорънс каза, че накрая всеки брак стигал до този момент — в най-добрия случай родителите ѝ се държали един към друг с ледена любезност, но майка ѝ не позволила това да я депресира.

— Жената трябва да държи брадичката вирната и сърцето заключено — съветваше госпожа де Рей и двете момичета, когато една вечер бе повдигнат въпросът за брака. — И да харчи колкото е възможно повече пари за шапки. Шапкарските магазини са чудесен заместител, когато си тъжна.

Писмата, които Луиза получаваше от майка си, бяха весели. Разказваше за къщата, все за обичайните неща. Луиза заличи празната усмивка на майка си от спомените си. Скоро щеше да е у дома при нея, мислеше си тя, щеше да играе с недодяланите розовобузести отрочета на най-видните йоркширски семейства, които да ѝ досаждат; щеше да се прибере, за да се наслаждава на прекрасни излети в планината и да обядва с баща си край някое ловно място из блатата. Една недодялана грешка на природата вече ѝ беше посочена като добра партия: семейството му притежавало половината Нортъмбърланд. Луиза изтъкна пред майка си, че въпросният господин приличал на умряла риба и за щастие въпросът изглежда приключи.

Баща ѝ беше краен.

— Няма никакво значение как изглежда, след като приходите му на година възлизат на четири милиона, Луиза. Семейство Абърнати са достатъчно разумни и знаят как да опазят богатството си.

— Защото са нещастни стисльовци — озъби се Луиза. — Всички го знаят. Дадоха само една вечеря и тя беше истинска смърт. Бяха поръчали най-трагичния унгарски цигулар, а тапетите им са кафяви. Няма да живея с мъж, който е убеден, че това е култура.

Уилям се засмя на тези думи, а това бе обнадеждаващо. След Коледа май бе изгубил веселостта си.

Докато мислеше за всичко това, неочаквано мярна Морис да върви между масите към тяхната маса. Той поне никога не споменаваше и дума за политика; беше забавен, винаги се усмихваше, винаги... беше *запомняща се личност*. А това беше възхитително. Сърцето ѝ прескочи развълнувано.

Двамата се запознаха през април пред Театъра на Нейно Величество, когато отиваше на премиерата на „Пигмалион“. Там го видя за пръв път. С майка си и Флорънс чакаха в тълпата и се оглеждаха за каретата си. Бяха застанали на стълбите. Случи се няколко дена преди майка ѝ да си замине за Йоркшир и разговорът вървеше странно — думата „проклет“ все се повтаряше и тази вечер за пръв път бе изречена на лондонската сцена. Публиката се смя повече от минута и пиесата спря за кратко. Сега навсякъде около тях чуваха светските дами да повтарят „проклет“, докато чакаха кочияшите си. Майка ѝ, която преди първа се включваше в шегите и закачките, просто извърна раздражено поглед. Първоначално Луиза реши, че високият, красив мъж в тълпата оглежда майка ѝ, но след малко непознатият отпрати на Луиза толкова дръзка и директна усмивка, че тя усети как се изчервява. Той потъна в тълпата, но когато го видя отново на надбягванията, веднага го позна.

Той отиде при нея, докато тя наблюдаваше конете на заграденото място до конюшните. Сякаш бе чакал тя да остане за кратко сама.

— Хареса ли ти пиесата? — попита той.

В първия момент ѝ трябваше малко време, за да си припомни кой е.

— Беше забавна — отвърна тя.

— На госпожа Пат малко ѝ е минало времето — подхвърли той за актрисата в главната роля. Акцентът му и простишкият начин на изразяване бяха доста странни; тя свързваше френския с изтънченост.

— Не — отвърна тя. — Не и когато е омъжена за Джордж Корнуолис-Уест.

— Той сигурно е забележителен.

— Всеки мъж трябва да е такъв.

Той изви вежда, докосна шапката си и се обърна, готов да си тръгне. Когато Флорънс се върна, Луиза се опита да го открие в тълпата, но така и не успя.

— Сигурно си си въобразила — пошегува се Флорънс.

След това той се появи на най-странното възможно място — веднъж на Бонд стрийт, застанал в дъжда на един ъгъл, докато каретата им минаваше оттам, а след това срещу дома ѝ в едно неделно утро.

През май го виждаше винаги, когато отиваха на езда, след това отново при конюшните, когато връщаха конете. Един ден се появи

отново в универсалния магазин „Геймъджес“.

— Ти преследваш ли ме? — попита го направо тя. — Ако е така, значи си много невъзпитан.

Той се поклони и свали шапка.

— Казвам се Морис Фредерик — представи се той. Беше застанал край редиците светли ръкавици — ръкавици и пера и смешни малки чантички — и изглежда никак не се притесняваше. — А ти си Луиза Кавендиш.

Тя не откъсваше очи от него.

— За съжаление, не те познавам.

— Познат съм на брат ти.

— На моя брат ли?

— Не ме ли е споменавал?

— Не.

— Но пък ти не го виждаш много често.

Тя отстъпи крачка назад. Той я притесняваше; говореше така, сякаш знаеше всичко за семейството ѝ, но може и да знаеше разни неща, след като беше приятел на брат ѝ.

— Трябва да вървя — отдръпна се тя.

— Може ли да повървя малко с теб? Само до вратата. — Той ѝ предложи ръката си. — Уверявам те, че няма да те опозоря отгук до улицата.

Тя се изчерви; сякаш бе прочел мислите ѝ — тя се питаше дали като хване под ръка непознат, няма да си навлече проблеми. Ако пък му откажеше, щеше да изглежда необиграна. След моментно колебание, тя се съгласи.

— Французин ли си? — попита тя.

— От Париж съм.

— Баща ми е там в момента.

— Наистина ли? — попита той. — Да, разбира се, покрай положението на Балканите.

Луиза не знаеше нищо за положението на Балканите, затова не отговори. Стигнаха до вратата на магазина и тя си сложи ръкавиците. Морис я погледна преценяващо — прекалено настойчиво.

— Много се съмнявам, че баща ти ще ме одобри — заяви той.

— Защо?

Той сви рамене, типично по галски.

— Аз съм никой. Нямам никакви пари.

Тя се опита да се държи като модерна жена.

— Според мен това няма значение.

— Нима? — Той се беше замислил над думите ѝ. — Нямам и влияние. Много тъжно. И ми се налага да работя.

— Така ли? — Интересът ѝ беше събуден. — Като какъв?

— Чиновник съм във френското посолство.

— Това ми се струва изключително интересно.

— Нима? — рече той и се разсмя чаровно. — Трябва да го запомня.

Няколко дена по-късно, докато закусваха, тя спомена Морис Фредерик пред Хари. Брат ѝ се намръщи.

— Не познавам Морис.

— Той те познава.

— Съмнявам се — отвърна провлачено Хари. — Има обаче нещо, което ме притеснява, малка моя. Къде се запозна с него?

— На какви ли не места?

— Хубави ли бяха?

— Не познавам други.

— И той твърди, че ме познава, така ли?

— Изглежда познава всички ни. Работи в посолство.

Хари изви вежда.

— Той работи, значи? Значи е в дипломатическия корпус.

— Не знам — призна Луиза. — Не мисля. Французин е.

— Французин ли? — повтори Хари. Стана и хвърли салфетката на масата. — Колко неприятно за теб, миличка. И колко подло от негова страна.

Сега обаче, докато седеше и наблюдаваше Морис Фредерик да се промъква през Палм Корт, безкрайно привлекателен, Луиза трябваше да признае, че Морис е забележителен — а тя не беше съвсем сигурна в себе си — и съвсем не беше подлец.

Морис се усмихна, докато сядаше.

— Изглеждаш великолепно — рече той. — Да знаеш, че всички ми завиждат.

Тя се разсмя.

— Винаги казваш възмутителни неща.

Той вдигна ръка, престорено подигравателно.

— Съвсем не е възмутително. Казах самата истина.

Тя харесваше дръзкият му чар. Той поне не шикалкавеше; не се преструваше и ѝ се възхищаваше открито. С Морис нямаше несръчно суетене, помисли си тя и веднага се изчерви, опита се да смени темата.

— Забави се ужасно много.

— Нима? — учуди се той. — Извинявам се. Барът е пълен с американци.

— Това не е изненадващо. Те твърдят, че са измислили тангото.

Морис се усмихна.

— Тангото е от Марсилия — уведоми я той. — От места с доста скандална слава. — Той изви вежда, за да покаже колко шокиращо може да е това. — Места, където дамите не са никакви дами.

— Ти бил ли си на такива места?

— Аз ли? Не, никога.

— Но Париж е шокиращ, нали?

— Ако си на подходящите места, сигурно.

Тя подпря брадичка в ръката си.

— Много ми се иска да го видя. Изключително досадно е, че татко така и не ме заведе. А би могъл, защото е там през цялото време.

— Ами — започна Морис, — може би това не е град, който трябва да видиш с баща си. Този град трябва да се види с любовник.

Ето че започна отново: тази прямота, прикрита под ленива усмивка. Тя бе сигурна, че не трябва да отговаря, но така и не се сдържа.

— Аз нямам любовник, така че не мога да отида — уведоми го тя.

Той се наведе напред, над масата и зашепна.

— Истинска загуба за Париж.

В този момент, за нейно облекчение, донесоха чая. Луиза погледна съвършения поднос с истинско задоволство; малките тортички и сандвичи бяха чудесно аранжирани.

— Не може ли всичко да е прекрасно като „Уолдорф“ в сряда следобед? — въздъхна тя.

Този път Морис избухна в смях. Тя го погледна обидено.

— Какво казах?

— Нищо, мила — отвърна той. Притисна салфетка към устата си, за да прикрие изражението си.

Луиза вирна брадичка.

— Не разбирам кое е чак толкова смешно.

— Просто... — Той замълча, сякаш се опитваше да формулира думите. — Покрай всички приказки за война, ти внасяш свежест.

Тя сви рамене.

— Точно това имах предвид — засече го тя, вдигна сребърния чайник и започна да налива. — Всичко е напълно ненужно. Госпожа де Рей казва, че дори министър-председателят е на същото мнение. — Върна чайника в подноса. — Не могат ли всички да се държат мило. Като се замислиш, какво е войната? Просто поза, както обикновено. Кралят също не иска война, защо тогава останалите са се наежили? Все пак кралят знае кое е редно и кое не.

Морис я наблюдаваше напрегнато. Тя не успя да разгадае изражението му. За секунда ѝ се стори, че забелязва нещо мрачно да пробягва по лицето му, нещо пресметливо, но това впечатление се разсея бързо от широката му усмивка.

— Права си — заяви той, отпи от чая и я погледна над ръба на чашката. — Светът е пълен с непочтени хора и другите страдат заради тях.

— Самата истина — рече доволно тя. След това огледа пъстрата тълпа. — Всички са толкова щастливи през лятото — реши тя. — Знаеш ли, в „Уолдорф“ винаги може да е юли. Може да е винаги така навсякъде, непрекъснато, стига хората да си го поставят за цел.

Той остави неочаквано чашката и пъхна ръка под покривката, сграбчи свободната ѝ ръка и я стисна силно. Тя се усмихна при тази проява на дързост; след това изражението ѝ се промени.

— Боли ме — оплака се тя.

— Та ти се една безценна малка розичка — отбеляза той.

Тя се намръщи объркано.

— Какво казах? — попита тя.

— Ти изобщо знаеш ли нещо за света? — Пръстите му продължаваха да притискат китката ѝ.

Тя се опита да отдръпне ръка.

— Морис, недей.

В крайчетата на устата му затрепка усмивка.

— Не — рече той, сякаш се опитваше да докаже нещо пред себе си. — Разбира се, че не знаеш нищичко. Прелестна си. — Пусна ръката

й.

В продължение на няколко секунди тя го наблюдаваше слисана, не знаеше дали да се смее, или да плаче, не знаеше дали той току-що ѝ направи комплимент, или я обиди. Потри китката си; за пръв път някой я докосваше по този начин — настойчиво, собственически.

Тя прехапа устни и сведе очи, сърцето ѝ започна да бие неестествено бързо. В ъгъла на заведението засвири квартет музиканти.

Сред забързаното множество в лондонското утро Хари за малко да изпусне влака от Сейнт Панкрас. Когато влетя в гарата, разполагаше едва с няколко минути и огромният парен локомотив вече бе потеглил, когато той най-сетне седна срещу баща си в първа класа.

Уилям нито се усмихна, нито заговори; просто кимна. Хари седна и подчертано показа, че всичко му е безразлично. Опитва се да внуши на стария, че е с него единствено, защото му прави голяма услуга, но тайно си помисли, че баща му изглежда напълно изтощен.

Уилям беше прекарал предишната вечер в „Мидланд Гранд“ на самия вход на гарата, но готическото великолепие на хотела не бе достатъчно, за да му помогне да заспи. През последната седмица не спеше повече от няколко часа на нощ; усещаше как стомахът му се свива и не можеше да се успокои. Не беше заради Хари; въпреки че дълговете, които момчето бе натрупало, и отсъствията му от Оксфорд го бяха накарали да каже остри думи, когато се срещнаха преди няколко дена, а Хари прие упреците на баща си с нещо като облекчение, поне така му се стори или може би на сина му просто бе омръзнало да живее както досега. Но пък Хари изостави обичайната си грубост и нападателност и се подчини на баща си, съгласи се да се върне в Йоркшир. Срещата им приключи с нещо като неловко, смутено примирие. Ето че момчето седеше срещу него, полузаспало, отпуснато на седалката във влака. Уилям го наблюдаваше разтревожено. Отчаяно му се искаше да разбере какви мисли се въртят в главата на момчето.

Не бе очаквал синът му да изкара Оксфорд, така че новините за провалите му там го разочароваха, но не го изненадаха. Нито дълговете на Хари, нито срамните му прояви го вълнуваха; нито дълговете на Хари, нито срамните му прояви бяха накарали Уилям да

се върне с него в Ръдърфорд. Беше заради онова, което се случваше от другата страна на Ламанша.

Уилям пътуваше между Париж и Лондон от седмици като неофициален куриер на Форин Офис и имаше неприятното чувство, че е затворник на принудителна работа: непрекъснато в движение, вечно пътуваше, ала без цел и резултат.

Погледна седналия срещу него Хари. Утринната светлина бе обляла лицето му. Момчето — дори сега Уилям мислеше за него като за момче — се обърна, неочаквано го погледна и посочи отминаващия перон.

— Виждаш ли всичко това? — попита Хари. Уилям погледна учудено; карети, теглени от коне, се бяха подредили една зад друга, по арковидните им покриви и кошници за багаж имаше надписи: „Пътуване до Мидланд за удоволствие“ или „Мидландски пакети и поща“. Съвсем близо до тях — просто замъглен образ, който профуча и се изгуби сред множеството — беше кон, който теглеше каруца със слама и мляко. — Всичко това — посочи Хари — няма да го има след година. Конете. Сено. Храна. Всички коне ще заминат. — Отпусна се назад на седалката. — Ти знаеш ли колко коне има в Лондон, татко? Двеста хиляди. Или са много повече. Готов съм да се обзаложа, че след десет години няма да има и един. Нито един.

Уилям не чу почти нищо след „Няма да го има след година“ — това бе най-неприятната му мисъл, която сякаш оживя. Колко ли щеше да се промени Англия през идващата година, ако онова, от което толкова се страхуваха в Уайтхол, наистина се случеше? Той затвори очи, опита се да отблъсне чувството, което го измъчваше от дни — че Европа се е устремила към конфликт, докато Англия креташе, тесногръда, тежка, след нея. Англичаните се наслаждаваха на сънливото си лято, също като коне дремеха на сянка, докато сърбите напредваха. Испита страх за собствената си страна.

Преди пет години, когато се качи на същия този влак, Уилям видя мъж да качва цяла глутница бигъли при кондуктора; водеше ги в Дарбишър. Британците бяха изключителни в тези неща: понякога странната поддръжка на статуквото бе най-важна. По-късно двамата с Хари седнаха в ресторанта на влака — имаше меки седалки, сребърни прибори и дантелени покривчици на облегалките, извезани с инициалите М и Р — и се чувстваха в пълна безопасност в най-

сигурния и бърз транспорт в страната. Уилям обаче се страхуваше, че всичко това е просто илюзия. Тя можеше да се окаже смазана след няколко седмици, в Европа можеше дори да избухне война. Отвори очи и срещна заинтригувания поглед на сина си. Пое си дълбоко дъх, за да се успокои.

— Несъмнено — промълви той. — Несъмнено.

Уилям се върна в Доувър преди четири дена и веднага писа на Октавия. Въпреки всичко, което бе казано — или остана неизказано — Уилям искаше да бъде с нея, преди новината да плъзне, както бе сигурен, че ще стане. Предстоеше война и той искаше да си е в Ръдърфорд. Бурската война беше достатъчно тежка, но поне беше далече в Южна Африка; този път щеше да е различно. Франция беше едва на двайсет километра, от другата страна на Ламанша; той нямаше никакво съмнение, че военните действия скоро щяха да го преминат.

Независимо от всичко, нямаше намерение да каже и дума на Октавия за истинската дълбочина на страховете си и нищо чак толкова драматично на децата. За него бе свещен дълг да защитава семейството си, а част от тази защита включваше да запази онова, което знае за себе си — всичките му предчувствия и тревоги, информацията за различни машинации. Ако им разкажеше за тревожните срещи, проведени през последните няколко седмици, бе все едно да създаде у тях същото безпокойство, на което бе подложен и той самият. Щеше да опази спокойствието в Ръдърфорд, доколкото можеше. Това беше ролята му, най-важната му роля в живота.

Той смяташе, че е редно да предупреди и Хелън за вероятността Германия да нахлуе в Белгия. Видя я миналата седмица. Двамата обядваха в „Максим“, но вече не бе както преди. Хелън беше облечена в крещящ костюм в зелено и златно, с прекалено дълбоко деколте, поне според него. Заведението се задушаваше от прекалено многото маси и стотиците розови абажури, Хелън изглеждаше изхабена. Преди няколко години, той щеше да се поддаде на чара ѝ, но сега вече двамата бяха като стари неприятели. Обичайните ѝ изпепеляващи, закачливи погледи бяха безсмислени, струваха му се остарели. Тя просто искаше да отбележи точки; никога не успяваше да задържи мъж. Просто не проявяваше интерес. Хващаше ги умело, това бе истина, изцеждаше ги до последно, използваше ги. Но никога не ги задържаше.

Този път, в „Максим“, той й каза да замине за Лондон.

— Мислиш, че в Париж не е безопасно ли?

— По-безопасно е в „Кларидж“.

Тя се бе изсмяла.

— Вълна офицери ще бъде доста интересно събитие.

— Хелън — рече той. — Махни се оттук. Вземи и Чарлс, ако се налага.

— Чарлс не е тук — уведоми го тя. — Работи в Лондон.

Това бе нещо съвършено ново за него. Момчето не спомена, че си е намерило работа в Англия, когато дойде у дома — тъкмо обратното. Беше заявил, че идва за кратко от Франция и е готов да се върне незабавно.

— Къде?

— В една частна банка. Нещо такова.

Той се отпусна назад и усети, че не му достига въздух.

— Би ли ми казала къде?

— Не. Тъй като ти реши, че няма да го издържаш, той има пълното право да си намери почтена работа. Тъй като не желаш да го признаеш, той ще се справи и без теб.

То се вгледа в агресивното й изражение.

— А някой грижи ли се за теб? — попита той.

— Какво имаш предвид?

— Не ми губи времето, Хелън. Имаш ли до себе си влиятелен човек?

— Имам много влиятелни приятели — отвърна небрежно тя. — Ако си мислиш, че ще потъна единствено защото един надут незначителен ерцхерцог е бил убит, грешиш.

— Ще има война. Нима не разбираш?

— Глупости — отвърна тя и вдигна подигравателно чаша. Хелън, Октавия, Хари, Луиза. Май нито един от тях не го беше грижа. Поне Луиза бе обещала да се върне в Ръдърфорд.

— Прибирам се след две седмици — заяви тя. — Седмица преди лова. Обещавам.

Той обаче се съмняваше, че ще има лов. Затвори отново очи и сцените от последните няколко дни се разгърнаха пред него също като уловени от кинематограф образи.

Повикаха го в Камарата на общините седмица след убийството на ерцхерцога; Двамата с Грей се срещнаха в бара. Той много харесваше министъра на външните работи; Едуард Грей беше първият виконт на Фолодън и беше учил в Бейлиъл, колежът на Уилям в Оксфорд. Уилям беше ходил във Фолодън Хол — на по-малко от ден път от Ръдърфорд. Преди да се издигне като метеор към зашеметяващите висини на министър от кабинета, Уилям винаги мислеше, че някой ден Едуард ще се върне у дома, във Фолодън, и ще напише книга за английските птици, за които не спираше да говори. Първата му съпруга беше починала отдавна, нямаше деца. Открай време изглеждаше човек на любопитни, невинни страсти, но напоследък бе винаги напрегнат.

— Знаеш ли, че онзи ден ми писа Никълсън? — попита той Уилям. Никълсън беше помощник-секретар. — Каза, че бурята скоро ще отшуми.

— А така ли е?

Грей забодя поглед в чашата с бренди.

— Сръбските вестници са пуснали сведения за масови убийства на сънародниците им в Босна.

— Истина ли е?

— Не, разбира се. Но се говори за окончателно уреждане на сметките със Сърбия. Кайзерът отказва да отиде на погребението на ерцхерцога от страх, както сам твърди, да не бъде убит. Посланик Чирчики е казал, че трябва да се отървем от сърбите. Казанът всеки момент ще кипне, Уилям.

Ден по-късно, Уилям се срещна с Карл Личновски, германския посланик, в „Уайт“. Личновски, както винаги, беше безупречен, много изискан, от него се излъчваше спокойствие, но онзи ден не беше така, каза, че телеграмите му за Кайзера не били пристигнали. Предложи Грей да действа като посредник. Каза на Уилям, че се кани да пише на собственото си външно министерство, че ако избухне война, тя ще се превърне в най-голямата катастрофа, която светът е виждал. Уилям забеляза как дългите пръсти на Личновски стискат подлакътника на стола, в който се беше настанил. Тъкмо този образ — пропукалото се спокойствие на Личновски — го накара да реши да скрие истината от Октавия и Хари. Това, преди всичко, му подсказа колко е сериозна политическата обстановка в момента.

Пронизително просвирване прекъсна мислите на Уилям; той отвори очи и погледна през прозореца. Хари изглежда спеше и на Уилям му се прииска той да не се буди поне в близко бъдеще. Когато замина за Париж, знаеше много повече от другите: че Кайзерът е поискал подкрепа срещу Сърбия и Русия, че Франция и Великобритания ще бъдат съюзници на Русия, че Австрия се кани да нападне Сърбия. Уилям пренасяше лични съобщения до посланика в Париж: „Заради кризата в Сърбия, косата ми настръхва“, бе написал Грей. Уилям предаде писмото, изслуша безкрайните аргументи и присъства на безкрайни срещи.

Сега, след връщането си, пътуваше на север, след като остави Грей сам да се оправя с важните си телеграми. Отначало възнамеряваше да отиде на прегледа на флота в Портсмът, но дори докато събираше багажа, си даде сметка, че няма да отиде, въпреки че кралят щеше да присъства. Уилям нямаше желание да гледа кораби, не искаше да чува как Чърчил изтъква, че това е най-голямата проява на морска мощ в света.

Имаше едно-единствено желание.

Да се прибере у дома и да отведе сина си със себе си.

Онези от персонала, които бяха останали в къщата в Лондон, се бяха върнали в Ръдърфорд предишния ден. В меката вечерна светлина каруцата се върна от гарата натоварена с багаж, а отзад, сред багажа се бе настанила новата прислужница, наета в Лондон, и помощник-готвачката, Катрин, която дремеше от изтощение през целия път към дома, докато минаваха покрай ферми и поля, чак до алеята пред Ръдърфорд, където последните слънчеви лъчи, пресечени от дълги сенки, се спускаха по поляната. Харисън и господин Купър бяха отзад в моторизирано такси и когато приближиха входа, забелязаха господин Брадфийлд да излиза на стълбите.

Вторите лакеи, Наш и Харди, бяха застанали зад него, но Мери Ричардс веднага привлече вниманието на Харисън. Изглеждаше свежа, сякаш извадена от кутия за шапки, с колосана униформа, чиста, след като бе прекарала два дена по влаковете и седем месеца сред градския хаос. Той скочи от таксито, отвори вратата на господин Купър и взе куфарите. За кратко в антрето последва истински хаос. Харисън тайно

се възползва от суматохата и изблъска прислужника, за да не му се пречка.

— Май никога няма да се промениш — измърмори той към Алфред. — Все още си един голямо лигаво джудже.

Прислужниците отидоха в задната част на къщата. Мери беше пред него, докато слизаха по стълбите към зелената врата; панделките на бонето ѝ трептяха пред него; той чу шумоленето на полата ѝ, когато се отриваше в стените. На завоя при кухнята я стисна за ръката. Тя го погледна и се опита да се отдръпне.

— Липсвах ли ти? — попита той.

Тя успя да се дръпне от ръката му.

— Значи държанието ти не е станало по-добро — рече тя, — докато си бил с господаря.

— С господаря ли? — разсмя се той. — Той беше с пачаврата си. Напоследък не съм го виждал. — Наклони глава към къщата. — Ами тя какво прави? Брандфийлд писал на Купър, че тук има някакъв американец, за когото трябвало да се грижи като за господар.

— Според мен, той няма нужда от прислужник — отбеляза Мери. — Сам се грижи за себе си.

— Значи не е джентълмен.

— Напротив. Повече джентълмен е от теб. Сега бъди така любезен да се разкараш от пътя ми.

Харисън застана пред нея. Наведе се.

— Заповеди ли ми даваш? — измърмори гневно той. — Много дръзко.

Тя го погледна право в очите.

— Ако не си забелязал, аз не съм Емили Мейтланд — заяви тя. — Не можеш да ме тормозиш.

— Защищаваш американския ѝ приятел. Мислех, че я мразиш след това лято.

Мери извърна поглед.

— Не ти влиза в работата.

— Фабриците са нейни. Мръсните къщи също. Знам всичко.

— Пусни ме да мина.

— След това тя каза ли ти нещо?

Мери забодя поглед в земята.

— Изказа ми съболезнования за загубата. Повика ме в дневната.

— Много мило — рече той, — че е намерила време.

Той я пусна и остана да гледа след нея, докато тя тичаше по стъпалата. Откъм кухнята долетяха високи гласове. Госпожа Карлайл вече слагаше на място помощничката си. Чу, че Катрин се опитва да протестира, че можела да свърши нещо по-добре от някого, а госпожа Карлайл я срязва. Беше се върнала преди два месеца с нейна светлост, тъй като Луиза прекарваше повече време в дома на семейство де Рей, а негова светлост беше във Франция.

Харисън забеляза общата прислужница и кухненската прислужница да ситнят като мишки по коридора към килера за напитки и десерт; чу как вратата на Брадфийлд се тресна. Усмивката на Харисън се превърна в доволно подсмивване; беше си у дома, добре зареден с разкази за деянията на господаря Хари. Щеше да забавлява слугите на масата, когато Брадфийлд обърнеше гръб. Цяла зима щеше да споделя с тях скандалното му поведение: Хари се търкаля пиан в три след полунощ, Хари и приятелчетата му ритат прозорци на Риджънт стрийт, свалят шапката на полицай. Хари се качва на лодка по Темза и отплава до Сърпънтайн. Имаше предостатъчно пикантерии, за да накара прислужниците да се ококорят и да не могат да затворят уста от шок.

Имаше и други забавления. Новата прислужница Джени беше слаба и висока, готова да угоди на всеки. Имаше акцент от Източен Лондон, който той трябваше да поправи. Щеше да види какво ще направи тя за него, ако я заплашеше достатъчно добре, когато са сами. Знаеше коя стая са й дали — до тази на Дод, където главната прислужница щеше да я държи под око, далече от влиянието на мрачната малка Мери и болшевишката й наглост. Тъкмо момичета като Мери, помисли си той, създаваха неприятности; беше се наситил на суфражетките с техните плакати и бели рокли и лилии в ръце и послания като „Дайте ми свобода“. Изсумтя. Жените нямаха нужда от свобода; имаха нужда от мъж, който да ги управлява като капризни коне. Веднъж чу негова светлост да казва нещо подобно. На жените трябва да им разбиеш сърцата, това ги кара да се разтопят. Така се учат. Беше видял как господарят Хари разбива чужди сърца; видя го по лицата им, когато им подаваше ръка да слязат от карети или таксита — тъжни, дребни личица на няколкото вечери, които нейна светлост организира, преди да се прибере у дома.

Свали палтото си и тръгна надолу по стълбите.

Масата бе сложена за късна вечеря; беше доста прибързано, обичайният час, пет, беше минал. Госпожа Карлайл се оплакваше, че вечерята, трябвало да бъде сервирана горе в осем, както обикновено. Харисън седна.

— Кой е този Гулд? — попита той. Брадфийлд бе все още в стаята си, иначе нямаше да посмее да попита.

— Господин Джон Бозуел Гулд — поправи го Мери.

— Защо е дошъл?

— Историк е — рече госпожа Карлайл. — Пише книги. Дошъл е тук на „Лакония“.

— Много е приятен — отбеляза Мери. — Любезен.

— Не бих се качила на голям кораб — промърмори Синтия. — След като „Титаник“ потъна, значи всички други могат да потънат.

— Остави го ти „Титаник“ — сряза я госпожа Карлайл. — Достатъчно ревахме за него навремето. Друг няма да потъне.

— Аз пак не ща да припарвам до морето — рече Синтия.

— И шанс няма да имаш, така че престани да мрънкаш — сопна й се Мери.

— С какъвто и кораб да е дошъл, се чувства у дома си — рече Харисън. Чиниите изтракаха, започнаха да наливат чая. Той се разсмя. — Чувам, че знаел как да омайва дамите. Най-вече съпругите.

— Нима? — попита Мери. — Ти пък откъде знаеш?

— Популярен е в града. Много популярен. Носи му се славата.

— Достатъчно — обади се госпожа Карлайл.

— Сигурно тя го харесва.

— Почти никога не слиза на вечеря — отвърна Наш. — Така че, много се съмнявам.

Харисън го погледна.

— Сериозно? — обади се грубо той. — Така начетен. Оpozнал света.

— Господин Гулд прекарва почти целия ден в библиотеката.

— На два пъти ги видях да се разхождат в парка — обади се Синтия. — Видях я, че го хвана за ръка.

— Достатъчно — скара им се госпожа Карлайл.

— Стига, де — отвърна Харисън.

Не каза нищо повече, седеше изпънал гръб, а пръстите на едната му ръка барабаняха по масата.

Дневната жега така и не утихваше. Джон седеше в стаята си и броеше ленивите минути до вечеря. В ръка държеше писмото, което бе получил от Пиърпонт Морган. Египет, пишеше вътре, не бе кой-знае какво, пътувало се трудно. Британците — които се надували там, сякаш притежавали страната — започвали да се стискат и не издавали разрешителни. Къщите в Кайро опустели за седмици, навсякъде се усещало чувство на неудобство.

Той седеше, подпрял лакти на перваза на прозореца, поглеждаше към сплетените клони на буковете и обмисляше къде да отиде. Можеше да мине през Швейцария или да се пробва в Рим, или пък да замине на юг за Испания. Някой в Ню Йорк му беше казал, че Испания и Мароко си струва да се видят, освен това бяха далече от пламналите в Европа огньовете, поне за момента. В Кордова и Андалусия не маршируваха прусаци. Може би щеше да отиде там, да пообиколи планините. Щеше да отседне на място различно от Ръдърфорд, на простичко място, боядисано в бяло, далечно. И щеше да пие много вино. После щеше да се прибере у дома от Лисабон.

Най-сетне щеше да си отиде.

Дълбоко в сърцето си знаеше, че не иска да го направи. Най-голямото му желание беше да остане тук и да наблюдава как Октавия Кавендиш разбърква захарта в кафето си. Отдръпна лакти от прозореца, подръпна ръкавите на вечерното сако и поклати глава.

Когато слезе, тя вече бе в хола и чакаше вечерята. Беше поставила едната си ръка върху капака на пианото, държеше книга, когато той влезе, тя вдигна поглед. Беше до една от лампите, облечена в червена рокля — най-наситеното, най-жизнено алено.

— Какво четете? — попита той.

— Някоя си... — Тя погледна книгата. — Стайн.

— Гъртруд Стайн ли?

— Струват ми се шокиран.

— Шокиран съм, че книгата се е озовала чак в Йоркшир.

Тя се усмихна и я остави.

— Сигурно си мислите, че тук всички сме пещерняци. В сравнение с Ню Йорк.

— Нищо подобно — увери я той. — Пещерняци ли? В Ръдърфорд? Не бих казал. Но точно Стайн.

— „Стаи и предмети“ ... много любопитна творба.

— Но ви харесва.

— Харесва ми, че я е писала жена.

Стояха до прозореца в приятно мълчание и наблюдаваха вечерната светлина, великолепно подредената градина беше съвсем притихнала и той се страхуваше да заговори, да не би да съсипе божествената илюзия.

Застаналата до него Октавия му беше благодарна за мълчанието. Страхуваше се, че той ще спомене тази сутрин и ще я засрами. Стрелна тайно профила му: орловия нос, фините черти, гъстата руса коса. Джон усети погледа ѝ и обърна глава. Тя забеляза, че очите му са приятен, необичаен цвят: лешникови, по-скоро зелени, отколкото сини. Изражението им беше много интересно. Носеше му се славата на чаровник, ала той не се оказа празноглав чаровник, както тя очакваше. Тези очи, както и останалата част от лицето издаваха нежност и любопитство; качества, които рядко бе забелязвала у мъж. Той ѝ се усмихна и тя усети тръпка на радост; погледът му бе открито обезоръжаващ. За момент тя задържа погледа му.

Зад тях Брандфийлд обяви вечерята и тя погледна настрани, необяснимо защо притеснена.

Влязоха в трапезарията. Беше им сервирано в двата края на масата и щеше да е все едно да си подвикват от двата края на коридора. Дояждаха основното, когато Джон взе чинията и приборите и седна близо до нея.

— Много се извинявам — рече той. — Само че е грозно да се крещи. Извинете ме, Брандфийлд.

Обърна се към иконома. Брандфийлд се поклони вдървено. Навън се бе смрачило, но продължаваше да е много горещо. Пламъците на свещите трептяха на лекия ветрец.

— Лорд Кавендиш се прибира утре, нали? — попита той.

— Да, утре следобед.

— Скоро трябва да си тръгвам — заяви той. — Не искам да преча на семейството ви.

Октавия с изненада усети остър, неочакван прилив на разочарование; вдигна поглед от чинията.

— Да тръгвате ли? — попита тя. — Накъде?

— Още не съм решил.

Тя се почувства наранена, съвсем като дете, и болката я учуди със своята сила и настойчивост. Искаше ѝ се да го задържи тук, на масата. В същия момент осъзна, че не може да каже онова, което иска.

— Сигурна съм, че Уилям ще иска да се видите — отвърна тя. — Ще остане неприятно изненадан, че си тръгвате, без да е поговорил с вас. — Хващаше се за сламка; нямаше никаква представа дали Уилям ще има желание да се види с Гулд.

— Да, разбира се — отвърна любезно Джон. — Трябва да му благодаря за гостоприемството.

— В края на месеца провеждаме летен фестивал — уведоми го тя. — Трябва да го видите. Той е нещо като... подобно е на фестивал по случай прибирането на реколтата, но в Ръдърфорд винаги се организира парти преди началото на лова. Всъщност... Ще ви хареса... — Прозвуча като молба; тя я долови в гласа си и спря рязко.

Поседяха в мълчание. Тя измести поглед от масата към прозорците, докато си вееше със салфетката.

— Искам да изляза в градината — заяви тя. Изправи се, а Брандфийлд отвори вратата. Влязоха в дневната, където френските прозорци вече бяха затворени. Последва комично подтичане на прислужници, докато лакеите се сблъскаха, за да ги отворят. Когато излязоха на терасата, ги лъхна горещината на камъните. Тя махна на Брандфийлд, за да го освободи.

— Ще повървим, в момента не искаме нищо — заяви тя. Брандфийлд се прибра в къщата.

Стигнаха до стъпалата пред къщата, след това минаха през градината. Сега вече мракът се беше спуснал и Джон я виждаше като проблясък от мека тъкан и изпънати рамене, шия и извърнато настрани лице.

Тя усещаше всяко негово движение, но така и не го погледна, дори когато попита:

— Мислите ли, че съм затворничка тук?

— Затворничка ли?

— Затворена за света. За местата, до които пътувате, за хората, които познавате.

— Ни най-малко. Вие познавате много хора. Пътували сте. А Ръдърфорд е истински малък свят.

— Нищо особено — отвърна тя — в сравнение с други. Има големи къщи и по-гръмки титли. Ние не сме чак толкова внушителни.

— Моля да ме извините, но съм на друго мнение.

— Така е. И вие го знаете. Виждали ли сте Уентуърт Удхаус?

Уентуърт Удхаус се намираше на шейсет и пет километра оттук.

— Да, виждал съм го.

— Персоналът в къщата се състои от шейсет човека. Имението навън ползва повече от триста.

— И си имат тигър.

Тя се обърна към него.

— Моля?

— Лакей^[1]. Момче в ливрея, което кара каретата. Така беше преди. Не знам дали е все още там. Сигурно си имат един Армитидж, който се оплаква, че конюшните са превърнати в гаражи за автомобили. Може дори тигърът да е станал механик.

Бяха излезли на малка, оградена със зид част от терасата, където издължено езеро бе заобиколено от веранда в италиански стил. Тя седна и се загледа във водата. Той застана наблизо; почти нямаше място да седнат двама.

— Не познавам нищо друго — прошепна тя. — Аз бях дъщерята. Сега съм съпругата. Просто се прехвърлих от един протекторат в друг. Аз съм вещ.

— Това изобщо не е истина.

— Тогава съм напълно бездеен човек.

— Вие сте създала прекрасен дом. Сплотили сте едно семейство. Това е повече от най-обикновен бездеен човек. Това е истинско.

— Нима? — попита тя. — Гледам какво правят хората — дори момичетата, които чистят стаите; чета такива книги и аз... аз копнея да изляза, да направя нещо. Да издоя крава. Да поправа път. Да изкопая ров. — Той избухна в смях, а тя се усмихна. — Това е самата истина. Дори нещо простичко като... иска ми се да се погрижа за тревата, например. Само че това не е занимание за мен. Мога да бера цветя.

Мога да определя къде да бъдат насадени. Само че не мога да работя. Не мога да свърша нищо стойностно.

— Вие самата притежавате великолепни качества.

— Нима? — отвърна тя. — Шарлът твърди, че иска да постъпи в школа по изкуства, знаете ли? Тя иска да работи. Уилям се ужасява от подобни неща, подиграва се. Аз обаче разбирам какво има предвид тя. Тя иска да види света, да бъде независима. Ако можеше, би управлявала самолет. Също като Хари.

— Ами вие?

Тя се засмя тихо. Последва мълчание.

— Мисля, че да. Да.

Той се облегна на каменната колона на верандата и сведе поглед към нея.

— Когато дойдох тук, исках да направя толкова много — рече тя. — Татко все ми повтаряше, че нямам талант, нито пък стойност. Бях влюбена в Уилям и си мислех, че той вижда нещо стойностно в мен. — Замълча. — Разбрах обаче, че съм твърде сантиментална. Човек не може да бъде романтик; практичността е над всичко. Всеки има отредена роля, очаквания, които да оправдае. Не можех да се меся в градината, защото тя принадлежи на Марч. Не можех да променя тукашните традиции; Уилям нямаше да позволи. Имах децата си, разбира се, но от мен не се очакваше да им се радвам. Беше наета гледачка. Тя оставаше шокирана, когато сядах на пода на детската стая и си играех с момичетата и Хари. Това не е прието, разбирате ли? Децата ти се довеждат малко преди вечеря и това е всичко. Искаше ми се да ходя за риба с Хари. Това бе причината за страхотен скандал.

— Но защо?

— Защото съм „съпруга на член на парламента“. Разни такива.

— Говорите за Уилям.

— Да. А съпругата на кралски наместник в графството си има определена роля. Не можеш просто да си свалиш обувките и да шляпаш в реката.

Джон се разсмя.

— Струва ми се забавно.

— Да — прошепна тя. — Беше забавно.

— Само че съпругът ви сигурно ви е ценял, уважавал е желанията ви.

— И на мен ми се искаше да вярвам, че е така — призна тя. — Само че съпругът ми, както се оказа, си има свой живот. — В гласа ѝ отново се прокрадна стоманена нотка.

— Като парламентарен съветник, доколкото разбрах.

— Не говоря за това — отвърна тя. Тъмнината ѝ осигуряваше скривалище за тайната, която сега напираше да излезе. Тя извърна леко лице. — Искам да кажа, че той има друг син. Друга жена. В Париж. Познава я от много години. Още отпреди да се оженим. И след това.

Джон остана шокиран, макар и не чак толкова колкото щеше да бъде преди няколко години; беше разбрал, че много английски аристократи си имат любовници. Старият крал имаше няколко; съпругата му дори ги канеше на чай. Според Джон, мъжете с титли, които бяха верни на съпругите си, бяха много малко. В този момент обаче сърцето му се сви заради Октавия, заради онази Октавия, която дори си беше свалила обувките, когато очевидно Уилям Кавендиш си е развявал коня във веселия Париж.

— Не знаех нищо за сина, докато той не пристигна в лондонския ни дом тази пролет и не поиска пари — продължи да разказва Октавия. — Искаше наследство, а Уилям отказа да му го даде. Искаше да е част от семейството и Уилям отказа.

Джон се опитваше да намери правилните думи.

— Сигурно, за да ви защити — успя да изрече най-сетне.

Тя вдигна поглед към него.

— Той е мислел, че може да ни държи отделно — обясни тя. — Само че тези неща не могат да останат разделени. Не могат и да съществуват заедно. — Отново замълча. — Те се променят, Джон — заяви най-сетне тя. — Хората се променят. Времената се променят.

— И... — Градината го притискаше до такава степен, че не му достигаше въздух. Той усещаше болезнено близостта ѝ и желанието си да я докосне. Тя седеше като призрак, толкова мъничка в мрака. — Какво ще правите? — попита той. Стараеше се да не мисли за Уилям Кавендиш, който се правеше на британски дипломат в Париж, докато през всичкото време е имал жена, скрита в някоя от онези апартаменти в стил бел епок. Дяволите да го вземат.

— Не знам как да постъпя с всичко това — призна Октавия. — Съвсем се обърках.

На триста и дващсет километра, в Лондон, Луиза сънуваше майка си и Ръдърфорд.

Мислеше, че е в собствената си стая там: прасковено, розово и кремаво, все цветовете, които сама беше избрала. Седеше в ниското си кресло, само по нощница и имаше чувството, че чака някого — човек, който ѝ беше обещал да е с нея. В огледалото над тоалетката виждаше отражението си и образът бе на много по-стара нейна версия — уморена, може би, отчаяна или просто разочарована.

Надигна се от креслото с огромно усилие и тръгна към масата, за да се огледа на по-светло място. Сведе поглед и видя всичко поставено пред огледалото: сребърните четки за коса, шишенцата от рязано стъкло пълни с парфюм, малкия бележник с копринени корици, който носеше на първите танци. Имаше и чиния „Ройъл Устършър“, в която понякога оставяше пръстените си. Видя познатата издължена форма, но в средата бе поставена картичка, която не бе виждала досега. Видя ръката си, почти безплътна да се протяга към картичката и да я взема. Морис Фредерик, пишеше с елегантни букви. С кристална яснота се досети, че човекът, когото чакаше беше Морис, но той никога нямаше да дойде. Той просто бе оставил картичката си, както се прави с най-обикновен познат.

Ужасяващо чувство на самота, каквото не бе изпитвала никога, неочаквано разкъса мечтите. Усети, че това е състояние на ума, от което никога няма да се възстанови; под нея, в къщата, чу стъпки и гласове, но разбра, че никога повече няма да може да се присъедини към тях. В нещо като бездънна паника, която може да породи единствено кошмар, тя се втурна към прозореца, дръпна завесите и погледна надолу. На терасата на Ръдърфорд беше застанал самият Морис. Вглеждаше се внимателно във всеки прозорец, прокарваше ръка по всяка ключалка и рамка, сякаш искаше да влезе.

След като опита всичките, се върна отново под прозореца ѝ и тогава вдигна глава. Тя го повика. Опита се да му даде сигнал да отиде при входната врата и да натисне звънеца. Той изглежда не я разбра. Само вдигна ръка, тъжно, обърна се и си тръгна. След миг изчезна.

Луиза се изтръгна от съня, обзета от ужас.

Стана от леглото и отиде до прозореца си в къщата в Лондон и погледна към улицата. Всичко си беше нормално; настъпваше утрото.

Морис, разбира се, не беше там. Не беше вдигнал глава към нея, нито пък се обърна настрани. Въпреки това я обзе странното чувство, че е бил долу по някое време през нощта, наблюдавал е къщата, пазел я е като страж или се е опитвал да влезе през заключените прозорци и врати, също както в съня.

Разтреперана, тя се върна при леглото и приседна на ръба.

Мислеше единствено за чувството на изолация и самота, които сънят ѝ бе донесъл: чувството, че е откъсната от света, който познаваше толкова добре. Запита се какво ли би чувствала, ако нямаше баща, майка, брат или сестра. Запита се какво би било, ако е съвсем сама, ако чака някой или нещо, което може никога да не се случи или желание, което никога няма да се сбъдне.

Очите ѝ се напълниха със сълзи. Това беше светът на Морис, осъзна тя. Сам, без семейство и приятели. Какво ли е, помисли си нещастно тя, да се движиш на места, където другите са на групи или семейства, женени или с партньори? Така го виждаше, а сигурно и той, неизбежно, виждаше себе си по същия начин: като вечен самотник.

Легна си отново и се зави.

След малко зарови лице във възглавницата и тихо зашепна името му.

Лятната нощ се спусна над Ръдърфорд, ала мракът не беше пълен. Когато Джон се качи в стаята си, той веднага угаси лампите, съблече се и остана загледан в парка, облян в лунна светлина: празна сцена, едноцветна картина. Легна си на отворени завеси, а светлината нахлуваше в стаята.

Някъде долу в къщата часовник отмери дванайсет удара, след това един. Никога досега не му се беше спало по-малко. Уилям Кавендиш и синът му бяха в Йорк; утре щяха да пристигнат. Представи си как по-възрастният мъж му показва томовете, пазени под ключ в библиотеката. Опита се да си представи как се държи любезно, но така и не се получи. По-вероятно бе да удари дъртака в окото, а след това се прокле. Всичко това не му влизаше в работата, защо изобщо го беше грижа? В браковете беше така; те приемаха собствена форма, във всеки имаше известно напрежение. Запита се дали ще бъде верен на жена за цял живот и се поколеба. Но нали това беше причината,

поради която не се беше оженил. Вярваше в обещанията; след като не можеше да удържи на дадената дума, тогава нямаше да я дава.

Затвори очи. През отворения прозорец чу някъде отдалеч лаят на лисица. Отметна чаршафите; все още бе задушно, горещо. Дълго мисли дали да не се облече и да не си тръгне през нощта, да отиде пеша до малката гара. На какво разстояние беше, на шест, може би на единайсет километра? Нямаше желание да се среща с Уилям Кавендиш. Не искаше да го вижда как застава до Октавия.

Завъртя се на една страна и погледна малкия часовник на нощното шкафче. Два и десет. Тихото тиктакане на махалото започна да го дразни; то отмерваше минутите от живота му. Досега трябваше да си е тръгнал. Трябваше да е заминал. Замисли се за Октавия, застанала вчера на моста, за тъмното вълнено палто, прибрало богатите гънки на нощницата. Спомни си босите й стъпала под полата в онзи първи ден, когато седеше с него в библиотеката. Стисна юмруци, затвори очи и прибягна до стария трик, на който го беше научила майка му, за да заспива: да брой президентите отзад напред. Семейство Гулд не брояха овце нощем; те брояха мъжете от кабинета. Джон започна с Удроу Уилсън и си представи дългото му, ръбато лице. Тафт, Рузвелт... Тафт, Рузвелт, Макинли...

Нямаше смисъл.

Стана, облече халат и отиде до вратата. Щом излезе в коридора, усети огромната къща около себе си като гигантски спящ звяр. Къщата го задушаваше; неочаквано му се прииска да излезе. Тръгна надолу по стълбите и на завоя над просторното антре спря и погледна портрета на Октавия. Беше огромен — не по-малък от три метра на метър и осемдесет — Октавия се издигаше над него в богата сатенена рокля като необикновено въздушно въплъщение на самата себе си — едновременно по-реална и по-неприлична на истинската жена. Той откъсна очи и продължи надолу, пресече антрето и вдигна поглед към високия таван с подпорни греди, подробностите оставаха скрити в мрака. Сигурно трябваше да му се стори величествен, но го потисна. Отправи се към трапезарията и мина през вратата на същата тераса, където двамата с Октавия бяха вървели по-рано, където се бе разхождал той на зазоряване сутринта.

В тъмното седна на една от стените на терасата. Нямаше никакъв смисъл. Не беше дошъл в Англия, за да се влюби в чужда съпруга.

Най-малко в нещастна съпруга. Безгрижна жена, която копнееше за любовно приключение — може би... може би щеше да се позабавлява за няколко седмици, въпреки че небрежното отношение към жените не беше в природата му. Само че сега. Тази противна треска. Така биха казали англичаните: противна. А тя си беше точно такава. Все едно бе поразен, разкрит, изложен и виждаше собствената си кръв, рукнала по камъните под краката. Не искаше чужда съпруга. Не искаше никоя. Той беше пътешественик, свободна душа. Той беше... Отпусна глава в ръце, жест на безпомощност. Нямахше представа какъв е и това бе истината. Вече не знаеше нищо.

Сигурно мина поне час, преди да се качи отново горе. На площадката спря за кратко.

След това, докато сърцето му блъскаше като чук в гърдите, той пристъпи към вратата на Октавия и я отвори.

Трябваше му няколко секунди, докато очите му свикнат със сенките в стаята. Видя леглото с балдахин и дългите завеси в жълто и кремаво; на стените също имаше някакви тапети на фигури. Усети аромата на цветя и мириса на Октавия. Остана неподвижен, запита се дали не се е побъркал напълно, защото никога досега не бе правил подобно нещо, въпреки репутацията си. Имаше чувството, че ще се задуши от собственото си тежко дишане. Заопипва вратата зад себе си. И тогава я видя.

Тя не беше в леглото. Октавия беше седнала до отворения прозорец, скрита край тоалетката и богато украсените огледала; онова, което реши, че е портрет, неочаквано се превърна в жив човек; това беше тя, отпуснала спокойно ръце в скута си, обърната към него.

— Извинявам се — прошепна той. — Много се извинявам.

Тя се изправи. Беше облечена в по-семпла дреха от онази, с която я видя сутринта под палтото; беше сребриста на цвят и шумолеше, сякаш някой шепнеше, докато пристъпваше към него. Спря пред огледалото.

— Ела тук — повика го тя.

Той покорно застана до нея. Видя гъстата ѝ коса, разстлана по гърба.

— Наблюдавах те в градината — промълви. — Стоя там дълго, Джон. За какво мислеше?

— За тръгване — отвърна искрено той.

Протегна се предпазливо към ръката ѝ и неочаквано тя се отпусна в прегръдката му, притисна лице към неговото, не за целувка, просто долепи буза до неговата. Беше плакала; той усети мокрите сълзи.

След това тя изви лице и той я целуна, остана удивен, че отговаря страстно. Топлината ѝ го изненада, бе толкова различна от жената, която си бе мислил, че е, когато я видя отначало, напълно равнодушна и пасивна; тя обаче притежаваше сила и той усети решителност, нужда. Стаена дълбоко, неуголима нужда.

— Не мога да си тръгна — заяви той, вдигна ръката ѝ и целуна дланта, китката. — Не мога да си тръгна без теб.

Тя нежно постави своята ръка под брадичката му, вдигна главата му и го погледна право в очите.

— Тогава вземи ме със себе си — настоя тя.

[1] Tiger (англ.) — освен „тигър“, думата има и по-старото значение на „лакей“. — Б.пр. ↑

ШЕСТА ГЛАВА

Беше един следобед, когато лорд Уилям и Хари пристигнаха с автомобила „Нейпиър“ в Ръдърфорд, направо от Йорк. Докато наблюдаваше от дневната как автомобилът се приближава, Октавия все още държеше писмото на Уилям в ръка; то бе оставено дискретно до чинията ѝ за закуска.

Нямам търпение да се прибера, бе написал той. *Кажу на Джак да докара автомобила.*

Тя видя малките валма дим, когато колата се показа в далечината. Изпъна гръб, приглади косата си с ръка и огледа стаята. Всичко беше синьо този ден: и небето, и китайският порцелан във витрините, и цветовете на делфиниума, синьото и златното на кориците на книгите, фигурите на килима, сините и жълти крайчета на дългите богати завеси, които бяха дръпнати. Тя погледна ръцете си, пръстена, който Уилям ѝ беше подарил. Сини сапфири, сапфирите „Блубърд“ и диаманти на стегната халка над годежния пръстен. Някога танцуваше в тази стая, тръпнеща в очакване Уилям да се прибере. Преди колко години беше това? Осемнайсет, двайсет ли? Танцуваше, теглеше огромната, неудобна дневна рокля, а сапфирите блестяха на ръката ѝ. Тогава наблюдаваше каретата, а когато Уилям най-сетне пристигна, тя изтича на стълбите и го прегърна.

— Недей, недей — беше я прекъснал той мило. — Прислугата, мила. Прислугата.

Тогава стаята беше в червено и златно, натруфена с всевъзможни финтифлюшки до последния ъгъл, върху последното свободно пространство. Добре поне, че промени това, въпреки че Уилям не ѝ позволи да изхвърли повечето мебели.

— Това е столът на баба — протестираше той, докато обикаляха стаите и се опитваха да изберат кое да остане и от кое да се отърват. — Това е на праичо Кентърбъри. За бога, това трябва да остане както си е. — Той се мръщеше. — Не пипай това, Октавия. — И така нататък и така нататък. Беше непреклонен. — Човек има нужда от подобни неща.

— Това ли? — започваше да се моли тя, стиснала в ръце древна, проядена от молци калъфка за възглавница с бродиран гоблен. — Ами това? — Мебел, която не изглеждаше чак толкова стара: „якобински“ бюфет, наполовина от епохата на крал Джордж, наполовина викториански; или пък докосваше с пръсти грубия часовник, чието покритие имитираше злато със змии и херувимчета, вплетени в яростна битка. — Ами това, Уилям? О, моля те, нека модернизираме поне малко. — Той обаче се оказа неотзивчив към желанието ѝ за промяна. Позволи ѝ да промени единствено цветовете и то в съответствие със семейните. Синьо като на сините птици.

Открай време предполагаше, че Ръдърфорд ще си остане какъвто са го направили Бекфорт и Кавендиш, че рано или късно тя ще се приобщи към къщата, докато накрая не се превърне в част от нея. Много се постара, господ ѝ беше свидетел. Понякога успяваше. Веднъж чу Уилям да казва, че Ръдърфорд я е укротил — беше на вечеря преди много време — след това ѝ се усмихна от края на дългата маса по своя снизходителен и покровителствен начин и тя също отвърна с усмивка, както се очакваше от нея. Той го беше казал като комплимент — в това бе напълно сигурна — но предпочиташе Ръдърфорд да я е заредил с енергия или тя да бе заредила имението с енергия — не ставаше въпрос за благосъстоянието му, разбира се. Не говореше и за пристройките и обновленията, нито за новоположените тухли, обновените градини, разширението на голямото антре или на стълбището.

Искаше ѝ се Ръдърфорд да ѝ е позволил да получи онова, за което копнееше — свобода, способността да избира, да създава и командва. Вместо това получи установен ред и традиции. На раменете ѝ падна огромната тежест да се подчинява безропотно на традициите и на съпруг, който се придържаше към статута си, а статусът, както тя бързо научи, трябваше да се превърне в едничка ценност и за нея — трябваше да сплотява семейството и своя малък кръг от близки, както и да се грижи за къщата. Трябваше да се превърне в представител на рода Бекфорт и в сърцето, и в душата си. Да бъде кротка. *Кротка*. Устата ѝ се изви, когато си спомни криворазбрания комплимент. Уилям бе искал кротост открай време. Кротост и ред. Най-вече ред.

Денят, в който положиха основите на парника, Уилям се обърна към нея.

— Баща ми щеше да се възхити.

В гласа му прозвуча нотка, която много приличаше — но не съвсем — на благодарност. Може да беше и облекчение. Облекчението се дължеше на това, че най-сетне е успял да направи промените, от които Ръдърфорд се е нуждаел. Стъклените стени бяха вдигнати, кепенците, макарите и щорите — инсталирани, тръбите за горещ въздух бълваха такава топлина, че дори когато навън имаше сняг, вътре бе приятно и светло. Всички тези безценни неща бяха внесени в Ръдърфорд, защото той се ожени за нея и тъкмо изречението, казано с гордост — „Баща ми щеше да се възхити“ — трябваше да ѝ послужи за благодарност. Тя, разбира се, остана доволна, че Ръдърфорд блестеше в ренесансовата си светлина, радваше се, че съпругът ѝ се надува по смешен и досаден начин, когато обикаляше и оглеждаше великолепното си кралство. Удоволствието да притежаваш. А той притежаваше Ръдърфорд, притежаваше и нея.

През всичките тези години тя бе мечтала за... да, за какво наистина? Неутолимият ѝ копнеж нямаше определена посока, нито форма, не успяваше да му даде дори име.

Сега стана и загледа приближаващия автомобил. Остана на мястото си, нямаше да хукне при него, нито да обвие врата му с ръце. Видя го да слиза и да вдига поглед към къщата; забеляза как Хари се измъква от седалката, висок и строен, приличаше на мъж повече, отколкото по Коледа. Наблюдаваше как двамата тръгват към къщата, Уилям с изражение на раздразнение, Хари с незаинтересована усмивка. Едва когато видя тази усмивка, Октавия усети безпокойство. Веднага позна престорената смелост.

Влезе бавно в голямото антре.

— Мила моя — започна Уилям. Спря пред нея и зачака тя да вдигне лице за целувка, след това, объркан, че не реагира както обикновено, пое ръката ѝ и я поднесе към устните си. — Изглеждаш много добре.

— Благодаря — отвърна тя и протегна ръце към Хари.

Когато притисна буза до бузата на сина си, ѝ хрумна нелеп въпрос. За малко да го попита: „Искаш ли да заминеш за Америка?“ Въпросът се загнезди в мислите ѝ с лекота: тя, заедно с Хари и момичетата се качват на огромен влак „Пупман“, който ще ги отведе в Калифорния или остават в Сан Франциско, или се разхождат по

улиците на Ню Йорк — напълно променени, сякаш са създадени отново и се превръщат в съвършено ново семейство.

Хари се отдръпна. Сякаш прочел мислите ѝ, той не скри любопитството си.

— Тук имало някакъв американец.

— Да — потвърди тя. Запита се дали не се усмихва прекалено широко. Хари я погледна любопитно. — Дано обядът е хубав, мамо. Закуската беше никаква. Татко даде газ от Йорк, сякаш градът гореше.

Отдалечи се, а тя погледна към Уилям. Имаше чувството, че нощта, прекарана с Джон Гулд, се е отпечатала върху нея: сигурно беше очевидно — как не бе забелязала? Усети топлината под кожата и ръцете си. Прииска ѝ се да каже: „Той направи неща, които ти никога не си правил“. Точно така — това бе срамната истина. Искаше да я изрече. Желанието я разкъсваше отвътре. Искаше ѝ се да попита защо Уилям никога не е крещял името ѝ, нито пък е плакал от радост. Джон Гулд беше напълно непознат, а бе плакал, защото се намираше в леглото ѝ. Обзе я непреодолимо желание да изтръгне Уилям от безразличието му. Искаше ѝ се да го запита защо никога не я е обичал с онова заслепение, което заличаваше всичко останало. Мили боже, помисли си възмутено тя, ти прекоси река Стикс. Сега си колкото жива, толкова и мъртва. Искаше ѝ се да се изсмее или да изпищи, или може би и двете. Вместо това сведе поглед към краката си и си пое дъх. И тогава с някакво подобие на безизразно спокойствие, тя вдигна очи към Уилям.

— Искях да се прибера — призна съпругът ѝ. Слугите се бяха подредили в редица зад тях. Госпожа Джослин, поруменяла от удоволствие, беше събрала всички прислужници и лакей и Уилям се обърна към тях. — Радвам се да ви видя всички — рече той. — Хубаво е, че сме отново заедно в Ръдърфорд.

— Не сме всички заедно — отбеляза Октавия. — Луиза и Шарлът ще се приберат след ден или два. Половината ти семейство липсва.

Дори той да остана шокиран — досега тя никога не си беше позволявала да го поправа пред прислугата — Уилям не го показва с нищо. Спря се за частица от секундата и след това се съгласи с нея.

— Тогава скоро ще се съберем — прошепна той. — Съвсем скоро. Да, скоро.

След като обядваха, Октавия се качи в стаята си и остави Уилям да продължи безкрайния словесен спаринг с Хари. Отпрати Амели, влезе в стаята-гардероб и остана вътре, облегната на прозореца, докато чакаше да види Джон Гулд да излиза от библиотеката. От терасата той слезе на поляната и се отправи нанякъде с бърза крачка. Едва на петдесетина метра от къщата спря и се обърна назад, за да погледне право към нейния прозорец. Всеки друг би казал, че се опитва да се скрие от следобедното слънце; за нея обаче, това бе съгласието за споразумение. Усмихна се, изрита обувките си и развърза широкия колан на роклята, като се изви, за да открие копчетата. Имаше намерение след десет минути да мине по същата тази поляна към гората и пътеките, към полята отвъд бърдото.

Чу, че вратата на стаята ѝ се отвори.

— Всичко е наред, Амели; ще се справя сама — провикна се тя. Отговор не последва. Тя грабна халат и надникна в стаята. Там бе застанал Уилям.

— Мислех, че си почиваш — заяви той.

— Излизам на разходка.

Погледна я изненадано.

— Така ли? Тогава ще дойда с теб.

— Няма нужда — отказа тя.

Той пристъпи към прозореца и погледна навън. Изглежда видя Джон, тъй като се обърна.

— Какво мислиш за Гулд? — Тъй като не получи отговор, продължи: — Извинявам се, че е тук. Бях забравил, че съм го поканил. Писмото с потвърждението за посещението му ме чакаше в клуба, когато се върнах от Париж.

— Няма значение — рече тя.

— Струва ми се весел човек.

Тя сви рамене.

— Почти не се виждаме.

Той не обърна внимание на забележката, докато я наблюдаваше напрегнато.

— Октавия — започна той, — трябва да продължим напред заедно. Трябва да продължим напред.

Тя разтвори ръце.

— Аз съм тук.

— Да — отвърна той. — Ти се оттегли, нали?

— Заминах от Лондон, точно така.

Той сведе поглед към краката си, след това си взе стол.

— Не искам да те критикувам, но да оставиш момичетата при приятелки в разгара на сезона...

— А пък ти да заминеш при любовницата си в Париж и да оставиш съпругата си по време на сезона — отвърна тя спокойно. Замълча. — Не че искам да те критикувам.

Забеляза ръцете на Уилям, с разперени върху коленете пръсти, които сякаш го възпираха да стане.

— Заминах, за да сложа край на тази работа с Хелън — отвърна той.

— Трябвало е да я прекратиш преди години.

— Да, така е. — Беше се намръщил, навел глава; най-сетне вдигна поглед. — Дори не знаех, че е бременна, докато детето не се роди — рече той. — Освен това не я бях виждал от много месеци. Дори тогава, тя ми беше надраскала бележка. По онова време беше с друг мъж. Не че... — Замълча, опитваше се да намери правилните думи. — За нея това беше просто неудобство. Момчето беше оставено на гледачка. Предполагам, че онзи човек, Бержерак, дори не е виждал Чарлс, не е знаел за съществуването му. Тя е пазила добре тайната си.

— Зле я е опазила.

— Така излиза — съгласи се той. — Така и не научих цялата история. Независимо дали ще ми повярваш, не съм човекът, на когото Хелън доверява тайните си и никога не съм бил. Просто бях един от многото.

— Каква красива картинка обрисова — срязва го Октавия.

Той не отговори.

Тя все още бе на вратата към стаята-гардероб; облегна се на касата и го погледна.

— Въпреки това си сигурен, че Чарлс е твое дете.

— Вече обсъдихме този въпрос в Лондон, Октавия.

— А, да — възкликна тя. — Хелън те е убедила, че е твой и ти си приел това за истина.

— Не че вярвам. Просто не мога да докажа друго.

Октавия го наблюдава студено известно време.

— Значи си й плащал през последните двайсет години. Позволил си й да те изнудва.

— Плащах й издръжка, защото не можех да оспоря, че съм бащата и защото тя е от семейството. Освен това ми се струваше благородно.

— Благородно ли! — възкликна жена му. — Благородството няма нищо общо с тази работа, Уилям. Плащал си й с тайната надежда да си мълчи.

— Не е честно — отвърна той. — Дори да не е благородно, поне мога да кажа, че не съм постъпил нечестно. Тя не е предявила законен иск към мен.

— Освен да я издържаш цели двайсет години. На това му се казва прецедент.

— Това не е доказателство.

Тя избухна в смях.

— Нима?

— Давал съм й пари. Признавам, че съм имал флирт с нея.

— И ходеше там почти всяка година.

Съпрузите се спогледаха. В гърлото на Октавия забълбука ярост; тя едва успя да задуши избухването си. Сякаш ласките на Джон бяха отключили нещо; всичко, което искаше да каже на Уилям, напираше на устните й; нямаше как да се задържи. Тя се чувстваше свободна; струваше й се, че няма какво да изгуби. Дори имаше чувството, че бракът й е жалък, че се разпада, щом помислеше за преживяното през нощта; Нямаше представа защо е търпяла толкова дълго. Едва не се врътна на пети, за да хукне след Джон през поляната. Потисна импулса, доколкото можа, ала истината беше, че щом видя Уилям и чу отвратителното му признание за Хелън — грозно, мръсно, непоносимо, наред изкуствения блясък на Париж, цялата многогодишна лъжа, — не можа да издържи.

— Кажи ми истината — настоя тя. — Не е възможно да си ходил да я виждаш всяка година и нищо да не се е случило между вас.

Уилям се ококори. След това се овладя, но не беше достатъчно бърз. Тя съзря истината, сякаш сама бе станала свидетел на сцена между тях.

— Бил си с нея и след като сме се оженили — натърти тя. — Не отричай.

— Ходех в Париж по поръчка на Форин Офис. Много добре знаеш. Не съм ходил, за да се виждам с Хелън.

— Само че си се виждал с нея, докато си бил там — настоя тя. — Били сте любовници.

— Ами... — Така и не успя да отрече. Забоде поглед в пода. В първия момент се почувства като победител, защото бе права.

— Колко често? — попита тя.

— Октавия, беше преди много години.

— Колко често? Всяка година ли?

— Не, не...

— Дори сега?

Той скочи.

— Не.

— Колко често?

Той махна отчаяно с ръка.

— Може би... Не си спомням... — Отпусна рамене. — Може би през първите пет години, нещо такова.

Октавия го погледна. За миг усети цялото напрежение, което бе таила в себе си години наред. Най-сетне намери сили да заговори и гласът ѝ прозвуча като лед.

— И си я канил тук — повиши глас тя. — Странно, че не е водела момчето със себе си.

— Тя сама се канеше — промълви Уилям.

— Ти обаче не направи нищо, за да я откажеш.

— Нищо не е в състояние да отблъсне Хелън — отвърна разпалено той. — Много добре знаеш, че е така. Тя е дървена глава.

— Можеше да намериш начин, за да не допуснеш да бъде унижавана.

Той я погледна, след това вдигна ръка към челото си.

— Да — призна той. — Можех да направя нещо по-добро. Не се справих.

— Позволил си тя да спи под покрива ни, в лондонската ни къща, след като си знаел, че ти е била любовница... че все още ти е любовница...

— Тя не ми беше любовница за дълго.

— Откъде да знам? — попита тя. — Как мога да приема думата ти?

— Защото говоря истината, Октавия.

Бяха застанали съвсем близо един до друг, без да откъсват очи.

— Думата ти не означава нищо за мен — отвърна тихо Октавия.

Сякаш го удари. Той отстъпи назад и стисна облегалката на стола.

Тя остана на мястото си. Изправи се, но вече не се подпираше на нищо.

— Каквото и да си казал или да не си казал на Хелън, каквото и да си направил или да не си, тя очевидно е казала на сина си, че ти си бащата, а ти не си в състояние да докажеш, че това е лъжа.

Последва дълго мълчание. Уилям се беше изчервил силно и наблюдаваше жена си с ужас. Тя го гледаше високомерно. Това не беше жената, която той познаваше, която щеше да плаче и да приеме казаното от него, вместо да го оспорва.

— Какво си обещал на Чарлс? — попита тя.

— Абсолютно нищо.

— Не си обещал да го признаеш, не си му обещал нито пари, нито подаръци.

— Абсолютно нищо.

— Той прие ли го?

— Не знам какво е приел. Той не живее у дома си, а в Лондон. Не знам къде е.

— Не е ли близък с майка си?

— Не знам.

— Виждал си се с Хелън, предполагам и си я питал.

— Да — отвърна той. — Тя не ми казва нищо. За нея съм недостоен дори за презрение.

— Е — отвърна студено Октавия, — очевидно по този въпрос сме единодушни.

Уилям поклати глава.

— Октавия, моля те...

— Ти си бил нечестен към мен през целия ни брачен живот — отвърна тя. — Не вярвам въпросът за Чарлс да заглъхне просто така. Момчето е опасно, защото е било отхвърлено.

— Майка му е напълнила главата му с глупости — опита се да спори Уилям. — Заредила го е с очаквания, които миналото ѝ не позволява да бъдат изпълнени. Сега годините я смазват, любовниците

й намаляват, стават все по-редки и тя разправя на момчето, че трябва да очаква наследство от мен, след като ме е правила на глупак години наред.

— Направила е на глупаци и двама ни — заяви Октавия.

Уилям се намръщи.

— Да — призна той. — Така е. Тя е най-опасната жена на този свят.

Октавия извърна поглед към прозореца.

— Трябва да изляза — прошепна тя.

Уилям пристъпи към нея и заговори тихо.

— Октавия, мисля, че е несправедливо да ме наказваш за нещо, което се е случило толкова отдавна. — Тя не отговори; гледаше през прозореца към обраслия с дървета хълм. — Ако не можеш да ми простиш заради мен самия, то направи го заради децата.

Тя го погледна отново.

— Значи се опитваш да въвлечеш и децата, така ли? Искаш го заради себе си, за да имаш спокойствие в дома си. Този въпрос няма нищо общо с децата.

— Напротив, има — възрази той. — Отблъснах Чарлс заради сина си. Заради нашия син.

— Защищаваш позицията си на власт.

— Защищавам Хари.

— Не, Уилям. Ти отблъскваш сина на Хелън, за да защитиш себе си, опитваш се да заличиш и него, и майка му.

— Нали тъкмо това искаш? — попита Уилям.

Тя му отправи напрегната, иронична усмивка.

— Да — рече тя. — Много ми се иска да можеше всичко това да бъде заличено.

— Тогава...

— Само че не може — добави тя.

— И ти ще позволиш това да застане между нас до края на живота ни, така ли? Да съсипе атмосферата в този дом, да се отдалечиш от мен.

Тя се разсмя.

— Аз ли съм съсипала атмосферата? — попита тя, неспособна да повярва на чутото. Вдигна и двете си ръце и жестът го накара да се закове на място. — Ще бъда пределно ясна, Уилям — рече тя. —

Съвсем не те наказвам, както твърдиш, заради нещо, което се е случило отдавна. Известно ми е, че си имал и други жени, преди да се запознаем. Бях приела, че преди да се оженим достатъчно си се забавлявал, макар ти да не направи нищо, за да заслужиш доверието ми в това отношение. Реших, че ме защитаваш. Нямам никакво намерение да те наказвам за живота ти преди.

— Октавия... — започна той.

— Не съм приключила — прекъсна го тя. — Не че не мога да ти простя, че си направил син, ако наистина е така, въпреки че ще ми бъде трудно да простя. — Тя замълча. — Онова, което не разбирам, Уилям, което няма да разбере и не мога да простя, е, че никога не си ми казал истината. Още по-лошо е, че ме караше да приемам онази жена като част от семейството, макар да знаеше, че никак не я харесвам.

— Просто не знаех какво да направя — призна той.

— Позволил си да те водят за носа.

— Да.

— С надеждата всичко да се нареди от само себе си.

— Може би.

Той наведе глава и тя разбра, че му е много трудно да признае слабостта си. В миналото, подобно признание щеше да разтопи сърцето ѝ. Сега за момент изпита само съжаление. Изчака моментът да отмине и усети крещяща нужда да излезе от стаята, да е далече, да не го вижда, да остане с Джон.

— Имах достатъчно време да мисля, докато те нямаше — заяви спокойно тя. — Реших да направя промени.

Отначало ѝ се стори, че не я е чул, след това се намръщи разсеяно.

— Промени ли? Какви промени?

— Утре заминавам за Блесингтън с Джон Гулд. Там ще се срещна с Фероу. Искам да построя нови къщи.

— Фероу ли? — повтори Уилям. — Фероу е управителят. Той няма нищо общо с къщите.

— Ще строя зад предачниците.

— *Ти* ли ще строиш?

— На хълма ще бъдат вдигнати сто нови къщи; когато са готови, ще съборя къщите на Таун Роу и ще ги построя с прилични санитарни възли.

Уилям я наблюдаваше, сякаш неочаквано ѝ бяха поникнали две глави.

— Но ти нямаш пари — заяви той.

— Точно така — отвърна тя. — Ти обаче ще ми отвориш сметка и аз ще бъда единствената, която има право да подписва.

— Няма да направя подобно нещо.

Тя изглежда не го чу.

— Докато те нямаше — продължи тя, — ми се наложи да поднеса съболезнованията си на една от прислужниците, чиято сестра почина от дифтерит. В града заразата е пламнала. Не мога да допусна да се случи отново.

— И защо реши, че къщите на фабриката са причинили дифтерита?

Тя го погледна студено.

— Не ми се противопоставяй, Уилям — срязва го тя. — Вече съм взела решение.

— Парите не са мои, не мога да ти ги дам просто така. — Да не забравяме борда...

— Ти управляваш борда, така че не мисли, че съм чак толкова глупава, че да не го знам — заяви тя.

— И ти... ти си уредила това?

— Утре имам среща с Фероу.

— Тогава идвам с теб.

— Джон Гулд ще дойде с мен. Ако желаш, можеш да ни придружиш.

По лицето на Уилям премина гняв и той направи неприкрит опит да се овладее.

— След като си толкова решителна, двамата ще отидем в Блесингтън. Сама ще видиш, че идеята ти е необмислена — заяви бавно той. — А що се отнася до Гулд, ако все още има намерение да се включва във въпроси, които не му влизат в работата, тогава да дойде с нас.

През деня госпожа Джослин си отделяше един час, който прекарваше в стаята си и този час бе в края на обяда. Обикновено вратата ѝ бе оставена отворена, така че дори когато краката ѝ си

почиваха, тя виждаше какво правят прислужниците, но този следобед беше различен. След като нахока няколко от прислужниците, тъй като намери прах по касата на вратата към дневната, тя се шмугна по коридора и се затвори, но преди това предупреди да не я безпокоят.

Щом затвори вратата, Естер Джослин се отпусна на колене и започна да се моли. Преплете пръсти пред себе си, сведе глава и затвори очи. Черният часовник над нея тиктакаше, тя притисна пръсти към клепачите и зашепна любимия си религиозен текст от Екlesiаст, който повтаряше многократно пред персонала: *Всичко що намери ръката ти да прави според силата ти, направи го; Защото няма ни работа, ни замисъл, ни знание, ни мъдрост в гроба.*

— Ни знание, ни мъдрост — изрече монотонно тя. — Ни работа, ни замисъл...

Отвори очи и погледна нагоре. През последните два дена не мислеше за работа, а за удоволствие. Мислеше за удоволствие и за ужасните последици от него и как тя, Естер Джослин, може да се окаже отмъстителен дух.

Много отдавна, на едно далечно място, един неделен следобед, тя бе видяла ангели. Тогава сигурно беше на четири-пет години и родителите ѝ я заведоха до Хънслет Мур, повлякоха я заедно със стотици тътрещи се крака сред лапавицата и дъжда. Чу панаира отдалече като зашеметяваща вълна от музика, а после, когато минаха през портите, баща ѝ я качи на раменете си. Той ѝ прочете надписите — „Галерия по изящни изкуства на дебели дами“ и „Ориенталски танцьорки от харема“, — докато тълпата мърмореше при шокиращия вид на кремави и розови чорапи, на жената с огромно кръгло лице и рокля с безброй гънки и волани, която ги зяпаше. Естер помнеше не толкова дебелиотата ѝ, колкото цвета ѝ: червена уста и черни очи, тънка светла коса и натруфена — макар и мръсна карирана рокля със зелени панделки, които опасваха огромната ѝ гръд.

Майка ѝ ги поведе по пътеките през галериите за стрелба, към въртележката от гравирано дърво, а след това до каруцата със завеса отзад, на която бяха нарисувани планини. Там актьорите представяха библейски сцени и Ной излезе последен, повел две кучета на сребърни верижки, а на ръката му гукаха два обучени гълъба. Накрая ангелите се спуснаха отвисоко, от покрива. Естер вече я бяха пуснали долу и тя седеше сред множеството крака, под каруцата, където бе видяла

пайетите да се сипят от дрехите на ангелите и да се разпиляват по мократа трева.

Когато влязоха в кабинката на кралицата с парашута вече се беше стъмнило. Имаше балон от сив брезент, а под него се виждаше квадратна кошница, а в нея влезе мъж с капитанска шапка, последван от момче и жена с високи ботуши и зелен градски костюм. Когато балонът се издигна във въздуха, жената размаха знаме и Естер наблюдаваше как знамето се смаява, докато балонът не се скри в ниския облак. Дъждът заваля по-силно, въздухът беше наелектризиран, тъй като навсякъде бяха запалени факли, а от облака се спусна кралицата с парашута, въздухът издуваше набраната пола, малкото знаме се вееше.

На път към къщи ангелите, които се носеха над Ной, и парашутистката в зеления костюм се сляха в представите на Естер, докато ангелите не започнаха да се спускат с парашути и тя сънува кучета на сребърни верижки, които се носеха в небето, а пайетите на ангелите падаха със смъртоносен тътен, удряха се в земята, търкаляха се също като кошницата на балона, която спря в самия край на панаира.

На нея толкова много ѝ се искаше да е нарисуван ангел и известно време мечтаеше как ще избяга от досадния магазин, който баща ѝ държеше, и ще отиде да живее в панаира и ще обикаля с него страната. Бе готова на мига да се качи в кошницата на балона и да се носи в небето, да размахва ангелски крила вместо знаме и да се спуска сред буря от светкавици, обгърната от слава.

Когато стана на четиринайсет, бизнесът на баща ѝ западаше. Успя да даде на Естер пари, за да си купи униформа и да започне работа. Известно време се труди в огромна къща в Дюсбъри, собственикът беше търговец на въглища и къщата вонеше на въглищен прах, но след година си намери работа като компаньонка и икономка на вдовицата на викария. Възрастната дама можеше да си позволи само една прислужница и по щастлива случайност, Естер постъпи при нея. Беше длъжна да облича семпла рокля; жената нямаше деца и се отнасяше към нея като към своя дъщеря. Тук за пръв път сложи ключовете от къщата на кръста: и за външните врати, и за килера, и за портата на градината.

Никога не излизаше, освен да отиде на църква. Единствено, когато коленичеше в църквата и запяваше химн, изпитваше нещо; тръпка, която наподобяваше въодушевляването от детството си, както когато видя жената с парашута и ангелите, обсипани в пайети. Сърцето ѝ се извисяваше и тя стъпваше отново на земята едва когато краката ѝ в яки обувки докоснеха паважа пред църквата след края на службата.

Естер Джослин беше на четирийсет, когато дойде в Ръдърфорд. Нямаше семейство, родителите ѝ бяха починали отдавна, а единственият ѝ брат бе заминал за Канада. Тя постъпи в къщата — лорд Уилям все още не бе женен, нищо че беше на средна възраст — и веднага се превърна в незаменима част от домакинството. В онези дни лорд Уилям изглежда пазеше усмивките си само за нея; изглежда беше самотен в Ръдърфорд. Знаеше, че ходи във Франция, и се носеше слух, че там си има жена, но тя не можеше да повярва. Той беше твърде добър за подобно нещо. Къщата не му създаваше никакви грижи, поне от мига, в който тя постъпи на работа; наемането на слуги, уреждането на вечери и лов, всичко необходимо за кухнята вече не висеше на неговата глава. Нямаше причина да бяга.

Тя преживя страхотен шок, когато той ѝ съобщи, че ще се жени.

Една сутрин, както обикновено след закуска, я повика в библиотеката; тя застана пред него с молив и лист, готова да запише всеки ангажимент или промяна в менюто. Преди два дена бе организирана изключително успешна вечеря с дванайсет гости и сега бе готова да приеме обичайните му комплименти. Той вдигна поглед от бюрото, щом тя влезе.

— Госпожо Джослин — започна той. Посочи стола. — Заповядайте, седнете.

Тя остана шокирана, защото никога не сядаше. Той ѝ се усмихна широко и изчака тя да се настани.

— Надявам се помните гостите ни — попита той. — Онези, които ни посетиха наскоро.

— Да, разбира се...

— А госпожица Беърнсуик?

Госпожица Беърнсуик. Крехката красавица, която — поне така ѝ казаха — прислужницата трябвало да увещава почти половин час, за да я накара да си свали палтото в стаята. Огромни очи, потръпващи ръце. Брадфийлд донесе, че не била казала и дума по време на

вечерята. Естер се възхищаваше на лорд Кавендиш, задето я е съжалил, защото сега госпожицата отговаряла съвсем сама за фабриките в Блесингтън.

— Да, разбира се — отвърна Естер. — Горкото дете.

Уилям Кавендиш изви вежда. Сведе очи над бюрото и започна да подрежда документите.

— Да, наистина... трудно положение.

Тя зачака да премине очевидното му смущение. Да не би прислужниците да се бяха провалили в нещо? Да не би малката Беърнсуик да се е оплакала? Не е възможно. Тя изглеждаше предразположена към туберкулоза; приличаше на човек, държан затворен през целия си живот. Може би лорд Уилям чувстваше някаква отговорност към нея, беше си казала Естер; все пак, отговорността за подобна дейност като тази, с която се бе занимавал бащата на момичето, бе голяма и можеше да се спори, че Блесингтън е почти съсед. Беше много мило, че негова светлост бе поканил търговци в дома си, но тя не се съмняваше, че това е просто еднократен жест.

— Очаквам госпожица Беърнсуик да дойде отново — рече Уилям и най-сетне срещна погледа ѝ. — Очаквам да дойде съвсем скоро.

Естер се намръщи. Това бе много неприятно, защото тя планиреше да изчисти основно гостните. Беше ноември и тя искаше всичко да бъде свършено за Коледа. Освен това лорд Уилям канеше единствено господата да отседат тук през есента; той се интересуваше единствено от лов и забраняваше съпругите да придружават половинките си. Ръдърфорд бе известен, какъвто бе студен и неприветлив, като мъжки дом.

Естер Джослин се наслаждаваше на тази репутация. В неподдържаното голямо антре и тюдорските стаи на горния етаж, тя бе доминиращото — и през повечето месеци през годината, единственото женско присъствие, освен прислужниците. Тайно си представяше, че е почти съпруга на лорд Уилям — или поне жената в дома. Тя го боготвореше с тиха преданост, която не ѝ позволяваше да критикува дори един негов жест; тя принадлежеше на него и на Ръдърфорд и беше убедена, че това положение никога няма да се промени, че двамата ще живеят заедно.

Уилям се изправи зад бюрото; тя го погледна недоумяващо.

— С госпожица Беърнсуик ще се женим — заяви той. — Следващия месец в Лондон. Надявам се да ни поздравиш, Естер.

За пръв се обръщаше към нея с малкото ѝ име. Това бе единствената ѝ мисъл, докато слизаше по стълбите. Не помнеше какво му е отговорила, надяваше се да е казала нужните любезни думи. Само че не помнеше. Помнеше единствено непривичния за него блясък в очите на Уилям и разбра, че той е... Канеше се да каже „щастлив“, ала това не беше щастие. Беше постижение. В него нямаше романтика, стигна до такова заключение; познаваше го много добре и знаеше, че е точно така. Той обаче бе много доволен. Спря на завоя на стълбището, след зелената врата и си пое дълбоко въздух при мисълта, че ще се налага да търпи красивата госпожица Беърнсуик, която приличаше на пиле и сигурно щеше да се наложи да я учи как се управлява Ръдърфорд.

Тя отиде в кухнята и даде на готвачката менютата за деня, а след това мина през пералното помещение и килерите. Все още не осъзнаваше къде се намира, докато не видя господин Брадфийлд в килера на иконома. Той почистваше внимателно сребърните прибори, тъй като нямаше доверие на кухненската прислужница. Беше застанал с гръб към вратата, а раменете му бяха превити по познатия начин.

— Той ще се жени — заяви замаяно тя най-сетне.

Брадфийлд се обърна, погледна я и кимна отсечено.

— Значи ти е казал.

— Ти знаеше ли?

— Чух от *тях* — заяви той. — Брат ми работи в Блесингтън. Тя се е разприказвала. Той нищо не ми е казал.

Двамата закимаха конспиративно; от този момент насетне я наричаха *тя*. Не беше нито госпожица Беърнсуик, нито лейди Кавендиш след брака, ами *тя*. *Тя* обърна колата, *тя* идваше като външен човек. *Тя* беше малката уплашена жена, която както се оказа — доста бързо и за разочарование на госпожа Джослин — си имаше собствено мнение.

И въпреки че Естер Джослин не проговори пред жива душа, новата ѝ господарка беше онази *тя*, която ѝ отне лорд Уилям.

Естер Джослин се отпусна на пети, все още притиснала ръце към гърдите си.

Вдигна поглед към полицата над камината и двете пойни птички под извития им стъклен покров. Две малки сини птички, кацнали на клон, завинаги обърнати една към друга. Това ѝ подари лорд Уилям по случай сватбата си и заяви, че се надява тя да приеме благосклонно двете сини птици на Бекфорт и те да ѝ напомнят за господаря и господарката. А тя винаги се отъждествяваше с по-малката от двете птици. Представяше си, че с този подарък той дискретно е пресъздал техните отношения: седнали един до друг, погледнали настрани, застинали завинаги в приятно единение.

Естер Джослин се изправи бавно.

Известно време се оглежда, първо спря очи на птиците, след това на религиозните текстове, които бе бродирала сама, сега поставени в рамки и закачени на стената. Тя погледна образа на Елисей и сина на сунамката, библейска илюстрация, която бе купила на ежегодния си празник. Тя мисли за лорд Уилям в деня, когато той ѝ съобщи за годежа си; за раждането на децата; за тихия и предсказуем начин, по който течеше животът в Ръдърфорд Парк. Замисли се над задължението си да го поддържа. А също и че удоволствието от рисуваните ангели и летене в облаците бе празно и преходно. Нарисуваните ангели падаха — в това също имаше удоволствие. Онова си беше представление; театър; илюзия, при това опасна. Неин дълг беше да защитава тази къща от изкушения; да я опази от зова на дявола. А най-важното ѝ задължение беше да защитава Уилям Кавендиш.

Рано тази сутрин, тя отиде в библиотеката, за да се увери, че всичко си е на мястото, преди лорд Уилям да се върне. Остана там за малко, прокара пръсти по кориците на книгите, извади кърпичка от джоба си и лъсна бюрото и стола, така че да заблестят още повече. Върна се в голямото антре малко преди прислужниците да влязат, за да изметат стаите и вдигна поглед към портрета на Октавия, рисуван от Сингър Сарджънт.

В същия момент някакво движение в галерията над нея привлече погледа ѝ.

В шест сутринта, в сенките на лятното утро, тя видя Октавия Кавендиш да пристъпва бавно по горния коридор. Забеляза как се

озърна през рамо, чу да се отваря друга врата; след малко се появи Джон Гулд. Той каза нещо на Октавия Кавендиш и я стисна за китката. След това я целуна.

Естер се притисна към вратата на библиотеката.

А тя цял ден си мисли за времето, когато бе на четири, лежеше в мократа от дъжда трева и наблюдаваше как пайетите падат през пролуките на дървената сцена и осъзна, че всеки ангел има глинени крака.

Луиза седеше под сянката на едно дърво в парка Кенсингтън. Прочете писмото от баща си още веднъж; в него беше записал часовете, в които имаше подходящ влак за връщането ѝ в Ръдърфорд; съобщаваше ѝ, че ще доведат Шарлът от Брайтън, където беше прекарала лятото с приятели на семейство Станингфийлд. Нарездаше ѝ да се върне отново, че било много важно семейството да си е у дома. Тя сгъна внимателно листа и го пхна обратно в плика, след това зарея поглед над водата към Хайд Парк.

Днес беше взела Флорънс, но я накара да се закълне да пази тайна.

— Трябва да се срещна с Морис Фредерик — призна пред нея предишната вечер.

Флорънс се ококори.

— Разумно ли е?

— Моля те, не ме питай — отвърна Луиза. — Искам да излезеш с мен и да ме оставиш за четвърт час. Не те моля за нещо повече.

Флорънс я смяташе за приятелка. През последните две седмици Луиза се беше променила; не беше буйна и своенравна както обикновено. Слънчевият ѝ характер бе заменен от раздразнителност и вълнение. Говореше по-малко, но възразяваше непрекъснато.

Отказваше да пътува заедно със семейството и се измъкваше под предлог, че не се чувства добре. Независимо от всичко, Флорънс бе убедена, че Луиза е излизала сама, макар да твърдеше, че не се чувства добре; дори готвачката намекна на няколко пъти как Луиза не била обядвала и не е била у дома за чая. Силно разтревожена, тя стисна ръката на Луиза.

— Няма ли да ми кажеш какво става? — попита тя. — Можеш да ми имаш доверие.

Луиза прехапа устни.

— Не мога.

— Въпросният господин Фредерик те прави нещастна, очевидно е.

Последва дълго мълчание.

— Той се връща във Франция.

— Нима?

— Страхува се, че ще има война. Каза, че трябва да замине, защото искал да види майка си. Тя била сама.

— Сама ли? — повтори Флорънс. — Няма ли друго семейство?

— Не — поклати глава Луиза и стисна силно ръката на приятелката си. — Трябва да се сбогувам — прошепна тя. — Татко иска да се прибера, а Морис си заминава. Няма да имам друг шанс. Той си заминава вдругиден.

Флорънс въздъхна.

— Може да се поразходя и да погледна новата статуя в парка. На Питър Пан е.

Луиза се усмихна и я целуна.

— Благодаря ти — въздъхна тя.

— Но... — Флорънс замълча. — Много внимавай, мила. Нали ще внимаваш?

— Да, разбира се — обеща Луиза. — Разбира се.

В парка имаше малка будка за чай; Луиза я виждаше ясно. Между дърветата наблюдаваше как Флорънс се отдалечава бавно, спря край парапета на реката, а след това се обърна. Луиза вдигна ръка. Забеляза, че приятелката ѝ се кани да седне и да поръча нещо. Вдигна чадъра си и го насочи към Луиза, сякаш искаше да подчертае, че докато е наблизо, ще прояви дискретност и ще предостави известно усамотение на приятелката си.

Морис пристигна точно в три. Далечният часовник биеше. Докато се приближаваше, тя си помисли, колко спокоен изглежда, владееше се до съвършенство. Възхищаваше му се за това качество. Той докосна шапката си и седна до нея. Поседяха така почти цяла

минута, без да проговорят, докато най-сетне той се обърна и я погледна.

— Много се извинявам, че става така — промълви той.

— Вината не е твоя.

Той поклати глава.

— Напротив, всичко това е по моя вина — настоя той.

— И заради двамата е — отвърна тя. — Не е ли истина? — Макар че беше решила да се държи, Луиза се разплака. Струваше ѝ се, че цялото ѝ тяло ще се пръсне от нещастие, че не може да диша. Когато видя, че е сломена, той пое безмълвно ръката ѝ.

— Трябва ли да заминаваш? — попита тя. — Не можеш ли да дойдеш с мен и да се срещнеш с родителите ми, преди да заминеш?

— Няма смисъл — отвърна той. — Те ще ме презрат, задето те познавам.

— Не е вярно — взмути се тя. — Ще ги накарам да те харесат.

Той се намръщи.

— Луиза — пришепна, — не знам какво ни е подготвило бъдещето. След няколко дена запасните войници ще бъдат призовани...

— Не — прекъсна го тя. — Не и ако си в Англия заедно с мен.

Сега вече той стисна ръката ѝ между своите.

— Мила, ако моята страна е във война, трябва да се бия. Не мога да се крия тук.

— Но ти имаш работа в посолството. Не е възможно да те принуждават да заминеш. — Тя извърна поглед настрани и бръкна в чантичката си, за да извади кърпичка. — Татко все ще успее да направи нещо. Ще разговаря с някого.

Бегла усмивка плъзна по лицето му.

— Вярата ти в него е очарователна, но дори баща ти няма влияние над френски гражданин.

— Сега ми се присмиваш.

— Ни най-малко, ни най-малко. Ти си невинна душа, мила. Тъкмо това харесвам у теб.

Тя го погледна.

— Не разбирам защо трябва да има война. Какво общо има тази война с Франция? Какво общо има с нас? — Тя си пое хриплива глътка въздух. Той вдигна ръката ѝ и я целуна. — Можем... — Тя спря

нервно. — Никога не сме оставали насаме. Не и истински. Можем да отидем в някой хотел.

Той остана на мястото си, свел очи, притиснал ръка към устата си. След това я отпусна в скута си и вдигна поглед.

— Не мога да направя подобно нещо.

— Защо да не можеш?

— Не е редно, мила. Най-вече за теб. И за двамата.

Погледнаха към Лонг Уотър и по-надолу към извивката на Сърпънтайн. Наблизо мина детегледачка, стиснала за ръцете две малки деца. Момченцето се втурна напред, вдигна пръчка и затанцува около бавачката и сестра си, заподскача ухилен, преструвайки се, че пръчката му е меч. Луиза усети как я обхваща хлад, предчувствие за неподправен ужас.

— Какво ще прави майка ти, ако се запишеш в армията? — попита тихо тя. — Ще трябва да изоставиш и нея.

— Точно така.

— Тя ще се страхува ли?

Той не отговори веднага.

— Да, струва ми се — отвърна най-сетне. — В посолството чух, че ако обявят война, ще нападнат Париж. Той ще бъде стратегическа цел: превземаш Париж и доминираш над Европа.

— Но градът със сигурност ще се отбранява.

— Ще се опитаме.

Луиза потръпна, въпреки че денят беше горещ. Боже, не и Морис. Представи си го в униформа, стиснал пушка в ръка, може би пистолет. Моля те, господи, не и Морис. Може би също като момченцето, което лудуваше покрай тях сега, нямаше да стигне подалеч от безобидните игри на война с камъни и пръчки.

— Искан ми се отново да бях дете — заяви тя. — Тогава не мислиш за подобни неща. Тогава нямаше никакви опасности. Единствено игри.

— Била си защитена от тях — рече той. — Въпреки това ги е имало.

Тя го погледна със съчувствие. Той ѝ беше доверил как майка му е била изоставена от баща му, как тя никога повече не е видяла съпруга си. Той самият не го помнел. Расъл със съзнанието, че е изоставен, че му липсва. Луиза си даде сметка, че баща ѝ винаги е присъствал в

живота ѝ, и го каза на Морис, призна подозренията си, че му е любимка, разказа как я глезел. Забеляза завистта по лицето на Морис, преди да бъде заменена от тъга.

— Ще ми пишеш ли? — попита Луиза.

— Не знам дали писмата ще стигнат до теб.

Минаваха хора, но нито един от тях не забеляза как той я прегърна. Целуна я по челото, след това целуна пръстите ѝ. Прииска ѝ се да я целуне истински и се притисна в него. Той се отдръпна назад. Докато разглеждаше профила му, тя си каза, че сигурно е много самотен, докато е без близки в Лондон, след като знаеше, че никога никога не го кани на събития. Той отхвърли категорично молбите ѝ да дойде някоя вечер у семейство де Рей, за да го представи; очевидно беше твърдо решен да живее сам. Затова ѝ беше много мъчно за него; а как само ѝ се искаше да промени тази самота. Когато го попита, той просто сви рамене.

— Винаги съм се справял сам — отвърна той тогава. — И по всичко личи, че винаги ще бъде така. — Тези думи пронизаха сърцето ѝ.

Часовникът, скрит от дърветата, отмери четвърт час след три. Скоро Флорънс щеше да се върне. Той трябваше да си върви. Мисълта я изпълни с ужас и паника.

— Искам да дойда с теб — заяви тя. — Искам да дойда в Париж.

— Не може. Невъзможно.

— Не е невъзможно — отвърна тя. — Ще се оженим тук, в Лондон. Тази седмица.

— Не — натърти той. — Не може.

Тя го погледна.

— Не ме ли обичаш?

— Знаеш отговора. Но тук не става въпрос за любов, а за практичен подход.

— Нима не разбираш? Ако не се оженим, може никога повече да не се видим. Аз трябва да се прибера и... — Тя замълча. Тази мисъл за пръв път ѝ се стори непоносима; никога повече нямаше да намери сили да седи спокойно в Ръдърфорд и да живее празен живот. Предпочиташе да умре и това бе окончателното ѝ решение. По-добре да замине за чужда страна. Франция бе от другата страна на Ламанша. Морис ѝ беше разказал за своя град; тя искаше да е част от този град,

както искаше да е част от Морис. Струваше й се, че са минали столетия, откакто е напуснала дома.

Погледна Морис и разбра, че ще бъде в безопасност. И двамата щяха да са в безопасност. Той много внимаваше да не се възползва от нея; положението нямаше да е много по-различно, ако се оженят. Той може и да не беше богат, разсъждаваше тя, но поне бе мъж на честта.

— Ще остана при майка ти — продължи тя. — Ще те чакаме заедно. Тя ще се зарадва да си има приятелка.

Той не откъсваше поглед от нея.

— Струва ми се, че твоята майка ще ти се зарадва повече — заяви той. — Тя какво ще каже, Луиза?

— Мама се тревожи повече за Хари. Той й е любимец.

— Няма значение. Майката е близка с дъщерите си. Сърцето й ще се пръсне, ако те изгуби.

— Няма — увери го тя. — Сърцето на татко може да се пръсне.

Морис се загледа някъде напред, сякаш обмисляше чутото.

— А пък мама — заяви най-сетне той, — след като си там, тя няма да иска да те пусне, така си е. Ще бъде безкрайно радостна да те види.

— Виждаш ли? — оживи се тя. — Всичко ще бъде съвършено. Майка ти има нужда от компания. Моята майка си има баща ми, Хари и Шарлът. Заобиколена с прислугата и от какви ли не хора. Майка ти обаче е сама. Двете с нея ще те чакаме.

— Ако превземат Париж...

— Никой няма да превземе Париж — заяви тя. — И дори да стане, какво ще ни се случи? Пак ще бъдем заедно. Аз ще се грижа за нея, Морис, обещавам. — Луиза започна да кърши ръце. — Ще бъда полезна — настояваше тя. — Може никога да не съм била... нали се сещаш... най-малкото всички у дома ме намират за забавна. Поне татко се смее. А и другите... Ами, Хари, той също ми се смее... — Тя замълча. — Аз съм весел човек. Нямам нищо против, че те си мислят, че не мога да взема важно решение. Дори когато става въпрос за човека, за когото трябва да се омъжа. Имам ужасното чувство, че ще ме омъжат, Морис. Ще ме натъпчат в някоя огромна къща и животът ми ще свърши. Не искам дори да помислям... Не мога да си представя... Винаги ще мисля за теб...

— Майка ти е права — отвърна тихо той. — Трябва да се омъжиш за добра партия.

— Но аз ще се омъжа за добра партия — опита се да протестира тя. — Ще им го докажа. Ще се омъжа за добър човек.

Той я наблюдава известно време с изражение, в което имаше много съжаление.

— Нямаш никаква представа в какво се забъркваш. Аз не съм добър човек, Луиза.

— Разбира се, че си!

Той притихна и я погледна.

— Ще дойде време, когато ще мислиш само лоши неща за мен. С всяка любов става така. След това ще съжеляваш, че си изоставила огромната си къща... колкото и да не я харесваш сега.

Тя се разсмя.

— И влажните зими и десетте кучета и студени стаи и воя на вятъра в Норфък и някой противен мъж с потни ръце и финеса на... — Така и не можа да се сети за подходящо сравнение. — Който не знае какво е финес. — Тя изпъна гръб и му се усмихна доволно. — Идвам в Париж с теб — заяви тя. — Можем да се оженим там и майка ти ще ни стане свидетел. Нали става? Не е ли това добро разрешение?

Той се обърна настрана.

— Приятелката ти идва — изтъкна равнодушно той.

— Морис — започна да се моли тя. — Морис, не ме оставяй тук.

Той я погледна и поклати бавно глава.

— Искаш да разбия сърцето на баща ти. Това ли искаш да направя?

Тя трепереше; не знаеше какво друго да каже. Разбра, че незнайно как е изгубила контрол, но вече бе късно. За пръв път, след като го видя на стълбите пред театъра разбра, че е изгубена. Ръдърфорд се превърна в сянка от сън и изчезна.

— Моля те, заведи ме в Париж — промълви тя.

Морис Фредерик не отговори, само стисна неочаквано ръката ѝ.

СЕДМА ГЛАВА

Хари стоеше сред тълпите на Йоркширското изложение, стиснал един брой на списание „Флайт“. Беше последната седмица от юли и в сравнение с предишните седмици, времето беше мрачно, валеше. Хари си беше купил „Флайт“ преди четири месеца в Лондон, след аерошоуто в Олимпия и оттогава не се разделяше с него, страниците вече бяха смачкани, буквите избледнели. Зърнестите черно-бели снимки със статията показваха новия моноплан „Блекбърн“ и сега Хари седеше притиснат от тълпата в очакване да види самия Блекбърн, създател и пилот на машината. Дори когато дъждът стана по-силен — ленивият, неспирен дъжд откъм Пенайнс — нищо не бе в състояние да откаже развълнуваните стотици мъже, придошли на широките алеи.

Хари искаше да говори с Блекбърн; държеше да му стисне ръката. Сведе поглед към вестника и усети как го бодна завист. Много мъже вече бяха изкарали лиценз за пилоти от Кралския аероклуб. Той чувстваше, че шансът да полети му се изплъзва с всеки изминал ден. Баща му да върви по дяволите, фабриката в Блесингтън също. Не проявяваше никакъв интерес към нея или към онова, което според баща му беше най-добро за него. Той искаше да лети. Ако се налагаше, щеше да си купи един „Блекбърн Тайп 1“ и да пътува с него, също като доктор Кристи. Кристи нямаше лиценз, но летеше на „Блекбърн“ из цялата страна. Миналата година докторът участва в надпреварата „Войната на розите“ със своя „Блекбърн“ и с лекота победи участника на Ланкастър, биплан Авро, който до „Блекбърн Тайп 1“ приличаше на викторианска баба, пристегната в корсет, само жици, банели и тъкан. „Тайп 1“ до него беше красива птичка на двайсети век. Имаше елегантно, източено алуминиево тяло, размахът на крилете беше почти дванайсет метра, а купето беше от кожа. Все едно седеше в автомобил, дори имаше волан като на автомобил.

Хари бе пропилял цяла година в Лондон в опити да изтрие от спомените си онази зимна нощ в Ръдърфорд. Имаше момичета — весели, дръзки, които вървяха, стиснали го за ръка към дома му, след

като бяха обикаляли пъбовете в Ийст Енд; имаше една художничка, която го уплаши до смърт с безразсъдството си; имаше и две съпруги, които дори не се наложи да съблазнява, да лъже и да им плаща. Те бяха закотвени в лишени от емоция бракове, жадни за онова любене, което той можеше да им предложи. Освен това бяха гладни и жадни за сълзите, които той понякога проливаше. Те го притискаха към гърдите си, сякаш бе дете, докато не усетеше, че се задушава, и тогава се изтръгваше от прегръдките им. Така и не се научи как да го направи както трябва. Често му се случваше да не подбира партньорките си, обзет от самота и болка. С онези, които ставаха прекалено прилепчиви, той се държеше жестоко, поне така му се струваше. Така и не знаеше как да се измъкне от тях деликатно, просто ги изблъскваше от живота си и затръшваше вратата. Никога не изричаше подходящите думи. Сълзите идваха неканени и каквото и да ги провокираше, те си оставаха заключени през повечето време. Казваше си, че няма нужда да чувства, че така само ще влоши нещата. Вместо това крещеше високо, напиваше се по-бързо и се впускаше в поредната безсмислена авантюра, за да задуши отекващата празнота.

Не че не се опита да се занимава и с други неща. Отиде на англо-американското изложение в Грейт Уайт Сити и разгледа всичко. Надяваше се това да го вдъхнови да направи нещо повече, отколкото да седи в „Уайт“ на Сейнт Джеймс стрийт и да зяпа жените, които минават. Видя готов модел на Панамския канал, макет на Ню Йорк Сити и макет на Големия каньон. Отиде на „Уайлд Уест Шоу“ и видя момичетата на коне. Всички говореха за това, но той откри, че нищо не го трогва така, както малката снимка на „Тайп 1“. Тя му беше влязла под кожата и не искаше да се излезе от съзнанието му.

Лондон направо го убиваше, смазваше сърцето и душата му. Или онова, което бе останало от сърцето и душата му. Откри, че изпитва отчаяна радост от завръщането си в Йоркшир. Отдавна чувстваше, че се задушава. Задухата и шумът — писъците, въздишките, топуркането на собствените му стъпала нагоре и надолу по разни стълби в евтини пансиони, пандемониумът по лондонските улици, пиянските крясъци, собствените му накъсани ридания — бяха станали непоносими и го убиваха. А някъде далече, недосегаема — щом се събудеше мярваше лицето ѝ, усещаше я с всяка клетка на тялото си — бе Емили, в дланта ѝ лежеше златната верижка, а лицето ѝ бе тъжно.

Чакането в тълпата започна да го дразни. Колко ли време щеше да отнеме? Чакаше цял час. Самолетът трябваше да бъде докаран по алеята от летището, изтеглен от група мъже. На земята щеше да изглежда тромав, докато се лашка от едната на другата страна на смешните си и непригодни за дълго движение колела. Бяха му казали, че така ще му се стори: като лебед на сушата, който не може да се плъзга, протегнал криле, или пък като детенце, което се опитва да се задържи с протегнати встрани ръце, след като е проходило и ще напредва бавно и тромаво. Но пък всичко щеше да се промени, когато се издигнеше; тогава вече лебедът щеше да заблести с цялото си великолепие. Детето тичаше, птицата летеше. Той искаше да види. Искаше да почувства. Искаше да се вдигне от земята.

Дъждът се стичаше по яката на палтото и мокреше врата му; телата на застаналите наблизко смърдяха на мокри дрехи, бира и евтини цигари. Хората от тълпата започнаха да подхвърлят забележки, потропваха с крака, пухтяха като локомотиви.

— Побързайте, хайде.

След това се обади друг глас.

— Ето го, идва.

Изблъска с лакти хората, за да отиде напред.

— Я внимавай кого настъпваш, бе — изръмжа някой.

И тогава го видя, видя и самия Блекбърн, който вървеше до машината, пилотският шлем висеше в ръката му, докато се смееше и разговаряше с вестникар. Стори му се красив, тъмнокос, с квадратни рамене. Когато се приближи, Хари пристъпи напред и застана пред него.

— Господин Блекбърн — започна той и подаде ръка.

Блекбърн се поколеба за миг, преди да отговори.

— Казвам се Хари Кавендиш. Искам да летя.

Блекбърн се усмихна. Тълпата пристъпи напред, докато монопланът минаваше и думите „Блекбърн Аероплейн Ко, Лийдс“, написани на опашката, минаха над главата на Хари. Той избърса очите си.

— Днес летите за Лийдс.

— Летя дотам и обратно на всеки половин час. — Блекбърн вървеше с бърза крачка; Хари почти тичаше, за да не изостане, и разблъскваше всички, които го бутяха отзад. — Вземете първо мен.

Блекбърн спря за момент и го огледа.

— Много си се разбързал.

— Също като вас — отвърна Хари. — Качете ме на първия полет до Лийдс. И после обратно.

Блекбърн се усмихна.

— Невъзможно.

— Имам си билет.

Пилотът го потупа по ръката.

— Тогава си чакай реда на опашката, момче — заяви той. — Първият ми пасажер, господ да я поживи, е почетната кметица на Лийдс.

Редът на Хари дойде чак в един следобед.

Дъждът най-сетне бе спрял; облаците се бяха разпръснали, за да покажат съзливо слънце. Блекбърн бе направил няколко курса и след последния застана до самолета, свали шлема и попи шията си с шал. Хари пристъпи към него, стиснал билета си в ръка.

— А-ха — отбеляза Блекбърн, — ето те и теб.

— Чакам цял живот — избъбри Хари и веднага се прокле, защото звучеше точно като поразено от страхопочитание момче. Блекбърн едва се усмихна. — През март бях в Олимпия — продължи да бъбри задъхано Хари. — Тогава видях този самолет. Следих пътуванията ви. Знам, че миналата година летяхте над страната. Искях да дойда в Хароугейт и Уедърби.

— И защо не дойде?

Хари се поколеба.

— Татко мисли, че тази работа е загуба на време. Освен това не бях в Йоркшир. Наложил се... Трябваше да замина.

Блекбърн изви иронично вежда.

— Това е бъдещето — отвърна простичко той. — Качвай се. Тръгваме.

На Хари му се стори, че сърцето му може да спре да бие, докато се качваше и настаняваше на пасажерската седалка; то играеше неудържимо в гърдите му. След това машината забръмча и Блекбърн го докосна по рамото. Хари си сложи каската, която пилотът му беше дал. Беше прекалено голяма и той изтегли каишката, за да я затегне.

Неочаквано полетяха напред, машината се разтресе на неравното поле. Той знаеше, че Блекбърн е взел лиценз на биплан и не можеше да си представи нещо по-различно от „Тайп 1“. Докато тревата се размазваше пред погледа му, а вятърът плющеше в лицето му, Хари се опита да си представи как се е чувствал Блекбърн, докато е седял в една от онези кутии, в каквито си е играл като дете, защото пилотът нямаше своя кабина. Той просто седеше в рамката от зебло и дърво, все едно се беше настанил на обикновен стол за обяд, опакован в летяща палатка. Този самолет сега беше коренно различен; бяха капсулирани, превръщаха се в част от машината. Хари погледна наляво и надясно; крилата бяха продължение на собствените им ръце. Той почувства първичен прилив на сили, сякаш се превръщаше в суперчовек и всеки момент щеше да се издигне към небето. Неочаквано сграбчи ръба на пасажерското отделение.

След това земята остана под тях. Те се издигаха, насочваха се към космоса, където нямаше знаци и пътища. Нямаше ограничения, бяха сами. Вятърът ги блъскаше, отклоняваше ги леко; валма облаци се разкъсваха около тях. Под тях Хари забеляза, че земята е разделена на парцели с продълговатите и елипсовидни тенти; дърветата и горите приличаха на малки гъби, а пътят наподобяваше бяла драскотина. Далече настрани видя Брандфорд и Пенайнс, които се издигаха високо, пушекът се носеше около фабриките за памук, след това самолетът направи завой и градът изчезна. За момент той изгуби от поглед не само познатия пейзаж, но се почувства независим, неограничен от нищо. За пръв път от месеци усети как напрежението в гърдите го отпуска, а след това изчезва напълно, как хватката на Емили, стиснала го за сърцето, се отпуска. В света му нямаше място за нея; тя беше долу на земята, дълбоко в реката. Тя беше някъде под земята — така и не разбра къде. Никога не му казаха, така и не научи какво стана с детето. Дори не знаеше дали е живо или мъртво и единствено надеждата да не го види никога, го тласкаше напред през дългите нощи в Лондон. Беше му се родило дете, а той нямаше представа дали е живяло един ден или час. Тук горе обаче той се чувстваше жив и чувството за вина, ужасното чувство за вина, което не отпускаше гърлото му, вече не беше в състояние да го докосне. Тук се намираще далече от спомените.

За момент затвори очи и усети как бумтящият мотор и ширналото се небе го задържат. Сега вече кошмарите не можеха да го докоснат — той беше прекалено високо и се движеше прекалено бързо. Вятърът го перна, когато самолетът зави. Той се носеше високо, летеше. По лицето и ръцете му плъзна тръпка — замайване, възторг, захлас. Той изкрещя и се обърна към Блекбърн, видя как по-възрастният мъж се усмихва. Хари вдигна палци, разсмя се и през следващите двайсет минути крещеше и се смееше, усещаше замайването с цялото си тяло, то го остави без дъх.

Джак Армитидж вървеше през ситния дъждец към Ръдърфорд. Наближаваше обяд и Грей, управителят на имението, го върна, след като обходиха полетата край селото. Третата ръка сено беше подгизнало; Грей заяви, че трябвало да изчакат, докато задуха, преди да го съберат. Очакваха времето да се оправи по-късно през деня и следобед Джак трябваше да докара Венсеслас с каруцата.

Джак си припяваше тихо, докато вървеше. Не знаеше името на песента, но един ден миналото лято я чу да се носи над зида около овощната градина. Беше малко преди часа за чай, носеше се откъм оградата и той видя Луиза, седнала на маса заедно с Шарлът, на бялата покривка бе поставен грамофон. Луиза се смееше, а Шарлът тихичко се оплакваше от музиката. Джак нямаше сили да откъсне очи; беше късен следобед и слънцето ги обливаше с лъчите си. Луиза въртеше ръчката на грамофона и приличаше на ангел в бяла рокля с широк жълт колан на кръста и сламена шапка с восьъчни цветя.

— Трябва да слушаш — обясняваше тя. — Много е лесно.

— Никога няма да се науча — заяви Шарлът. — Накарай Хари. Накарай мама. Те са много по-добри.

Луиза вдигна неочаквано поглед и го забеляза, застанал на място, където нямаше право, на портичката към двора.

— Джак! — провикна се тя. — Ела тук!

Той постави ръка на гърдите.

— Да, ти, Джак! — потвърди тя. — Не се мотай. Ела тук и танцувай.

Той бе като поразен. Не можеше да танцува и в онзи момент му се стори, че не може и да помръдне. Дори не трябваше да ги поглежда.

На Луиза обаче ѝ беше все едно. Тя тропна нетърпеливо с крак, както правеше като дете, докато чакаше да я качат на понито ѝ.

— Джак!

Той се приближи срамежливо, провлачи крака, неочаквано усети, че вони на обор. Музиката започна отново. Луиза протегна ръка.

— Познаваш ли го? — попита тя. — Това е Ал Джолсън, американецът.

— Не — измънка той.

Тя подпря и двете си ръце на ханша.

— Същият си като Шарлът — заяви тя. — Ела тук.

— Не, трябва да ида в двора.

— Стига глупости — срязва го тя. — Трябваш ми само за минутка. — Стисна го за китката и го повлече до себе си, след това пъкна едната си ръка в неговата, а другата му постави на талията. — Това не е рагтайм — предупреди. — Различно е. По-бавно. Слушай.

Чу как думите пропукват от високоговорителя, но те му се сториха случайно подбрани. Не откъсваше поглед от ръката си, отпусната върху меката тъкан на роклята ѝ, а след това сведе очи към огромните обувки с дебели кафяви връзки. Плодовете над тях бяха натезали, зелени ябълки сред трептящо море от зелени листа. Той си позволи тя да го поведе, също като инатлив кон, със смес от нежно подръпване и убедителни думи. Побутваше единия му крак със своя.

— Отстъпи назад — нареждаше тя. — Сега напред. Това е най-обикновен валс, Джак. — Тя го погледна, усмихна се и се разсмя. — Ама ти изобщо ли не можеш да танцуваш?

Това беше. Той я прихвана и под сянката на дървото ѝ показа своята версия на нежен валс, завъртя я, притисна я плътно до себе си. Тя отметна назад глава и се разсмя високо, а след още няколко стъпки я вдигна от земята. Ароматът ѝ го покори; тъканта на роклята се изплъзваше между пръстите му и той я притискаше в обятията си. Тя го погледна спокойно, след това направи пирует, изплъзна му се и вдигна лице. Той нямаше да може да понесе повече, защото тя бе твърде близо и защото у нея усещаше неподправена невинност.

Помнеше времето, когато и двамата бяха деца и заведоха Луиза при семейство Станингфийлд в Манчестър, познати на нейна светлост, които имаха фабрики за памук. Когато тя се върна — трябва да беше на осем или девет — дотича в конюшната, все още с градските дрехи.

— Джак, никога няма да познаеш! Там има едни малки къщички, една до друга и някои от прозорците са запушени с хартия и жените стоят на праговете.

Той спря работата си и я попита за кого става въпрос.

— За хората, които живеят там — отговори тя и отвори уста, колкото впечатлена, толкова и ужасена. — Бебетата нямат обувки. И крещат, дори децата. Къщите са високи. — Тя протегна ръка над главата си. — Ама много високи, също като рисунките в книгата на татко. Книгата на Дикенс, как беше? А, да, „Оливър Туист“, Джак. Така беше! — Тя говореше само за това в продължение на седмици, за грозния живот на бедните. След това заяви, че негова светлост бил много сърдит на семейство Станингфийлд, задето били позволили подобно нещо. Само че Айда Станингфийлд била на някаква мисия, предприета от жалост, и обикаляла работническите улици, за да прави добрини. — Представяш ли си — възкликна Луиза, — само си представи!

Все още бе същата, нещо като бежанка в необятния свят; така и не можеше да повярва, че нещо може да е лошо, никога не разбираше защо някой човек се отнася негативно към онова, което го заобикаля, нямаше представа, че светът е нечист; така и не си обясни защо жените са седели нещастно на праговете или защо бебетата са пълзели в калта. Затова и се страхуваше за нея. Представи си я в Лондон, попива всичко, което ѝ се поднесе, също като пияница в бар, изпива всичко, което поставят пред нея. Тя нямаше никога да се промени. Сърцето му се свиваше, като си помислеше.

Онзи следобед, гласът от грамофона шептеше: „Някой красив, някой истински“ и Луиза допя останалото. „Така и не помислих за теб“. Той пусна рязко колана, тя го пое от него и внимателно го върза отново. Тананикаше си, докато той стоеше като закован на мястото си. Слънчевите лъчи си играеха по лицето ѝ, а Шарлът ги поглеждаше тайно над страниците на книгата си. Иглата на грамофона подскачаше по края на плочата и Луиза се извърна. Той я наблюдаваше, докато тя изви за момент брадичка, той видя профила ѝ и забеляза, че продължава да се усмихва. След това той се обърна и отдалечи, мина по тревата, през портата, по пътеката към двора. Влезе в конюшнията и видя полузаспалия Венсеслас, пристъпи към него и зарови лице във врата на коня, сви пръсти от двете страни на главата му. На ум не

спираше да се повтаря: „Така и не помислих за теб“. Знаеше, че е така. Знаеше го много добре. Тя никога не бе и помислила за него.

Спря зад къщата на Грей, край входа за Ръдърфорд. Пред него се издигаха буковете, а отзад чу двете малки дечица на Грей да си играят в оградената градина и нежният глас на майка им. От двете страни стената около парка водеше настрани, докато от тази страна се намираще пътеката към реката. Той тръгна по нея. Денят беше мрачен, небето се беше снишило, сякаш всеки момент щеше да завали отново. Къщата се виждаше като розова играчка сред зеленината. Той запя тихо песента, докато вървеше и се запита кога точно ще се върне Луиза. Тя остана в Лондон много по-дълго от очакваното. Нямаше начин миналогодишната случка в овоцната градина да се повтори, тъй като нито Шарлът, нито Луиза си бяха у дома. Тук бяха единствено нейна светлост и американецът, а нито един от двамата не излизаше много от къщата. През повечето дни конете стояха в конюшнията, а автомобилът не помръдваше. Понякога мярваше лейди Кавендиш и господин Гулд да се разхождат в градината, понякога в парка, но през повечето време къщата оставаше с пуснати кепенци, затворена както по време на сезона през пролетта. Сякаш всичко бе заспало, докато лорд Уилям не се върна с Хари.

При мисълта за сина, Джак спря. Спомни си гласа на Хари в автомобила, когато ги откарваше у дома: колкото рязък и пронизителен, толкова и отбранителен. Лорд Уилям казваше нещо за Австрия и Сърбия, нещо за Париж. Джак забеляза пренебрежителния тон на Хари, макар да не чу думите. Май не даваше пет пари за мнението на баща си.

Джак с удоволствие би спрял автомобила. С какво удоволствие щеше да отвори вратата и да измъкне Хари от удобната седалка, да го метне в канавката и да отпраши. Подминаха църквата в селото. Джак знаеше, че Емили е погребана близо до тисовете, без плоча, без надгробен камък. Как само му се искаше да изтегли Хари през портата, по тревата и да натъпче лицето му в плевелите, покрили гроба. Под дърветата се намираще прекършеното тяло и разбитото сърце на Емили, а Хари беше отговорен за цялата тази болка. Джак кипеше, докато слушаше гласа на Хари и стискаше волана все по-силно с всеки

километър. Остана да гледа как Хари слиза в Ръдърфорд и прескача през стъпало към вратата. Нейна светлост сигурно е разперила ръце, за да прегърне сина си, когато е влязъл вътре; Джак се запита дали му е съобщила, че има дъщеря.

Докато стоеше на извитата пътека, той направи физиономия на отвращение. Съмняваше се, че Хари някога ще го е грижа, че детето расте над пивницата в селото; съмняваше се, че някога ще попита за нея или ще отиде да я види. Всички казваха, че била съвсем като Хари. След пет месеца ставаше на годинка. Едва ли щеше да види баща си, а майка така и нямаше да има. Джак изрита един камък и го последва, продължи с по-бърза крачка, стигна до стъпалата към гората и ги изкачи бързо.

Това беше най-дългият път към двора, вероятно повече от километър и половина. От дясната му страна реката криволичеше, след това се стрелваше право към езерото и къщата. Той се качи през листокапната борика и засадените от бащата на лорд Уилям борове. Тук, под скупчените дървета цареше сумрак; от клоните капеше влага.

Той се качваше към мястото, където пътеката се срещаше с друга, откъм ливадите, когато зърна нещо да се движи на няколкостотин метра пред него. Спря, реши, че е сърна. Каквото и да беше, то все още се намираще на двеста, може би на триста метра навътре в сумрака. Ето че се препъна и падна. И формата, и цветът — първо кремаво, после кафяво — бяха неясни. Той присви учудено очи.

Тръгна по-бавно и спря на място, откъдето започваше нещо като падинка. Тук бяха последните корени борика, а след тях оставаха единствено борове. Знаеше, че някъде тук бащата на лорд Уилям е насадил секвоя, няколко безценни дървета, купени от търговец, върнал се от Калифорния. Знаеше, че имат своя малка плантация, заобиколена от висока телена ограда, за да пази дърветата от сърните. Господин Марч го предупреди, още беше момче, да не ходи там; секвоите били ценни, там не било място за игра.

Сега обаче там имаше някой. Някой или нещо. Джак тръгна напред през високия до коленете рододендрон, уж окастрен, но избуял отново, слабичък, пожълтял, в търсене на светлина. Сред клоните се мяркаше по някое и друго лилаво цветче. В този момент видя какво е пред него и се закова на място.

Бяха лейди Кавендиш и Джон Гулд. За секунда си помисли, че тя е паднала, след това му хрумна шокиращата мисъл, че Гулд я е нападнал или я преследва, че се навежда напред, готов да ѝ се нахвърли. Едва тогава видя, че тя не е паднала, че нищо не я грози, че говори — и двамата говореха, — че ръцете ѝ прегръщат американеца през врата. Тук никой нямаше нужда от него. Стоеше полуприкрит между две дървета, когато осъзна, че ако се обърнат, ще го забележат. Също така осъзна, че те няма нито да се обърнат, нито да го чуят, нито пък се интересуваха от него.

Върна се в конюшната малко преди един.

Беше задъхан от тичането, затова постави ръце на коленете си и се приведе напред. Затръшна се врата, баща му го повика; той вдигна поглед, но не помръдна. Джозая пристъпи към него.

— Какво става с теб? — попита той. — Пропусна яденето. — Джак се изправи и поклати глава.

— Видя ли господин Грей?

— Да.

— Какво иска?

— Да закарам каруцата до Брукс Фийлд.

Джозая го погледна.

— Не си се разбързал, гледам.

— Минах през гората. Видях ги там.

— Кого видях?

— Нейна светлост и американеца.

— Какво? На разходка ли бяха?

— Когато ги видях, не се разхождаха — отвърна Джак и погледна многозначително баща си.

По-възрастният мъж си пое рязко въздух.

— Негова светлост е навън. Отиде до семейства Кент, за да се разберат за лова през август.

— Знам — отвърна Джак. — Няма го цял ден.

— Нещо си се объркал — заяви Джозая след кратко колебание, а в гласа му прозвуча объркване. — Не и тя.

Джак си представи американеца със смъкнати до коленете панталони, разгонен като добиче за разплод на открито, как тя го беше

възседнала, а финото палто, с което бе облечена вчера, бе проснато на земята под двамата.

— Знам какво говоря татко — настоя той. — Видях ги. И не греша.

Уилям Кавендиш излезе на пътя към Ричмънд, на четирийсет километра от Ръдърфорд и погледна към река Суейл. Беше късен следобед и косите слънчеви лъчи на късното лято позлатяваха дърветата покрай реката. Прекара със семейство Кент целия ден. Беше пет, когато стигна пазара в Ричмънд, излезе от автомобила „Нейпиър“ и реши да повърви, за да се успокои, да се разходи покрай реката до Касъл Уок, откъдето можеше да види пътя, по който беше дошъл.

Не спираше да преповтаря разговора от сутринта. Попита Хамилтън Кент какъв шанс има Хари да се присъедини към полка на принцесата на Уелс.

— Да не би момчето да проявява интерес? — попита Кент.

— Би трябвало да се присъедини към йоркширски полк.

— Не ми отговори на въпроса, стари приятелю — усмихна се Кент и запали пура, тъй като бяха приключили с обяда. — Мислиш ли, че ще се стигне дотам?

— След броени седмици.

Кент изви вежди.

— Ти, разбира се, знаеш повече от мен — отбеляза той. — Докосна, крака си, за да напомни за нараняването, получено по време на Бурската война. — Не ми позволява да се включа почти в нищо.

— До месец ще сме във война.

— Мислиш ли? Министър-председателят не показва с нещо, че ще стане така.

— Чърчил ще направи всичко.

Кент изсумтя презрително.

— Нямам доверие на хора, които си сменят партийната принадлежност.

— Той е създаден за война; Лойд Джордж не е.

— Хм — изсумтя Кент. Той самият имаше две момчета, и двамата в армията. — Значи ни чака мобилизация.

Уилям сви бавно рамене.

— Преди два дена Сърбия е получила невъзможен ултиматум от Австрия. Нашата мобилизация едва ли е далече.

— Разговарял ли си с министър-председателя?

— Беше съвсем кратък разговор по телефона.

Кент се усмихна.

— Мислех, че презираш този уред.

— Презирам го — потвърди Уилям. — Не съм инсталирал в къщата, има единствено в библиотеката.

Кент се разсмя.

— Решен си да останеш анахронизъм до самия край.

— Ненавиждам да ми се натрапват.

Кент кимна с разбиране.

— Но ще ни се натрапят, не мислиш ли? Като държава. Така ли каза Грей?

— Страхува се, че ще стане точно така. Австрийците са твърдо решени да смажат Сърбия. Чърчил е наредил флотът да е в бойна готовност. Русия извършва мобилизация по австрийската граница. Франция ще направи същото. Ако Франция го направи, трябва и ние да се включим. Нали сме съюзници.

Кент изсъска тихо.

— Не е за вярване.

— Наистина не е за вярване — съгласи се разпалено Уилям. — Проклет водовъртеж. Проклетият Кайзер. Той зависи от съветниците си. Готов съм да се обзаложа с теб на сто лири, че той е запознат едва с половината от онова, което става. Ние сме на ръба. — Той посниши тона. — Съжалявам, приятелю. Заради момчетата ти. Те сигурно са ти казали.

— Нищо не ми казват и така е редно. — Кент погледна внимателно Уилям. — Що се отнася до Хари...

— От него ще излезе добър офицер. — През последните дни Уилям бе стигнал до заключението, че Хари има нужда тъкмо от това: ангажимент, от който не може да се измъкне, за да разбере какво е дисциплина. Той се противеше на заповедите на баща си, но Уилям бе решил, че Хари ще откликва на чужди заповеди. Освен това знаеше, че момчето притежава несломима решителност, благодарение на която ще стане превъзходен войник. През всичкото време обаче се стараше да не обръща внимание на предателското гласче в главата си, което му

подказваше, че предпочита момчето да остане в Ръдърфорд, да стане напълно неуправляемо, но поне да бъде в безопасност.

— Какво казва Октавия? — полюбопитства Кент.

— Както и повечето хора в страната, няма представа.

— Добре — отвърна Кент. И той като Уилям беше представител на старата школа, според която жените и най-вече съпругите трябваше да бъдат защитени от действителността. — Затова пък Хари... миналия декември говореше единствено за летене.

— Няма полк за пилоти.

— Да не забравяме Кралския корпус на летците. — Кент се приведе напред и потупа приятелски Уилям. — Те няма да останат на земята, от мен да знаеш — заяви той. Размаха пурата си към небето. — Битката ще се води там горе. Както и всички войни от сега нататък.

— Прекалено рисковано е. Тези машини са просто играчки.

— Изостанал си, Уилям. Машините ще наберат скорост, ако вече не се е случило — отвърна Кент. — Тогава момчетата като Хари ще бъдат горе.

Уилям изпъна гръб и се загледа във водата. Замъкът над него представляваше огромен, тежък правоъгълник, скрил половината небе; Милгейт и Френчгейт заедно с Ломбардс Уинд го обикаляха. Открай време обичаше това място. Това беше Англия: древни църкви, средновековни къщи, укрепления и постоянство. Самият замък бе тук още от дванайсети век и бе немислимо той да се промени, знамето над него да се смени или неописуемото спокойствие в града да бъде нарушено.

Беше идвал тук като момче и бе газил в реката също като другите деца — въпреки че винаги се държеше настрани от градските деца, страхуваше се да се смесва с тях, беше несигурен в себе си; а и не биваше да забравя традиционната разходка до Кълоудън Тауър. Историята на Ричмънд бе историята на Ръдърфорд, тъй като някъде в недрата на времето — преди деветстотин години, може би дори повече, плюс-минус един век — същият херцог на Британия и граф на Ричмънд, който построил замъка, начертал границите на имението Ръдърфорд. Всичко било заедно, неделимо.

Запита се дали Англия няма да бъде нападната отново. Струваше му се невероятно и въпреки това французите навремето били набелязали тази земя за себе си, а сега Австро-Унгария можеше да

направи същото. Той се облегна на стената на моста и впи очи във водата под него; не, това беше невъзможно. Трябваше да е невъзможно.

Двамата с Кент се разбраха да проведат лова през последната седмица на август, но уговорката беше доста сдържана. Нямаха представа колко човека могат да призват за викачи; според Кент, обикновените хора щяха да се запишат във войската.

— Тогава ще се забатачиш — предупреди той. — Както и всички ние.

— Как така?

Кент се усмихна.

— Ти, откъде мислиш, че идват? — попита той. — Да не би да мислиш, че само хора от градовете ще станат доброволци?

— Не виждам как вербуването ще ни стигне чак тук.

— Не виждаш ли наистина? — учуди се Кент. — Колко човека имаш в Ръдърфорд? Четирийсет? Петдесет? Включи и фермите. Да не би да мислиш, че ще се мотаят у дома, след като предстои такова приключение? Да не би да си въобразяваш, че ще бъдат доволни да лъскат сребърните ти прибори? В тази работа няма слава, след като могат да пробият дупка в някой дебел германец, а любимата ще им благодари.

— То една слава!

— Така вижда нещата всяко момче, приятелю. Знаеш го не по-зле от мен, а Хари не е изключение. Помни ми думата. Още преди Коледа ще се тълпят да се запишат във войската.

— Може дотогава да приключи — отвърна Уилям.

Кент премълча, но за пореден път изви многозначително вежда.

Уилям се оттласна от стената и тръгна. Пътят от Грийн Бридж към замъка беше стръмен и когато стигна, беше останал без дъх. Остарявам, помисли си той и остана изненадан, тъй като не беше от мъжете, които се замислят за възрастта. Открай време бе в добра физическа форма. Ала до Октавия...

Мисълта за Октавия го накара да спре. Тя все още беше млада жена и той си каза, че досега не я беше виждал толкова прекрасна, както това лято. Странно, че един мъж, женен повече от двайсет години, не вижда нещо съвсем простичко — красотата на съпругата си. През пролетта, след като дойде Чарлс, светлината в лицето ѝ помръкна, но той се зарадва, когато забеляза, че Ръдърфорд я е

възстановил, макар имението да не бе успяло да възстанови топлината ѝ към него. Бодна го завист, когато я забеляза да си говори с младия американец преди вечерята снощи; тя приличаше на момиче. Бе истинска благословия, че Гулд бе тук, за да вдигне духа ѝ. Този човек притежаваше чар, отнасяше се с уважение и към двамата, а присъствието му смекчаваше леденостудената атмосфера. Октавия се усмихваше отново, макар и не на него. Гулд се оказан безценен, защото я разсейваше.

Дори подхвърли същото пред Хамилтън Кент.

— Невероятна комбинация, богатство и чувство за хумор — отбеляза тихо Кент. — Не се случва често, особено в подобни семейства. От опит смея да твърдя, че мъж, издигнал се сам, е намусен нещастник, впил поглед единствено в печалбата.

— Гулд не се е издигнал сам. Баща му е натрупал богатство.

— А и има славата на бохем. Определено разчупва калъпа. Говори се, че твоят човек Гулд ще поеме юздите на бизнеса.

— Не ми прилича на човек, който ще продава панделки на нийоркските матрони — заяви Уилям, развеселен от тази мисъл.

— Доколкото разбрах, той е в състояние да продава лед в Антарктида. Забележителен чаровник. И умен.

— Да — съгласи се Уилям. — Така си е.

Уилям си почина след обяда вчера и отиде да види Марч и управителя Грей. Октавия така и не излезе на разходка; затвори се в стаята си след разговора им. Остави я да прави каквото иска, тъй като не искаше да я притеснява повече и я видя едва когато слезе на вечеря.

Беше свършена. Не че той ѝ го каза.

Направи го американецът.

— Самото съвършенство — чу той Гулд да шепне, докато Октавия слизаше в хола.

Беше облечена в нещо, което Уилям не помнеше да е виждал; някакъв брокат с шпиц деколте. Полата бе прихваната отстрани, а по нея се виждаха розови и жълти ветрила. Стараеше се да не обсъжда роклите ѝ, но в тази тя беше особено красива.

— Доста ориенталска — отбеляза той, докато тя седнаше.

— Имам я от 1910 година, Уилям — отговори тя. — Добре поне, че я забеляза сега. — Тя се усмихна и той кимна. Неочаквано усети, че се държи прекалено официално в присъствието на Октавия и Гулд, тъй

като двамата бяха много по-млади от него. Беше му горещо във вълнения костюм, докато Гулд се беше облякъл в нещо, което със сигурност идваше от Кънектикът — бял лен. Уилям реши, че е на мода. Освен това младият беше с копринена папийонка, вързана хлабаво — някакъв вид коприна, доста лъскава. Уилям зае мястото си край камината и се почувства като учител, който бди над клас тийнейджъри. Октавия и Гулд бяха обърнати един към друг. Почувства се неловко в собствения си дом, също като натрапник. Докато вървяха към трапезарията за вечеря, той нарочно подаде ръка на Октавия, вместо да ѝ предложи официално сгънат лакът, но нейните пръсти бяха безчувствени, отпуснати. По време на вечерята кипеше от раздразнение както заради копринената папийонка на госта, така и заради отпуснатите пръсти на съпругата си. Така и не можа да си обясни защо двете го дразнят толкова много. Непрекъснато поглеждаше към Гулд, без да се впечатлява от момчешките му истории за Ню Йорк, докато Октавия го слушаше като омагьосана. Уилям си легна рано; тя го последва. Оставиха Гулд да пуши пура на терасата, обгърнат от облачета дим на светлината на луната.

Уилям изчака един час, преди да стане от леглото и да отиде до стаята на съпругата си. Светлината беше угасена, но той я видя в леглото с балдахин. Когато приближи, усети, че тя диша дълбоко, изглеждаше заспала. Той протегна ръка и я погали; тя се събуди веднага.

— Господи! Това си ти.

— Разбира се — рече той, малко засегнат. Понечи да отметне завивката.

За негова изненада, тя стисна китката му.

— Не съм готова — заяви тя. — Искам да кажа... не се чувствам добре.

Той прекрати неумелия си опит да я целуне, тъй като разбра значението на думите ѝ твърде късно.

— Разбирам — отвърна той. Тя беше толкова близо, че усещаше топлината ѝ. Не бяха се любили от месеци, но той нямаше намерение да я принуждава; това беше под нивото и на двамата. Той отстъпи назад. Край леглото имаше малък стол, той го премести и седна. Октавия седна в леглото и събра завивката пред себе си, сякаш искаше да се защити. Той преглътна това отблъскване и самотата си; знаеше,

че се държи егоистично, но много му се искаше просто да полежи до нея и да я притегли до себе си, но от държанието ѝ стана пределно ясно, че това е последното, което тя желае. Той бе притиснат между нуждата и онова старо усещане, което бе научил много отдавна, че човек, трябва да пази достойнството си, че не бива да се моли и да пълзи. Трябваше да я уважава, да се отнася към нея любезно. Тялото му обаче тръпнеше.

От джоба си извади подаръка, който ѝ бе купил, докато бързаше да си тръгне от Лондон. Остави го на завивката между тях.

— За теб е — рече той.

Тя не посегна да го вземе. Той се опита да види изражението ѝ в сумрачната стая, но така и не успя. Той вдигна кутийката и я отвори.

— Ще го носиш ли? Като знак, че ми прощаваш.

Тя помълча, но така и не докосна колието и висулката, които му бяха стрували хиляда и петстотин лири.

— Сапфири — прошепна най-сетне тя.

— Отиват ти, мила.

Тя кимна.

— Благодаря.

— Ще го носиш ли?

— Може би утре — отвърна тя. — Може би.

Той мълчеше. Беше мислил над посещението ѝ в Блесингтън цял ден. Стори му се дребнаво да ѝ отказва. Може би по този начин щеше да я развесели и да я накара да се държи по-благоразположено към него. А и какво лошо имаше? Управителят на фабриката по дискретно нареждане на Уилям щеше да покаже ясно на Октавия, че има какви ли не причини, поради които новите къщи са неподходящи. Може би щеше да отиде сам преди общото им посещение и да нарисува нещо като карта, за да я убеди, че земята, на която тя искаше да строи, е подгизнала, прекалено камениста или нещо подобно. Можеше дори да се каже, че новите сгради надолу по хълма само ще влошат положението или ще попречат на водата да циркулира към фабриката. Съществуваха десетки причини, които да ѝ представи като препятствия, а тя беше напълно незапозната. Гулд скоро щеше да си замине и по този начин единственият ѝ съюзник щеше да изчезне, ако изобщо ѝ беше съюзник. Уилям беше убеден, че цялата работа е буря в чаша вода; реши, че тя е измислила тази работа единствено, за да го

дразни. Остана доволен от себе си, когато измисли отговора. Щеше да я успокои, като ѝ осигури малко независимост с парите.

— Мислих над идеята ти за Блесингтън — заговори той. — Ще инструктирам банката да открият сметка. Ще наредя да прехвърлят в нея пари.

Октавия не му благодари възторжено, както той очакваше. Вместо това ръцете ѝ се отпуснаха върху събраните чаршафи за секунда.

— Радвам се, че няма да спорим по този въпрос, Уилям — отвърна тя. — Много си мил.

Сега, самотен в замъка, той погледна към моста, вдигна очи над малкото градче, към полята и хълмовете. Днес направи нужното, както беше обещал, но пет пари не даваше, че тя го е нарекла мил. Това беше определение за бабки и лели, останали стари моми. Той искаше да бъде обичан и очакваше съпругата му да го обича. Само че Октавия беше различна; приятното усещане за крехкост и ранимост го нямаше и той осъзна, че тъкмо това бе харесвал в нея. Като се замисли обективно, той си каза, че е доста недостойно от негова страна да иска най-обикновена послушна съпруга. Жената, разбира се, трябваше да си има характер. Той обаче никога не бе ценил характера ѝ, а послушанието ѝ, покорността ѝ, защото нямаше друг избор. Усети, че губи нещо, но така и не успя да разбере какво е то.

Луиза трябваше да се прибере, помисли си той. Тогава нещата щяха да се променят. Това щеше да му помогне; щеше да ги сплоти отново. Очакваше утре и Шарлът, и Луиза да се приберат с влак; така ги беше инструктирал с писмо, пуснато в началото на седмицата. Не беше редно да се разделят за толкова дълго време, въпреки че и двете момичета предпочитаха приятелките си и — особено Шарлът — съученичките пред семейството. Добре поне, че бяха защитени от ледените отношения между него и Октавия. Без да съзнава изпъна рамене. Въпросът, който заплашваше да съсипе брака им с Октавия, трябваше да бъде разрешен и забравен. По някакъв начин трябваше да постигне мир с Хари. Семейството трябваше да заработи като едно цяло; Ръдърфорд трябваше да бъде единен сега, повече от всеки друг път, освен това беше техен дълг да са заедно.

Високо над реката той имаше усещането, че пада и побърза да отстъпи от ръба, дръпна се назад, докато не усети стената зад гърба си.

За секунда-две не можа да си обясни откъде дойде това усещане; та той не се страхуваше от височини. След това усети, че се страхува от друго, от нещо, което се таеше в ума му, че чужда ръка може да му отнеме всичко.

Спомняше си Октавия съвсем ясно, сякаш се беше случило вчера — тя се обърна към него, когато Ръдърфорд Парк се показа пред тях. Тъкмо се бяха оженили. Тя го погледна с такова удоволствие, с безкрайно вълнение. Сутрините през първата седмица тя винаги искаше да се притисне в него, да държи ръката му, дори на закуска или когато обикаляха къщата. Не беше виждал този поглед от години; беше решил, че тя го е изгубила с младостта си, а той не очакваше да го види отново.

Ето че го видя. Забеляза го вчера.

Появи се, когато тя погледна Джон Гулд.

В този момент Октавия седеше в спалнята си, а пред нея се беше изправила госпожа Джослин.

— Не искам да те притеснявам повече от необходимото — заяви Октавия, загледана в огледалото, докато Амели гласеше косата ѝ. — Просто исках да ти съобщя, че Луиза и Шарлът пристигат утре по обяд.

Госпожа Джослин бе скръстила ръце пред себе си.

— Стайте са готови, госпожо, както обикновено.

Октавия наклони глава на една страна, за да види изражението на госпожа Джослин, защото тонът ѝ беше рязък.

— Ще пристигнат с влака сутринта, така ми каза лорд Кавендиш.

— Сигурна съм, че негова светлост знае най-добре.

При тези думи, Октавия се обърна към по-възрастната жена.

— Госпожо Джослин, да не би нещо да не е наред?

— Всичко е наред.

— Струвате ми се разсеяна. — Отговор не последва; икономката не откъсваше поглед от господарката. — Да не би някой от персонала да е пострадал?

— Не, госпожо.

— Вие добре ли сте?

— Разбира се. И на персонала му няма нищо.

Октавия замълча.

— Утре трябва да обсъдим летния панаир — продължи тя. — Ще се видя с Марч за тентите и с госпожа Карлайл...

— С цялото ми уважение, госпожо — прекъсна я госпожа Джослин, — с госпожа Карлайл сме осигурявали задоволителна храна. От няколко години не сме променяли менюта за децата. А негова светлост разговаря с господин Марч за останалото.

Бе казано категорично и отсечено. Октавия чу как Амели си пое рязко дъх. Тя не можеше да измисли какво да каже. Икономката кимна, врътна се на пети и отиде до вратата. Обърна се отново.

— Ако нямате нищо против, ваша светлост — заяви тя, — ще ви бъда много благодарна, ако не ме викате, когато се приготвя вечерята.

Октавия махна ръката на Амели от косата си и се завъртя на стола.

— Ще ви викам, когато пожелае, госпожо Джослин.

Другата жена не трепна.

— Тогава се налага да разговарям с негова светлост — заяви ледено тя. — Знам си задълженията и ги изпълнявам.

— Никой не поставя под въпрос изпълнението на задълженията ви и умението ви да ги изпълнявате — продължи Октавия. — А негова светлост няма да ви благодари, задето повдигате домакински въпроси пред него. — Тя се намръщи. Под нетрепващия, нахален поглед на икономката, тя усети, че се изчервява, макар да не можеше да си обясни защо.

— Има правилен и неправилен начин да се вършат нещата — заяви госпожа Джослин. — Досега не съм имала причина да се оплаквам и съм сигурна, че знам кое е редно и кое не е редно.

— *Mon Dieu*^[1] — чу Октавия шепота на Амели.

Октавия се изправи.

— За съжаление, изгубих смисъла на онова, което казвате, госпожо Джослин — заяви тя. — Налага се да ми обясните.

Тя забеляза погледа на икономката към Амели.

— Да не би да искате да кажете нещо за Амели?

— Не за Амели — отвърна тя.

Последва ледено мълчание. Октавия направи стъпка напред и спря.

— Ако имате да добавите нещо, любопитна съм да го чуя — продължи тя.

Госпожа Джослин отвори вратата.

— Винаги съм обсъждала онова, което ме тревожи с негова светлост — настоя тя.

— Правили сте го, преди да дойда аз.

Старата кимна.

— Тъкмо това имам предвид — рече тя. — Винаги ще се грижа най-добре за неговите интереси.

— Интересите на негова светлост не ви влизат в работата — натърти Октавия. — Те са моя работа. Ваше задължение е да се грижите за къщата. Това ви е работата и нищо друго.

Госпожа Джослин мълчеше.

— Ясно ли ви е? — попита Октавия. — Разбрахте ли ме?

— Да, госпожо — отвърна най-сетне другата жена. — Да, разбирам ви.

Уилям се върна късно; пристигна тъкмо навреме за вечеря. Подразни се, когато видя, че Гулд вече е седнал на масата и се чувства като у дома си, затова нарочно се нацупи и не направи усилие да поддържа разговора. По едно време забеляза как гостът и Октавия се споглеждат многозначително, изненадани от мълчанието му. Хари се хранеше с наведена глава, без да проявява интерес към нищо. Уилям отпи дълга глътка вино, след това остави внимателно чашата.

— Говорих с Кент да те запише в полка, Хари — заяви той.

Главата на сина му отскочи нагоре, той зяпна удивено баща си.

— Какъв полк?

— На принцесата на Уелс. Грийн Хауърдс.

Ножът и вилицата на Октавия изтракаха на чинията.

— Какво си направил?

— Полкът е чудесен.

— А обсъди ли го с Хари? — попита Октавия.

— Не, не е — отвърна Хари. Отмести стола си назад. — Всичко това е прекрасно, татко — започна той. — Само че не искам да съм пешак.

— Не си длъжен да се записваш в армията — възрази майка му. — Ти самият никога не си бил офицер, Уилям. Няма прецедент. Баща ти ненавиждаше военните.

— Баща ми искаше да съм в парламента — изтъкна Уилям. — И аз изпълних това задължение, а задълженията си към страната изпълнявам по други начини.

— Хари няма задължението да бъде в който и да е полк.

— Грещиш, мила — отвърна Уилям. — Трябва да бъдем готови. Страната ще влезе във война.

— Не — разтрепери се гласът на Октавия. — Това са глупости.

Хари хвърли салфетката си на масата.

— Може ли и аз да се включа в разговора? — попита той. — Може ли да изкажа мнението си за собственото си бъдеще?

— Не е нужно — заяви Октавия. — Можеш да останеш тук.

— Не искам да оставам тук — продължи Хари. — Заминавам за Ъпейвън да изкарам лиценз за пилот.

И двамата му родители го зяпнаха; също и Гулд. Американецът беше единственият, който се усмихваше. Дори вдигна палци към Хари.

— Браво, Хари — прошепна той.

В този момент Уилям погледна вбесено Гулд.

— Къде, по дяволите, се намира Ъпейвън?

— Уилтшър — отвърна Хари. — Харолд Блекбърн отивал там, за да вземе сертификат от Централната школа по летене. Лицензът му от Кралския летателен клуб не се признавал, каза той. Не и от летателния корпус.

— Кой е този Харолд Блекбърн? — попита Уилям, неспособен да сдържи гнева си.

— Съзателят на нов вид самолет. Има си завод във Файли, на брега. Той е летец, механик, инженер. И много свестен човек.

— Май знаеш доста по въпроса.

— Летях с него — отвърна Хари. — Ходих до Брадфорд и се качих в неговия „Тайп 1“ и това беше най-вълнуващото преживяване на света. Това съм решил да направя.

Уилям погледна обвинително Октавия, но тя бе не по-малко ужасена от него и бе притиснала ръка към устата си.

— Няма да си толкова възторжен, когато войната избухне — подхвърли той тихо към Хари. — Ще бъдеш на прицел отвсякъде.

Нима не го разбираш, момче? Ще те погне цялата артилерия.

— Не, сър — възмути се Хари. — Няма да бъда на прицел и ще се бия във всяка война, която споменеш.

— Хари — обади се Октавия. — Това не е игра.

Хари стовари юмрук върху масата.

— Тъкмо това е проблемът. — Обърна се към Уилям. — Наричате ме момче, сър, но май сте пропуснал да забележите, че вече не съм момче. Може и да не съм на възрастта на другия ви син, но със сигурност знам какво искам. — След това погледна Октавия. — Мамо, разбери най-сетне, че не мога да се крия тук като плъх. Трябва да изпълня дълга си.

— Изобщо не мисля, че си дете — заяви Октавия. — Ти си мъж, Хари и имаш отговорности.

Уилям въздъхна нетърпеливо.

— Какви отговорности? Единственото, което прави през последните осем месеца, е да пилее пари, все едно са вода! Той не знае какво означава да имаш отговорности!

Октавия понечи да отговори, но се въздържа.

— Има повече отговорности, отколкото можеш да си представиш — заяви тя.

— Едва ли тези отговорности включват да мързелувам в някакъв полк, колкото и да е славен.

— Това е възмутително — заяви Уилям. — Тези машини са съвършено нови.

— Напротив, много са напреднали — обади се Гулд.

Уилям го погледна с ледено презрение.

— Не помня да съм искал мнението ви — срязва го той. — Всъщност, не помня да съм ви канил да оставате безкрайно дълго, камо ли да участвате в семейните разговори.

Гулд отвърна на погледа му, после остави бавно салфетката на масата.

— Стига глупости — възкликна Октавия към съпруга си. — Джон ми правеше компания. Той беше съвършеният гост.

— Радвам се — озъби се Уилям. — Само че в този момент не е удобно да имаме гости.

— Защо не? — възрази тя.

— Защото утре се връщат момичетата. — Уилям така и не можеше да намери обяснение защо иска децата и съпругата си у дома, без външни хора. Само че вече бе повел разговора.

— Момичетата не живеят в стаите за гости — изтъкна жена му. Обърна се към Гулд. — Много се извинявам, Джон. Уилям не искаше да е груб. Добре дошъл си у нас, разбира се.

Уилям скочи.

— Аз решавам кой да остане под покрива ми — заяви той.

— Твоят покрив ли? — отвърна тя. — Това е семейният ни покрив. Всички живеем под него.

— Къщата е моя и аз вземам решенията — заяви той.

Гулд също се изправи.

— Искрено се извинявам, че причиних неприятности — започна той. — Разбира се, че ще си тръгна.

— Не — опъна се Октавия.

Тази единствена дума падна като камък. Уилям забеляза как Гулд ѝ се усмихва и прави гримаса на съчувствие, вдигна ръка, сякаш искаше да каже, че сега не е нито времето, нито мястото за подобно нещо. Жестът беше интимен, както между приятели, които се разбират добре. Уилям усети, че кипва. В отговор Октавия беше протегнала ръка и Гулд я вдигна към устните си.

— Ти беше чудесна с мен — рече той. — Благодаря ти много. — Обърна се към Уилям, след като пусна ръката на Октавия. — Вие също бяхте много внимателен с мен, лорд Кавендиш — продължи той вдървено и официално. — Очевидно е, че прекалих с престоя си. Моля да ме извините.

Хари беше скръстил ръце; наблюдаваше тримата развеселен.

— Гулд — заговори тихо той. — Искаш ли да дойдеш да полетим?

— Не можеш ли да не се правиш на глупак поне за две минути? — срязва го Уилям.

Хари скочи.

— Глупак ли? — попита той. — Много ти благодаря, татко.

— Престанете! — помоли Октавия. — Не е необходимо. Нищо от това не е необходимо. Хари, не си длъжен да участваш през последните осем месеца във война. Няма да има война. Но... но, знаеш ли, може да отидеш да летиш. Разбира се, че можеш. Сигурна съм, че

баща ти няма нищо против. Дори можеш да заминеш за Уилтшър. Няма проблем.

Хари мълчеше, свел очи към краката си, а по лицето му трепкаше бегла усмивка, докато обмисляше как най-любезно да ѝ отговори.

— Мамо — започна най-сетне той. — Много се извинявам, но разрешението ти не ми е нужно. Ще го направя дори без вашето разрешение.

Уилям кипна отново.

— Можеш поне да се държиш прилично.

— Държа се прилично — изтъкна Хари с преувеличено спокойствие. — Не съм повишил глас, татко. Просто изтъкнах един факт.

Октавия всеки момент щеше да се разплаче. Не поглеждаше Уилям; очите ѝ се местеха ту към Гулд, ту към сина ѝ.

— Може би господин Гулд ще замине с теб за Ъпейвън — предложи най-сетне тя. Гласът ѝ потрепери. — За да ти прави компания. Тъкмо ще види как е там. Като услуга за мен. За баща ти и за мен. Услугата ще бъде и за двамата.

— Не ми трябва бавачка, за бога — сопна се Хари. — Това направо не се търпи. Аз съм на деветнайсет, мамо.

— Известно ми е — отвърна тя.

Уилям заобиколи масата и пристъпи към Гулд и съпругата си.

— Искаш този човек да придружи сина ни. — Гласът му бе опасно нисък. — Един непознат? Който си позволява да ми дава съвети за собствения ми син?

Гулд погледна Хари.

— Хари — рече тихо той. — Би ли ме оставил да поговоря малко с баща ти?

Хари вдигна ръце във въздуха.

— Много ти здраве — възкликна той и тръгна към вратата. Харисън, лакеят, скочи да отвори и Хари спря до него. — Знаете ли — заговори той на родителите си, — че ми е дошло до гуша, мама му стара, разни хора да ми отварят вратите. За всичко. Защо трябва Харисън да ми отваря вратите? Защо трябва Гулд да ми отваря вратите в Ъпейвън? Сам ще си намеря пътя. — Обърна се отново и протегна ръка към Харисън; след комично колебание Харисън я пое и разтърси.

— Ти си добър човек — рече Хари. — Недей обаче да отваряш врати. Не идвай да ми приготвяш дрехите. Сигурен съм, че имаш по-добри неща, с които да запълниш живота си.

След тези думи излезе.

Лакеите, Харисън и Наш погледнаха Уилям. В същия момент стъпките на Брадфийлд проехтяха в голямото антре; той отиваше да провери дали холът е добре осветен, за да се оттеглят там след края на вечерята. Чуха, че Хари едва не се сблъска с него, изруга, след това изтрополи нагоре по стълбите. Брадфийлд влезе в стаята. По лицето му се беше изписало любопитство.

— Брадфийлд — обади се Уилям, — би ли ни оставил сами. Наш и Харисън също могат да излязат. — Тримата слуги стояха нерешително, объркани на вратата, след това Брадфийлд ги подкани да излязат. Вратата се затвори с тежко тупване.

Октавия стана. Уилям погледна от нея към Гулд и после пак към нея.

— Необходимо ли е да питам какво е ставало тук, докато ме нямаше? — попита той.

Последва тежко мълчание. Джон Гулд отвори уста, за да заговори, но Октавия вдигна ръка и го накара да замълчи.

— Държа да те уведомя, че когато момичетата се върнат, ще ги заведе в чужбина — призна тя. — Хари също, ако пожелае да дойде. Може да лети на аероплани и в други страни.

Уилям я наблюдаваше недоумяващо. Очакваше какви ли не отговори, но точно този не беше един от тях.

— В чужбина ли? Не можеш да отидеш в Европа, за бога.

— Нямам намерение да ходя в Европа — отвърна спокойно тя. — Заминавам за Америка.

В първия момент Уилям не каза нищо. По лицето му се беше изписало неподправено удивление, след това по устните му затрепка усмивка. Избухна в смях.

— Америка — повиши глас той. — Америка ли? — Поклати глава.

— Не е шега — уведоми го Октавия. — И така Хари няма да бъде на пътя на предстоящите неприятности.

Уилям спря да се смее и въздъхна отчаяно.

— Той няма да иска — заяви той. — Нали го чу? Дори ако подлежеше на обсъждане, а той не дава и дума да се каже.

— Тогава ще отведа момичетата.

— Ще... — Погледна я недоумяващо. След това посочи Гулд. — Ти си виновен за тази работа — обвини го той.

Гулд не трепна.

— Не отричам.

— Не бил отричал — изрева Уилям. Заобиколи жена си, блъсна ръката ѝ, без да обръща внимание на опитите ѝ да го възпре. — Ти, проклето псе.

Гулд не трепна; не помръдна от мястото си. Уилям изгуби напълно контрол, метна се неочаквано напред и удари Джон в лицето. По-младият мъж дори не направи усилие да го избегне. Последваха няколко ужасни минути, в които Уилям се опитваше да го удари още на няколко пъти, дори успя веднъж или два път, но в повечето случаи попадеше в раменете или гърдите. В този момент той приличаше на клоун.

Никога не се беше проявявал като агресивен човек, още по-малко като боец. Ударите му нямаха тежест, не оказваха никакъв ефект. По лицето на Гулд премина сянка от съжаление и щом я видя, Уилям го сграбчи за самото и го привлече по-близо. В продължение на няколко секунди двамата стояха един срещу друг. След това Уилям отпусна ръце. Блъсна Гулд в гърдите и го принуди да отстъпи крачка назад, след това се обърна към съпругата си.

— Този мъж ли? — попита той. — Този ли?

Октавия не каза нищо. Трепереше, но го гледаше в очите, без дори да мигне.

Уилям приближи към прозорците и погледна ширналата се зеленина и пътят с буквите.

— Не — прошепна той. — Не, не, не. — Обърна се. Октавия и Гулд бяха застанали един до друг. Забеляза, че ръката на Гулд се отпуска от кръста на жена му, а тя наклони леко глава, сякаш благодареше за докосването.

— Да не би да искате да ми кажете... — започна той. Така и не довърши.

Някъде от градината се разнесе далечен лай и гласове. Уилям отпусна ръка на перваза на прозореца и го стисна за опора. Октавия го

наблюдаваше; след това пристъпи към него.

— Уилям — започна тихо тя. — Много съжалявам.

— Съжаляваш! — повтори той. — Не можеш да направиш подобно нещо.

— Мога да си тръгна, когато пожелаея — поправи го тя. — Мога да отида да живея и в Блесингтън, докато не бъдат уточнени подробностите. Мога да наглеждам началото на строителството там. Когато Джон реши, ще заминем за Ню Йорк.

— Когато... когато Джон реши — повтори Уилям, сякаш се опитваше да осмисли думите ѝ.

— Той ще построи къща в Лондж Айлънд — обясни тя. — Ще заведе децата там. Разбирам какво е намислил Хари; разбирам какво иска. Може да стори съвсем същото и в Америка. А Луиза може да се омъжи за добра партия и в... нюйоркското общество...

Очевидно Уилям слушаше. Той наведе глава и затвори очи.

— Много добре разбирам — добави тя, — че и Хари, и Луиза ще са зрели хора след три-четири години. Ще си имат собствен живот. Могат да се върнат. Няма да ги спра. — Отговор не последва. — Уилям — повика го настоятелно Октавия. — Тази война. Ако ще има война, трябва да ги отведе. Трябва да ми позволиш да ги отведе. — Той продължаваше да мълчи. — Уилям — настоя тя. — Уилям.

Най-сетне той въздъхна дълбоко. Отвори очи, вдигна глава и я погледна.

— Всичко това става прекалено бързо — промълви той.

— Изобщо не е бързо — отвърна тихо тя. — Не и за мен. Искан да те обичам, но ти никога не си ме обичал, Уилям. Това вече ми е ясно. Сега обаче имам шанс за обич. Нима ще ми откажеш онова, което ти самият не си в състояние да ми дадеш?

Той я наблюдаваше напрегнато, оглеждаше всяка малка подробност от лицето ѝ. Несигурна усмивка се прокрадна по лицето му и тя прие това като съгласие. Застаналия зад нея Джон Гулд видя нещо съвсем различно. Пристъпи напред.

— Октавия — предупреди той.

Уилям неочаквано сграбчи и двете ѝ рамене.

— Да тръгнеш, когато пожелаеш, а? Къща на Лонг Айлънд? Чудесно планче. Добре си прекарала лятото. — Октавия се опита да се отскубне, но ръцете му се плъзнаха надолу и стиснаха китките ѝ. Той

ги изви така, че тя падна на колене. — Ще ме напуснеш ли? Господи, няма да напускаш тази къща! А пък децата...

Джон Гулд се хвърли към тях; хвана Уилям и се опита да ги раздели. Уилям застина на място; лицето му беше на сантиметри от лицето на съперника му.

— Ако не си махнеш ръцете от жена ми, ще те убия — изломоти той.

Гулд отстъпи.

Уилям сведе поглед към нея, след това я пусна. Тя отстъпи назад и се опря в перваза на прозореца. Уилям продължи да я наблюдава недоумяващо още малко; устата му трепереше; той я затвори, заобиколи и двамата и тръгна към вратата. Там спря и се обърна към масата — огромната маса с красиво аранжирани летни цветя и сребърни прибори, дългата бяла покривка и отражението на вечерната светлина в чашите. На тази маса бе седял дълги самотни години, преди да се ожени. А колко пъти само бе седял тук с Октавия. Цялата стая изглеждаше прекрасно, но с ярките си цветове и светлината от прозорците му приличаше на погром на собственото му пропиляно щастие.

— Грещиш, много грещиш като казваш, че никога не съм те обичал — рече той и гласът му потрепери, макар че не искаше да се издава. Отвори вратата и пристъпи в сенките на голямото антре. — И това не е единственото, за което грещиш, Октавия. — Той извърна поглед, тъй като нямаше сили да я гледа свита на пода, а застаналия над нея Гулд протегнал ръце. — Можеш да вървиш, където пожелаеш — заяви той. — В... Америка... или където пожелаеш.

Погледна и двамата.

— Само че няма да вземеш децата — натърти той. — Господ ми е свидетел, че няма да ти позволя. Ще се погрижа.

[1] Боже мой! (фр.) — Б.пр. ↑

ОСМА ГЛАВА

На следващата сутрин къщата тънеше в тишина.

Закуската бе сервирана както обикновено, но никой не слезе. След като почака известно време, Брадфийлд слезе и почука на вратата на госпожа Джослин.

— Влез — провикна се тя.

Той застана на прага.

— Виждала ли си нейна светлост?

— Не съм. Изпратила е менютата право на госпожа Карлайл. И за обяд, и за вечеря.

— На госпожа Карлайл ли? — повтори недоумяващо той. — Но ти я виждаш всяка сутрин.

— Помолиха ме да не присъствам. — Госпожа Джослин не срещна погледа му; тя броеше спалното бельо и го подреждаше в един шкаф. На масата до нея беше поставено нужното за стаите на Луиза и Шарлът.

Брадфийлд я наблюдава известно време; след това погледна към коридора и затвори вратата след себе си. Тя го погледна критично.

— Истина ли е? — попита той. — Тази работа с американеца, истина ли е?

— Със сигурност не ми влиза в работата.

— Тя защо не иска да те вижда?

Икономката отпусна ръце върху чаршафите и въздъхна.

— Значи е моя работа — призна тя. — Да, и повече не питай.

— Какво, цяло лято ли е така?

— Така мисля.

— Мили боже. Харисън казваше съвсем същото в кухнята. Виждали са ги и в парка, и в гората. Някои от момчетата на Марч са ги виждали. На теб прислужниците ли ти казаха?

— Не е нужно прислужниците да ми казват. Виждала съм лично. Тази къща не е каквато беше. Дяволът се е вселил в нея.

Брадфийлд се намръщи.

— Ами негова светлост?

Госпожа Джослин се обърна към него с ръце на ханша.

— Ти ще застанеш ли зад него?

— Бях тук, преди тя да дойде. — Той се замисли мълчаливо за момент. — Снощи ни нареди да излезем от трапезарията. След това стана нещо между тримата.

— Прислужниците казват, че тя отишла при негова светлост. Видели я да минава през галерията; отворила вратата със замах. Чули ги, докато били вътре. Тя плачела. Говорели на висок глас. Чували се чак горе, дори след полунощ.

— Купър какво казва?

— Нищо. Купър е ходил с него в Париж последния път, но не ми казва и дума.

— Амели е същата. — Дватама едновременно извиха уста, обзети от неприязън. Камериерът и камериерката на дамата бяха самостоятелни бойни единици и рядко общуваха с останалите от прислугата. — Мислят се за много важни — добави госпожа Джослин.

Брадфийлд поклати глава, погледна към пода, след това се изправи.

— Благодаря, госпожо Джослин.

— Лош ден — подхвърли тя, когато отвори вратата, за да излезе той. — Не вярвам на тази история с госпожа де Монфорт. Не вярвам негова светлост да е сторил подобно нещо. Нейна светлост беше истерична в Лондон; тя е от този тип жени. Знаете го не по-зле от мен. Нервна истерия, нито следа от достойнство. Да търчи след него и децата. Ходи боса през лятото. Смее се на вечеря. Сам сте виждал какви ги върши. Така е открай време. Сега младият господар... — Тя замълча. — Не мога да кажа, че е замесен от същото тесто. Той сам си е господар. Ще съжалява, но това са те мъжете. Младата господарка, Луиза... същата стока като майка си. — Сега вече разгръщаше и отново сгъваше чаршафите, без да се замисля. — Истината е, че нейна светлост е под нивото на тази къща. Почти й го казах. Тя знае какво имам предвид. Тя внесе непристойно поведение още от самото начало. Тя не е аристократка, никога не е била подходяща за това място.

Брадфийлд мълчеше. Наблюдаваше госпожа Джослин със сляп ужас; когато тя го погледна, той бързо си придаде обичайното празно изражение.

— Ще отшуми тази работа — измърмори той. — Ще премине.

— Да премине ли? — повтори икономката. — Тя ще премине. Ще заmine с него, с американеца. Слушай какво ти казвам.

— Надявам се да не се стигне до това. — Брадфийлд излезе в коридора. Обърна се назад и видя, че тя клати предупредително пръст към него.

— Господ вижда — заяви тя и в очите ѝ заблестя задоволство. — Господ вижда и си отмъщава.

Хари излезе с първите лъчи на слънцето и взе автомобила „Мец“.

Бяха минали месеци — може би почти цяла година — откакто бе сядал зад волана, но двигателят запали веднага. Сигурно трябваше да благодари на Джак Армитидж за тази работа, макар да знаеш, че Армитидж не го е направил заради него — по-скоро го правеше от любов към автомобила. На Хари му трябваха два-три километра, за да свикне. Докато фучеше по празните пътища в лятното утро, той запя мелодия, която беше чул по радиото — тъпа песничка, която отказваше да ти излезе от главата. Той отметна глава назад и изкрещя: „А те само ти говорят като бебчета, чуй как гукат и мяукат! Ала-бала, ала-бала...“ Той се разсмя. Пътят се виеше покрай реката, после леко се изкачваше; след малко щеше да се обърне и да погледне Ръдърфорд, само комините над дърветата. Натисна педала и пресече селото за секунди; видя едно момче в полето, стиснало пръчка, с която подкарваше кравите; в една къща край църквата, някаква жена простираше. Светът профучаваше покрай него. „Цяла нощ я нарича бонбонче, бон-бонче, сладкишче“.

Песента наистина беше тъпа. И утрото беше тъпо, когато го прекарваш в търсене на забавления. Когато обаче мина през портата към парка намали, престана да се смее и спря пред къщата. Не се съдържа и си помисли, че колкото и живот да имаше тук преди, сега вече бе мъртвило. За всички бе ясно, че баща му и майка му са на нож, сигурно все още заради проклетия Чарлс де Монтфорт.

Хари слезе и блъсна вратата. Да ходи да се застреля, тъпакът му с тъпак. Хари често си представяше лицето на Чарлс де Монтфорт, за да го заплюе. Искрено се надяваше казаното от баща му да е истина, скоро да започне война, в която Чарлс де Монтфорт щеше да е длъжен

да се бие. Французите щяха да призват запасняците и де Монтфорт щеше да бъде пратен някъде далече от Париж, преди да се усети какво става. Хари се надяваше онзи да се усети, когато го смажат на бойното поле. За предпочитане някой огромен австрийски куршум щеше да го цапне между очите. Нито за момент не се замисли как ще се почувства баща му, но това никак не го интересуваше.

Щеше да замине за Ъпейвън и да си вземе лиценза. Друго не го интересуваше. Майка му и баща му трябваше сами да се оправят с цялата каша, въпреки че му беше жал за майка му, затворена тук. Съдбата ѝ не бе по-различна от тази на панаирджийските животни — щяха да я закарат на летния панаир, да раздава награди за най-хубавите картофи, пайове или някоя друга подобна простотия. Реши днес да се постарее да се държи добре с нея. И без това не се радваше на много внимание.

Отвори входната врата и огледа голямото антре. Помнеше как като малък се засилваше и плъзгаше по цялата дължина на коридора, стъпил върху някакъв копринен индийски килим, а Брадфийлд се суетеше след него. Майка му просто се засмя. Баща му така и не научи; той беше най-обикновено далечно присъствие. Помнеше как седи в скута на майка си и тя го гали по косата пред камината в детската, нещо, което не се случваше, когато баща му се прибираще от парламента. Тогава светът ставаше по-официален, сестрите му се показваха пред мама и татко преди вечеря — всъщност и тримата се нареждаха един до друг.

— Малкото ми букетче цветенца — казваше мама.

Помнеше как баща му вечно му правеше забележка да изпъне гръб. И той го правеше — да, навремето баща му беше неговият герой — изпъваше се, за да стане колкото е възможно по-висок и да си спечели погалване по главата. Целувките получаваше тайно, зад гърба на баща си, докато майка им ги качваше на горния етаж. Тогава се облягаше на нея за откраднатата секундичка и вдъхваше великолепия аромат на ванилия и рози, парфюм, с който тя винаги ходеше. Мама и цветя, мама и цветя. Усмихна се на себе си и затвори вратата.

Сядаш призована от силата на мисълта му, той видя Октавия да излиза от дневната. Носеше писмо.

— Къде е баща ти? — попита тя.

Хари продължи напред, свали си ръкавиците и ги хвърли на масичката.

— Не знам — отвърна той. Усмихна се, но след това забеляза изражението ѝ. — Какво е станало?

Тя погледна листа, който държеше.

— Става въпрос за Луиза — заяви тя замаяно. — Писмото е от Луиза. — Подаде му го и той го взе.

— Мислех, че днес се прибира.

— Да, така беше. Заедно с Шарлът. — Октавия зарея поглед нанякъде. — Библиотеката — прошепна тя. — Сигурно е в библиотеката. — Тръгна да търси Уилям, а Хари се наведе над писмото. Беше писано набързо.

Мила моя мамо,

Моля те, много те моля, мила мамичко, говори с татко заради мен и го помоли да ми прости! Няма да се прибера с Шарлът. Запознах се с един мъж и той ми предложи да се оженим в Париж. Всичко стана много бързо и аз се извинявам, но се надявам да се върнем възможно по-скоро. Майка му е сама и ако избухне война, трябва да се оженим... Мамо, моля те, прояви разбиране. Не мога да го оставя. Ще стана госпожа Морис Фредерик. Моля те, зарадвай се като мен! Моля те, намери сили да ни благословиш и накарай татко да разбере. Аз си оставам твоя

Луиза

Хари го прочете два пъти. „Мили боже господи“, прошепна той. Отпусна ръка, едва придържаше писмото и се опита да си припомни разговора със сестра си отпреди седмици. Беше му казала, че се е запознала с някакъв французин. Беше му казала името. А той се пошегува. Погледна отново писмото и видя, че е писано вчера.

Майка му дотича по коридора, последвана от баща му. Тя протегна ръка към писмото, когато Уилям посегна му го подаде. По лицето на по-възрастния мъж плъзна червенина; след това той вдигна очи.

— Знаеш ли нещо по този въпрос? — попита той съпругата си.

— Не, разбира се.

Уилям кимна.

— Защото не беше там — натякна той.

Октавия го наблюдаваше, ахна, след това прехапа устни. Казано по този начин беше истина и бе казано като факт, не като обвинение.

— Луиза каза на мен, не на мама — обади се Хари.

И двамата се обърнаха към него.

— На теб ли? — попита Уилям. — Кога?

— Не ми е казала, че ще избяга с нещастника — отвърна надутото Хари. — Искам да кажа, че сподели, че се е запознала с някакъв мъж, който твърдял, че ме познава. Французин.

— Който се казва...

— Фредерик — потвърди Хари и кимна към писмото. — Само че аз не познавам никакъв Морис Фредерик. Казах й.

— И тя се е виждала с него, така ли? — Уилям беше скандализиран. — Как се е случило?

— Останах с впечатлението, че са се запознали случайно.

— Докато е била поверена на грижите на семейство де Рей. — Ярост разкриви чертите на Уилям; той се завъртя на пети и тръгна обратно към библиотеката. Октавия и Хари го последваха, Хари задържа тежката, облицована с кожа врата, за да не удари майка му в лицето. Уилям вече вдигаше слушалката на телефона и искаше да го свържат с дома на семейство де Рей. Последваха няколко мъчителни минути, докато го свържат и докато чакаше някой да отговори. Поиска да разговаря с господин де Рей, но по звученето на гласа изглежда бе попаднал на съпругата му. Уилям я изслуша нетърпеливо и отдръпна слушалката от ухото си. След това помоли — Моля те, нека говоря с нея.

— Какво става? — прошепна Октавия.

— Дъщерята е — отвърна Уилям.

Октавия протегна ръка за слушалката.

— Уилям, моля те.

Той се поколеба, след това й я подаде. Тя я притисна към ухото си.

— Флорънс. Обажда се лейди Кавендиш.

— Тя не ми каза — чу веднага тя гласа на Флорънс. — Току-що открих бележката ѝ. Канехме се да ви позвъним. Снощи каза, че ще помоли Девъниш да я откара в шест, да не я изпращаме, защото е прекалено рано. Аз обаче станах и тя беше на стълбите. Стори ми се много развълнувана; реших, че е, защото най-сетне се прибира в Ръдърфорд. Девъниш каза, че я е оставил на Сейнт Панкрас и е повикал носач за багажа. Тя обаче не се е качила на влака на Шарлът, лейди Кавендиш. Просто не е отишла.

— Ами Шарлът? Какво се е случило с Шарлът?

— Семейство Гардинър са я закарали на гарата в седем. Чакали Луиза; когато времето дошло, Шарлът настояла да замине сама.

— Господи! — възкликна Октавия.

— Всичко е наред — успокой я Флорънс. — Господин Гардинър се е качил на влака с нея, не я е оставил сама. Той има имоти в Лийдс. Казал на шофьора, че се е получило много добре. Шофьорът мина преди десетина минути. Донесе бележка, в която пишеше, че Луиза е пропуснала влака. Тогава изтичах горе, в стаята ѝ. Не знам... Просто имах ужасно предчувствие... заради вълнението ѝ. Неочаквано ми се стори... нещо не беше наред... открих бележката, адресирана до всички нас.

— Прочети ми я — помоли Октавия.

Съдържанието беше почти същото.

— Кой е този човек? — попита Октавия. — Ти познаваш ли го?

— Той... — Флорънс замълча и се разплака. Чу се шумолене, приглушени гласове. След това прозвуча гласът на Хети де Рей, ясен, гневен.

— Октавия — започна тя. — Мила моя, чувствам се отговорна, но нямах никаква представа. Просто не можем да повярваме, че Луиза е направила подобно нещо.

— Никой няма вина — отвърна Октавия. Чу как Уилям изсъска неодобрително. — Какво знае Флорънс?

— Казва, че Луиза е говорила за него; предполага, че са се срещали тайно. Преди четири дена ходила до Хайд Парк с нея, за да се срещнат. Уверявам те, Октавия, не са ми казали, иначе щях да забраня. Луиза казала, че иска да се сбoguва с него. Той заминавал от страната.

— Тя обаче не се е сбoguвала. Заминала е с него.

— Да — потвърди Хенриета де Рей. — Не знам как. Не мога да си обясня защо...

— Флорънс какво казва за него?

— Работи във френското посолство. Бил парижанин.

— Парижанин ли? — Нещо студено пропълзя в кръвта на Октавия и я вледени. — На каква възраст?

— На нейната, струва ми се. Флорънс казва, че бил малко по-възрастен.

— Моля те, Хети, нека поговоря отново с Флорънс.

Майката предаде слушалката на дъщерята.

— Флорънс — започна Октавия. — Как изглеждаше той? Какво каза?

— Не знам какво е казал, освен довиждане — прошепна Флорънс. — Луиза ми каза, че са се разделили.

— Има ли адрес на бележката, пише ли къде отиват?

— Не, лейди Кавендиш.

— Но отиват в Париж.

— Тя каза... каза, че майка му живеела близо до Монмартр. Той бил казал, че тя е... че тя познавала художници...

— Тя е художничка?

— Не, не. Не мога да си спомня как го каза. Може и така да ми се е сторило. Докато се прибирахме, не спря да повтаря, че майка му била сама и че тя щяла да ѝ прави компания, ако Морис замине да се бие. Двете щели да си помагат, защото него нямало да го има.

— О, боже — прошепна Октавия. Тя покри слушалката и погледна Уилям. — Отишла е при майката на този човек. Той се прибирал и тя е тръгнала с него. — След това по лицето ѝ се изписа неподправен ужас. Протегна назад и стисна близкия стол, подпря се на него, без да пуска слушалката. — Монмартр — прошепна тя.

— Къде? — ахна Уилям.

— Какво става? — недоумяваше Хари.

Тя погледна сина си.

— Ти виждал ли си го? — попита тя. — Виждал ли си въпросния Фредерик?

— Не — отвърна той. — Дори не се замислих. Казах си, че става въпрос за прищявка... — Щом изрече думите, осъзна колко глупаво звучаха. Изчерви се.

Уилям стисна ръката на сина си.

— Оставил си я на онзи хищник? — попита той. — Така и не си попитал кой е, не си настоял да го видиш. Става дума за собствената ти сестра и непознат, който твърди, че те познава.

— Аз... — Хари не знаеше как да се защити. Сведе очи. — Не — прошепна гузно той.

— Флорънс — продължи бавно Октавия. — Как изглеждаше той?

Последва мълчание. От другата страна чу възклицанието на Хенриета де Рей, която изкряска на някаква слугиня да напусне незабавно стаята.

— Беше съвсем обикновен — започна колебливо Флорънс. — Беше облечен съвсем обикновено: черен костюм, сива жилетка... евтини, струва ми се. Луиза каза, че нямал много пари, че родителите й... че вие, лейди Кавендиш и лорд Кавендиш... той бил казал, че няма да се зарадвате, когато научите, че Луиза го познава. Че няма да ви бъде приятно, че я е заговорил. Казал й, че двамата с майка му останали сами, когато той е бил съвсем малък. Баща му ги бил напуснал. От всичко, което ми каза онзи ден, предполагам, че го е виждала често. Понякога казваше, че не се чувства добре, но ми се струва...

— Мислиш, че е излизала сама, за да се вижда с него ли?

— Да — призна Флорънс. — Много се извинявам.

— Какво има? — попита Уилям. — Тя какво казва?

Октавия го погледна.

— Че е излизала с него.

— Мили боже — прогърмя гласът на Уилям. — Какво, за бога, става с това семейство?

Тя му обърна гръб.

— Флорънс — попита тихо тя, — той как изглежда?

— Доста висок... над метър и осемдесет. Рус. Само че аз го видях отдалече. Каза, че веднъж бил пред театъра, че разговарял с нея на надбягванията и аз си спомних един мъж, който се отдалечи, когато тръгнах към тях.

— Никога ли не си чувала гласа му?

— Не... — Тя се поколеба. — Луиза обаче каза, че той... че имал леко... — Октавия чу дълбока въздишка. — Тя каза, че било много

симпатично. Извинявам се, но тя го каза. Очевидно не е произнасял „Луиза“ често. Издължавал „з“-то. Завалял. На нея много ѝ харесваше.

— О, боже — прошепна Октавия. — О, боже.

— Какво има? — попита Уилям.

Тя остави слушалката да падне в скута ѝ. Отдалече се понесоха гласовете на Флорънс и Хенриета, които питаха дали е на линията. Тя погледна съпруга си.

— Става въпрос за малко по-възрастен човек от нея — обясни тя. — Рус, твърди, че баща му ги бил напуснал, когато бил дете. Майка му живеела близо до Монмартр...

— Господи, не — измърмори Уилям, — не може да бъде.

— И не можел да произнесе правилно името ѝ — добави тя и гласът ѝ пресекна. — Не можел да произнесе правилно „Луиза“.

— Кой е той? — попита Хари, като погледна от единия към другия. — Познавате ли го? Познавате ли въпросния Морис Фредерик? Кой е той?

Уилям се беше отпуснал на стола от другата страна на бюрото и разглеждаше книгите, принадлежали на баща му, които се канеше да чете тази сутрин.

— Не се казва Морис Фредерик — прошепна той с неподправен ужас. — Името му е Чарлс де Монтфорт. — Все още впил поглед в бюрото продължи. — Бащата на Хелън... — измърмори той.

— Какво баща ѝ — попита Октавия.

Той я погледна.

— Това е неговото име. Християнското му име. *Морис Фредерик* де Монтфорт.

В последвалото мълчание, Хари отпусна ръка на рамото на майка си.

— О, боже. Не е възможно. Луиза е... Ама тя е... — Така и не довърши изречението.

Октавия погледна Уилям.

— Наистина ли не знаеш? — прошепна тя. — Наистина ли не знаеш дали е твой син?

— Никога не съм бил сигурен.

— А Чарлс дали е сигурен?

— Как би могъл да бъде?

— Възможно ли е Хелън да му е казала нещо, което не е казала на теб? Че ти си баща му. Затова ли е дошъл в Лондон с такива претенции? Сега е моментът да ми кажеш, Уилям.

— Ами... — Уилям млъкна и се намръщи. — Хелън не може да каже.

— Казва го след толкова години, когато ѝ е угодно.

— Да, точно така.

Хари се изправи и се опита да разбере смисъла на разговора.

— Значи има шанс всичко това да са лъжи.

— Никой не знае със сигурност, освен самата Хелън — отвърна Уилям.

— Искаш да кажеш, че целият шум миналата година може да е бил без причина ли? Че той е дошъл да иска пари от теб, макар да е знаел, че не ти е син ли? — Хари се изсмя, след това млъкна. — Значи казваш, че може да имам полубрат, но може и да нямам. Леле боже! Какъв фарс! — Гласът му беше зареден със сарказъм.

— Не говори така на баща си — рече Октавия.

Хари понечи да отговори, след това видя колко е нещастна.

— Извинявай — укроти се той. Погледна баща си. — Мили боже! Тази жена те върти на пръста си. Прави с теб каквото пожелае и това е самата истина, а ти си като послушно кученце. — Уилям отвори уста и понечи да го скастри или да отрече, но не го направи. Това беше самата истина. — Едно е сигурно — продължи Хари, — не можем да позволим на онзи сребролюбец да отведе Луиза. Накарал е горкото момиче да повярва... — Той млъкна и пребледня. — Той я е отвел напук на теб, за да ти отмъсти — каза той на Уилям. — Това е, нали? Защото ти си го изхвърлил. Защото нито си го признал, нито си му дал пари.

— Може би — призна Уилям.

— Ако наистина е така, е много жестоко — прошепна Октавия. — Горката Луиза.

Хари се намръщи и се съсредоточи.

— Ако той не знае каква му е тя, ако не е наясно дали му е полусестра... той няма да се ожени за нея. Не и наистина.

Раменете на Октавия се разгърсиха от сподавени ридания.

— Не знам какви са мотивите му — рече Уилям. — Не мога да си представя какви са.

Хари поклати глава.

— Луиза твърди, че ще се женят. Как е възможно той да ѝ съобщи в Париж, че всичко е измама и да очаква тя да остане там?

— Тя не може да се върне сама — прошепна Октавия. — Не знае как.

— Значи ще я изостави — отвърна Хари. — Ако онази жена му е казала, че Луиза му е сестра, той ще го направи от злоба, за да си отмъсти. За да я пречупи. Ще я отхвърли.

— Както той самият е бил отхвърлен — довърши Октавия.

Уилям поклати глава напълно съкрушен. Октавия погледна съпруга си.

— Тя знае ли кой е бащата или не? — попита тихо тя. — Излъгала ли е сина си, себе си, кого?

— Не знам — отвърна отново Уилям. Явно не бе в състояние да каже нищо по-смислено.

— Не знаеш много — отбеляза Хари. Изчака баща му да му се скара, да го заплаши, вместо това отчаянието по лицето на Уилям стана по-ясно. Хари остана изненадан, че вижда слабостта му, неспособността му да се държи като баща.

— През всички тези години — прошепна Октавия и задържа погледа на Уилям, — тя си е играла с теб.

Уилям не каза нищо. Сведе поглед.

— И затова страдаме всички, най-много Луиза — продължи Октавия тихо. — Или ще бъде въввлечена в кръвосмешение, или ще бъде изоставена. Или пък ще бъде принудена да живее в отчайващи условия с Хелън. — Тя стисна очи, сякаш искаше да прогони образа от главата си. Представи си дъщеря си близо до Хелън, изложена изцяло на нейното натрапчиво влияние. Луиза не можеше да се противопостави на извратения характер на Хелън и неочаквано разбра, че най-вероятно съперницата ѝ е искала тъкмо това: накарала е Чарлс да привлече Луиза в Париж, за да я откъсне от родителите ѝ, да я моделира по свой образ и подобие, да я промени, да я корумпира.

— Как е възможно да е толкова злобна, ако Чарлс не е твой син? — попита тя. Истината на тези думи, ужасните последствия, ги накараха да замълчат.

Хари разпери ръце, докато се опитваше да намери отговор.

— Може да няма нищо общо с нея — предположи той. — Може би Чарлс иска да ни нарани. Опитва се да стигне до теб, като нарани Луиза. Единствено заради парите. Защото си отказал да му дадеш името Кавендиш. Може да е действал сам, майка му да не знае нищо.

Уилям погледна с отчаяние роклята на Октавия. Искаше му се да протегне ръка и да я успокои, но сърцето му се беше свило и той усети неочаквана, смазваща болка в гърдите. Пое си дъх и видя как Хари прегръща майка си през раменете.

— Не плачи, мамо — зашепна момчето. — Ще я открием. Ще отидем в Париж. Ще я доведем у дома.

— Трябваше да остана в Лондон — прошепна тя. — Трябваше да остана.

Хари се изправи и баща и син се спогледаха, без да проговарят. Накрая Уилям кимна.

— Ще отидем заедно — потвърди той. — Заминаваме веднага. — Той тръгна към вратата и я отвори, за да мине Хари пръв. Обърна се към Октавия. Тя беше пребледняла, не намираше думи, по лицето ѝ преминаваха различни чувства.

— Не ме оставяй, умолявам те — настоя той.

Бе казано толкова тихо, толкова жално — шепнешком, че на нея ѝ се стори, че не го е чула, дори след като вратата се затвори и стъпките му проехтяха по каменния коридор.

Джон Гулд беше в стаята си цялата сутрин. Занесоха му закуската, докато пишеше писма до родителите си. Съобщи им, че ще се прибере, че иска да освободи средствата, които е инвестирал и молеше баща си да се погрижи. Намекна, без да дава подробности, че няма да е сам и попита за земята на Лонг Айлънд.

Дълго седя загледан в зелените ливади на Ръдърфорд и си позволи удоволствието да помечтае за общ дом с Октавия, може би за техни деца, които тичат по дългата пясъчна ивица на някой райски плаж, пред тях е безкрайният океан, има и кей с моторница. Реши да поръча специална яхта. Името на Октавия щеше да е на корпуса.

След това, веднага след закуска, той чу суматохата на долния етаж. Излезе в галерията и се заслуша в гласовете на Октавия и Хари, които долитаха откъм голямото антре и разбра, че кризата е свързана с

дъщерята Луиза. Чу крачките на Уилям, възклицанието му, след това вратата на библиотеката се отвори и затвори.

Джон се облегна на балюстрадата в галерията, силно заинтригуван. Не познаваше Луиза; беше му описана като мило дете, любимката на баща си. Джон предполагаше, че от двете сестри Шарлът ще му допадне повече, защото макар и млада, у нея гореше искрата на бунта, която притежаваше и той. Представяше си как спечелва по-голямата дъщеря с разкази за чудесата на Ню Йорк и за управлението на големия магазин, който беше център на бащината му империя. Надяваше се да стане ментор на по-малката, Шарлът, да я научи да бъде различна, да я поощри да пътува по широкия свят.

През всичкото това време дори не се замисли за Уилям Кавендиш, освен да го съжали като едно отминало поколение. Хари щеше да застане на страната на баща си, щеше да остане в Англия и да постъпи в Кралския корпус на летците; нищо нямаше да го отклони от тази цел. После, след войната... фабриките чакаха. Той щеше да бъде поредният Кавендиш, поредният Бекфорт, който упражняваше мощ и влияние. Нямаше да избяга, беше в кръвта му. Така бе устроен светът, поне онзи, в който земята и богатството се запазваха, увеличаваха и предаваха на следващото поколение. Хари Кавендиш беше част от верига, която нямаше да бъде прекъсната.

Джон се върна в стаята си и остана изненадан, че автомобилът „Нейпиър“ е докаран пред къщата и Уилям и Хари се качват в него с един-единствен куфар. Той излезе бързо от стаята, слезе в галерията и остана да наблюдава от източния прозорец как автомобилът се отдалечава по алеята. Камериерът на Уилям беше единственият от персонала, който наблюдаваше как автомобилът заминава. Имаше и други — Брадфийлд, Наш, Харисън се бяха скупчили и си говореха. Джон се намръщи учудено. Уилям и Хари едва се бяха върнали; къде бяха тръгнали толкова скоро, при това с багаж?

Той се отправи към долния етаж.

Откри Октавия в хола. Беше застанала пред огромното парижко огледало над камината; изглежда не го чу кога влезе, затова той пристъпи тихо зад нея, прегърна я през кръста и я целуна по бузата. Тя подскочи така, сякаш електрически заряд премина през нея, обърна се и му отправи усмивка през сълзи.

— Какво е станало? — попита той.

— Луиза е избягала с някого — обясни равнодушно тя. — Заминала е за Франция.

Той изви учудено вежди.

— Познаваш ли го?

— Той... Доколкото разбирам, става въпрос за Чарлс де Монтфорт.

Той ахна, след това прихна.

— Синът на Уилям ли? Как е възможно?

— Не знаем — отвърна тя и сложи ръка на челото си. — Не сме сигурни. За него. За нищо.

— Затова ли замина Уилям? — попита той. — Видях двамата с Хари да се качват в автомобила.

— Да — прошепна тя. — Заминаха за Париж.

Той поклати глава.

— Трудна работа — заяви той. — Франция обяви мобилизация преди трийсет и шест часа. — Тя го погледна недоумяващо. — Отиват на война — обясни той. — Уилям не ти ли каза? Пишеше го в сутрешния вестник. Русия събира войските си, Германия прави същото; искат неутралитет от Франция; Франция обаче им натри носовите и започна мобилизация. Вчера сутринта Германия обяви война на Русия.

Тя не откъсваше очи от него.

— Уилям е знаел — прошепна тя.

— Знаел е, ако е прочел вестника си. Но при неговите връзки е знаел още снощи.

— Ами ние? Каква е нашата позиция?

— „Таймс“ пише, че Германия ще обяви война на Русия днес. Така предполагат. Русия е ваш съюзник; Русия и Франция. Австрия е навела глава като боен кон — те искат да заличат Сърбия. Руснаците са струпали войски на австрийската граница...

— Господи — въздъхна Октавия. — Това е просто кошмар.

— Татко ми писа вчера, че се говори за затваряне на стоковата борса, защото в Европа цари пълен хаос.

Октавия затвори очи за момент, след това пристъпи към канапето и седна.

— Как ли изглежда Франция сега?

— Там е истинска каша, струва ми се. Давам на Германия четирийсет и осем часа, преди да обяви война на Франция. — Той сви рамене. — Всички ще паднат като домино.

— И тогава...

— Ако Германия обяви война на съюзниците ви, какъв избор остава за Британия?

Октавия покри устата си с ръце.

— Той е бил прав — чу Джон шепота ѝ. След това вдигна глава и попита: — Но сега, във Франция... там все още ще има транспорт, влакове?

— Според мен, цял Париж ще се опита да напусне града и да замине на юг. Всички ще бъдат обзети от паника.

— Ще напуснат столицата, така ли?

— Ти не би ли се махнала?

— Не знам — прошепна тя. — Луиза е отишла при майката на онзи. И те ли ще заминат? Някъде другаде ли ще отидат? — Тя замълча. — Бержерак, може би? — запита се тихо тя. — На някое подобно място.

— Може би — съгласи се той. Седна до нея и хвана ръката ѝ. Стори му се много студена; потри кожата ѝ с надеждата да я стопли. — Не се притеснявай — рече той. — Постарай се.

Тя го погледна, сякаш го виждаше за пръв път.

— Да не се притеснявам ли? — повтори тя.

Той ѝ се усмихна.

— Аз поразмислих и направих планове — продължи той. — Искаш ли сама да измислиш къщата си? Можем да го уредим. Ще наемем добър архитект. Модерен, ако пожелаеш. Една красива, разгърната къща с изглед към океана. Какво ще кажеш?

— За Америка ли говориш?

— За какво друго? За нашето бъдеще.

Тя се изправи рязко.

— Не мога да мисля по този въпрос — заяви тя.

— Защо не?

— Защо не ли? — възкликна тя. — Ти не чу ли поне една дума от онова, което казах? Луиза е в опасност. В по-голяма опасност, отколкото предполагам допреди половин час.

— Предполагам, че това момче ще я защитава. Баща ѝ ще отиде при тях. Ще се разлети пух и перушина. После ще се приберат. — Той разпери ръце, за да покаже, че всичко е свършен факт и се усмихна.

Октавия отвори уста. Беше шокирана.

— Само това ли ще кажеш?

Той спря до нея и се опита да хване ръката ѝ.

— Всичко при тях ще бъде наред.

— Но ти току-що каза...

— Ако има човек, който може да се добере до нея, то това е Уилям. Разбира се, че ще успее. Това е предрешен въпрос. Той познава подходящите хора; може да заобиколи бюрократщината. Дипломатически имунитет, право да преминава. До три-четири дни ще се върнат.

Октавия присви очи.

— Опитваш се да ме успокоиш.

— Опитвам се да ти вдъхна кураж, мила.

— На теб ти е все едно — отбеляза тя. — Става въпрос за дъщеря ми, за съпруга ми, за сина ми. Нямаме адреса на Луиза в Париж, освен на майката на Чарлс.

— Значи ще отидат право там, нали? — отвърна Джон. Усмихна ѝ се. — А дали ми е все едно... след като нещо те вълнува, то вълнува и мен. Отнася се и за децата ти.

Тя се оттласна от него и отстъпи назад с несигурни крачки.

— Те не са моите деца — заяви тя. — Те са децата на Уилям и моите.

Джон се изправи уморено.

— Да, чух го да казва същото — рече той. — Чух и заплахите.

— Ами... — Тя започна да кърши ръце. — Не знам дали ще мога да замина. Това е, в случай че ми позволят да ги взема. Той може и да е прав. Жената има ли някакъв глас въобще? Мога ли да замина?

— Разбира се, че можеш — отвърна изуменият Джон. — Ти имаш право да правиш каквото пожелаеш, когато пожелаеш. Можеш да тръгнеш още сега.

— Не — отсече тя. — Нямам право да напусна децата си. Трябва да съм тук, когато Луиза се върне.

— Разбира се, че трябва. Говорех фигуративно. Ти си свободна.

Тя поклати несигурно глава. Той пристъпи до нея, пое ръката ѝ и я целуна бавно. След това я прегърна и притисна бузата си до нейната. Тя отпусна глава на рамото му и усети, че цялата трепери. Той започна да я гали по косата.

— Това е нашият свят — промълви той. — Чувстваш ли нашия свят? Той ни чака. Луиза ще се върне, ти ще я успокоиш, ще ѝ помогнеш да се отпусне. Нека и тя види Ню Йорк. Също и Шарлът. Случилото се с нея не е нещо срамно. Тя е била измамена от един негодник, това е. Просто е млада. След година-две никой няма да си спомня.

— Тук ще се помни — заяви Октавия. — В обществото. В Лондон.

— Ето ти поредната основателна причина да замине за Ню Йорк — заяви той. — Там това няма да бъде скандал. Никой няма да подмята разни неща по този въпрос. Никой няма да го е грижа. Тя ще може да ходи с вдигната глава. А ти искаш да е така, нали? Тя ще може да излиза, да се среща с хора, да си намери приятели — нови приятели, нови хора, които няма да я съдят. Нека момичетата дойдат и аз ще ги разведа из града. Ще им покажа какво е простор, любима. Просторът да дишаш свободно.

Гласът му звучеше примамливо, напевно.

— Страната е огромна. Необятна е, пълна е с въздух. Няма граници, няма традиции, няма истории. Там ще създадем наша история. Сами ще я напишем.

Тя вдигна глава и го погледна.

— Всичко ще се подреди — настоя той. Погали я с палец по лицето, по скулите, след това го спусна по врата и нежната ямка на шията, после и по-надолу. Тя направи леко движение, сякаш се опитваше да се откъсне от него.

— Обещавам ти — рече той и я притисна. — Обещавам ти и на теб, и на момичетата да имате всичко, което искате, всичко, от което имате нужда. А аз държа на обещанията си.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Беше четири часа сутринта два дена по-късно, когато Уилям се събуди от шума пред хотела на улица Теодюл-Рибо. В първата секунда се огледа, напълно дезориентиран; двамата с Хари бяха пътували почти четирийсет часа, докато най-сетне пристигнат в Париж. Стана и отиде до прозореца, отвори го и се показва на малкия балкон; докато стоеше там, чу шума на автомобилите по булевард дьо Курсел — нестихващ, непознат шум от надути клаксони.

Когато стъпи на френска земя, все едно премина от топло лято към студена зима; вече бяха разлепени съобщения за мобилизация, много малко от влаковете работеха. Уилям и Хари стояха на френския док, а зад тях се извисяваше деветдесетметровия параход. Отне им два часа да наемат автомобил и то на безумна цена. В ранните часове на трети август, те поеха към Париж през села, в които на всеки магазин с пуснати кепенци бе написано с тебешир: „Призован на служба в армията“, а жените гледаха след тях. Едва когато се добраха до покрайнините на Париж, разбраха какво е да ги зяпат, защото пред Дома на инвалидите бяха паркирани петстотин реквизирани автомобили и навсякъде, откъдето минаваха, всички възможни транспортни средства бяха натоварени с пушки и муниции. Задминаха кон, заспал прав, впрегнат в пазарска каруца, пълна с пушки, а навсякъде в града ги спираха и искаха да си покажат документите.

Най-сетне Уилям спря автомобила и купи знаме, американско. Само него намериха; един господ знае защо продавачът на вестници го беше запазил. Може би единствено то му беше останало, но така им даде възможност да се промъкват през тълпите. Докато го закачваше на предното стъкло, Уилям усети как сърцето му се свива недоволно — представи си ръцете на Гулд на раменете на Октавия. Минаха покрай гара Д'Орсе и група кадети от Сен Сир, които спряха, за да им отдадат чест. До него Хари се беше отпуснал на седалката и мълчаливо оглеждаше сградите и морето от лице.

По улиците започваше да се смрачава. В летния сумрак видяха още и още знамена, докато накрая улиците се изпълниха с френски, британски и руски отличителни знаци. Запасняците минаваха на групи, отпразвили се към местоназначенията си, понякога придружени от поддръжници, които пееха „Марсилеза“, а продавачки и шивачки от модните къщи хвърляха цветя от прозорците, но в повечето случаи ги придружаваха съпруги с посивели лица и смълчани деца. На един ъгъл автомобилът трябваше да спре заради тълпата, а един мъж до тях, стиснал пакет с храна, се опитваше да прегърне съпругата си, за да я целуне за довиждане. Той се обърна и продължи, а жената ги погледна, след това премести поглед към знамето на предното стъкло; отдаде нещо като чест, сви рамене, а бебето в ръцете ѝ ревна.

На рецепцията на хотела, консиержът разпери ръце, когато Уилям попита кои стаи са свободни.

— Има много стаи — обясни човекът. — Хората напускат Париж. Нима не видяхте?

Уилям се извини за несъобразителността си и се подписа в регистъра. Двамата с Хари сами пренесоха багажа до апартамент с изглед към улицата и се загледаха в града, в който нямаше никакви светлини. Уилям се обърна към сина си.

— Немислимо — прошепна той. — Париж тъне в мрак.

— Какво ще правим? — попита Хари. — Откъде ще започнем да търсим?

— От улица Л'Абревоар — реши Уилям. Дори не си бяха свалили палтата, когато се обърнаха към вратата. — Там е градската ѝ къща — обясни Уилям. — Поне беше допреди три години.

Уилям заключи вратата на стаята. Някъде по коридора, чува мъж да пее с пиянски глас, докато някаква жена го молеше да престане. Уилям пхна ключа в джоба си.

— Напоследък не съм имал причина да ходя там — обясни той.

Тръгнаха пеша. Друг начин нямаше. На няколко пъти се изгубиха по тъмните улици, докато приближаваха Сакре Кьор; почти опипваха пътя си по калдъръмената уличка. Над тях, на върха на стръмния хълм от време на време се виждаше масивното туловище на наскоро завършената базилика, която блестеше на светлината на луната. Найсетне откриха малкия ресторант на ъгъла на правилната улица и завиха по улица Де Сол. Нощта беше топла, въпреки това Хари трепереше.

Надяваше се Чарлс да е с майка си и Луиза да е с двамата. Не можеше да реши какво да направи първо: да удари Чарлс в лицето или да дръпне сестра си настрана. Прилошаваше му всеки път, когато си помислеше, че тя може да се е омъжила, без да знае какво става. Представяше си я как с ведро и доверчиво лице влиза в дома на Хелън де Монтфорт, където разбира истината. Каквато и да беше тя. Може би Чарлс не беше неин полубрат и се беше оженил за нея, но без да изпитва любов. Или пък наистина ѝ беше роднина и нямаше намерение да ѝ бъде нито любовник, нито съпруг. Хари се постара да не мисли над третата възможност: може пък Монтфорт наистина да обичаше Луиза и да се ожени за нея напълно законно, ако вече не го беше направил. Дваемата бяха щастливи, а Луиза остава в град, където се водеше война, и никога повече нямаше да се прибере у дома.

Сподели този последен страх, докато опипваха пътя си покрай градините на улица Л'Абревоар, опасани от висок зид.

— Ако са се оженили — започна той, — ако това е възможно, ако са го направили, ако са решили да останат...

Уилям спря и се обърна към него.

— Тогава ще трябва да се върнем у дома и да съобщим на майка ти — заяви той. — Господ да ни е на помощ тогава.

— Децата на Луиза ще бъдат францужойчета — каза на глас Хари. — Хелън ще им бъде баба.

— Ако Германия спечели войната, тогава децата на Луиза ще бъдат германчета — изтъква Уилям. — Ще живеят на германска територия. Може и с всички нас да стане така.

— Няма да се стигне дотам.

— Няма — пое си дълбоко дъх Уилям. — Не, това е нелепо.

Най-сетне спряха пред порта с две масивни каменни колони. На едната бе написан номер 15.

— Тук е — посочи Уилям. На стената имаше звънец и той дръпна въженцето. Не чува нищо. Уилям погледна тъмния път. — Хелън винаги е искала да живее на тази улица — спомни си той. — Художникът Реноар живеел през пет къщи.

— Реноар ли? — учуди се Хари. — Тя го е познавала, така ли?

— Някога — уточни Уилям. — Познаваше ги всички. Преди години тук бе съвсем различно. Толкова много артисти и поети.

Спомням си един ресторант от онова време... — Замълча. — Няма значение. — Отново дръпна звънеца.

— Може да е откачен — предположи Хари.

Пробваха портата и тя се отвори; двамата предпазливо си проправиха път между високите храсти към входа на внушителната къща. Когато Уилям почука на вратата, звукът отекна в къщата и най-сетне се чуха стъпки. Дребничка прислужница отвори вратата.

— Може ли да се видим с мадам де Монтфорт? — попита Уилям.

— Тук няма такова лице.

— О, за бога — измърмори Хари. — Отваряй вратата.

— Какво става, Франсин? — провикна се от коридора възрастен господин. Пристъпи напред и погледна подозрително двамата англичани.

— Търсим мадам де Монтфорт и сина ѝ — обясни Уилям.

Човекът издаде типично галско сумтене на неодобрение.

— От известно време тя не живее тук.

— Но тя притежаваше тази къща.

Мъжът се изсмя.

— Тя ли я е притежавала? Живееше на горния етаж. Не притежаваше нищо.

Уилям остана шокиран.

— Ами синът ѝ?

— Където и да ходят, винаги са заедно.

Уилям и Хари се спогледаха.

— Знаете ли къде е сега? — попита Хари.

— Някъде край църквата — отвърна уклончиво старият и махна с ръка. — На улица Фоятие, поне така знам.

— На кой номер?

— Откъде да знам. — Прислужницата понечи да затвори вратата. Зад нея чуха съскането на стареца. — Чужденци.

Уилям се опита да я подпре с рамо, но вратата се захлопна в лицето му.

— Ние сме ви съюзници — провикна се той. — И чужденци да сме, то сме от чужденците, които ще се бият за Франция.

Отговор не последва. Чува стъпките на прислужницата да се отдалечават, последвани от тези на работодателя ѝ, а вътре в къщата се затвори друга врата. Уилям отпусна чело на вратата.

— И хиляди ще измрат — промърмори той. След това изглежда си спомни, че Хари е до него, изправи се и стисна ръката на сина си. — Улица Фоятие — рече той.

Качиха се по хълма; вече минаваше полунощ. В сенките на луната те заслизаха по дълги стъпала покрай къщите.

Двама жандарми се показаха от сенките.

— Документи — нареди единият.

Уилям извади паспортите им.

— Аз съм от Британско посолство — заяви той.

Двамата погледнаха Хари.

— Разрешителните, ако обичате.

— Нямаме — призна Уилям. Каза името си и обясни, че Хенри е негов син.

— Каква работа имате тук в този час?

— Идвам от Англия, за да намеря дъщеря си. Тя изчезна.

Двамата си поеа дъх, заклатиха глави.

— Мосю, улиците трябва да са празни до осем вечер. Разбирате ли? Трябва да се върнете в хотела.

Разбраха, че няма смисъл да протестират. Хари се обърна.

— Никой нормален човек няма да ни отвори в този час, освен това не знаем номера.

Уилям се призна за победен.

— Ще пробваме отново утре сутринта.

Четвърти август се оказа хладен, дъждовен, със силен вятър.

Уилям и Хари закусиха в почти празния ресторант; на една от масите навън седеше румена жена, беше гушнала кученцето си и го целуваше. Когато станаха, тя изпрати и на тях въздушна целувка.

— Англичани ли сте? — попита тя. — Много обичам английските момчета — провикна се тя след тях. — От години. — След това звънко се разсмя.

Търговецът на цигари, при когото Уилям спря за пури, кършеше тревожно ръце. Много от полиците му бяха празни.

— Налага се да отида и да се запиша — оплака се той. — Роден съм в Триест, но живея тук още от дете. Не могат да ме накарат да се върна там.

— Имат ли право? — попита Хари.

Човекът почти изписка от отчаяние.

— Имат право! — възкликна той. — Трябва да си вървим по домовете. Така казаха. Само че аз съм парижанин, разбирате ли? Не познавам Триест. Никога не познавам там... това е нелепо!

Оставиха го да се оплаква и на следващия клиент. Хората се тълпяха по улиците, някои с изопнати, разтревожени лица, други с изражение на превъзходство. Някои обсъждаха последното нахлуване на прусаци в Париж.

— Ще вдигна нова барикада — извика един старец към помладите си приятели на тротоара. Хората се скупчиха около него и войник на средна възраст, облечен с балтон и окичен с медали, го прегърна хищнически през раменете, докато тийнейджърите в групата наблюдаваха Уилям и Хари с уплашени, объркани лица.

Уилям се намръщи.

— Трябва да се обадим в посолството. Задължително трябва да ни издадат разрешителни — обърна се той към Хари.

— Сега ли?

— Не сега. Сега тръгваме да търсим Хелън.

Тръгнаха по пътя, по който бяха минали предишната вечер, а четирите часа сън личаха на всяка тяхна крачка. На улица Фоятие чукаха поне на шест врати, докато попаднат на човек, който е чувал за Хелън. Насочиха ги да вървят нагоре по хълма, където големите къщи ставаха все по-малки и накрая им посочиха една зелена врата зад разпадаща се ограда.

Мина цяла вечност, преди вратата да се отвори след упоритото им чукане. Най-сетне Хелън застана пред тях, загърната с шал и със зачервени очи. Тя зяпна от изненада, когато видя кой е на вратата.

— Уилям! — възкликна тя. — Какво правиш тук? — Промъкна се покрай тях и огледа улицата, сякаш очакваше още някой и се страхуваше този човек да не се появи. След това се загърна по-плътно в шала и вирна брадичка по познатия начин, усмихна се подигравателно, сякаш бе център на внимание на градинско парти, а не ги беше посрещна несресана и по чехли.

— Къде е Луиза? — попита направо Уилям.

— Луиза ли? — попита тя. — Откъде да знам?

— Тя е в Париж — прекъсна я гневно Хари.

— Нима? — Хелън погледна от единия към другия. — Защо?

— Пусни ни да влезем. — Уилям я измести и влезе в мрачния коридор. Пристъпи напред и започна да отваря врати към стаи, в които нямаше никакви мебели. В края на коридора, преди стъпалата към кухнята, се обърна към нея. — Какво е това?

Тя сви рамене.

— Моето убежище.

— От какво?

Тя извърна поглед от него.

— Временно е.

— Ясно — отвърна той. — Значи съм бил подведен.

— Може и така да се каже. — Тя му се усмихна неуверено. — Ако не възразяваш, Уилям, предпочитам да си тръгнеш. Очаквам гости. — Той кимна. Огледа я цялата и изви вежда, тя се изчерви и се извърна. — Е — рече тя, — ти отбеляза малка победа. Както виждаш, сама съм.

— Не съм тръгнал да търся победи — срыза я Уилям. — Искам дъщеря си. Къде е Чарлс?

Тя се обърна с гръб към него.

— Минал си през Париж, предполагам. Не можеш ли сам да се сетиш.

— Да не би да е мобилизиран? — попита Хари.

— Всички запасняци са мобилизирани.

— Но той работеше в Лондон.

Тя се намръщи учудено.

— Тъкмо това имах предвид — отвърна тя. — Върна се, защото е запасняк. Пристигна преди два дена и спа тук, на сутринта си тръгна.

— Тази сутрин ли? Къде е отишъл?

Тя погледна отново от единия към другия.

— Не ви влиза в работата. Защо, за бога, най-неочаквано се заинтересувахте, къде е? — Тя погледна многозначително Уилям. — Досега не си се интересувал.

Хари пристъпи напред с пламнали от гняв очи.

— Синът ти е отвел сестра ми. Запознал се е с нея в Лондон и предложил.

Хелън ахна, след това прихна.

— Това е нелепо — отвърна тя. — Луиза не е тук. Не я е водил тук. Не я е споменавал. — Тя присви очи. — Това е лъжа, шега.

— Не е никаква шега — рече Уилям. — Луиза е оставила писмо, в което казва, че идва с него в Париж. Двамата щели да се женят.

И тримата стояха мълчаливо; най-сетне Хелън се отдалечи и отвори малка врата в задната част на къщата към очевидно слугинска кухничка. Седна на малка маса, където бе сложена оскъдна закуска — хляб, кафе и малка купичка смокини. Чиниите и чашите бяха две. Тя махна с ръка. — Тази сутрин той стана в четири — прошепна тя тъжно. — Поседяхме тук. Той имаше заповед и трябваше да замине. — Показа им лист, на който бе записала името на полка му и разписанието на влака, държеше го внимателно, а след това нещастно го запокити към тях. Уилям го взе.

— Нито веднъж не е споменавал Луиза. — Хелън изрече името саркастично. Погледна и двамата. — Може пък да си е измислила — сви тя рамене. — Заминала е с някого. Не е било обаче с Чарлс.

— Нищо не си е измислила — избухна Хари.

Тя изви презрително вежда.

— Откъде го познава?

— Били са заедно в Лондон.

— Така ли? Вие видели ли сте ги заедно? — Тя погледна Уилям. — Някой от вас виждал ли ги е?

— Не — призна Уилям. — Само че описанието му... И се е представил като Морис Фредерик.

Тя се намръщи, но не отговори.

Той пхна листа с разписанието и номера на полка в джоба на сакото. След кратко колебание дръпна втори стол и седна срещу нея.

— Хелън — започна той тихо, — през всичките тези години така и не ми отговори. Сега обаче държа да чуя истината. Много неща зависят от нея. Чарлс мой син ли е?

Тя го погледна спокойно.

— Не знам.

Той поклати глава.

— А пък аз мисля, че знаеш. Ти ме остави да тъна в неведение. Може и да ти е било забавно. Може да си се забавлявала с други. Аз обаче трябва да знам.

Тя мълчеше, свила устни в права линия.

— Мили боже — измърмори Хари, обърна ѝ гръб и тръгна към прозореца, погледна двора, пълен с умиращи дървета, жадни за слънце.

— Хелън — настоя Уилям, — Луиза няма представа с кого е. Тя вярва, че ще се омъжи за него. Влюбена е в него. Смили се над нея.

Искряща ярост се събра по лицето на Хелън.

— Да се смия ли? — повтори тя. — Над твоето дете ли?

— Тя е едва на осемнайсет.

Хелън се изсмя цинично.

— Скъпи — отвърна тя, — ти кога си се смиявал над мен? — Тя махна с ръка, сякаш да заличи любопитното му, объркано изражение. — Всъщност, знам какво е мнението ти за мен — продължи грубо тя. — О, да, ти беше много гостоприемен. Допусна ме в дома си, въпреки че невинаги поканата беше искрена. И макар да ме желаше, когато се срещнахме, щом научихме, че сме от една кръв, тогава ме имаше за добра компания, нали? Ужасната жена в Париж. Там мъже като теб могат да идват при жени, които правят онова, което нито една англичанка не би направила. Да, тогава бях твоята любима, Уилям. Не можеш да го отречеш.

— Не го отричам — призна тихо той.

— И няма как — възкликна тя. След малко отново вирна брадичка. — Но аз не бях достойна за брак — добави тя с горчивина.

— Ти никога не си искала да се омъжиш!

Тя се наведе напред, подпряла ръце на масата.

— А ти щеше ли да се ожениш за мен, Уилям? — Той не каза нищо, единствено сведе поглед. Тя се усмихна студено. — Не, нямаше. Ожени се за онова мрънкащо, влюбено дете, момичето с богатство.

Възцари се мълчание. Когато Хари чу да обрисуват майка му по този начин, се обърна бавно към Хелън. Без да обръща внимание на отровния му поглед, тя продължи да наблюдава Уилям.

— Заслужаваш си наказанието — заяви най-сетне тя. — Задето се отнасяше към мен толкова небрежно.

При тези думи, Уилям стовари юмрук върху масата и тя трепна.

— Небрежно ли? — възкликна той. — Аз те издържах. А ти единствено ме изнудваше. Намекваше, че Чарлс е мой син. Кажи ми истината.

Доволна усмивка запълзя по лицето ѝ.

— Сега ти изгуби дъщеря си. На това му се казва справедливост. Аз изгубих сина си заради войната, може никога да не го видя повече. А ти изгуби дъщеря си в срам.

Очите им се срещнаха и най-сетне Уилям съзря истината.

— Той изобщо не е мой син.

— Не — призна тя. — Никога не е бил твой.

— И през всичките тези години...

— Ти не искаше да се ожениш за мен.

— Ти не искаше да се омъжиш!

— Ти предложи ли ми? — попита тя. — Направи ли го?

Той я погледна учудено.

— Винаги ми казваше... — започна той. — Другите мъже...

— Не ми предложи. Ожени се за нея.

Неочаквано ги стресна смехът на Хари. Вдигнаха погледи към него.

— Той е син на друг мъж — заяви той. — И нито единият, нито другият е пожелал да се ожени за теб. Затова си отмъстила на някакъв нещастник в Бержерак, като си го тласнала към смъртта, и си отмъстила на баща ми, като си го цедила за пари.

Хелън скочи на крака.

— Нищо не знаеш! — извика тя. — Така че не ме обиждай!

Хари се усмихна студено.

— Няма начин жена като теб да бъде обидена.

Хелън ахна, а след няколко секунди изражението ѝ се промени. Тя се отпусна назад на стола си.

— Синът ми е всичко, което някога съм имала — рече тя и очите ѝ плувнаха в сълзи. — Той е единственото сигурно нещо в живота ми. А сега го няма.

Двамата мъже я наблюдаваха как плаче.

— Хелън — обади се тихо Уилям след малко. — Ти каза ли на Чарлс, че съм му баща?

Тя извади кърпичка от гънките на пеньоара и избърса лицето си.

— Не — прошепна тя, — казах му истината. Той я знаеше от известно време. Баща му почина, когато той беше съвсем малък.

Хари погледна Уилям със съчувствие; инстинктивно постави ръка на рамото му, след това, когато и двамата се почувстваха неловко, той я отпусна отново.

— Той беше художник. Почина от туберкулоза — прошепна Хелън. — Той беше голямата ми любов, не като теб. Запознах се с него един месец, след като ти замина от Париж през 1892 година; бяхме заедно през цялото лято. Той почина през декември, а Чарлс се роди два месеца по-рано. Толкова рано, че ти повярва, че има вероятност да е твой син.

— А ти ме остави да го вярвам.

— Да.

Хари клатеше глава в недоумение и гняв.

— За пари — рече той. — За отмъщение.

Тя не отговори; облегна глава на едната си ръка и погледна към бледата утринна светлина от прозореца.

— Нямате представа какво е да си сама жена, която си проправя пътя, така че нямаме никакво право да ме съдите. — Изправи се на малкия стол. — Отмъщението е нещо евтино. Аз просто бях прагматична. Направих необходимото, за да оцелея.

— Ами Чарлс? — попита Уилям. — Изпратила си го при мен, при Октавия, за да създаде разрив между нас.

— Не съм — отвърна бързо тя. — Той ми каза какво е направил, но аз не одобрих. Той няма право да иска нещо от теб.

— Той поиска част от наследството.

— Казах му, че няма право.

— Въпреки това той пробва.

— Пробва, да.

Хари въздъхна нетърпеливо.

— Научил се е от теб. На измами и завист.

— Завист към едно семейство ли? — попита тя тихо. — Или да бъде приет като син? Да, може би. Може би винаги е искал това.

— И дойде при мен да го открие, след като не го откри другаде ли? — попита Уилям.

Тя сви вяло рамене.

— Да бъде част от това... да има онова, което никога не е имал, което мисли, че ми е било отказано на мен? Възможно е. Тези неща се отразяват на децата.

Каза го с трагично самосъжаление.

Уилям се пресегна през масата и докосна ръката на Хелън.

— Хелън, той е накарал Луиза да повярва, че ще се ожени за нея. Когато го е направил, знаел ли е, че нямат роднинска връзка.

— Знаеше. Но не ми е споменал и дума за нея.

— Не ти ли каза, че ѝ е предложил брак?

— Това е нелепо. Не би направил подобно нещо.

— Но го е направил!

— Не вярвам. Неспособен е на подобно нещо!

Уилям стана и се завъртя на пети, огледа малката стаичка, сякаш търсеше какво да удари. Овладя се и отново се обърна към нея.

— Направил го е — повтори той. — Тя е в Париж, някъде с него.

— Не е — настоя Хелън.

— Защо си толкова сигурна? — попита Хари.

— Защото... — Тя сви ръце в скута си. — Той не харесва жени... по този начин.

Двамата мъже се спогледаха.

— Хелън — рече Уилям, — имаме основание да вярваме, че го е сторил. Моля те, кажи ни къде е. — Тя вдигна поглед към него и сянка от старото кокетство се изписа на лицето ѝ. Докато я наблюдаваше, Уилям бе убеден, че настоящата ѝ криза ще премине. Щеше да има нови покровители; Хелън не се предаваше, нямаше да позволи войната да я сломи. Щеше да се издигне отново и по някое време в бъдеще, докато пътуваше от Лондон за Париж — ако тези градове оцелееха — щеше да я види отново, облечена модерно, хванала под ръка друг мъж, сякаш войната, лишенията и разочарованията не можеха да я докоснат.

— Сборният му пункт е на гара дьо Л'Ест — прошепна тя. — В седем. Само че няма да го намерите. Влаковете бяха за осем. Сигурно е заминал.

Съкрушени, мъжете се обърнаха, за да си вървят. Хари не се обърна назад и излезе на улицата веднага, докато Уилям се обърна по средата на коридора. Погледна жената, която познаваше толкова отдавна.

— Хелън, виждала ли си изобщо Луиза? Знаеш ли дали наистина е с него?

— Не е с него — отвърна Хелън. — Ако беше с него, той щеше да ми каже. Познавам сина си.

— Никой от нас не познава истински децата си — заяви Уилям. Погледът ѝ беше студен като гроб.

— Грещиш — натърти тя. — Понякога Чарлс може и да действа по начин, който не съм предвидила, но сърцето му принадлежи на мен. Те я оставиха и на излизане затвориха плътно вратата.

Утрото в Ръдърфорд беше безжизнено и тихо. Слугите се бяха събрали на закуска, сериозни като на погребение.

— Ще съсипе къщата — подхвърли Харисън.

— Няма — отвърна раздразнено госпожа Карлайл. — Негова светлост живееше тук и преди. Ще се справи и този път. Но няма да се стигне до това. Този американец е и всичко, и нищо.

— Няма да се разделят — съгласи се Наш. — Нейна светлост няма да си тръгне. Не и оттук. Няма.

— Седи до телефона в библиотеката на негова светлост — издаде Мери. — Слезе, след като бях измела.

— Заради госпожица Луиза е.

— Какво е направила? — попита Мери.

— Няма значение — отвърна Наш.

Харисън се разсмя и готвачката му отправи изпепеляващ поглед.

— Ако господин Брандфийлд чуе, ще ви излезе през носа. Така че яжте и не говорете — нареди тя.

Харисън остави ножа.

— Омръзна ми да ми повтаряте да мълча. Седим тук като уплашени зайци. Не мога да приказвам това, нито пък онова. Заминавам в граничния полк, щом обявят война. Заминавам при брат си в Карлайл и заедно ще се запишем.

— Наистина ли е война? — попита разтрепераната Синтия. — Откъде се взе? Защо се бием?

— Още не се бием — увери я Мери.

— Но ще започнем — рече Харисън. — И знаете ли какво? Ще бъде като ваканция във Франция. Нямам търпение. До Коледа ще ги изгоним и искам да участвам. По-добре, отколкото да гладя фракове и да пренасям чинии.

Вратата се отвори. Брандфийлд застана на прага. В ръката си държеше вестник. Заобиколи масата и седна на уиндзорския стол, запазен за него.

— Значи ще ни изоставиш — обърна се той към Харисън. — Това със сигурност е голямо успокоение за всички ни.

Харисън се усмихна.

— Ще стана герой, господин Брандфийлд. Ще надупча Кайзера и от ваше име.

Госпожа Карлайл го погледна изпепеляващо, наведе се напред и посочи вестника.

— Какво пише, господин Брандфийлд?

Той го разтвори на масата.

— Белгийците отказват на германците да преминат свободно. Заглавната статия твърди, че тази сутрин Германия ще нахлуе в Белгия, Холандия и Люксембург. Ако го направят... — Замълча и зачете вестника. — Дълг на всеки британски поданик е да защитава суверенните права на Белгия и съюзниците ни.

— Нали ви казах. Война е — обади се Харисън. — Там има война, значи и тук. — Замълча. — Интересно дали господин Гулд ще иска камериер, когато заживеят заедно? Нямам нищо против да отида в Америка след края на войната.

— Каква мръсна уста — възкликна госпожа Карлайл. — Неугодни богу приказки!

— Сега вече звучите като госпожа Джослин — разсмя се Харисън.

Брандфийлд стовари юмрук по масата и всички от персонала се обърнаха към него; той никога не бе проявявал агресия. Синтия се разхленчи, а Мери я ритна под масата.

— Тихо — прошепна тя.

— Госпожа Джослин не се чувства добре — сподели Брандфийлд и гласът му прогърмя. — Проявете малко уважение. — Погледна Харисън. — Чу ли ме?

— Не проявявам неуважение, сър — опъна се Харисън. Очите му обаче блестяха предизвикателно. Брандфийлд заоглежда всички, докато се успокоят; след това и той се успокои.

— Наш е прав. Нейна светлост няма да ни напусне — заяви убедено госпожа Карлайл. — Не искам да чувам други приказки в кухнята си.

— Защо не? — попита Харисън. Гласът му беше спокоен, разумен; усети буреносния поглед на Брандфийлд, въпреки това

продължи. — Красив, богат мъж. Коя жена не би го пожелала? Има и други причини, не само господин Гулд. Тя ще заведе децата в Америка, защото там няма война и едва ли ще има. Тя ще ги защити, това е. Вие нямаше ли да го направите, ако имате шанс? — Около масата се надигна шепот. — Господин Брадфийлд, прочетете още, моля ви, заради дамите. — Харисън скръсти ръце и се облегна назад на стола. — Прочетете онази част, в която се казва, че Америка ще обяви неутралитет, щом ние обявим война.

В стаята се възцари тишина. Те довършиха порциите си със сведени очи, никой не срещна погледите на другите.

Когато приключиха, Наш стана и излезе в коридора, тръгна към външната врата. Щом излезе в двора, започна да поема дълги глътки въздух, загледан в огромния покрив на Ръдърфорд: красивите линии на тюдорските комини, които му напомняха за захарни пръчици, неравния цвят на тухлите и прозорците, които улавяха утринната светлина. Усети, че някой го подръпна за ръкава.

Погледна към Мери.

— Ти ще се биеш ли? — попита тя. — И ти ли ще заминеш като Харисън?

— Ще изпълня дълга си.

— И той какъв е? — попита тя. — Да умреш за тях ли? Да умреш заради това ли?

— Да — отвърна той. — Ако се налага. За тях. И за това.

Октавия седеше в библиотеката на Уилям повече от два часа. Ако Уилям и Хари бяха във Франция, телефонът едва ли щеше да звънне, въпреки това тя стоеше и чакаше. Снощи отново разговаря със семейство де Рей и единственото, което научи бе, че Уилям е изпратил писмо от Фолкстън, че ще се качат на ферибот, за да прекосят Ламанша. Оттогава нямаше други известия, освен слуховете, че във Франция цари хаос.

Джон излезе рано сутринта и се отправи към Касъл Хауърд; не можел да пропусне възможността да види голямата къща на Ванбру. Първо го помоли да не ходи, защото там не се допускаха случайни хора, освен това не искаше да го поканят и да разберат, че цяло лято е бил в Ръдърфорд. В околността щяха да започнат да обсъждат дългия

му престой, а бе неразумно да подхранва клюки. Изпитваше ужас, че хората ще разберат за връзката им, а преди да са готови да заминат, се страхуваше, че Джон неволно ще разкрие чувствата си. Той беше във възторг и всеки можеше да го забележи, освен това гореше от нетърпение да я отведе. Тя пък се чувстваше като несигурно дете, изправено пред непознато предизвикателство и първото залитане към най-близката опора издава страха му.

— Ще остана днес, ако така предпочиташ — бе казал той по-рано.

— Не... върви. Няма смисъл и двамата да чакаме до телефона.

— Ти ще се справиш ли?

— Да, разбира се.

Той тръгна и се закле, че няма да спомене и дума кой е.

— Най-малкото ще пообиколя Рейуд. Чувам, че плантацията била чудесна. Ще прекарам следобеда в Йорк — обясни той. — Все още не съм го виждал. Когато се върнем в Щатите искам да кажа, че съм го виждал.

Тя бе довольна, че остана сама. Нямахше да издържи нетърпението на Джон, докато чака новини за Луиза. Той искаше всичко да се получава веднага, беше свикнал да постига своето, да взема внезапни решения и в това отношение беше коренно различен от мудния Уилям. А в момента тя имаше нужда от уравновесеността и търпението на Уилям. Имаше нужда от търпение, за да открият Луиза. Търпение и уравновесеност, за да я върнат обратно.

Загледа се към оранжерията и към терасата. Стори ѝ се неестествено празна и откъсната от действителността. В музикалната стая, в далечния край на големия коридор, чу, че Шарлът свири на пиано. Напрегна се и се заслуша. Шарлът притежаваше спокойствието и търпението на Уилям — нищо не бе в състояние да пречупи решителността ѝ. Всички очи се обръщаха към Луиза — тя беше толкова красива и ведра. Може би Шарлът щеше да е тази, която в бъдеще щеше да се окаже истинското съкровище. При мисълта за Луиза, Октавия усети как я присвива стомахът. Прилоша ѝ и си каза, че е трябвало да закуси или поне да се опита да хапне нещо. Не можеше да се храни и почти не беше спала. Луиза трябваше да се върне. Тя трябваше да се върне на всяка цена. Само за това мислеше и тази

мисъл бе единствената, която успяваше да задържи за по-дълго от няколко секунди.

Погледна отново към оранжерията. Времето се влошаваше; духаше силен вятър, всеки момент щеше да плисне дъжд; далече на север виждаше синьото на езерото и белите вълнички. Подпря брадичка с ръка. Навремето имаха малка лодка с Уилям и ходеха да плават, когато водата беше като огледало. Веднъж на едно парти пуснаха хартиени лодки с фенери. Предизвикаха невероятен фурор, както повечето от партитата и пикниците, които организираха двамата. Едно време... затвори бързо очи. Нямаше смисъл да си мисли какво е било навремето. Всичко това беше минало. Тя бе живяла в клетка толкова време, че не бе видяла решетките. Сега вратата бе отворена широко. Тя трябваше само да излезе навън.

Стана и закрачи из стаята, прокара пръсти по книгите. Онези, които Уилям държеше тук, бяха по-лични, различни от томовете в съседната стая. Тук държеше сметките в малки кожени тетрадки, също като баща си и дядо си. Отвори една и видя скромността и грижата, вложени във всеки ред: ремонт на къщата, сметки за обяд, докато е пътувал, бележки за срещи.

Забеляза, че отзад е скъсано листче, угълчетата бяха потъмнели от старост. Отвори го внимателно и откри, че е бележка за нашийник за неговия мастиф, огромното червеникавокафяво куче, което му беше компания по времето, когато двамата с Октавия се ожениха. Той обожаваше кучето, помисли си тя, но то бе починало една сутрин, докато Уилям обикаляше с него имението. Когато усетил, че го няма, Уилям се върнал и го открил под един бук. Дори го беше пренесъл до къщата, докато Армитидж не го беше видял и не бе поел товара от ръцете му. Октавия поклати тъжно глава при спомена. Бележката бе запазена. На външната страна много по-младият Уилям бе написал: „Нашийник за Бриджтаун“. Всички кучета навремето бяха кръщавани на части от карибските имена на рода Бекфорт. Тя въздъхна тихо, затвори бележника и го върна на мястото му, погледна бюрото.

Тук беше и огромната сребърна мастилница, подарена му от колеги, когато се оттегли от парламента. Тук бе и снимката направена с дагеротип на родителите му. Книжата му бяха грижливо подредени върху попивателната хартия. Тя докосваше всичко, накрая посегна към писалката. Той бе седял тук, преди тя да дойде; щеше да седи и след

като тя си отидеше и щеше да се опитва да намери смисъл. Напразно щеше да се опитва да организира живота си като мастилницата и попивателната, лампата и дагеротипа. Представи си ръката му върху махагоновата повърхност; бюрото бе направено от дърво, внесено от Индия преди четири поколения. Всичко в тази стая — както и в останалите — си имаше своя история, минало. Със сигурност, през идващите години името ѝ щеше да бъде заличено от живота на Ръдърфорд. Тя щеше да остане като черна сянка в семейството, празно пространство. Никой нямаше да споменава името ѝ; портретът на Сингър Сарджънт щеше да бъде свален.

Октавия прехапа устни и седна на стола на Уилям, отвори чекмедже на бюрото. Може би търсеше нещо негово, нещо за него, което да отнесе със себе си, но се учуди, когато видя зелена счетоводна книга с кожена подвързия. Намръщи се леко, извади я и я отвори.

Оказа се опис на всички семейни портрети, правени след сватбата им. Снимките им бяха поставени в красиви рамки и подредени по пианото, на масички из къщата, но тя не знаеше, че Уилям си има свои копия. На първата страница беше Ръдърфорд, полъснат и поддържан, отколкото си спомняше. На втората страница беше сватбеният им портрет, направен през 1893 г. Постави пръст на страницата. Роклята бе ужасна: толкова много дантела, сатен. На следващата страница бяха пъхнати визитни картички: фотографии на Уилям, правени, когато фотографската визитна картичка беше на мода. Сигурно се е притеснявал да ги използва. Не ги беше виждала досега. Следваха портрети, които проследяваха брачния им живот, Хари като момченце, обгърнал с ръце врата на понито си, Октавия с трите си деца. Датата беше 1909 година — Хари се опитваше да изглежда голям до Луиза, която потискаше усмивката си, а Шарлът гледаше ококорено и сериозно. На последната страница беше Луиза сред розите в градината.

Върна в началото. Тогава забеляза малкия плик, пъхнат зад един от портретите. Извади го, беше от тънка хартия, матова. Отвори листа внимателно и видя сухо цвете и парченце дантела. Наблюдава ги в недоумение няколко секунди; цветето бе момина сълза, а дантелата — брюкселска. Виждаха се познатите преплетени лозови листа. Октавия бавно погледна сватбената снимка. Тя беше седнала, а Уилям прав зад

нея бе отпуснал ръка на рамото ѝ. Тя носеше малък букет момини сълзи, а около тях се виеше брюкселската дантела, украсена с лози.

Октавия си пое дълбока, накъсана глътка въздух. Нямаше представа, че ги е запазил. Не предполагаше, че онзи далечен ден на тяхната сватба е имал значение за него. Никога не говореше за него; никога не ѝ напомняше, само понякога проявяваше известна емоционалност. Тя си мислеше, че бракът е бил необходимост за него: начин да си осигури финансово бъдещето, да се сдобие с прилична булка. Оказа се, че греша. По някое време Уилям е изтеглил стръкче от букета, изсушил го е и го е запазил. Беше го увил в паус и го беше запазил като ценен спомен.

Било е тук, през всичкото това време, досети се тя. Между страниците на зелената книга беше и всичко друго, което двамата с Уилям бяха постигнали.

И всичко, което щяха да изгубят.

С ръка върху снимката на Луиза тя отпусна глава на бюрото и заплака.

Беше станало почти единайсет, когато Уилям и Хари успяха да се отправят към гара дьо Л'Ест. Таксито нямаше, нито омнибуси; по пътя им казаха, че дори велосипедите в изложбената зала на „Пежо“ на Авеню де ла Гранд Арме са били реквизирани, всичките триста. По ъглите чуваха и други слухове: четирийсет хиляди американци не можели да отпътуват от Европа тази седмица, същият бил и броят на британците, по пристанищата царял хаос, а претоварените фериботи били атакувани от истерични тълпи.

— Бягат като плъхове — заяви един пиян. — Вие имате ли *permis de sejour*? — попита той застрашително, докато оглеждаше дрехите на Уилям и аристократичната му стойка. — Тук ли живеете? В Париж ли? — Те продължиха бързо. — Може да си шпионин! — чуха те вика на пияния.

— Не отговаряй — прошепна Уилям на Хари. — Не се обръщай.

В единайсет пристигнаха на гара дьо Л'Ест. Тук гъмжеше от хора, мъже и семействата им се бяха скупчили на гарата под балюстрадата от ковано желязо и огромните полукръгли прозорци на главната зала. Огромен надпис „Ейвис“ обявяваше затварянето на

френско-германската граница. На места деца бяха повличани от човешката гмеж, стъпваха върху тях, блъскаха ги, отнасяха ги към пероните, където веднага ги отделяха насила от бащите им. Подаваха цветя, прегръщаха се, гушкаха бебета и ги целуваха по пухкавите бузки. На места се мяркаха и възрастни родители. Жените се извръщаха, някои плачеха, други се вглеждаха с недоумение някъде напред.

— Коя рота е това? — попита Уилям един носач. — Кой полк? — Показа листа, който му беше дала Хелън.

— Мосю, те заминаха отдавна — рече той и вдигна ръце, за да покаже, че невежеството на Уилям е обидно.

— Накъде? — настоя Уилям и затича редом с него. — Знаете ли къде заминаха?

Човекът направи гримаса и изви очи.

— На война! — извика той над гласовете на тълпата. — На война!

Уилям спря да тича. Двамата с Хари останаха на място, докато човешкият поток продължаваше да се движи. След няколко минути прозвуча свирка на влак и се блъснаха стотици врати; вой на отчаяние се понесе наоколо, докато вагоните поемаха. Влакът набра скорост и лицата на хората, които гледаха през прозорците, бързо изчезнаха. Когато и последният влак замина, над перона надвисна ужасна тишина. Известно време никой не помръдваше, след това се заблъскаха в посоката, от която бяха дошли, минаха под огромния часовник, покрай парапета и излязоха под ситния дъждец.

— Може да е някъде тук — предположи Хари. — Може да е останала, след като той е заминал.

Обиколиха гарата, надникнаха във всеки киоск, провериха пейките и кафенетата. От Луиза нямаше следа.

— Безнадеждно е — реши Уилям. — Може да е къде ли не.

Застанаха пред гарата, погледнаха към десети арондисман и улицата към Жарден Вилмен.

— Тази гара винаги е била гарата на войната — прошепна Уилям. — През 1870 година построиха болница за ранените войници. Това беше последната пруска война. Май се въртим в кръг, допускаме същите грешки.

Поеха безцелно към градината. Дъждът постепенно измокри шлиферите им. Не бе за вярване, че допреди няколко дена бяха в Англия; Уилям не спираше да мисли за гостуването си в Ричмънд Касъл. Тогава не знаеше за Луиза. Не знаеше и за Октавия и Гулд. Докато минаваха през старата военна порта, той забави крачка, докато накрая спря и забодде поглед в земята.

— Предадох семейството си — рече той.

Хари го погледна учудено.

— Не, сър — отвърна той. — Това не е вярно.

— Напротив, истина е — рече Уилям тихо. — Не обръщах внимание. Не обръщах внимание на желанията ти. Не обръщах внимание на съпругата си. Аз съм виновен за всичко, което се случва. Аз го създадох. Разочаровах ви.

— Точно обратното е — каза му Хари. — Ако искаш да наказваш някого, то накажи мен.

Уилям махна с ръка.

— Ти просто искаше да избягаш от традицията. Всеки младеж мисли по този начин. Ти не си по-различен.

— По-различен съм — настоя Хари. — Излъгах те.

— Кога?

— На Коледа — рече Хари. Беше преbledнял. Заговори отново: — Ти ми зададе въпрос. Попита ме за истината и аз те излъгах.

— Какво съм те питал? Каква лъжа?

Хари се стараше да се държи, да се владее, но от усилието се разтрепери.

— Дадох ти дума, че не познавам момичето, което почина — заекна най-сетне той. — Говоря за прислужницата, дете я извадиха от реката. Емили. — Гласът му пресекна; той прехапа устни, пое си дъх. — Познавах я. Всичко стана по моя вина. Аз я заряхах. Детето беше мое.

Баща и син се измерваха с погледи известно време, всеки се опитваше да види истината, реакцията на другия. Накрая въпреки усилията, Хари се разплака. Уилям не пристъпи към него.

— Момчетата в Оксфорд... — започна нещастно Хари. — Те казаха... — Той замълча. — Само че това не беше тяхна грижа. Не трябваше да ги слушам. Аз я отблъснах. Казах й, че е прекрасно момиче, а след това й пожелах всичко хубаво или нещо подобно, но

също толкова жестоко и я оставих. Случи се вечерта, преди Коледа. Същата нощ тя отиде в реката. Не ми беше казала за детето, но и аз не ѝ дадох шанс. — Той извърна поглед, срамуваше се да погледне Уилям в очите. — А после излъгах и двамата с мама. После заминах за Лондон и не спрях да пия, за да забравя. — Поклати глава. — Само че не се маха. Все едно аз съм я убил. Това е синът ти. Опитвам се да си кажа, че не се е случило. Понякога забравям за няколко дена. Но то се случи. А защо се случи точно на мен? Заради собствената ми жестокост и егоизъм. — Той най-сетне успя да погледна Уилям. — Такъв човек имате за син, сър. Много се извинявам.

Хари продължи напред с отпуснати рамене. След като го наблюдава няколко секунди, Уилям пое след него. Зелената градина се беше ширнала около тях; Уилям имаше сюрреалистичното чувство, че светът, на крачка от разпадане, обзет от отчаяние, не означава нищо. Най-важен беше синът му.

— Хари! — провикна се той. — Хари!

Хари забави крачка, погледна през рамо. Уилям го настигна.

— Искаш да кажеш, че си носил тази тайна през всичкото време, така ли? Съвсем сам ли?

— Как да кажа?

— Но, Хари... — поколеба се Уилям. — Не ти ли хрумна да ми се довериш?

— На теб ли? — ахна Хари. Смисълът беше ясен: Хари не бе и помислял да се довери на баща си. Бе очаквал наказание, упреци, презрение. Нищо друго.

Сърцето на Уилям се сви. Той притисна ръка към гърдите, след това протегна ръце и притисна Хари.

— Много ми е мъчно — прошепна той. — Мъчно ми е за самотата ти. Мъчно ми е за нещастното момиче. Но най-мъчно ми е, че не си дошъл да ми кажеш.

Дъждът стана по-силен, докато час по-късно вървяха към посолството, нетърпеливи да вземат разрешителните, които щяха да им осигурят по-голяма свобода да пътуват. Уилям все още носеше паспортите и писмото от министър-председателя, с което никога не се разделяше, когато с ужас забеляза опашката на улицата.

— Ще висим тук цял ден — заяви Хари.

— Едва ли — отвърна Уилям. Продължиха напред, като подминаха хората, някои се бяха скрили под чадъри. На места се бяха наредили по трима-четирима един до друг, явно се познаваха. Отвсякъде се носеха едни и същи разговори; лирите стерлинги не се приемали; нито една чуждестранна валута не се приемала. Без пари нямало начин да се купят билети, нито да се настанят някъде. Усещаше се паника, хората бяха като бездомници, останали без корени, бяха изгубили самоличността си.

На вратата на посолството, Уилям съобщи името си. Изчакаха, докато служителят влезе някъде в сградата.

— Кой сте вие? — попита първият на опашката. Беше румен, с цилиндър и се потеше под костюма. — Тук сме от осем, приятел. — Пристъпи напред, сякаш се канеше да изблъска Хари от пътя си.

— Стига — предупреди Хари. — Баща ми е познат на посланика.

— Пет пари не давам дори да познава краля — отвърна мъжът. — Всички искаме да се приберем. В същото положение сте като нас.

Вратата като по чудо се отвори, когато любопитната тълпа се скупчи зад мъчителя им. Уилям и Хари бяха пуснати в позлатения мрак на преддверието. Служителят, който ги прие спря.

— Лорд Кавендиш? — попита той. — От Ръдърфорд Парк ли?

— Да.

— От Ръдърфорд в Йоркшир. Нали не греша, сър?

— Не, не грешите.

Мъжът кимна с усмивка.

— Посланикът ви праща поздрав и моли да го извините за момента.

— Разбирам.

— Много е зает. — Посочи към входа, сякаш войната от последните дни е дребно смущение в сравнение с трудностите, които съпътстваха живота на дипломата. — Ние, разбира се, ви очаквахме. Държа да отбележа, че реагирахте забележително бързо, сър. Сигурно вече сте бил в Париж. Сега искате да се приберете.

— Все още не. Нужно ми е разрешително за престой. Възнамеряваме да останем в града, поне за момента. — Уилям замълча, защото осъзна какво е казал другият. — Очаквали сте ни, така ли? Реагирали сме... Не ви разбирам. Тук съм, за да намеря дъщеря си.

Двамата със сина ми я търсим. Може да ни отнеме известно време. Опитваме се да намерим адреса ѝ в Париж.

— Но... — Човекът замълча. — Станало е някакво объркване — рече той. — Името ви, на вратата... Реших, че идвате в отговор на съобщението ни.

— Какво съобщение? — попита Хари.

— Телефонното ни съобщение до посолството в Лондон от тази сутрин.

Те го наблюдаваха учудено. Той се усмихна.

— Май не е това. Моля ви, последвайте ме.

Тръгнаха след него и се спогледаха недоумяващо. Служителят отвори една врата по средата на коридора.

— Това беше най-усамотената стая, която успяхме да намерим — обясни той. — Мислехме, че при създалите се обстоятелства е най-подходящо.

Уилям и Хари влязоха. Стаята беше пицно обзаведена; тежки завеси я криеха от улицата. До прозореца, на ниско канапе, седяха две жени пред недокоснат поднос с чай; едната беше в безупречна сива рокля, парижки модел и стискаше ръката на по-младата.

Младата жена изглеждаше така, сякаш на плещите ѝ се беше стоварил целият свят. Косата ѝ беше опъната назад; беше облечена в смачкано палто върху рокля за пътуване, под която се подаваха някога красиви светли обувки, сега оплескани в прах и мръсотия. Луиза бе плакала, може би дни наред, изглеждаше изгубена, също като нещастно дете. Щом те влязоха, тя ахна и стисна ръката на другата жена, след това се изправи колебливо.

— Не ми се сърди, татко — прошепна тя.

Уилям бързо прекрачи напред. За момент отпусна ръце на раменете ѝ, огледа я, след това я привлече до себе си. Тя се отдръпна и го погледна.

— Не разбирам какво сбърках — рече тя. Трепереше цялата. — Дойдох с него, за да се оженим. Дойдох, за да живея с майка му. А той ме заведе в онзи ужасен хотел и ме остави там сама. След това пристигна тази сутрин...

— Няма значение — прошепна Уилям.

— Има значение! — възкликна Луиза и очите ѝ се напълниха със сълзи. — Щом влязохме във Франция, той почти не ми проговори.

Защо? Така и не видях майка му. През цялото време гледаше през прозореца на влака. Слязохме в Париж и отидохме в хотел... — Тя се изчерви. — Мислих... — Потръпна и вдигна яката на палтото, сякаш искаше да се скрие. Уилям я погали по косата. — Тогава си помислих за пръв път... Че нещо не е наред. Не разговаряше с мен, натика ме в стая в хотел. Попитах го какво става, но той не отговори. Просто... се усмихваше. Толкова ужасна, студена усмивка. Поисках да видя майка му. Попитах го кога ще се оженим... а той...

Хари пристъпи до тях.

— Всичко е наред — рече утешително той. — Просто ни разкажи, Луиза.

Луиза го погледна и малка разкривена усмивка се появи на лицето ѝ.

— Той се изсмя, Хари. Каза, че скоро ще разбере шегата. — Тя погледна баща си и брат си, сякаш отговорът беше написан на лицата им. — Не е било шега, нали? — попита тя. — Как е възможно да е шега? С такива неща не се правят шеги — шепнеша тя. — Не и с мен — заяви.

Уилям и Хари се спогледаха с отчаян гняв над главата ѝ. Луиза гледаше в краката си и продължаваше да обяснява тихо.

— След това излезе. Останах там цялата нощ. Не смеех да ям нищо; останах в дрехите си за пътуване. Мислех, че той ще се върне. Само че той не се върна. Нито вечерта, нито на следващия ден. Слязох на рецепцията, попитах дали го познават. Те просто свиха рамене и ме погледнаха сякаш... — Тя замълча. — Сякаш бях глупачка, което е самата истина. Глупачка съм. — Тя избърса рукналите сълзи с опакото на ръката. — Дойде днес сутринта, хвана ме за ръка и ме заведе на гарата. Чак там разбрах, чак там осъзнах...

Гласът ѝ пресекна и тя си пое въздух с усилие.

— Беше пълно с войници, а той каза, че трябвало да замине. Нямах пари. Молих го. Грешка ли направих, като го молих? — Жалният поглед този път беше отправен към брат ѝ. — Грешка ли беше, Хари? Освен това каза, че имал съобщение. Не знам какво означава. — Тя притисна ръка към главата си. — Нищо не разбирам.

Уилям я прегърна и я отведе до стола. Изчакаха, докато риданията ѝ утихнат. Французойката я галеше по ръката, за да я успокои. Хари погледна баща си, след това се наведе към Луиза.

— Какво беше съобщението — попита тихо той.

Тя погледна от него към Уилям.

— Каза, че било за татко — отвърна бавно тя. — Тъкмо това не разбирам. Каза, че бил срещал татко в Лондон тази година. — Тя се намръщи. — Това не е вярно, нали? Всеки път, когато исках да ви запозная, той отвърщаше, че няма да стане. Все още не, казваше, че ти няма да го одобриш. Но на гарата... — Тя отново замълча. Погледна от единия към другия, сякаш си припомняше сцената. — Беше седнал на стъпалата на влака и ми каза да предам на баща си, че... си е удържал на обещанието, което му е дал в Лондон.

Погледна Уилям с празен поглед и разтреперана уста.

— Той каза — добави тихо тя, — че баща ми ще разбере какво е да си напълно съсипан.

ДЕСЕТА ГЛАВА

През последната седмица на август бяха окосени и последните ливади под Ръдърфорд.

В горещия следобед товарен вагон пътуваше от селото с огромен товар уханно сено. Джак Армитидж стискаше юздите и наблюдаваше пътя напред и бавните крачки на Венсеслас. Умът му беше другаде, насочен към къщата, сега скрита от дърветата. В овощната градина бяха вдигнати тенти, които осигуряваха подслон от горещото обедно слънце, а на дългите маси днес видя Луиза, седнала с детето в скута си.

Видя господаря и сина му, когато се върнаха преди три седмици; видяха наетият автомобил от гарата със затворените стъкла. Той остана незабелязано в края на терасата, докато Луиза влизаше с бърза крачка в къщата, почти я носеха, също като инвалид. Лекарят обяви, че било нервен срив; прислужниците разправяха, че си стояла в стаята, а майка ѝ и баща ѝ били непрекъснато до нея. Една вечер преди няколко дена, тя най-сетне слезе на вечеря и оттогава обикаляше из къщата. Прислужниците му казаха, че не била както преди. Била притихнала, не се усмихвала, не плачела, не тичала както обикновено; трябвало да я убеждават да се облече. Той попита дали плаче, но те не можаха да му кажат. Много се надяваше тя да не плаче, но пък мълчанието беше много по-лошо.

Бebenцето бе донесено от жената от пивницата в селото; бе работа на местните жени да слагат масите, докато мъжете гласят варели с бира за летния панаир. Малката Сесилия беше поставена на одеяло и никой не ѝ обръщаше внимание, когато протегна ръка и стисна края на най-близката покривка. Луиза, бледа и очевидно безразлична минаваше мълчаливо под тентата, когато забележа движение и откри малкото личице вдигнато към нея.

Сега Венсеслас зави към парка и започна дългия подход към къщата. Джак се отпусна назад и погледна към буковете, видя синьото небе между високите клони. Някъде там, високо, сигурно беше Хари

Кавендиш, някъде в Южна Англия, в Уилтшър; говореше се, че се учел забележително бързо и щял да се запише в Кралския корпус на летците и да отиде във Франция. Тази мисъл не оставяше Джак на мира, тя бе като бавното полюшване на дърветата, бавна като стъпките на тежкия кон. Сега вече не изпитваше нищо като мислеше за Хари Кавендиш. Пожела му успех. Желаше успех и безаварийно завръщане на всички. Първите самолети вече бяха отпътували и британските войски бяха акостирали във Франция на 12 август; сега вече всички говореха за непознати допреди няколко седмици места с романтично звучене като Лиеж, Льовен и Динан.

Вестниците пишеха, че германската армия е избила шестстотин човека в Динан, докато минавали; пишеше, че горели села, библиотеки със средновековни ръкописи и църкви. Джак не знаеше на какво да вярва; не можеше да си представи. Не можеше да си представи как една армия ще мине през селото край Ръдърфорд и ще изгори църквата или свещеника, или детенцето, което Луиза държеше в скута си. Всичко това му се струваше невъзможно, но сигурно бе истина. А Хари Кавендиш щеше да е във въздуха над всичко, щеше да гледа отвисоко как хората се избиват. Това също му се струваше невъзможно.

Погледна към извития врат на Венсеслас, търпеливото кимане на главата му, докато напредваха бавно по пътя. Баща му каза, че реквизирали конете, че семейство Кент вече били изпратили част от своите в Карлайл. Джак не можа да повярва; не, нямаше начин. Ездитните коне никога нямаше да издържат на тежката работа, нямаше да могат да теглят каруци; те щяха да се стряскат дори от най-незначителния шум, а за пушките и дума не можеше да става. Не, такива коне... Като се замисли, инстинктивно стегна юздите. Никога нямаше да вземат Венсеслас. Имаха нужда от него тук, както и от останалите коне. Той не бе толкова животно, колкото едно яко момче с добро сърце; познаваше гласа на Джак; от друг не приемаше заповеди. Ами колко километри само трябваше да извърви, а пък за прекосяването на Ламанша и дума не можеше да става. Як кон като Венсеслас трудно можеше да бъде качен на влак или кораб. Сам не знаеше как може да стане; как щяха да го прилъжат да се качи? Животното щеше да се уплаши до смърт. Нямаше да разбере какво искат от него. Освен това той лично щеше да се сбие с човека, който посмееше да пипне този кон. Щеше да убие човека, който предложеше

да сложи якия кон зад артилерийска каруца сред мръсотията някъде във Фландрия или в Париж, или където бяха намислили да го водят. Нямаше да позволи да отведат Венсеслас, щеше да се погрижи. Точка.

Джак решително се замисли над други неща. Сети се за Харисън, който замина за Карлайл точно както бе казал. Скоро нямаше да се върне в Ръдърфорд. Две от градинарчетата също заминаха за Катърик, където набираха войници. По прозорците на магазините в Ричмънд бяха закачили постери още през първата седмица на август. Най-отгоре пишеше: „Призив на лорд Кичнър“ и търсеха доброволци, така че Харисън тръгна още същия следобед, без да предупреди лорд Кавендиш, а Брадфийлд изпадна в ужас.

На същите витрини в Ричмънд имаше и заповеди да бъдат „задържани“ чужденците, въпреки че никой не бе наясно какво точно представляват. След това пък някой подпали магазина на Резкнак в Йорк и той изгоря, а след това Резкнак излезе на тротоара, плачейки и вдигна знамето „Юниън Джак“ над обгорелите прозорци. Казаха, че Резкнак бил чужденец, но той бе живял тук цял живот, както и баща му преди него и той възнегодува, защото били дошли от Унгария преди осемдесет години. Никой от прислугата не знаеше къде точно се намира Унгария, но знаеха, че е по-близо до Германия, отколкото до Англия.

Когато видя Ръдърфорд, Джак изтегли юздите и каруцата се отклони настрана. Обикновено не минаваше през портата, но бе важно да прекара сеното близо до тентите. Помнеше добре предишните години, когато по мръкнало децата се чешеа, защото насекомите наизлизаха от сеното и ги изпохапваха, но малко по-късно никой вече не обръщаше внимание. Имаше танци, в овощната градина закачваха светлини, имаше и музика.

Той обаче се съмняваше... много се съмняваше... че Луиза Кавендиш ще танцува.

Октавия не беше в Ръдърфорд тази сутрин.

Тръгна още в зори. Съпругът ѝ я откара на гарата. Нито един от тях не проговори, докато Уилям паркираше колата пред гарата. Двамата поседяха мълчаливо, докато чакаха влака. Когато пристигна, Октавия слезе и тръгна сама по перона.

Сега беше в Йорк, застанала под големия западен прозорец на катедралата на Йорк и чакаше Джон Гулд. Вдигна поглед, когато чу часовниците да отброяват обяд. Прозорецът беше на седемстотин години, известен като сърцето на Йоркшир, но в този момент имаше чувството, че собственото ѝ сърце се е превърнало в стъкло, крехко като прозореца. Бяха ѝ казали, че всички витражи на катедралата ще бъдат разглобени и прибрани за съхранение и ще бъдат върнати едва когато войната приключи. Това ѝ се струваше трудна работа, много деликатна. Но непоносимото трябваше да се превърне в поносимо; някои неща трябваше да се свършат. Друг вариант нямаше. Докато се оглеждаше, забеляза, че Джон приближава.

Целуна я по бузата и отстъпи, очите му докоснаха лицето ѝ. Беше в Лийдс, откакто Октавия научи за състоянието на Луиза; сам прецени, че е разумно да си отиде, докато семейството се справи с кризата. Беше проявил търпение и чака през всичкото време.

— Става ли? — попита той. Усмихна се тревожно.

— Не може да стане — отвърна тихо тя.

— Господи — отвърна той. Изпълненият с надежда оптимизъм по лицето му, докато вървеше към нея, неочаквано се стопи. — Това ли е всичко? Дойде чак дотук, за да ми го кажеш ли? За да ми кажеш, че не става. — Тя не отговори. Той пое ръката ѝ и я стисна силно. — Всичко може да стане. Аз ще го уредя.

— Не, Джон — заяви тихо тя. — Това не можеш да го уредиш. Не мога да отнема Луиза от баща ѝ, а не мога да тръгна без нея.

— Ще ѝ осигуря каквото искаш. Най-добрият лекар. Тя ще се възстанови, мила.

— Да — съгласи се тя, — ще се възстанови. Но не и ако е далече от дома. Тя има нужда да е в Ръдърфорд и Уилям иска да остане тук. — Тя го погледна, след това сведе очи към преплетените им пръсти.

— Това ли е? — попита той. — Това ли е всичко? — Беше повишил глас. Един от църковните служители ги погледна и се намръщи. Джон измъкна ръка от нейната. — Да се поразходим — предложи той. — Ела навън.

Тръгнаха към изхода и излязоха в града. Слънцето обливаше с лъчите си тесните улички.

— Ще почакам още няколко седмици — предложи той. — Тогава ще бъде по-добре. — Стигнаха до няколко пейки край тиха алея и след

като я помоли няколко пъти, тя се съгласи да седнат. — Октавия, моля те, говори с мен.

Тя поклати глава.

— Не знам какво да кажа.

— Кажи, че ще дойдеш за Коледа. Или през пролетта. Ще те чакам там или в Лондон. Ще те чакам, където кажеш. — В очите му избликнаха сълзи; той погледна настрани в опит да се овладее.

Тя погледна другите хора, които минаваха покрай тях. Завиждаше на техния свят, на привидното им спокойствие и мир. Болката се беше свила в нея и не я пускаше; сякаш беше нахлула в гърдите ѝ и я беше обладала.

— Където и да отида, трябва да е с Луиза и Шарлът. Искам да взема и Сесилия. — Погледна го. — Едно е да сме заедно само двамата — рече тя, — друго е да поведе още три, като едното е малко дете, което дори не познава баща си.

— Уилям ти е казал това. Повтаряш неговите думи.

— Не — поклати тя глава. — Уилям не е казал и дума. Той обаче...

— Какво той?

— Не съм сигурна, че е добре. От време на време има болки.

— Какви болки?

— Сърцето, струва ми се. Той не казва.

— Може би не ги чувства. Може би само ти ги чувстваш. Сигурно си мислиш, че си го разболяла. Това се нарича чувство на вина, Октавия. Това е гласът на вината ти.

Тя се намръщи.

— Не съм сигурна.

Той се опитваше да разгадае изражението ѝ.

— Ти не ме обичаш — прошепна той. — Не ме искаш. Тези приказки, че Уилям бил болен, са само извинение.

Тя се обърна към него с блеснали очи.

— Да не би да си мислиш, че не искам да живеем като миналото лято? — попита тя. — Да не би да мислиш, че искам да изгубя онова, което имаме, и никога повече да не го изпитам? — Тя замахна безпомощно с ръка.

— Тогава да заминем веднага — настоя той. — Още тази седмица. Ще направя резервация за теб и момичетата. Нищо няма да

им липсва. Ще резервирам най-хубавия апартамент. Ще построя красива къща. — Той направи жалък опит да е весел и да се усмихне. — Ще наема медицинска сестра; ще купя пиано. Ще се установя на едно място, само кажи. Ще чистя камини, ще внасям въглища. — Престорената му веселост продължи само секунда. Когато видя лицето ѝ, усмивката му стана унила. — Няма смисъл, нали? — попита той. — Няма да дойдеш с мен.

Тя не можеше да отговори. Не бе в състояние да изрече думите.

— Нима не знаеш колко много те обичам? Кажи ми какво да направя. Кажи.

Моментът се проточи.

— Не мога да ти кажа онова, което не знам — прошепна тя.

Наблюдаваха как хората минават, най-сетне чуха часовника да отмерва половин час. Тя задържа погледа си на него дълго, сякаш искаше да запомни всяка подробност. След това стана.

— Влакът ми е в един — отвърна тя.

Той се изправи.

— Ще те изпратя до гарата.

Когато си мислеше за тези трийсет минути, тя се опитваше да възстанови как са прекарвали времето, какво са видели, имало ли е тълпи или колко дълго са чакали един до друг в отчаяна карикатура на нещо нормално, докато не чуха парната машина да идва по релсите. Тя се опита да си спомни дали е казала нещо, докато той ѝ помагаше да се качи в купето. Само че не бе останало нищо, единствено неговите думи.

— Ще се върна — обеща той. — Не си прави илюзии, Октавия. Ще се върна за теб.

Това не беше последната сцена, която тя трябваше да издържи този ден.

На връщане с влака се замисли какво да каже на Уилям. Той я чакаше на гарата и се вглеждаше в лицето ѝ също като Джон, със същото напрежение.

Той запали автомобила и двамата поеха към Ръдърфорд, но точно преди селото Октавия протегна ръка към волана.

— Би ли спрял за момент?

Когато спряха, тя кимна към църквата. Той се намръщи недоумяващо, но слезе и я последва. Тя влезе в църковния двор, мина покрай древните камъни и спря пред парцел обрасъл с трева, без монумент и плоча.

— Виждаш ли го? — попита тя.

Той се огледа. Видя задигната пръст с няколко избуяли бурена.

— Би ли ми казала какво да гледам?

— Гроб без камък — отвърна тя. — На Емили Мейтланд е. Момичето, което се опита да се удави. Почина миналата Коледа.

Уилям наведе поглед към земята.

— Искаш да има някакъв камък ли? — попита изненадано той.
— Някакъв паметник?

— Да. Така е редно.

От всички неща, които той бе очаквал да обсъждат този следобед, за това не беше и помислял.

— Но ние не правим паметници на персонала — изтъкна той. — Това е отговорност на семействата им.

Октавия му се усмихна спокойно.

— Именно — рече тя. — Това момиче е майката на внучката ти. Детето, което роди, е от Хари. Тя е жива, днес следобед беше в Ръдърфорд.

Дори Уилям да беше шокиран, той не го показа. Нещо по лицето му подсказа на Октавия, че отдавна подозира.

— Хари ми каза в Париж... — започна той. Притисна длан към челото си. — Каза само, че е познавал момичето и... — Вдигна очи. — Детето е оцеляло, а ти така и не си ми казала.

— Помолих да се грижат за нея. Ходех да я виждам. Просто знаех... Не беше нужно да питам Хари. В мига, в който научих, че Хари е бил край реката, че Джек Армитидж го е ударил, сърцето ми подсказа истината. Ако ти трябва допълнително доказателство, достатъчно е да погледнеш детето. Тя е копие на Хари на същата възраст, Уилям. Няма съмнение.

— Хари знае ли?

— Още не.

— Господи — промълви той. Поклати глава. — И така и не ти мина през ум да ми кажеш.

— Имаше много неща, за които не можехме да говорим — заяви тя.

— Дори на Хари не си казала.

— На Хари ли? В състоянието, в което беше в Лондон? Как да повдигна този въпрос? — Тя поклати глава. — Не можех да кажа на Хари, преди да кажа на теб. Трябва да му кажем заедно и да приемем положението. — Тя замълча. — Щеше да е възможно, ако бяхме близки, Уилям. Само че не сме.

— Обвиняваш ме.

Тя го погледна спокойно.

— Не те обвинявам. Но Хари, след като бе дал дума, повече не можеше да обсъжда въпроса с нас. Всъщност и двамата го предадохме. — Тя погледна замислено към тревата. — Опитахме се да му дадем пример, но така и не успяхме.

— А аз потъпках собствените си правила за поведение. Сигурно така мислиш. — Съпругата му не отговори и Уилям махна с ръка почти отчаяно. — Чарлс не е бил мой син. Вече ти разказах всичко, което Хелън ми каза в Париж. Как по друг начин да те уверя?

— Със сигурност не съм чакала подобно уверение — отвърна тя. — Приемам го. Нас не ни раздели фактът, че той е твой син, а че не си ми казал, че си позволил на Хелън де Монтфорт да застане между нас. И през всичкото това време... — Тя сви рамене. — Аз бях доста своенравна и трябваше да бъда научена как да се държа.

— Никога, абсолютно никога не си ме засрамвала, Октавия.

— Напротив. Всеки от нас нарани другия, Уилям. Правехме го доста ефикасно. — Мълчанието между тях натеза и всеки потъгна в мислите си. — Ще остана в Ръдърфорд и ще изпълня дълга си към децата. — Той веднага забеляза, че тя не спомена дълг към него като към съпруг. Запита се дали сърцето ѝ е заключено за него, дали има шанс любовта ѝ да се върне. — Ще остана, докато Луиза се оправи и Шарлът порасне — продължи тя. — Ще бъда тук, когато Хари се върне. За тях ще има приемственост и сигурност.

Уилям се изчерви.

— Ами Джон Гулд?

Тя погледна към църквата и алеята зад нея.

— Не знам какво ще прави Джон Гулд — прошепна тя. — Няма да го видя отново.

Макар да не искаше — макар да бе решил, че ще се държи хладнокръвно — вълна на облекчение заля тялото на Уилям. Той се отпусна леко и непроницаемото изражение на пълно спокойствие, усъвършенствано цял живот, за момент изчезна. Когато маската падна, пролича, че е бил отчаян, че едва успява да сдържи облекчението и благодарността си. Той не помръдна. Погледна Октавия и след това бавно и много колебливо се усмихна.

— Напоследък новините ми дойдоха повечко. Питам се дали ще имат край.

Тя отвърна с тъжна усмивка.

— Поне в това отношение мислим еднакво, Уилям.

Тя тръгна с бърза крачка обратно към автомобила. Той намери сили да я последва след няколко минути.

Светлината в овощната градина избледняваше около девет вечерта. Хартиени фенери висяха от клоните, закачени сред ябълките, а ветрецът, който подухваше цял ден, спря и духовият оркестър от селото започна да свири.

Отначало танците бяха официални. Октавия и Уилям, както бе обичаят, танцуваха първи. Домакинята бе облечена в бледожълто, старомодна рокля до земята, привързана с широк бял колан. Докато танцуваше с нея, Уилям си помисли, че изглежда прекалено млада за възрастта си; раменете ѝ бяха голи и не си беше сложила бижута. Той се запита какво ли ще им донесе войната; дали тя ще изглежда отново по този начин, дали и двамата не са белязани от безпокойство, от ужас и болка. Постара се да не мисли. Вместо това погледна към персонала в края на овощната градина, докато пляскаха в такт с музиката и ги аплодираха по задължение.

Той видя как Наш хваща ръката на Мери; видя го как се наведе и ѝ прошепна нещо. Преди години, когато Уилям наследи Ръдърфорд, подобно нещо щеше да е нечувано; нито един лакей не разговаряше с прислужница, не и пред господаря на дома. Уилям се усмихна вътрешно на Мери — руса, ниска, с квадратни рамене; двамата с Наш, който беше толкова висок и слаб, не си отиваха много. Но пък кое с кое си отиваше в тези мрачни дни? Никой вече не знаеше. Светът, който той разбираше, светът, който си мислеше, че познава, бе отнесен от

вятъра като плява от житото. Всеки от тях беше в тази мелница и камъните не спираха да се въртят.

Уилям и Октавия се дръпнаха от дансинга; това беше сигналът, че хората от персонала могат да започнат собственото си празненство. Уилям се опита да убеди Шарлът да потанцува с него, но дъщеря му се разсмя и се върна при жените, които се бяха скупчили около Сесилия. Когато стигна при тях, тя нарочно се обърна към баща си, а след това и към Октавия. Уилям се усмихна, когато момчетата от селото заприиждаха, всеки с момиче под ръка, и музикантите засвириха още по-ентузиасирано. Проследи с поглед Октавия, тръгнала към вратата на тентата от зебло.

Излязоха на късо подстриганата трева под ябълковите дървета; Октавия погледна през рамо, видя как Луиза вдига поглед от скута си и протегна ръка към нея. Видя как дъщеря ѝ поглежда Джак Армитидж. Той бе застанал над нея; тя поклати глава, но не откъсна очи от него и ръката ѝ затрепка на празното място до нея. Джак се отпусна бавно до Луиза, след това танцуващите ги скриха от погледа на Октавия.

— Хари ще се върне ли, преди да го изпратят във Франция? — попита тя Уилям.

— Ще помоля да го пуснат — отвърна той. — Въпреки че, мила моя, вече не мога да си представя какво влияние имам.

— Трябва да си дойде — прошепна тя. — Има един човек, с когото трябва да се запознае.

Спогледаха се. Продължиха още малко в мълчание, докато танцуващите и ябълковите дървета и полюшващите се фенери, сега разпилели сенките със светлината си, останаха назад.

— Помниш ли времето, когато Хари беше момче? — обади се Уилям, — а ти беше с него на брега на реката? Вървахте по тревата и аз дойдох да те посрещна.

Помнеше. В този ден съпругът ѝ се скара да не ходи боса. Обясни, че изпълнява роля, има си отредено място и трябва да пази репутацията си.

— Да, как да забравя.

В тъмното забеляза, че той се усмихва. Той отпусна ръката ѝ.

— Разхождал съм се там стотици пъти. Може би пет хиляди — десет хиляди — кой знае? Никога обаче не съм докосвал тревата.

За нейна изненада, той неочаквано се отпусна и събу обувките си, а след това и чорапите. После, стиснал по една обувка във всяка ръка, тръгна бавно и срамежливо, като повдигаше прекалено високо стъпалата си. Тя потисна усмивката си. Той забърза и заподскача смешно от крак на крак. Най-сетне пусна обувките и затича. След няколко метра се обърна към нея. Беше задъхан, смееше се.

— Невероятно — провикна се той. — Трябва на всяка цена да опиташ.

Дори да беше ден, той нямаше да успее да разчете изражението ѝ.

Тя не помръдваше, той забеляза фигурата ѝ, очертана на червеникавокафявите стени на къщата зад тях.

Инстинктът му нашепваше да се върне, да я прегърне през кръста и да я накара да повърви с него. Той обаче устоя на изкушението.

Вместо това продължи, отметнал глава назад, вгледан в необятния мрак, и се помоли тя да го последва.

Издание:

Автор: Елизабет Кук

Заглавие: Ръдърфорд Парк

Преводач: Цветана Генчева

Издание: първо

Издател: СББ Медиа АД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2016

Тип: роман (не е указано)

Националност: британска

Печатница: Ропринт ЕАД

Редактор: Златина Пенева

ISBN: 978-954-399-204-1

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/9737>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.